Boris Polevoi

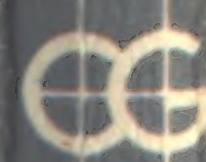
În căutarea dragostei pierdute

Ultimul roman al cunoscutului scriitor sovietic Boris Polevoi (1908 – 1981) investighează psihologia individului traumatizat fizic (și implicit moral) de consecințele celui de-al doilea război mondial. Dragostea Aniutei – sergent sanitar – pentru căpitanul Mecetnii, rănit pe front, capătă anvergura unei adevărate epopei, constituind esența poematică a romanului. Autorul gradează cu măiestrie tensiunea dramatică a narațiunii, – care evocă evenimente petrecute de-a lungul a peste trei decenii –, încărcînd paginile cărții cu un subtil și convingător mesaj umanist.

GLOBUS
EDITURA UNIVERS

Lei 11,50

Boris POLEVOI
În căutarea dragostei pierdute

1986

Boris POLEVOI

În căutarea dragostei PIERDUTE

COPERTA COLECȚIEI DE ION STATE
Grafica : Nicolae Sârbu. Ilustrația : Dan Stanciu

БОРИС ПОЛЕВОЙ
АНЮТА
Роман-газета
№ II/1977

GLOBUS

Boris Polevoi

În căutarea dragostei pierdute

În românește
de
NATALIA RADOVICI
Prefață
de
VIRGIL ȘOPTEREANU

EDITURA UNIVERS

București
1986

Boris Polevoi

La începutul anilor '50, cunoscutului scriitor sovietic Boris Polevoi (1908—1981) i-a fost adresată o scrisoare mai puțin obișnuită, de dimensiunile unui caiet gros. Semnatarul scrisorii, inginer la un combinat metalurgic din Ural, fost participant la cel de-al doilea război mondial, intervenea pe lîngă scriitor cu rugămintea stranie de a-l ajuta să-și regăsească ființa iubită, pe care a pierdut-o la sfîrșitul războiului. Gestul său era motivat de uriașa popularitate de care se bucura scriitorul, al cărui roman de război — *Povestea unui om adevărat* (1946) — „se citește în întreaga țară". Plecînd de la această realitate, semnatarul ciudatului apel continua: „Dacă veți scrie despre Aniuta... ea va citi cu siguranță. Va citi, va afla adevărul și se va întoarce. Vă implor, scrieți!"[1]

Au trecut de atunci mai bine de două decenii... În acest interval au ieșit de sub tipar noi romane ale lui Boris Polevoi: *Departe în spatele frontului* (1958), *Pe țărmul sălbatic* (1962), transpuse și în limba română la scurt timp după publicarea lor în original; *Doctorul Vera* (1966), volumul de eseuri *Profiluri* (1974). Și abia în 1976 apare romanul *În căutarea dragostei pierdute* (în original — *Aniuta)* — poveste

---

[1] N. Jeleznova, *Nastoiașcie liudi Borisa Polevogo. Ocerk tvorcestva (Oamenii adevărați ai lui Boris Polevoi*, Studiu monografic), Moscova, 1978, p. 188.

a unei „vechi și neobișnuite iubiri", adevărat periplu în căutarea „chipului pierdut și uitat" — o replică sui-generis, de fapt, la scrisoarea fostului combatant.

Ca și semnatarul scrisorii menționate, personajul principal al romanului este un fost participant la război, acum inginer la un combinat metalurgic din Ural. „În afară de munca lui, nu-l tulbura și nu-l pasiona mai nimic" pe Vladimir Mecetnîi, protagonistul mulțumindu-se doar cu acest statut. „Dragostea veche, aproape uitată" părea a fi un capitol încheiat, viața derulîndu-i-se pe un făgaș metodic stabilit. Și totuși, comunicarea unei știri lapidare la radio a fost suficientă pentru a declanșa o adevărată furtună în universul său intim. „Părea că în viața lui a făcut explozie o mină veche, acoperită de rugină, după ce a stat atîția ani ascunsă în pămînt. A explodat. L-a asurzit. L-a zdruncinat. I-a trezit amintirile." Abia acum, printr-o serioasă introspecție, Mecetnîi începe să înțeleagă de ce „a rămas el toată viața un burlac" și că „a iubi cu adevărat — omului îi este sortit o singură dată în viață". În căutarea dragostei pierdute, eroul își întoarce privirea spre anii de război, reconstituind, — ca într-un joc de puzzle —, cu fiecare fapt trăit atunci, un amplu și sugestiv tablou.

Referindu-se la anii războiului, un poet spunea: „în mine timpul s-a oprit, acel timp mort". Aceste cuvinte ar putea servi drept epigraf întregii creații a lui Boris Polevoi. Pentru el, ca și pentru o seamă de alți scriitori sovietici contemporani, amintirile ultimei conflagrații mondiale continuă să rămînă sursă de inspirație și în zilele de pace. E cazul scriitorilor — de altfel, bine cunoscuți nu numai în patria lor, ci și peste hotare — K. Simonov, A. Tvardovski,

I. Bondarev, V. Bîkov, G. Baklanov, A. Adamovici, I. Stadniuk, A. Ceakovski, O. Honcear ș.a. Cei patru ani de război echivalează, după mărturisirea unuia din scriitorii generației respective, cu cel puțin o jumătate de viață de om. Concepția lor despre lume s-a maturizat în anii marilor încercări. Chiar și atunci cînd scrierile lor înfățișează destine contemporane profund implicate în realitatea nouă, schimbată, normele după care li se apreciază comportamentul țin tot de circumstanțele războiului. În afară de nevoia lăuntrică de a evoca acea generație rămasă aproape în întregime pe cîmpul de luptă, ei sînt mînați și de dorința de a-și aminti de propria lor tinerețe, care, indiferent de condiții, fie ele și vitrege, reprezintă vîrsta cea mai frumoasă a omului. După înseși spusele lui Boris Polevoi, cea mai frumoasă perioadă din viața sa a rămas perioada de corespondent de război, cu tot riscul și neprevăzutul ce-l pășteau la fiecare pas.

De aceea, poate, și în ultimul său roman — *În căutarea dragostei pierdute* — autorul insistă asupra felului cum renaște în inima și în conștiința omului contemporan „acel timp mort". Ca și în precedentele sale romane, acțiunea este tensionată, fapt realizat printr-o vertiginoasă desfășurare a evenimentelor. Din nou, urmînd orientarea esențială a creației sale, Polevoi așază în prim-plan chipul „omului adevărat". Această sintagmă proprie creației sale și apărută încă prin anii '20 (e vorba de primul său roman — trecut neobservat de critică — în care eroul principal, purtînd numele real al prototipului, este șeful unei echipe de muncitori de la o fabrică de țesătorie) a intrat în conștiința cititorului o dată cu apariția romanului care i-a adus consacrarea.

Povestea unui om adevărat a însemnat pentru Polevoi o etapă nouă, constituind totodată și capodopera creației sale, care i-a dus faima în lume. El stă, de asemenea, mărturie faptului că scriitorul și-a găsit tema predilectă, consonantă structurii intrinseci a talentului său, specificului viziunii sale filozofico-estetice. Din tumultul nepotolit al vieții, oprind mersul evenimentelor, Polevoi desprinde îndeosebi laturile luminoase și optimiste ale existenței umane. Acestea rămîn dominantele cunoscutelor sale personaje, caracterizate prin curaj, abnegație, spirit de sacrificiu, încredere în idealurile sociale înaintate. Întreaga simpatie a autorului este de partea acestor eroi. „Nu îți ascund, cititorule : pe toți acei ale căror figuri din această carte se perindă prin fața ta eu îi iubesc și admit întru totul că, povestind despre ei, pe undeva eu nu sînt absolut imparțial“ [1].

Pentru a sublinia tăria de caracter a acestor „oameni adevărați“, scriitorul îi plasează în situații ieșite din comun, de mare tensiune dramatică. Adeseori, ei se găsesc la granița dintre viață și moarte, suportă calvarul foamei și al gerului, depășesc încercări mai cumplite decît moartea fizică, atunci cînd este pusă în cumpănă credința în valorile morale și sociale. Într-o asemenea situație se află, de pildă, doctorul Vera, din romanul omonim. Medic la un spital din teritoriul sovietic ocupat temporar de nemți, Vera nu părăsește spitalul în care erau internați ostași sovietici răniți și reușește, cu riscul propriei vieți și al vieții copiilor săi, să-și salveze pacienții, făcînd dovada unui act de mare puritate morală și a unui devotament patriotic exemplar. După eliberarea teritoriului, împotriva Verei, calomniată (practică facilitată și de faptul că soțul ei fusese reprimat), se întreprinde o anchetă. Adevărul și binele, ca întotdeauna la Boris Polevoi, triumfă și de data aceasta, iar scriitorul va reuși să demonstreze atît prin exemplul oferit de eroina cărții, cît și prin exemplul altor personaje, că „omul trebuie apreciat nu după ceea ce se spune despre el sau după ceea ce i se înscrie în fișa personală, ci după ceea ce face și cum face“ [1].

Nu mai puțin dramatic este destinul lui Meresiev, din *Povestea unui om adevărat*, sau cel al căpitanului Mecetnîi, din romanul *În căutarea dragostei pierdute*. Grav rănit, în pericol de orbire și incapabil de a mai crede în rostul vieții, Mecetnîi este pe punctul de a-și pune capăt zilelor. Dar în pofida marilor încercări prin care trec, aceste personaje nu ies strivite din confruntarea cu o realitate crudă, dimpotrivă, ele ne apar mai maturizate, îmbogățite spiritual.

„Oamenii adevărați“ ai lui Boris Polevoi sînt secundați de personaje aparținînd unei alte serii tipologice, seria acelora despre care nu se scriu reportaje, care nu sînt trecute pe listă pentru a primi decorații înalte, dar fără de care redresarea existențială a celor din „prima linie“, aflați în situații-limită, ar fi fost mult mai dificilă. Aleksei Meresiev ar fi rămas infirm pentru toată viața, dacă n-ar fi fost

[1] Boris Polevoi, *Situetî (Profiluri). Novellî. Izd. 2-e. dopolnennoe*, Moscova, 1978, p. 4.

[1] Boris Polevoi, *Doktor Vera. Povest' v nenapisannîh pis'mah (Doctorul Vera. Roman în scrisori nescrise)*, Moscova, 1967, p. 21.

înzestrat cu o voinţă de fier. Dar nu poate fi subestimat nici rolul pe care l-au jucat în destinul eroului comisarul Vorobiov, sora medicală Klavdia Mihailovna ş.a. Mult mai greu i-ar fi fost doctorului Vera, dacă n-ar fi fost apărată de sora de spital Maria Grigorievna, de doctorul Nasedkin şi de încă mulţi alţii, rămaşi — din dorinţa autorului de a conferi profunzime şi perspectivă romanului — într-o voită penumbră de fundal. Această construcţie, cu virtuţi polifonice, sugerează existenţa unei lumi generoase, nobile şi altruiste, deşi anonime. Nu se ştie ce întorsătură ar fi luat destinul lui Vladimir Mecetnîi, dacă, în momentul în care a fost rănit şi apoi în perioada spitalizării, nu s-ar fi aflat alături de el modestul instructor sanitar, Aniuta, „această fată scundă, prietenoasă şi săritoare, cu glas de copil şi cu o mare, ah, mare tărie de caracter". Acest „sergent-major din serviciul medico-sanitar, ce purta un nume de familie caraghos şi ameninţător şi gingaşul prenume Aniuta", nu numai că l-a scos pe căpitan din zona periculoasă, ea însăşi fiind rănită, dar a fost aceea care i-a întreţinut vie speranţa în recîştigarea vederii, a făcut totul pentru a fi operat de acel mare profesor, supranumit „zeul oftalmologiei". Pentru Mecetnîi, cufundat în întuneric, a avut o importanţă vitală faptul că „undeva, în această lume, imensă, nemărginită, zguduită de urgia unui război de proporţii uriaşe, exista un suflet grijuliu, plin de solicitudine".

În ultimul său roman, scriitorul reia într-un fel situaţiile şi dispunerea în perspectivă a personajelor din lucrările sale anterioare : în timp ce Mecetnîi se plasează alături de Meresiev şi de doctorul Vera,

într-un prim-plan, Aniuta se află în aceeaşi linie cu Olia sau cu Klavdia Mihailovna. Modeste, lipsite de strălucire exterioară, ele se retrag din scenă după îndeplinirea îndatoririlor, revenite sau asumate, alcătuind acea serie tipologică, aparte în opera lui Boris Polevoi, a existenţelor obişnuite, anonime, dar pe deplin eficiente.

Totodată, romanul *În căutarea dragostei pierdute* cunoaşte o anumită deplasare de accent în definirea locului şi a raporturilor în care se situează aceste două categorii de personaje. Experienţa amarnică a războiului este privită din perspectiva timpului parcurs şi reflectă poziţia actuală a scriitorului. Peste trei decenii îl despart acum pe prozator de perioada conflagraţiei, ceea ce îl face să introducă anumite corective în ierarhia tipologică a eroilor săi. Făcînd parte din categoria aşa-numiţilor „oameni obişnuiţi", Aniuta este gata să se retragă în umbră, sacrificînd totul pentru „omul adevărat" — Mecetnîi. Decurgînd din orientarea compoziţională a romanului, în care naraţiunea, în partea ei iniţială şi finală, este susţinută parcă de către Mecetnîi, Aniuta trăieşte doar în memoria acestuia, unde s-au păstrat numai cîteva trăsături vagi ale chipului ei de fată, la 17 ani. Şi totuşi, faptul că romanul poartă în varianta originală numele acestei fete simple, vine să sublinieze intenţia autorului de a conferi acestui personaj o mare pondere în economia cărţii, de unde reiese limpede cui anume i-a consacrat el ultima sa lucrare din suita romanelor de război, cui i-a închinat acest „acord final" al întregii sale creaţii. Însăşi construcţia romanului are în vedere reliefarea imaginii personajului „secundar !" Romanul este alcătuit din trei părţi ine-

gale ca volum. După o scurtă introducere consacrată descrierii unor episoade din viaţa cotidiană a inginerului Mecetnîi, urmează partea cea mai vastă (21 de capitole din totalul de 30), care îmbracă forma unei relatări retrospective a evenimentelor, în derularea cărora imaginea Aniutei este mereu prezentă (de la forţarea Oderului, rănirea lui Mecetnîi, salvarea lui, însoţirea în timpul spitalizării, pînă la vindecare). Partea aceasta — adevărat poem dedicat Aniutei — este scrisă într-o tonalitate emoţional-reţinută, totul fiind redat prin prisma emoţiilor şi trăirilor personajului central. Dar imaginea Aniutei depăşeşte sfera reprezentărilor acestuia, căpătînd în structura generală a cărţii dimensiuni noi, graţie elementelor introduse de autor în decursul naraţiunii, elemente, fireşte, necunoscute protagonistului.

Concepută ca discurs memorialistic, această parte constă într-o bună măsură din relatarea celui „care a fost de faţă" şi care face să ne parvină opinia sa. Din acest punct de vedere, modalitatea enunţării la Boris Polevoi este cea folosită frecvent în literatura epocii moderne, cînd naraţiunea se desfăşoară „conform viziunii" personajului. Pe de altă parte, relatarea personajului este însoţită de aşa-numita voce a autorului, care intermediază plasarea enunţului între „acum" şi „odinioară" şi care, implicîndu-se în descrierea evenimentelor, realizează o împletire organică a elementului liric cu cel publicistic. Scriitorul preferă monologurilor interioare ale personajelor orientarea dialogică a discursului, urmat de scurte descrieri. De fapt, itinerarul mintal al eroului, desfăşurat pe fundalul unui vast spaţiu geografic, şi saturat de emoţii şi amintiri, se constituie într-un interesant discurs indirect liber, în care „cuvintele-reflecţii" ale personajelor sînt asimilate în contextul vorbirii autorului. Acest excurs imaginar compune timpul interior al structurii romaneşti, derulat într-un interval de aproximativ o oră, răstimp în care autobuzul-expres îl transporta pe inginerul Mecetnîi, plecat în concediu, de la aeroport pînă în centrul capitalei.

Boris Polevoi are pasiunea faptului concret. El nu recurge la ample analize psihologice, aşa cum procedează, de exemplu, un Anatoli Ananiev, sau un Piotr Proskurin. Această particularitate se poate observa şi în romanul pe care îl analizăm. Astfel, faptul că în toţi anii de după război amintirea Aniutei stăruie în subconştientul lui Mecetnîi ni-l relevă nu discursul personajului, ci un detaliu exterior şi anume — ataşamentul, straniu la prima vedere, manifestat de erou faţă de neseserul uzat şi demodat (pe care i-l dăruise odinioară Aniuta) şi amărăciunea provocată de dispariţia acestuia de la locul obişnuit. De asemenea, emoţiile care-l cuprind pe erou în momentul cînd valul amintirilor „se rostogoleşte" peste el, „potopindu-i toate gîndurile", le deducem nu din descrierea acestor sentimente, ci din detaliile prin care autorul le exteriorizează.

Romanul se încheie cu un fel de epilog — a treia şi ultima parte — revenire în actualitate, în care Mecetnîi, schimbîndu-şi itinerarul stabilit pentru concediu, se îndreaptă spre ţinuturile nordice, unde — după datele comunicate la radio şi în presă — trebuia să se afle echipa de explorări geologice condusă de Anna Lihobaba, de Aniuta. Întîlnirea dintre Mecetnîi şi Aniuta, dintre „Romeo şi Julieta", cum obiş-

nuia să-i numească odinioară marele oftalmolog, nu are însă loc. Finalul romanului (ca, de altfel, și în *Doctorul Vera)* va rămîne deschis, oferind cititorului posibilitatea unei multitudini de prezumtive încheieri.

Boris Polevoi concentrează acțiunea romanescă într-un timp real scurt, în care comprimă ample perioade anterioare de viață, procedeu specific prozei moderne, adoptat și de alți autori sovietici actuali, în scrierile cărora scenele-retrospecții alternează cu scenele din realitatea contemporană, cum sînt, de exemplu, romanele *Limanul* și *Opțiunea,* de Iuri Bondarev, *Bătrînul,* de Iuri Trifonov, *Violonistul Danilov,* de Vladimir Orlov etc. Timpul real al acțiunii în romanul *În căutarea dragostei pierdute* este de numai trei zile, perioadă în care eroul străbate, în spațiu, drumul din Ural pînă la Moscova și de aici — pînă în Arctica, iar în timp, reface tot acest trecut, desfășurat sub semnul morții și al dragostei izbăvitoare. Descrierea peisajelor, a impresiilor eroului izvorîte din contactul cu „trei primăveri diferite", din contactul cu oamenii pe care i-a întîlnit de-a lungul călătoriei, repune în evidență marea artă de reporter a lui Boris Polevoi, care aduce în creația sa romanescă gazetărescul „fapt real".

În notele de jurnal, prozatorul subliniază adeseori că eroii săi sînt întruchipări artistice ale unor persoane reale, întîlnite fie pe drumurile războiului, fie pe șantierele de construcții, că în abordarea subiectelor a mers întotdeauna „pe canavaua realistă a evenimentelor". La aceasta a contribuit, fără îndoială, formația sa de ziarist. Drumul său către marea literatură a trecut printr-o îndelungată și prodigioasă practică gazetărească. Însuși Polevoi recunoștea că munca de ziarist a jucat un rol determinant în formarea lui ca scriitor : i-a dezvoltat pasiunea pentru faptul concret, făcîndu-l să se sprijine în cronicile și reportajele sale pe informații provenite nu din „mîna a doua", ci direct de la sursă. Și tînărul Polevoi, pentru a fi mai convingător, participă el însuși la acțiunile despre care urma să scrie : se angajează ca plutaș, colindă localitățile rurale în timpul colectivizării, întreprinde o acțiune destul de riscantă (avea doar 18 ani), coborînd în „subterana" orașului, travestit într-un faimos infractor.

„Acest lucru îl știu, l-am văzut, am fost acolo" este deviza căreia Polevoi îi va rămîne credincios și în perioada războiului, în calitate de corespondent al ziarului „Pravda". Activitatea de corespondent de război era considerată — după cuvintele lui Konstantin Simonov — „o profesie care presupune relativ o mai mare libertate pe front", în sensul că reporterul nu era obligat să fie prezent în linia întîi pentru a-și scrie materialele. Boris Polevoi aparținea însă acelei categorii de ziariști care socoteau că adevăratele scene și imagini pot să prindă viață sub pana corespondentului numai atunci cînd el însuși respiră aerul luptei. În ceea ce-l privește, a fost mereu prezent în locurile cele mai „fierbinți" ; a luat parte la lupte deosebit de grele, s-a strecurat noaptea în spatele inamicului, luînd legătura cu detașamentele de partizani, a zburat în misiuni de luptă pe bombardiere etc. „Oamenii ce s-au aflat alături de Polevoi în timpul războiului — mărturisea unul dintre contemporanii scriitorului — vorbesc (mai bine zis — vorbeau) într-un singur glas despre curajul lui, despre modul în care înfrunta aproape cu nepăsare

primejdiile. Și în spusele acestora crezi, fără nici o rezervă."[1]

Cronicile de front, reportajele, însemnările, articolele, publicate de Polevoi în paginile „Pravdei" în decurs de patru ani, s-au constituit într-un „bagaj durabil de impresii", care au alimentat, apoi, cunoscutele sale opere literare. De aceea, n-a fost de natură să surprindă pe nimeni faptul, semnificativ prin el însuși, că *Povestea unui om adevărat* a fost scrisă în numai 19 zile, în timp ce Polevoi se afla la procesul de la Nürnberg, în calitate de corespondent-șef al ziarului „Pravda" (acest proces va constitui subiectul volumului *În ultimă instanță*, publicat în 1968).

Încărcătura documentară nu afectează cîtuși de puțin expresivitatea artistică a romanelor sale. Izvorît și el dintr-un „material de viață", *În căutarea dragostei pierdute* nu este un „reportaj biografic", nici „o cronică fidelă a unui eveniment real". Faptele reale, așezate „în noi combinații", după regulile ficțiunii, au dat naștere acelui „aliaj rezistent, plămădit din jurnalistică și literatură", evident, de altfel, nu numai în scrierea de față, ci în întreaga creație a lui Boris Polevoi, ceea ce i-a asigurat o mare popularitate atît în patria sa, cît și în lume.

Publicarea acestui roman în limba română, prin grija Editurii Univers, vine să întregească imaginea cititorilor noștri despre opera literară a cunoscutului scriitor sovietic, care, în numeroasele sale călătorii în străinătate, a vizitat în cîteva rînduri și România, manifestînd interes față de oamenii și cultura ei. Mărturie în acest sens stă volumul de eseuri inti-

[1] *Voprosî literaturî*, 1982, nr. 8, p. 146.

tulat *Profiluri* (ediție completată în 1978) și consacrat unor reprezentanți de vază ai culturii ruse și universale (M. Gorki, I. Ehrenburg, P. Bajov, V. Muhina, M. Sarian, N. Jukov, M. Majerova, N. Hikmet, A. Seghers, P. Neruda, J. Bernal, ș.a.). În impresionanta galerie a celor 46 de portrete cuprinse în culegerea menționată, un loc aparte îl ocupă cel dedicat personalității și operei marelui nostru clasic Mihail Sadoveanu, pe care scriitorul sovietic l-a cunoscut „în prima toamnă de după război", cu ocazia participării sale, împreună cu sculptorița V.I. Muhina, la o ședință solemnă „în splendida clădire a Filarmonicii din București". „Fața impunătoare" a lui Sadoveanu, „parcă sculptată în piatră", „ochii pătrunzători și limpezi", chipul său, care „emana demnitate și mîndrie", s-au întipărit adînc în memoria lui Polevoi. Întîlnirile ulterioare, discuțiile referitoare la rolul artei și la menirea artistului în societatea contemporană au dus la statornicirea unor relații de caldă prietenie între cei doi scriitori. Eseul lui Polevoi vădește o bună cunoaștere a operei sadoveniene, a culturii românești în genere. Titlul eseului — *Tinerețe fără bătrînețe* — i-a fost sugerat de lectura cunoscutului basm popular românesc. „În tezaurul extraordinar de bogat al basmelor românești — scria Boris Polevoi — există unul ce poartă titlul *Tinerețe fără bătrînețe*. Tocmai această veșnic creatoare tinerețe de basm a constituit nota specifică a talentului de excepție al bunului meu prieten, Mihail Sadoveanu, cel mai mare scriitor român al contemporaneității."[1]

[1] Boris Polevoi, *Molodost' bez starosti (Tinerețe fără bătrînețe)*, în vol. *Siluetî*, Moscova, 1978, p. 136.

Din seria scrierilor lui Mihail Sadoveanu, traduse în limba rusă, un volum a apărut prefațat de Boris Polevoi.

Cărțile de proză obiectivă ale scriitorului sovietic, cu eroii lor „neinventați", născuți dintr-o realitate concret-istorică, au cunoscut de-a lungul vremii o mare audiență la public, recordul în acest sens deținîndu-l *Povestea unui om adevărat*, care, practic, a fost tradusă pe toate meridianele lumii. Numai în limba română a înregistrat șase ediții în două versiuni diferite. N-au rămas necunoscute în țara noastră nici alte realizări ale scriitorului: *Atelierul de foc, Noi, oamenii sovietici, Întoarcerea, Schițe noi, Contemporanii, Aurul*; cele două romane amintite deja la începutul acestui studiu — *Departe în spatele frontului* și *Pe țărmul sălbatic.* Traducerile românești au trezit la vremea lor un viu ecou și în critica literară, ele fiind însoțite de prefețe, recenzii, articole, semnate de profesori universitari, critici, scriitori. Avem convingerea că noul roman al lui Boris Polevoi, în remarcabila versiune realizată de Natalia Radovici, se va întipări în conștiința publicului nostru cititor la fel de pregnant ca și operele sale anterioare.

VIRGIL ȘOPTEREANU

1

Mai rămînea cam o oră pînă la plecarea la aeroport. Își făcuse valiza, dar, uite, trusa de voiaj cu accesoriile de toaletă și de bărbierit parcă intrase în pămînt, și Vladimir Onufrievici Mecetnîi nu reușea s-o găsească nicăieri. În micul său apartament fiecare obiect își avea locul său bine stabilit o dată pentru totdeauna. Își aducea perfect aminte că, întors din ultima sa delegație la Novosibirsk, pusese trusa la loc, exact în al doilea raft din șifonier, unde ținea ciorapii, batistele și tot felul de mărunțișuri. Ciorapii și batistele erau acolo, ordonate în teancuri nălțuțe, dar trusa lipsea.

De altfel, cam toate lucrurile din dulap erau acum așezate sau atîrnate altfel. Mai ingenios, poate, și mai comod, dar nu așa cum era el obișnuit să le aibă. Of, de ce naiba scotocește Serafima prin lucrurile lui ? ! Nu-și poate învinge instinctul ăsta muieresc veșnic treaz : să spele, să frece, să scuture și să reașeze totul după cum i se pare ei că e mai bine.

Desigur, Mecetnîi se și poate lipsi de trusă. Nu-i nici o catastrofă dacă va trebui să înfășoare într-o hîrtie toate aceste mărunțișuri. Și la urma urmei, își poate cumpăra o trusă

de voiaj la Moscova, chiar de la un chioșc al aeroportului unde urmează să ia alt avion, cu care va zbura spre Sud. Totuși dispariția neseserului îl indispunea, ba chiar îl scotea din sărite : oare unde a putut să-l bage Serafima ? !

E curată nenorocire cînd, dispunînd de cheia pe care i-a dat-o Mecetnîi, Serafima se apucă, în absența lui, să-i facă ordine în apartament. A încercat el, nu o dată, s-o dezvețe de acest nărav. A rugat-o să renunțe, a certat-o. Într-o zi a amenințat-o chiar că nu-i mai lasă cheia. Și uite, poftim, din nou, același lucru. Atunci cînd Mecetnîi era plecat pentru foarte scurtă vreme în delegație, la filiala institutului, Serafima a trecut din nou pe la el, a dereticat, a făcut ordine în șifonierul lui și a vîrît, nu se știe unde, trusa de voiaj. Asta tocmai acum, cînd el se pregătește de drum, un drum atît de lung, și cînd are nevoie de trusă.

„În primul rînd, la ce bun, pentru ce o face ? se întreba cu ciudă Mecetnîi, cotrobăind din nou prin toate ungherele. Cine a rugat-o să tragă după sine confortul ăsta, ambianța muierească în locuința lui de holtei înveterat ? Cui îi trebuie ? Bineînțeles, ea nu o face așa, de amorul artei, ci ca să devină mai trainice relațiile dintre ei, să-i fie utilă, indispensabilă. Tot n-are să se însoare cu Serafima, deși, printre cei din laborator, le-a mers demult buhul că ar fi logodiți, și odată, la o consfătuire, spre profunda jenă și ciudă a lui Mecetnîi, directorul uzinei i-a zis : «Iar această lucrare repartizeaz-o, te rog, soției dumitale».

Soție ? nu, asta nu ! Toți acești ani el i-a trăit foarte bine ca holtei. S-a obișnuit. Acum să se însoare ? Să se lege la mîini și la picioare cu așa-zisele «lanțuri» conjugale ? Pentru ce ? Serafima, nimic de zis, este o femeie simpatică, are un fizic plăcut, e deșteaptă, un bun lucrător... Dar ca să stea cu ea sub același acoperiș, să se acomodeze cu deprinderile, cu obiceiurile ei, să se apuce să-și schimbe modul de viață, atît de bine rînduit și atît de comod, de celibatar ? Nu, în nici un caz nu va face el una ca asta. De ce să zică : Vai de noi, mai bine să zică vai de mine. Serafima, dacă vrea, n-are decît să continue cu el relațiile de pînă acum, să rămînă, așa cum se bîrfea în laborator, «nevastă cu ziua». Dar nu soție. Și el trebuie să pună capăt, în mod hotărît să pună capăt acestor încercări ale ei de a-și băga nasul în problemele lui personale..."

Ei, nu, unde totuși poate fi trusa de voiaj ? Dintr-o clipă în alta trebuie să sosească taxiul comandat, care-l va duce la aeroport. Mecetnîi se uită la ceas. Probabil Serafima nu a plecat încă de la laborator. Ridică receptorul și, după ce formă repede numărul, o ceru pe inginera Kiseliova.

— Eu sînt. Da. Nu ți-aduci aminte, atunci cînd ai făcut ordine la mine, unde mi-ai pus neseserul, trusa mea de voiaj ? Peste cîteva minute trebuie să plec la aeroport.

— Ai să treci, desigur, să mă iei, îi răspunse o voce joasă de femeie. Și de ce, mă rog, ești atît de furios ?

— Ce-ai făcut cu trusa de voiaj ?

— Nu merită să-ţi faci nervi pentru o nimica toată ! Era atît de ponosită trusa asta a dumitale, atît de veche, se desfăcea pe la cusături...

— Ce-ai făcut cu ea ?

— Am aruncat-o. Am aruncat-o în lada de gunoi. Am să-ţi fac cadou una nouă, modernă, foarte comodă, pentru şapte obiecte.

— Ai aruncat-o... Ai aruncat un lucru atît de necesar ! izbucni Mecetnîi aproape ţipînd, dar se stăpîni şi, înainte de a pune receptorul în furcă, adăugă rece : — Ştii doar că nu-mi place cînd cineva umblă în lucrurile mele fără să-mi ceară voie.

— Cînd pleci ? Vreau să te conduc.

— Ştii prea bine că nu-mi place să fiu condus cînd plec.

Acum Mecetnîi era furios de-a binelea şi, în primul rînd, pe el însuşi, pentru că a ridicat tonul, gata-gata chiar să ţipe la Serafima. Totuşi, cum se poate una ca asta — să arunci un lucru al altuia, un lucru care nu-ţi aparţine ! Sigur că trusa era veche, purtată şi răspurtată, sigur că demult se desfăcea pe la cusături, aşa încît nu o dată a trebuit s-o întărească pe la margini cu nişte aţă groasă, de culoare gri. Dar cîţi ani s-a folosit de ea şi cîţi i-ar mai fi putut fi de folos ! Această trusă veche a fost primul bun cu care s-a ales după ce pierduse totul în anii războiului. Un obiect — prieten. Iar dumneaei, poftim, s-a apucat să-l arunce... Nu, nu mai merge, trebuie pusă o stavilă ! Altfel, într-adevăr, dintr-o bună cunoştinţă ea va deveni nevastă — cu toate urmările ce decurg din asemenea schimbare.

Mecetnîi strînse cu grijă toate accesoriile de bărbierit într-o pungă de celofan, închise valiza şi se uită la ceas. O fi sosit taxiul ? Ieşi în balcon. Jos, în faţa intrării, nu se vedea nici o maşină. Ce-i drept, mai era timp, şi, aruncîndu-şi ochii de jur-împrejur, începu să admire, fără să vrea, priveliştea ce se desfăşura înaintea sa, de la înălţimea etajului unsprezece, aspirînd lacom aerul rece, umed, aerul primăverii ce abia se zămislea.

Imobilul nou — Turnuleţul, cum l-a poreclit lumea — se înălţa chiar la marginea tînărului oraş. Dinspre sud, îl întîmpina zidul compact al taigalei, iar dinspre nord, dincolo de străzile şi pieţele oraşului, se conturau clădirile uzinei, luminate de razele apusului de soare. Luminile s-au şi aprins. Un snop uriaş, strălucitor parcă, se revarsă peste pălălaia purpurie a soarelui ce apune. Toate laolaltă se cufundă în penumbra violetă a cerului de primăvară — deşi soarele, după ce s-a rostogolit peste creasta taigalei, tot mai poleieşte dintr-o parte vîrfurile ascuţite ale brazilor, iar din cealaltă — coşurile uzinei.

Văzduhul este umed, rece, înţepător şi curat, dar la aromele de cetină ce adie dinspre pădurea în prag de primăvară se adaugă mirosurile uzinei care respiră în semiîntuneric. Luna mai se făcea simţită cam tîrziu pe aceste meleaguri. Ziua era cald, noaptea băl-

toacele îmbrăcau o pojghiță subțire de gheață, iar în taiga, sub copaci, se mai zărea zăpada albă, zgrunțuroasă.

Uzina își trăia viața obișnuită de toate zilele, care nu se oprea nici o clipă. În întunericul ce se lăsa, luminile ei ardeau tot mai viu, stingînd stelele ce se aprindeau una după alta pe bolta serii. Și lui Mecetnîi i se păru deodată ciudat : poimîine uzina va lucra la fel ca astăzi — ziua și noaptea, lucrătorii laboratorului său își vor pune, ca de obicei, halatele, își vor ocupa locurile, viața își va urma ritmul încordat de totdeauna, iar el, Mecetnîi, va fi departe de orașul său tînăr, departe de grijile cu care s-a obișnuit, și undeva acolo, în Gagra necunoscută, va sta întins pe malul unei mări calde, pe care, de asemeni, nu o cunoștea. Cîte lucruri mai trebuiesc duse la bun sfîrșit în laborator, cîte sînt neterminate, cerînd o permanentă atenție din partea lui ! Gîndul acesta îl întristă și-i trezi îngrijorarea. Biletul de odihnă din buzunar își pierdu deodată caracterul ispititor. Naiba știe, poate ar fi, într-adevăr, mai bine să-l restituie cu foaia de drum cu tot, să ducă pînă la capăt tot ceea ce nu a apucat să desăvîrșească și să plece după aceea, cu inima împăcată, la această Gagra în sezonul fructelor, supranumit, după moda veche, sezonul catifelat...

În odaie mormăia încet aparatul de radio : se transmiteau ultimele știri. Tot gîndindu-se la ale lui, Mecetnîi asculta distrat : „A intrat în exploatare primul tronson... planul a fost îndeplinit cu atîta la sută... prin munca intensă, desfășurată în campania de primăvară, s-a asigurat o recoltă bogată..." Și, pe neașteptate, din șuvoiul de știri, familiare urechii lui, pe care mintea nu le înregistra decît foarte vag, i-a atras atenția numele de Lihobaba. Tresări, se încordă și își înfipse mîinile în balustrada balconului. Crainicul citea mai departe decretul dat de Prezidiul Sovietului Suprem... Lihobaba Anna Alexeevna a fost decorată cu „Insigna de Onoare"... Pentru ce a fost decorată, Mecetnîi nu auzi. Iar crainicul trecuse deja la știri sportive.

Lihobaba, Lihobaba... Anna Alexeevna Lihobaba... Anna... Aniuta. E cu putință să fie ea ? Dumnezeule... Nu, nu, sigur că nu este ea. La un sfert de miliard de cetățeni ai țării cîți nu au aceleași nume și prenume. Dar Lihobaba nu este nici Ivanova, nici Petrova, și nici Sidorova. Cu toată imensitatea populației Uniunii Sovietice, este puțin probabil ca un astfel de nume să se întîlnească des, și unde mai pui că e tot Anna, și Alexeevna pe deasupra. Oare ea să fie ? Nu, imposibil. După atîția ani !...

Zguduit cum era, Mecetnîi nici nu auzi cum șoferul de taxi, care aștepta jos, în fața intrării, își anunță prezența claxonînd. Apropiindu-se de telefon, formă grăbit numărul redactorului-șef al ziarului local.

— Vă salut ! La telefon inginerul Mecetnîi... Da, chiar el — șeful laboratorului uzinei... Nu, nu v-am sunat pentru articol, lăsați-l în plata

Domnului. Publicați-l cînd doriți. E vorba de cu totul altceva. Vin cu o rugăminte. Chiar adineauri am ascultat ultimele știri, și s-a comunicat că Lihobaba a primit „Insigna de Onoare". Nu aveți nici un fel de detalii în această problemă ?

— O clipă, Vladimir Onufrievici, vedem noi îndată ce a înregistrat telexul. Cum ați spus, Lihobaba ? E bărbat sau femeie ?

— Ce importanță are. E vorba de o femeie. Și a fost decorată cu „Insigna de Onoare"...

Se auzea în receptor foșnetul hîrtiei. Din stradă răsuna claxonul taxiului, nerăbdător, aproape neîntrerupt. Mecetnîi însă tot nu-l auzea, aștepta schimbîndu-și greutatea trupului de pe un picior pe altul. În sfîrșit, auzi glasul redactorului-șef :

— Nu, în materialul de astă-seară n-avem nimic despre Lihobaba dumneavoastră. S-ar putea să fie ceva la noapte. Dacă primim, vă telefonez eu... În legătură cu articolul dumneavoastră...

— Da' mai lăsați-mă cu articolul ăsta, i-o reteză cam nepoliticos Mecetnîi, și nu-i nevoie să-mi telefonați, plec pentru o lună de zile din oraș, iar cu articolul faceți ce vreți : corectați-l, scurtați-l, aruncați-l — vă privește.

— Dar ce-i cu Lihobaba asta, cine este ea ? Și, în general, de ce vă interesează ? se informă redactorul-șef.

Mecetnîi însă nu-i mai auzi întrebările — trîntise receptorul. În schimb, i-au ajuns la ureche, simultan, semnalizările șoferului și

scrîșnetul cheii cu care cineva deschidea broasca de la intrare.

În ușă stătea Serafima, de sub mantoul de blană îi atîrnau poalele halatului de laborator, iar pe cap își aruncase un șal pufos. Răsufla greu, și pe fruntea-i înaltă străluceau picături mici de sudoare.

— Uf, slavă Domnului. Credeam că nu te mai prind acasă. Ținea în mîini o trusă neagră din piele lucioasă. De ce, spune-mi, te rog, de ce te-a afectat în halul ăsta povestea cu trusa ? Poimîine este ziua dumitale de naștere. Ți-am cumpărat cadou o trusă nouă, modernă — import din Cehoslovacia. Pentru că pleci — poftim, primește-ți cadoul cu anticipație.

— Mulțumesc, mulțumesc, rosti Mecetnîi, luînd, absent, din mîinile ei, cadoul — un obiect într-adevăr frumos — și se îndreptă spre ușă cu valiza în mînă. Iartă-mă, dar auzi cum claxonează șoferul, trebuie să plec chiar acum. Rămîi cu bine.

— Merg cu dumneata la aeroport.

— Îmbrăcată cu halatul ? Și apoi, știi doar că nu pot să sufăr să mă conducă cineva la plecare.

Chipul Serafimei, de obicei calm, mai mult imobil, de data aceasta îi trădă tulburarea. Ochii migdalați albaștri-cenușii, care o făceau să semene cu o zeiță egipteană, priveau rugător, ba chiar implorau, ceea ce nu-i stătea bine deloc acestui chip. Femeia își șterse cu dosul pal-

mei, şi nu cu batista pe care o ţinea în mînă, picăturile de sudoare de pe frunte.

— Lasă-mă, totuşi, să te conduc.

— În această ţinută ?

— Ce importanţă are, şi cui îi pasă ?

Drept răspuns, Mecetnîi dădu din umeri.

Tăcu tot drumul, iar la încercările ei de a face conversaţie, răspundea monosilabic : da, nu. Şedea şi privea prin geam taigaua, pe care parcă o spintecase cu sabia şoseaua marcată de la un capăt la altul cu dungi albe. Primăvara nu se înstăpînise încă de-a binelea. Ici-colo, sub copaci, se înălţau troiene albe, dar pădurea era de-acum plină de arome primăvăratice proaspete, şi rafalele vîntului le aruncau în interiorul automobilului.

Cînd în depărtare prinseră a clipi luminile aero ortului, tăcerea lui încăpăţînată o scoase, în cele din urmă, din fire pe Serafima.

— Eşti chiar atît de meschin, încît dispariţia unei genţuţe vechi — care îţi făcea silă numai cînd puneai mîna pe ea — a putut să te supere în halul ăsta... E ceva nou. N-am ştiut-o pînă astăzi, da, n-am ştiut...

— Ei, s-o ştii.

— Să faci scandal din cauza unui obiect de doi bani ?

— Scandal ? repetă Mecetnîi, sincer mirat, îndreptîndu-se spre mulţimea de pasageri care se înghesuiau zgomotos la ieşirea spre pistă. Văzînd însă sclipiri de lacrimi pe genele lungi ale ochilor ei migdalaţi, în timp ce se apropia de ieşire, zise : Ei, gata, dă-o naibii de trusă.

Îţi mulţumesc pentru cadou. Am şi uitat de ziua asta a mea de naştere. Apoi, lipindu-şi, grăbit, buzele de fruntea ei înaltă, rece, adăugă :

— Rămîi cu bine.

2

Tot drumul pînă la aeroport şi acum, stînd în aeronava ce-l purta deasupra întinderii nesfîrşite a taigalei, Mecetnîi nu se gîndea nici la relaţiile sale cu Serafima, care deodată s-au complicat şi, desigur, nici la povestea cu trusa aceea nenorocită. Nu-i ieşea din cap necunoscuta cu acel ciudat nume de familie : Lihobaba, Lihobaba... Anna Alexeevna Lihobaba... Oare ea să fie ? După atîţia ani e cu putinţă s-o regăsească ? Aşa ceva se întîmplă doar într-un lung serial de televiziune ! Să fie posibil şi în viaţă ? Poate că el nu a auzit bine. Să fi încurcat numele ? !

Iar dacă a auzit bine, unde o fi ? Ce face oare ? Unde locuieşte ? Şi, la urma urmei, pentru ce a putut fi decorată ?

Cum să afle el toate acestea ?...

Luînd înălţime, aeronava porni pe traseul stabilit şi-ţi făcea impresia că pur şi simplu a încremenit în văzduh. Ca de obicei în cursele lungi, pasagerii, din cale-afară de agitaţi şi nervoşi la urcare, îndată ce s-au văzut pe locurile lor, s-au potolit, şi, după ce au făcut cunoştinţă între ei, au început să se aclimati-

zeze. Unul îi dezvăluia vecinului său nişte amănunte legate de viaţa sa, altul a deschis o carte, un al treilea a scos din buzunar un joc de şah mic, de voiaj, şi-a găsit un partener şi acum stă aplecat deasupra tablei de şah... După ce s-au rugat mult de stewardesă şi s-au văzut cu nişte păhărele de hîrtie, trei flăcăi voinici, bruni la faţă, bronzaţi de soarele de iarnă, „organizau" acum un mic chef în trei. Nişte femei în vîrstă, robuste, cu şaluri groase, în carouri, aruncate pe umeri, ronţăiau alune, adunînd ordonat grămăjoare de coji. Proptindu-şi capul pe speteaza fotoliului, un bărbos adormi într-o clipă, acoperind cu sforăitu-i zgomotos pînă şi sunetul şuierător, agreabil, al motoarelor.

Un popă tînăr, rumen în obraji, aşezat alături de Mecetnîi şi mirosind zdravăn a coniac, făcu din capul locului încercarea de a intra în vorbă cu el, dar vecinul ursuz nici măcar nu i-a răspuns.

Atunci, dornic de a comunica cu cei din jur, după ce îşi netezi cu palma pletele lungi, unduitoare, ca şi cînd ar fi gîndit cu glas tare, slujitorul Bisericii începu să dezvolte teoria precum că, după unele consideraţiuni actuale, Iisus Hristos era venit din alte lumi — mult mai vechi şi mai înţelepte, unde tehnica atinsese un stadiu incredibil, iar moralitatea ajunsese la culmi inimaginabile. Cu alte cuvinte, de pe o planetă unde locuitorii, dînd de mult uitării vrajba şi războaiele, trăiesc avînd drept înalte idealuri umanitare dragostea şi frăţia...

— Aiurea, îi dădu, în cele din urmă, replica Mecetnîi, pierzîndu-şi răbdarea la auzul filozofărilor vecinului.

— Ei, nu-i chiar aşa, nu, sări popa, bucuros şi înviorat că i-a reuşit manevra. Biblia este cel mai remarcabil document, care a adunat în sine înţelepciunea milenară a omenirii. Că doar nici Engels nu nega acest lucru. Nu-i aşa ? Apoi, printre multe altele, în Biblie găseşti referiri directe la pogorîrea unor extratereştri, în acele depărtate vremi. Da, da. Acolo, profetul Ezechiel, în cartea sa, se referă clar la sosirea unei nave cosmice cu extratereştri. Nu aţi citit Biblia ? Păcat, rău aţi făcut. Vă sfătuiesc foarte serios, preastimabile, să citiţi din ea. Ezechiel povesteşte textual cum, din foc şi fum, au apărut aceste fiinţe. Zice chiar cum străluceau costumele lor străvezii de scafandru, pe care autorul le compară cu cristalul. Pînă şi tehnica deplasării lor pe pămînt a descris-o acest Ezechiel — roţile, focul, fumul pe care nava îl lăsa în urmă, ca o coadă. Acolo zice chiar că, luîndu-şi zborul, unul dintre extratereştri i-ar fi lăsat un sul cu nişte poveţe. Nişte formule chimice sau matematice, pesemne... Dar, închipuiţi-vă, Ezechiel... a mîncat acest sul. Da, da, chiar aşa şi scrie, l-a mîncat, pentru a se împărtăşi din harul Domnului. Ce poţi să ceri de la el ! Un sălbatic neştiutor a halit poate chiar acel fir subţire, pe care extratereştrii ni l-au întins nouă, pămîntenilor, din universul lor binecuvîntat de Dum-

nezeu. Toate acestea sînt scrise în Biblie. Ei, ce-o să ziceți acum ?

În pachetul lui de cărți, destinat jocului conversației, slujitorul ultramodern al Bisericii mînuia această biblică istorie ca pe un atu imbatabil, ce-i permitea să atragă în discuție persoanele cele mai taciturne. Dar, cufundat în gîndurile sale, Mecetnîi rămase surd chiar și la peripețiile pasionante ale memorialistului biblic.

— Aiurea, repetă el cu un gest, de parcă ar fi încercat să alunge un țînțar sîcîitor.

Popa însă tot nu se potoli. Se ridică în picioare, își potrivi anteriul de gabardină, dădu jos de pe raft o geantă albastră tip „Aeroflot", scoase din ea un șervețel, îl întinse pe măsuță și începu să înșire pe șervețel bucăți de batog proaspăt, trandafiriu, păhărele curate, pline cu două feluri de icre, turte bine rumenite, prăjite în unt.

— Haideți să cinăm din ce-a dat Dumnezeu, îl invită el pe Mecetnîi cu un zîmbet prietenos pe buzele-i roșii, cărnoase. Să gustăm din darurile pămîntului nostru îmbelșugat de prin părțile Uralului. Să mă scuzați că nu am decît pescărie — azi e zi de post.

— Vă mulțumesc, sînt sătul, am luat masa, răspunse Mecetnîi, deși aromele mîncării de post, „date de Dumnezeu", făceau, cum se zice, să-i lase gura apă.

În mîinile vecinului prevăzător apăru o sticluță plată. Deșurubă dopul-păhărel, îl umplu.

— Măcar din asta gustați — e de marcă. Are zece ani vechime. Licoarea asta, vorba bătrînilor noștri, n-o ocolesc nici monahii.

— Nu beau.

— Ei, cum doriți, oftă popa, nu îndrăznesc să mai insist și, cît ai clipi, dădu de dușcă păhărelul, își șterse gura cu șervețelul și-și mîngîie mulțumit bărbuța ondulată.

Mecetnîi aruncă cu coada ochiului o privire dezgustată spre vecinul care „cina" tacticos, gîndind cu același dezgust : „Într-adevăr, popilor Dumnezeu le dă cu mînă largă", după care se prefăcu că doarme.

Pierzînd speranța de a face conversație cu el după cină, vecinul scoase din buzunarul anteriului o revistă, aprinse lampa de carte cu care era prevăzut fiecare fotoliu și se apucă să dezlege cuvinte încrucișate.

Mecetnîi însă nu dormea. Nu. Ca să se descotorosească de popa cu sîcîiala lui continuă, stătea cu ochii închiși, se gîndea, își aducea aminte, confrunta fapte, date... Lihobaba... Lihobaba... Aniuta. Da, totuși ea trebuie să fie. Părea cu totul imposibilă o astfel de coincidență : ca altcineva să poarte același nume, atît de rar întîlnit, același prenume, același nume patronimic. Dar dacă într-adevăr este ea ? La început, lui Mecetnîi nici nu-i trecuse prin minte ce va face el dacă se va lămuri că acel comunicat dat la radio se referea totuși la Aniuta pe care el a cunoscut-o cîndva. Dupa aceea începu să gîndească în mod practic. Dar dacă este ea, cum va proceda el, ce va întreprinde ? Ce

păcat că nu a reușit să audă de la început decretul... Stai, ia stai puțin... Deodată îi veni o idee : s-ar putea să se repete comunicatul la „ultimele știri", în cadrul ediției de noapte a radiojurnalului.

Deschise ochii, își consultă ceasul. Peste cîteva minute se vor transmite știrile. Da, da, și este foarte posibil să se repete decretul. Se învioră la acest gînd și întinse mîna spre butonul soneriei.

Subțire ca o trestie, o stewardesă cu chip de păpușă se aplecă îndată asupra lui.

— Dumneavoastră ați sunat ?

— Da. Vă rog să-i comunicați comandantului că aș dori să ascult la radio ultimele știri.

— Regret, dar nu se poate. Este strict interzis accesul pasagerilor în cabina piloților. În urma deturnărilor... am primit noi instrucțiuni...

— Vă promit să nu deturnez avionul. Atîta vă rog, raportați-i comandantului că un pasager îi cere permisiunea să intre în cabina piloților și să asculte știrile. Și, deși niciodată nu se folosea de titlul său, arborînd doar în zilele de sărbătoare „Steaua de Aur", de data asta adăugă, pentru mai multă siguranță : Îl roagă inginerul Mecetnîi, erou al Uniunii Sovietice, candidat în științe tehnice.

— Bine. Îi voi comunica, zise tînăra, depărtîndu-se.

— Iertați-mă, vă rog, știu că vă sîcîi, dar n-ați putea să-mi amintiți denumirea unui purgativ cunoscut, compus din cinci litere, îl rugă

pe neașteptate popa, care pînă atunci stătuse cu nasul în revistă.

— Ce-ați spus ?

— Nu reușesc să dezleg cuvintele astea încrucișate. Sînt într-un impas. Totul stă pe loc din cauza acestui purgativ misterios. Vă rog să mă scuzați...

— Rițin, trînti Mecetnîi, urmînd-o pe stewardesa care-l conducea spre cabina piloților.

Acum, în toiul nopții, cînd luminile din salon erau micșorate, aveai impresia că aeronava nu mai zboară, ci atîrnă în văzduh. Prin luminator se vedea cerul negru, ciuruit de stele sclipitoare. Atîrna și el deasupra cîmpiei albe înnourate, încrețite asemenea unei piei de oaie. Iar această cîmpie, ce părea să nu aibă sfîrșit, scăldată în lumina blîndă a lunii, plutea alene înapoi, tot înapoi.

Pe fundalul puzderiei de aparate și dispozitive luminoase, pilotul-prim și secundul, amîndoi în cămăși albe cu mînecile suflecate, ședeau nemișcați ca două monumente. Radiotelegrafistul de bord, un flăcău cîrn și subțirel, îi întinse lui Mecetnîi o cască mare pufoasă.

— Poftiți, îndată urmează știrile, și întrebă, neputîndu-și învinge curiozitatea : Și ce vreți să ascultați ? Ce-o să se transmită ? Vă interesează vreo știre anume ?

Mecetnîi se prefăcu că nu aude întrebarea. Nici nu știa, de altfel, ce răspuns să-i dea, și la acest gînd îl cuprinse mirarea. De ce se frămîntă atîta ? Ce s-a întîmplat ? De ce s-a rostogolit peste el acest val și, rostogolindu-se, i-a potopit toate gîndurile ? Ciudat. Foarte ciudat.

În ultimii ani își rostuise viața astfel încît se desfășura echilibrat, lin, pe făgașul croit de el însuși. În afară de munca lui, nu-l tulbura și nu-l pasiona mai nimic. Ducea un mod de viață sever, conform graficului întocmit de el. Atît vara, cît și iarna, zilnic, numai cu chiloții pe el, făcea gimnastică în balconul apartamentului, iar apoi un duș rece. Își fierbea singur cafeaua, prăjea niște ouă cu piept de pasăre și bea un pahar de chefir. La orele nouă oprea micuțul său automobil „Jiguli" în fața intrării laboratorului, făcîndu-și apariția cu exactitate matematică, așa încît subalternii puteau să-și verifice ceasurile după sosirea șefului. În laboratorul condus de el, unde în prezent se făceau lucrări de cercetare și studii de mare anvergură, nu lipseau, desigur, nici greutățile, nici frămîntările și nici emoțiile, dar și în ceasurile acestea, inginerul Mecetnîi își păstra calmul aparent, și chiar atunci cînd trăgea o săpuneală subalternilor săi, o făcea cu același glas egal, sau, cum ziceau ei, „stins".

Iar acum el, care era vestit prin sîngele său rece și mîndru de această faimă, stă pe coridorul minuscul din fața cabinei strîmte și, sub ochii radiotelegrafistului cîrn, își lipește de ureche, vădit emoționat, casca spongioasă.

Prin cască ultimele știri se scurg în ritmul lor obișnuit. Răsună fraze cunoscute : „În sala Coloanelor din Palatul Sindicatelor a avut loc... Lucrările de construcție fiind încheiate înainte de termen, a fost dată în exploatare... drept rezultat al întrecerii organizate în cinstea zilei de Întîi mai, a fost pus în funcțiune cu opt zile înainte de termen agregatul celei mai mari uzine din Europa... Au încheiat cu succes însămînțările de toamnă, luîndu-și angajamente..." Aha, iată ! „Printr-un decret al Prezidiului Sovietului Suprem..." La auzul acestor cuvinte, Mecetnîi apasă cu strășnicie pe ureche casca moale spongioasă și simte că i-a transpirat mîna de tulburare ! „...Pentru curajul deosebit și spiritul de abnegație de care a dat dovadă salvînd niște școlari, Anna Alexeevna Lihobaba, șefa unei echipe de explorări geologice din Nord, a fost decorată cu..."

Lihobaba Anna Alexeevna... Cînd Mecetnîi îi întinse radiotelegrafistului casca, mîna îi tremura.

— Ei, ați ascultat ? Flăcăul cel cîrn murea, pur și simplu, de curiozitate... Ce-au zis ? De bine sau de rău ?

— Nu știu, îi aruncă Mecetnîi, îndreptîndu-se spre ușă.

În semiîntunericul salonului puteai desluși cîte ceva. Tînărul cu barbă stufoasă, care mai devreme reușise să acopere cu sforăitul său zgomotul motoarelor, acum era treaz și, sîrguincios, scria ceva, măsuța rabatabilă din fața sa fiind toată numai hîrtii și acte. Cei trei, îmbrăcați cu vindiacuri, jucau cărți. Mătușicile colhoznice, care ronțăiseră alune, dormeau duse, înfofolite în șalurile lor cadrilate. Șahiștii tot mai ședeau înțepeniți deasupra tablei de joc. Dormea și păpușica-stewardesă, încolăcită ca

un pisoi, într-un fotoliu rămas liber. Așadar, aeronava ultraconfortabilă semăna acum, în această cursă lungă, cu sala de așteptare a unei mici stații de cale ferată.

Popa dormea și el. Atunci însă cînd Mecetnîi își reluă locul, deschise ochii.

—Vă sînt profund recunoscător pentru rițin.

— Care rițin ?

— Păi, rițïnul, cu ințelul, pe care cu adîncă înțelepciune mi l-ați sugerat. Stăteam și-mi frămîntam creierul : Doamne, Iisuse Hristoase, purgativ, care o fi purgativul acela popular ? Revent ? Nu... Prună uscată — nu merge... Ulei de ricină — are trei cuvinte... Dar iată că datorită minții dumneavoastră agere am dezlegat cuvintele încrucișate cît ai clipi. Îmi permiteți să vă întreb, ce-ați auzit la ultimele știri ?

Fără să-i dea vreun răspuns, Mecetnîi își propti capul de speteaza fotoliului și închise ochii. Acum reflecta la noile informații culese din ultimele știri. A salvat niște școlari. Această faptă îi confirma presupunerea. Să salveze, să ajute era propriu firii Aniutei. Dar geolog, șefa unei echipe... Geologia, în general, este o muncă potrivită pentru persoanele puternice, călite... Este o profesie tipic bărbătească. Și apoi, un geolog și școlari ! Ce legătură pot avea ? Că doar expedițiile, echipele de geologi lucrează de obicei departe de locurile populate, și, cu atît mai mult, în Nordul atît de primitiv, unde, judecînd după informațiile date, s-au petrecut lucrurile. Și apoi, dacă pe acești școlari i-ar fi salvat un învățător, un milițian, vreun pescar, ori tractorist sau pentru că lucrurile se petreceau în Nord, un păstor de reni, totul ar fi fost limpede, dar aici e vorba de un geolog. A putut oare o fată cu glas subțirel de copil, glas care răsuna acum în urechile lui Mecetnîi, să-și aleagă această profesiune aspră ? Salvarea copiilor însă de o năpastă, și după cum se vede, destul de gra ă, da, asta îi stă în fire Aniutei.

În sinea lui, Mecetnîi luase de acum hotărîrea : oricine ar fi ea, această Lihobaba Anna Alexeevna, el va începe s-o caute. Cum sosește la Gagra, îi va scrie. Îi va scrie ? Și unde, mă rog ? Nordul este un ținut necuprins. Acolo, desigur, lucrează astăzi multe expediții de cercetări, caută petrol, gaze, metale prețioase, diamante... Ordinul însăși, decorația este deja un punct de reper ! S-ar putea să-l ajute în căutările lui. Sînt puțini oameni, foarte puțini, care în ziua de azi primesc o decorație așa cum a primit-o dînsa. De la această decorație ar putea întinde, poate, un firicel spre Lihobaba Anna Alexeevna. Să se adreseze în scris Sovietului Suprem sau Ministerului Geologiei. Dar cei de acolo au să rîdă de el. Au să spună : și-a găsit la noi birou de informații ! Probabil, în cazul de față, nici steaua de erou nu-l poate ajuta. Totuși, merită să încerce. S-ar putea să i se răspundă. De așteptat, probabil că va trebui să aștepte mult acest răspuns, și ce adresă să indice : casa de odihnă din Gagra sau laboratorul uzinei ?

Tot reflectînd cum s-o găsească pe Anna Lihobaba, Mecetnîi adormi și deschise ochii doar atunci cînd popa îl zgîlțîi ușurel, vorbindu-i pe un ton, de parcă se scuza :

— Îndrăznesc să vă tulbur, ne apropiem de Moscova — capitala patriei noastre. Oraș-erou. Încă puțin și am ajuns. Se și văd luminile aeroportului, îndată începe aterizarea.

3

Se trezi cu senzația unei vagi bucurii. Ce s-a întîmplat, care o fi cauza ? Concediul ? Plecarea într-o stațiune din Sud ? Nu, nu numai atît. Și, deodată, își aminti : ah, da, decretul acela ! Bucuria se estompă, se simți cuprins de neliniște, de îngrijorare. Cu ce să înceapă, ce-i de făcut ?

Mai află, pe deasupra, că, din cauza vîntului potrivnic, avionul avea întîrziere ; cel care urma să-l ducă pe Mecetnîi la destinație decolase, iar următorul pleca abia pe seară. Avea deci o zi întreagă la dispoziție. De fapt, o zi la Moscova nu e rău deloc.

După ce își viză biletul și-și lăsă valiza la biroul de bagaje, Mecetnîi o porni spre stația unui autobuz rapid. Pe mulți dintre cei ce așteptau în stație îi cunoștea din avion. În fața lui se afla un militar. Stătea cu nasul în ziar și studia, pare-se, absorbit, un comentariu cu privire la competițiile dintre echipele de hochei. Mecetnîi nu era nici el străin de pasiunea acestui joc și se apucă să parcurgă textul peste umărul vecinului. Deodată dădu cu ochii de decretul al cărui conținut îl cunoștea de acum, tipărit la loc de frunte, iar mai jos, o notiță intitulată : „Fapta eroică a unui geolog".

Transportat cum era, se lăsase cu toată greutatea pe umărul posesorului gazetei, care se întoarse spre el, mirat.

— Dați-mi, dați-mi, vă rog, ziarul... Pentru o clipă. Trebuie să citesc negreșit ceva.

Militarul îl examină din cap pînă-n picioare, apoi îi întinse totuși ziarul.

— Poftim. Luați-l, eu l-am și parcurs. Dar ce ziceți de „Spartak" ? Cum o ține... tot în frunte...

Iată ce află Vladimir Onufrievici din notița aceea de ziar. În delta unui fluviu din Extremul Nord, prin preajma așezării de pescari Rîbacii, niște școlari dintr-a-ntîia, distrîndu-se cu undița, s-au îngrămădit pe un sloi de gheață format de curînd, iar sloiul s-a desprins din blocul mare de gheață. Curentul apei, mînat de vînt, începu să-l împingă spre largul mării. Speriați, copiii s-au repezit spre celălalt capăt al sloiului care se răsturnă, și astfel s-au pomenit cu toții în apă. Atunci, Lihobaba Anna Alexeevna, conducătoarea unei expediții geologice, care tocmai se afla prin apropiere, se aruncă în apă și-i salvă, rînd pe rînd, pe toți copiii.

Notița era scrisă în grabă, cum s-ar spune, anexă la decret. Detaliile acestei întîmplări cu totul ieșite din comun lipseau. Nu se explica,

de asemeni, cum a putut o femeie să salveze opt școlari. Trecînd peste faptele reale, notița era plină, în schimb, de cuvinte de laudă la adresa Annei Alexeevna Lihobaba, precum și de reflecții multiple, răsunătoare, cu privire la inima plină de abnegație a femeii sovietice. Nici un cuvînt despre personalitatea salvatoarei copiilor, nici un fel de date biografice. Geolog, și atît.

Cu toate acestea, după ce a citit și a recitit de cîtea ori notița, Mecetnîi s-a convins că autoarea acestei fapte extraordinare nu este alta decît acea Aniuta pe care el a cunoscut-o în timpul războiului și a iubit-o, care a făcut atîtea pentru el, și pe care a pierdut-o pe neașteptate, cu toate că, după război, a căutat-o multă vreme, cu îndîrjire. A dispărut, de parcă s-ar fi topit printre milioanele de combatanți care se întorceau în zilele acelea, de pe front, în orașele și satele natale.

Incetul cu încetul, Mecetnîi s-a împăcat cu eșecul căutărilor. Era ocupat pînă peste cap: întîi, continuarea studiilor la institut, lucrările practice, însușirea profesiei de inginer. Mai tîrziu, cinstit vorbind, a și dat uitării vechea sa poveste de iubire, atît de ieșită din comun. Uneori, foarte rar, Aniuta venea la el în vis, dar îndată ce visul se curma, pleca din nou în neființă, și însăși amintirea ei se estompa tot mai mult, dată la o parte încontinuu de munca lui, de tot felul de treburi, de viața cotidiană, de femeile pe care le întîlnea și cu care era prieten, de lucrarea lui de doctorat, care, în ultimii ani, îi răpea timpul liber.

Și acum acest decret! O fi ea, femeia care trăiește acolo undeva, în Nordul îndepărtat și necunoscut lui? Ei i-o fi fost decernată decorația? Tinerei cu glas de copil, pe care a cunoscut-o el, sau unei femei cu totul străine, cu același nume, unuia dintre numeroșii geologi care cutreieră astăzi ținuturile îndepărtate ale necuprinsei țări, căutînd în pămînt bogățiile ascunse oamenilor?

„Posibil să fie o coincidență de nume, ba-i chiar aproape sigur“, încercă el să se liniștească. Dar vechea dragoste, aproape uitată, reînviase acum, înlăturînd și grijile zilei de azi, și bucuria plecării la odihnă din Uralul cu clima lui aspră, într-un ținut binecuvîntat, unde totul înflorește, unde aerul e saturat de miresme îmbătătoare, unde el își va petrece concediul, primul său concediu după doi ani grei și agitați, și unde, dacă va avea noroc, își va termina în sfîrșit teza de doctorat.

De mulți ani inginerul Mecetnîi nu mai revăzuse Moscova. Pe linie științifică laboratorul său era în legătură directă cu filiala Academiei de Științe din Novosibirsk, așa încît ori de cîte ori avea de rezolvat probleme mai serioase, mai importante, se ducea acolo. Nu era defel necesar să vină în capitală, și, poate, chiar fără să-și dea seama, el evita metropola.

Dar iată că acum un autobuz rapid, luxos, purtînd frumoasa denumire de „Ikarus“, îl du-

cea lin prin Moscova. În stînga și în dreapta șoselei se înălțau raioanele noi, cu totul necunoscute lui, deasupra spațiilor verzi se ridicau imense blocuri — numai sticlă — ce-și propteau acoperișurile plate în cerul albastru de primăvară ; iar printre blocuri, ici-colo se zăreau clădiri joase, construite după o concepție arhitecturală neobișnuită, și puteai doar bănui că este vorba de un centru comercial, un cinematograf sau o piață acoperită.

În cele din urmă, autobuzul ieși pe un bulevard larg, necunoscut și el, împărțit în trei benzi de șiruri de tei bătrîni, îmbrăcați în verdele gingaș primăvăratic, bătînd ușor spre galben. Arhitectura caselor de pe bulevard era acum mai calmă, mai obișnuită, apropiindu-se de chipul Moscovei pe care o cunoștea Mecetnîi. Dar bulevardul acesta era nou și el. Călătorii, sosiți împreună cu Mecetnîi, priveau cu nesaț, lipiți de geamuri, capitala, analizînd cu glas tare tot ce întîlneau nou. Cele trei mătușici cu șaluri cadrilate rămăseseră înmărmurite cu cojița de alune pe buze și minunîndu-se în gura mare de nesfîrșitul șir al vitrinelor.

Mecetnîi ședea cufundat în gînduri și nu se uita mai deloc la minunățiile Moscovei. Era departe de tot ce se petrecea în jurul lui. Se gîndea la Aniuta de altădată, care s-a întors atît de neașteptat în viața lui. Lucru ciudat — nu-și amintea defel chipul ei. Prin fața ochilor minții i se profila vag silueta subțire a unui soldățel caraghios, cu boneta militară trasă peste urechi, ca o glugă, îmbrăcat cu o manta prea mare,

strînsă în talie atît de vîrtos, încît micuța siluetă aducea cu cifra 8. Și-și mai amintea de cizmele ei din pînză impermeabilă, bine lustruite. Erau, de asemenea, din cale-afară de mari, ceea ce făcea ca pasul ușor al fetei să pară hîrșiit.

Cei din compania aflată sub comanda lui Vladimir Mecetnîi vorbeau pe un ton glumeț cu unicul lor instructor sanitar, făceau haz de numele ei — Lihobaba [1] — și, ignorîndu-i însemnele de sergent, îi spuneau pe nume — Anna, Aniuta, Ania, Niura, ba chiar Niușa. Numai el, Mecetnîi, i se adresa oficial : sergent-major Lihobaba. Și atunci cînd îi rostea gradul, ea lua poziție de drepți.

Silueta nostimă a micului sergent și-o reamintea foarte bine, dar chipul — deloc. Doar moțul blond-roșcat, ce ieșea întotdeauna afară, rebel, de sub boneta trasă peste urechi, și pistruii ce-i stropeau din abundență rădăcina nasului. Ba își mai reamintea limpede glasul ei, mai bine zis glăsciorul, subțire-subțirel, aproape un glas de copil. Îi răsuna chiar și astăzi în urechi : „Tovarășe căpitan... am înțeles, tovarășe căpitan... se va executa, tovarășe căpitan... nu, vă rog, tovarășe căpitan“.

Mecetnîi era atît de adînc cufundat în regăsirea acelui chip uitat și pierdut, încît nu a auzit cuvintele pe care i le-a adresat tînărul popă — s-a nimerit ca acesta, și în autobuz, să stea lîngă el.

[1] De la *liho* — rău, aprig (dar și : brav, semeț) și *baba* — muiere (rus.).

— Ce-aţi spus ?

— Vă invit să admiraţi priveliştea — ce frumuseţe ! Popa îi arăta peisajele Moscovei ce se desfăşurau prin faţa ferestrei. În prezent, culegem roadele bogate ale muncii noastre. Şi, după ce-şi făcu semnul crucii în dreptul unei bisericuţe străvechi, pestriţe, rătăcită parcă printre dreptunghiurile şi cuburile sobre, aliniate capricios de-a lungul noilor străzi, adăugă cu patos : Nemăsurată e munca poporului nostru, la fel şi dărnicia guvernului nostru.

— Da, da, desigur.

Mecetnîi se gîndea tot la ale lui. Ultimele douăzeci şi patru de ore petrecute pe front i-au revenit în minte pînă-n cele mai mici amănunte şi cu o precizie de-a dreptul stereoscopică. În toiul ofensivei din primăvară, compania lui Mecetnîi, care era considerată companie de şoc şi înainta în avangarda unui regiment din prima linie, primise misiunea să forţeze din mers Oderul. Mijloacele necesare pentru trecerea rîului nu ajunseseră încă la locul de destinaţie, şi se tîrau undeva în urmă, pe căile distruse de război, aşa încît compania urma să treacă pe malul celălalt al Oderului cu mijloace auxiliare.

Rîul mai era încă ferecat de gheţuri, dar pe locul ales pentru forţare, unde vîltoarea era mai mare, se căsca un ochi larg de apă, înnegurat. Avioanele de recunoaştere stabiliseră că inamicul nu a consolidat această zonă, socotind, pesemne, că acest ochi de apă era un loc inutilizabil pentru forţarea rîului. Tocmai acest

punct a fost ales pentru prima trecere peste rîu, şi acolo a fost îndreptată compania de şoc.

Primăvara abia se înfiripa şi nopţile erau geroase. În jurul ochiului de apă totul era îmbrăcat în chiciură pufoasă, care sublinia şi mai mult şuvoiul negru şi repede al apelor. Sub scutul nopţii învăluite în ceaţă, ostaşii experimentaţi din compania de şoc, căliţi în ofensiva îndelungată şi neîntreruptă de la Lvov pînă la Oder, au reuşit, fără pierderi grave, să treacă înot ochiul de apă cu ajutorul unor mijloace improvizate — ţinîndu-se de o bîrnă, de o uşă, de un sac umplut cu paie — într-un cuvînt, folosind absolut tot ce întîlneau în cale. Prin desişul foşnitor al stufăriei ferecate de gheaţă au trecut fără un foc de armă măcar. Atingînd malul opus, l-au suit în zornăitul echipamentului acoperit de gheaţă.

Lui Mecetnîi i-au rămas în amintire mai ales primele secunde ale forţării rîului : teama în faţa şuvoiului repede, a acestor ape reci ca gheaţa, în faţa necunoscutului ce-i aştepta de partea cealaltă, ocupată de inamic. Dîndu-şi seama că ostaşii încearcă şi ei aceeaşi şovăială apăsătoare, Mecetnîi se aruncă cel dintîi în apă. Se aruncă înaintînd înot şi, deşi pe firul apei erau purtate sloiuri mărunte şi zăpadă udă moale, spre adînca-i mirare, nici nu simţea frigul. Cînd ajunseră cu bine pe partea cealaltă a rîului, căpitanul dădu ordin ca toată compania să sape tranşee la adăpostul pantei abrupte a malului înalt. A muncit şi el cu lopata. Au săpat cu înverşunare. Ştiau ostaşii că numai o asemenea muncă plină de abnegaţie va fi în mă-

sură să-i dezmorțească și să-i ferească de răceală. Mai știau că o dată cu răsăritul soarelui vor fi descoperiți negreșit și că inamicul va încerca, desigur, prin orice mijloace, să-i arunce înapoi în rîu sau să-i nimicească. Munceau cu atîta sîrguință, încît erau învăluiți în aburi, întocmai ca niște cai sleiți de puteri.

Și atunci cînd din vălul compact de ceață se ridică marginea unui soare portocaliu rebegit, adăposturile mici, înguste și cuiburile de mitralieră erau de acum gata săpate, întărite și, în măsura posibilului camuflate.

Pe partea cealaltă a rîului, pe malul ocupat de trupele sovietice, se și concentraseră mijloacele necesare pentru trecerea rîului. Pe partea navigabilă pluteau cîteva bărci pneumatice. Cu una din aceste bărci s-a transportat o canistră cu spirt. Împreună cu sanitarul — un ostaș mai în vîrstă, mustăcios — umbla din adăpost în adăpost un sergent-major micuț și, cu o mînă tremurîndă, oferea fiecăruia un păhărel gradat, cu o doză de spirt pentru prevenirea răcelii. Spirtul îți ardea gura. Unii se strîmbau, tușeau, în timp ce sanitarul, care văzuse destul la viața lui, îi sfătuia :

— Ia cu gustare de Stalingrad, cu puțină zăpadă, da, da, cu zăpadă.

Iar instructorul sanitar insista cu glasu-i subțirel, de copil :

— Nu te teme. E o doctorie. Doctorie împotriva răcelii.

Perechea aceasta se apropie și de Mecetnîi, care apucase să-și instaleze postul de comandă într-o peșteră micuță, săpată în malul abrupt.

Ședea lîngă un foc de vreascuri, numai cu rufăria de corp pe el. Hainele și cizmele erau puse la uscat, tot lîngă foc. Cei din companie știau că comandantul lor avea o ciudățenie greu de înțeles. Nu lua în gură nici un strop de băutură alcoolică și porția sa o ceda întotdeauna vreunuia dintre comandanții de pluton, de obicei aceluia care în ziua respectivă s-a distins în mod deosebit.

Și astfel, ajungînd la postul de observație, cu băgare de seamă, temîndu-se ca nu cumva să se verse pe zăpadă picăturile prețioase, sanitarul mustăcios turnă spirtul în acel păhărel gradat și i-l întinse comandantului de companie, împreună cu un mic bulgăre de zăpadă.

— Uf, ce-o să vă mai încălzească, tovarășe căpitan...

Mecetnîi însă se feri de mîna-i întinsă, rostind :

— Plecați, nu beau.

Și atunci — Mecetnîi reținuse perfect acest lucru — lîngă el răsări micuțul sergent și, cu glasul său de copil, în care răsunară deodată accente de comandă, rosti :

— Beți, tovarășe căpitan. E o doctorie. Beți-l în scopuri medicale. Altfel răciți și cădeți la pat — beți, vă rog.

Atunci Mecetnîi, aruncîndu-i o privire instructorului său sanitar, spre propria-i mirare, dădu pe gît, cutremurîndu-se de dezgust, conținutul păhărelului. Iar fata, întinzîndu-i un bulgăre mic de zăpadă, parcă îi ordonă din nou :

— Luați și zăpada, nu merge pe stomacul gol, fără gustare.

Perechea o luă mai departe, spre adăpostul vecin, și atunci, simțind cum i se revarsă în trup căldura, cum pe loc a încetat să mai dîrdîie de frig și dinții nu-i mai clănțăne, căpitanul Mecetnîi constată în gînd : „Strașnică fetișcana asta !"

Tocmai în clipa aceea răsună strigătul santinelei :

— Atențiune ! Alarmă aeriană !

Prin ceața ce se destrăma se prelinse scrîșnet de motoare, și undeva, în înaltul cerului, se ghici, invizibil încă, un avion inamic ce plutea lent. O „ramă" ! Astfel îi ziceau cei de pe front avionului de recunoaștere — un aparat cu două fuzelaje, un „Fokkewulf", care plana, de obicei, la mare înălțime, aproape inaccesibilă pentru artileria antiaeriană. Mecetnîi știa, desigur, ce prevestește apariția unei „rame". După cum se spunea, cu ajutorul aparaturii sale, acest avion putea să observe și să fotografieze, de la mare înălțime, orice încrețitură a terenului, pe fiecare soldat în parte, putea să-i prevină pe ai săi prin radio despre orice mișcare de trupe, fie ele cît de neînsemnate numeric, chemînd asupra lor focul perfect ochit.

Trăgîndu-și la repezeală hainele ce apucaseră să se mai usuce, căpitanul sări afară din adăpost, strigînd :

— La luptă!

Porni de-a lungul liniei micilor șanțuri-adăpost, apărate de povîrnișul abrupt al malului. Avea ostași căliți în lupte. Forțaseră în drumul lor destule rîuri — obstacole naturale, printre care și Vistula cea largă, peste care detașamentul lui Mecetnîi trecuse tot cu eșalonul de șoc. Acum lanțul de șanțuri săpate în creasta povîrnișului, adăposturi micuțe inaccesibile gloanțelor și obuzului obișnuit, apăra de nădejde peticul de pămînt ocupat de partea aceasta a Oderului. *Tête de pont*[1], își aminti deodată căpitanul denumirea reglementară a unui astfel de teritoriu, ocupat pe malul unui rîu. „Rama" văzuse însă, desigur, acest *tête de pont* al lor, văzuse bărcile care transportau efectivul uman și încărcătura, ca și concentrarea de trupe în dreptul trecerii abia aruncate peste apă.

Căpitanul dădu ordin ca toți să se camufleze. Cu ce ? Măcar și cu acest stuf uscat ce se înalță mai ales în porțiunea rîului ferecată în sloiuri. Ostașii se puseră pe lucru cu îndemînare.

Căpitanul însă știa prea bine : „rama" avea ochiul foarte ager și piloți de recunoaștere extrem de experimentați. De ei nu te putea ascunde nici cea mai meticuloasă camuflare, darmite una ca asta, făcută în pripă.

— La luptă ! repetă Mecetnîi ordinul, alergînd de-a lungul liniei șanțurilor-adăpost și, dînd peste fata însoțită de soldatul mustăcios, care tot mai distribuiau rațiile de „carburant", îi ocărî : Mereu stați în calea oamenilor... Pregătiți un loc ferit pentru răniți. Repede.

---

[1] „Cap de pod" (în franțuzește în original).

— L-am și pregătit, tovarășe căpitan, îi răspunse fata, lovindu-și ușor, unul de celălalt, tocurile cizmelor.

Într-adevăr, în panta abruptă a malului era săpată o peșteră micuță. Intrarea era mascată cu ajutorul unei foi de cort. La intrare erau pregătite tărgi strînse, iar deasupra intrării atîrna, pleoștit în aerul nemișcat, un stegulet alb cu o cruce roșie pe el.

Acum, aducîndu-și aminte de momentele acelea, Mecetnîi se simți rușinat că, în zarva de atunci, nici măcar nu-i mulțumise zelosului său instructor sanitar. De altfel, nici nu a apucat s-o facă. De după creasta malului se făcea auzit zgomotul tot mai puternic al motoarelor. Spre minusculul cap de pod fortificat, spre acest petic de pămînt cucerit de ei pe malul celălalt al rîului, pămînt deja nemțesc, se îndrepta un șir de mașini. „Aha, s-au dezmeticit, acuși începe“, gîndi el și, lipindu-și ochii de lentilele binoclului, văzu limpede în depărtare mașinile ce se apropiau.

— Vin ! îi raportă un ostaș din patrulă. Patru camioane blindate de transport cu soldați. În urma lor se văd autocamioane simple... Soldații poartă mantale negre.

— Aruncătoare de mine ? Tunuri ?

— Nu se văd nici aruncătoare de mine, nici tunuri. S-ar părea că nu au decît puști automate.

Era limpede, „rama“ își făcuse datoria și acum inamicul concentra trupe spre locul de forțare a rîului. Mantale negre. Deci „S.S.“

Absența unor muniții mai serioase dovedea că forțarea rîului în acest sector fusese totuși neașteptată pentru comandamentul forțelor inamice, care a trimis spre capul de pod tot ceea ce a avut la îndemînă în clipa aceea... Dar trupe „S.S.“ ! Combatant încercat, Mecetnîi știa ce-l așteaptă. Se mai întîlnise el cu „S.S.“-iști, mai încrucișase armele cu d-ăștia. Erau războinici de elită. Dar și compania sa avea numai soldați încercați, căliți în lupte.

Mai știa că peticul de pămînt ocupat de el pe malul nemțesc era prea mic pentru o luptă în toată legea. Panta abruptă a malului, fortificată acum cu ajutorul șanțurilor-adăpost, îi va apăra de un atac direct al inamicului. Aici nici tancurile nu pot face față. Doar dacă printr-o manevră de învăluire dușmanul are să le aducă prin luncă. Nici artileria nu poate rezolva mare lucru, dacă inamicul o va pune în acțiune împotriva soldaților bine plasați în panta malului. Doar dacă vor aduce un aruncător de mine cu tragere curbă... Da, aruncătoare de mine... Sau dacă „rama“, care continua să plutească sîcîitor în văzduh, înconjurată de exploziile antiaerienelor, va chema aviația.

Toate acestea trecură ca fulgerul prin mintea lui Mecetnîi. Dădu ordin companiei să se concentreze de-a lungul povîrnișului, iar el însuși intră într-un șanț îngust, săpat pentru santinelă. De acolo se deschidea priveliștea spre spații cu semănături de toamnă verzi, ivite de sub zăpadă, spre drumul, care, cotind de-a lungul unei rîpe, ducea într-o așezare. Chiar pe

acest drum veneau camioanele dușmane. Binoclul de captură *Zeiss* îl ajută pe Mecetnîi să vadă pînă și figurile soldaților inamici.

Erau tineri falnici, unu și unu, și nu semănau deloc cu infanteriștii nemți ai anului 1945, care cunoscuseră deja suferințele și groaza unei retrageri fără sfîrșit. Mecetnîi mai întîlnise de-alde ăștia pe Vistula, în cursul luptelor pentru capul de pod de la Sandomierz. „Diavolii negri", cum le spuneau „S.S."-iștilor soldații, știau să lupte, mergeau la contraatacuri energice, dîrze și, cu tot focul de artilerie, dens, susținut, care le pricinuia destule pierderi, continuau iar și iar să contraatace.

Atunci cînd coloana de autocamioane s-a oprit la o distanță oarecare și soldații, îndată ce s-au dat jos, au și ocupat poziția de luptă, Mecetnîi a apreciat din ochi faptul că numeric dușmanii nu depășeau cu mult efectivul companiei sale. Numărau, poate, o sută de baionete. Adăpostit cum se afla, era în stare să țină piept acestor forțe, chiar fără pierderi serioase. Numai de n-ar apărea aviația, de n-ar apuca să aducă aruncătoare de mine !

— Îi lăsăm să se apropie. Nimeni nu trage pînă nu aude ordinul. Semnalul — un fluierat, dădu el comanda, privind cu luare-aminte, tulburat, la dușmanul care se apropia. Căuta să se liniștească : este mai ușor să te aperi decît să ataci — povîrnișurile malului vor fi un adăpost de nădejde.

— Către comandanții de pluton : foc ochit de la mică distanță.

Era oare emoționat în acele momente ? Sigur că era, cu toate că la capul de pod de la Sandomierz compania lui i-a bătut pe acești „diavoli negri". Și încă cum i-a bătut ! E drept, a suferit și compania destule pierderi, în timp ce respingea atacurile înverșunate ale dușmanului. Dar pe un ostaș încercat nu-l mai sperie ceea ce i-a mai fost dat să trăiască o dată în război.

— Foc ochit, își repetă el ordinul.

Dar pînă să ajungă ordinul la ostași, totul se schimbă. Văzduhul se umplu de vuiet și pe cerul palid, cenușiu, se iviră avioanele dușmane. Mecetnîi stabili din capul locului că erau avioane în picaj, „Junkers-87", poreclite pe front „rîșnițe". Și deși numaidecît, dinspre malul drept, începură să tragă în ele tunurile antiaeriene și pe cer se vedeau desfăcîndu-se un fel de ghemotoace albe de bumbac, aceste avioane, venind dinspre locul unde răsărise soarele și alunecînd ca din vîrful unui munte, se năpustiră spre sol, drept asupra peticului de pămînt ocupat de Mecetnîi cu compania sa. O, acest vuiet încordat al avioanelor în picaj ! Ți-e groază chiar să ți-l și amintești. Totuși, lipit de pămîntul înghețat al micului său adăpost, Mecetnîi urmărea atacul.

Vizibile pe cerul cenușiu, bombele se desprindeau din avioane și, asemenea unor stropi scuturați de pe o pensulă, cădeau șuierînd spre sol. Vuietul aparatelor acoperea șuieratul bombelor. Lovitura a fost dată în trei serii, și toate cele trei serii de bombe nimeriră într-o vîlcea

din preajma apei, fără ca Mecetnîi cu compania sa să sufere pierderi prea mari. Au fost uciși doi ostași, care, nemaisuportînd șuierul infernal, au sărit din locurile lor și au început să alerge spre rîu ; o barcă pneumatică ce ducea întăriri a fost scufundată și o porțiune de stufăriș a luat foc.

„Nu-i nimic, a trecut", și-a spus atunci cu ușurare Mecetnîi, ștergîndu-și cu mîneca mantalei fruntea leoarcă de sudoare. Dar știa, știa bine : era prea devreme să se bucure. „Rama", desigur, văzuse totul de sus. A văzut că a dat greș și a reglat direcția tirului. Avioanele „Junkers" se vor regrupa și vor porni din nou la atac. Avioanele de recunoaștere vor dirija cu precizie acest al doilea atac.

— Nu părăsiți adăposturile, nimeni nu coboară spre rîu, ordonă Mecetnîi, iar la scurt interval dădu un alt ordin : Pregătire pentru respingerea atacului de la sol ! și repetă din nou : Nu trageți fără ordin !

Cei care înaintau spre ei prin lunca rîului nu puteau vedea că bombardamentul lor a dat greș. Porniră, mai exact se năpustiră la atac. Alergau, fără să se aplece, trăgînd din mers cu puștile automate și, auzind șuierul neîntrerupt al gloanțelor ce-i țiuiau deasupra capului, Mecetnîi își aminti deodată atacul albgardiștilor sub comanda generalului Kappel, din filmul „Ceapaev", văzut de el cu ani în urmă. Repetă din nou ordinul :

— Foc ochit, fiecare la ținta lui, așteptați semnalul.

Atacatorii se apropiau de malul cufundat în tăcere. „Bravo, băieți !" gîndi Mecetnîi, lipindu-și obrazul de patul puștii, pe care i-o adusese un ostaș. Nu degeaba, atunci cînd ofensiva lor se oprise la capul de pod de la Sandomierz, din ordinul mareșalului Konev, compania lui de șoc a făcut exerciții, în loc de repaus, șapte zile în șir, pînă la epuizare, a exersat diferite variante de operații de atac. Ostașii bombăneau : de atîta amar de vreme, de la Lvov încoace, în ofensivă, fără pic de răgaz. Tocmai acum, în timp ce se adună puterile pentru un nou asalt, ar fi momentul cel mai potrivit să ne mai tragem și noi sufletul, cînd colo, poftim — aleargă iar și iar, tîrăște-te prin zăpadă, trage în gol, ca seara să cazi chinuit și sleit, adormind pe crengile de brad aruncate lîngă un foc de vreascuri.

În schimb, cînd aici, după trecerea rîului german Oder, soldații din compania lui, în fața atacului inamic, au știut un timp să înfrîngă în ei dorința arzătoare de a trage, Mecetnîi binecuvîntă în gînd acele exerciții încordate și istovitoare.

Atunci, cei care atacau erau aproape. Alergau, fără să se aplece, cît erau de lungi. Mecetnîi le vedea deslușit expresia agitată a chipurilor, frunțile asudate. Ochi într-un vlăjgan care părea să înainteze drept spre el.

— Foc ! strigă el în sfîrșit, apăsînd pe trăgaci, și-apoi, ca să fie mai sigur, fluieră.

Marginea povîrnișului se zbîrli pe dată, toată numai spasmodice focuri de armă. Văzduhul se

cutremură de rafalele puştilor automate. Din flancuri dădură glas mitralierele. Pîrîitul împuşcăturilor ce ţîşneau din toate părţile se contopi într-un bubuit încordat, de parcă cineva ar fi sfîşiat o pînză scrobită băţ. Cîteva siluete întunecate se prăbuşiră imediat pe verdele semănăturilor de toamnă. Îi văzu pe infirmieri scoţînd răniţii din focul luptei. Duşmanul însă îşi continua atacul. Soldatul cu manta neagră, pe care îl ochise Mecetnîi, înainta în salturi. Acum era aproape de tot.

— Foc, foc ! striga frenetic, cu glas răguşit, căpitanul.

Totuşi, nici în toiul luptei nu-şi pierdea capul. Ţinea bine minte că nu mai poate rămîne pe poziţia întărită, ştia că „rama", care pluteşte în înaltul cerului, a corijat tragerea şi că următorul val de bombe va nimeri cu precizie adăposturile. Trebuia să-şi ridice oamenii ascunşi de povîrnişul malului, să-i smulgă de pe poziţiile bine apărate, prielnice şi să-i arunce în cîmp deschis.

Ştia că atît soarta micului petic de pămînt, ocupat de ei pe malul inamic, şi deosebit de important pentru continuarea ofensivei, cît şi viaţa oamenilor din compania de sub comanda sa, care a forţat cu succes rîul, fără pierderi grave, şi la urma urmei chiar viaţa lui, a lui Mecetnîi — toate depind de felul în care compania va reuşi să ocupe noile poziţii. Pentru asta trebuie să ridice oamenii, să-i facă să treacă hotarul aducător de moarte al povîrnişului care-i apărase pînă atunci, să dea buzna

în cîmp deschis şi să alerge în întîmpinarea inamicului.

Pentru asta însă nu este de-ajuns semnalul, nici ordinul nu-i de-ajuns. E nevoie de exemplu personal. Încordîndu-se tot, Mecetnîi trecu într-un salt peste povîrniş şi, înălţînd pistolul, se aruncă înainte în cîmp deschis, strigînd : „Ura ! Pentru patrie, pentru Stalin !" Desigur, prin vuietul luptei nimeni nu i-a auzit strigătul ; poate doar ostaşul de legătură, care venea în urma sa. Dar exemplul personal al comandantului îşi făcu efectul, şi, avîntîndu-se tot înainte pe urmele soldaţilor cu mantale negre, care, apărîndu-se îndîrjit cu focuri de armă, începuseră să se retragă spre maşinile lor, Mecetnîi ştia, fără să-şi întoarcă privirea înapoi, că oamenii lui au trecut de hotarul atît de primejdios şi atacă urmîndu-şi comandantul.

Îl cuprinse un sentiment de triumf, un triumf înverşunat. Strigînd răguşit „Înainte ! Pentru patrie !" alerga prin cîmp, auzind tropotul ostaşilor săi, care-l urmau. Se poticni de un soldat inamic ucis, căzu, sări în picioare, alergă mai departe, avînd în minte un singur gînd : nu are voie să-l slăbească pe duşmanul care se retrage, trebuie să-l ajungă din urmă.

Nu auzi nici şuierul avioanelor în picaj, nici exploziile bombelor ce cădeau în urma lor, în dreptul micilor adăposturi de pe creasta malului, rămase pustii, nici şuierul schijelor, ce-i zburau deasupra capului. În acele clipe îl mîna înainte beţia luptei, senzaţia pe care o încercau, poate, în vremuri străvechi, călăreţii, fă-

cîndu-și drum cu paloșele în rîndurile dese ale unei oști dușmane. A vrut din nou să strige „ura“, dar tocmai atunci, undeva aproape, țîșni un foc roșietic, ceva tăios îi săgetă obrazul, lumina se stinse, și el se prăbuși.

Ah, ce limpede își aducea aminte acum, după atîția ani, clipa căderii — pînă astăzi îi revine uneori în vis. Acea ultimă clipă a atacului, cînd s-a lovit de pămîntul înghețat, aspru, răsuflarea rece a semănăturilor de toamnă înghețate. Îi revenea în vis pînă și frîntura celui din urmă gînd al său de atunci : gata, ăsta-i sfîrșitul.

N-a aflat niciodată cît timp a rămas acolo, fără cunoștință. Revenindu-și, simți o durere ascuțită săgetîndu-i obrazul. Îl durea și-i țiuia tot tru ul, de parcă ar fi fost străpuns de un curent electric. Și mai avu senzația că cineva îl tîrăște. Prin țiuitul ce-i stăruia în urechi desluși un glas subțirel, ca de copil :

— Tovarășe căpitan, mai răbdați... Dragul meu, fiți bun, mai răbdați nițel... Încă un pic, puțin de tot.

Recunoscu glasul instructorului sanitar din compania sa, realiză că îl tîrăște undeva, își dădu seama că țipă sau geme și își încleștă fălcile atît de tare, încît scrîșni din dinți. Își veni în fire, de-a binelea, dar întunericul nu se risipea: mi-am pierdut ochii, își zise el. Și leșină din nou.

Își reveni a doua oară, cînd vuietul luptei se auzea de acum surd, din depărtare. Peste rîu bubuiau tunurile, deasupra capului șuierau obuzele, iar pămîntul se cutremura de explozii,

ce aveau loc undeva departe, în adîncul teritoriului ocupat. Înțelese că spre locul de trecere au fost aduși artileriștii și că, apărînd capul de pod cucerit, aceștia au recurs la un foc de baraj. Sesizînd despre ce e vorba, se bucură, întoarse capul în direcția exploziilor și iar nu văzu nimic — îl învăluia un întuneric dens, compact, de parcă ar fi fost cufundat în cerneală.

Alături de el, chiar lîngă urechea lui, cineva plîngea. Două mîini sprintene îi bandajau capul. O făceau cam ciudat, neîndemînatic parcă, iar cel care-l bandaja gemea și el. Se văieta și în același timp murmura :

— Doare ? Știu, și pe mine mă doare. Mai răbdați un pic. Mai răbdați, tovarășe căpitan. Acuși o să vă simțiți mai bine. Acuși totul va fi bine.

Bineînțeles, ea este, sergentul-major din serviciul auxiliar medical al companiei lui, fata aceea cu nume ciudat.

— Ce-au făcut nemții ? Ce-i cu capul nostru de pod ? Am reușit să-l păstrăm ?

— Am reușit, drăguțule, am reușit, dragă tovarășe căpitan. Sînt tunarii, ei bat de pe celălalt mal. Au făcut praf toate mașinile nemților. Ne vin și întăririle cu bărci pneumatice. Sînt aproape. Nu vă faceți griji, tovarășe căpitan, nu vă faceți griji, totul e bine. I-au făcut zob pe nemți artileriștii noștri. Aoleu ! Ultima frază se pierdu într-un geamăt.

Și din nou Mecetnîi căzu în nesimțire. Apoi desluși clipocitul apei, plescăit de vîsle și un

glas necunoscut de bărbat vorbind în graiul aspru al oamenilor de la miazănoapte :

— Mai gîndește-te la tine, surioară. Nu vezi, ai bandajul ud. Iar ți-a curs sînge. Te doare, nu-i așa ?

— Of, maică-măiculiță, mă doare. Da' n-are nimic, n-are nimic ! Mă gîndesc cum trebuie să-l doară pe dumnealui !

Atunci Mecetnîi își dădu seama că stă cu capul culcat pe genunchii cuiva, și înțelese pe ai cui anume.

— Sergent-major Lihobaba, ce-i cu dumneata ?

— N-am nimic, nimic, tovarășe căpitan. Mai răbdați nițel. Îndată trecem rîul, iar de acolo, cu o mașină, ne ducem la batalionul sanitar. O-of !

Mecetnîi simți cum ceva cald îi picură pe mînă.

— Eh, căpitane, trebuie să te pleci pînă la pămînt în fața acestei fete. Rănită fiind, te-a smuls, se poate spune, chiar din foc, se auzi glasul acela aspru. Puțintică și subțirică, cum de te-o fi ridicat, așa munte de om ? Stau și mă minunez !

— Da' matale, ce rană ai ? îl întrebă careva.

— Păi... n-am nici pe dracu. O zgîrietură. Dar mi-e necaz că s-a întîmplat tocmai atunci. Și unde m-a atins ! Că doar mergeam cu toată lumea, nu rămîneam în urmă. O luasem chiar înaintea unora sau altora. Și, poftim — tocmai în fund m-a nimerit. Acum, la batalionul sanitar n-o să am viață, că, deh, e un loc delicat.

— De aia, mă uit că stai întocmai precum cîinele pe gard.

— Ei, poftim, a și început. Hai-hai...

Cu tot zumzetul gros ce-i stăruia în urechi, Mecetnîi auzea deslușit discuția. Trupul însă aproape că nu și-l simțea, era înțepenit, ca un picior care a amorțit după ce ai stat jos multă vreme. E o contuzie, își zise el. Și se liniști oarecum. În luptele de la Stalingrad mai suferise o contuzie și a zăcut atunci aproape o lună de zile în spitalul unui mic orășel. I-a prins chiar bine contuzia, pentru că la ieșirea din spital i-au dat două săptămîni „pentru refacere“, dar nu le-a epuizat în întregime și s-a întors la unitate. Dar ochii ! Ce-o fi cu ochii lui ? Durerea asta ascuțită, arzătoare, de parcă cineva cu o insistență sadică i-ar apăsa pe cornee, și nu vede nimic, dar nimic, un hău negru de jur împrejur.

— Sergent, ce-i cu mine ?

— Suflul unei bombe din avion v-a aruncat și v-a izbit de pămînt. S-ar părea că nu v-a atins grav, dar aveți fața toată numai sînge. Primul ajutor eu vi l-am dat.

— Și ochii ? De ce nu văd ?

— Păi, v-am bandajat tot capul. S-ar putea ca sîngele să vă fi inundat ochii. Aoleu, maică-măiculiță... O-o-of...

— Dar dumneata ce ai ?

— Nu știu, brațul...

— E grav ?

— Mă doare rău. Parcă n-ar fi chiar cine știe ce, nu mai sîngerează, dar cînd mă întorc odată...

— Cînd s-a întîmplat ?

— Păi tocmai cînd vă așezam în pîlnia făcută de un obuz. Un glonte... drept în braț m-a nimerit. Nu m-aș fi descurcat cu dumneavoastră, dar uite că m-a ajutat acest tovarăș soldat.

— Vă pansa pe dumneavoastră, iar dumneaei îi curgea sîngele gîrlă din mînecă, îl lămurește pe Mecetnîi soldatul rănit în locul acela delicat.

Marginea groasă a bărcii pneumatice se propti cu foșnet în stufăriș.

— Am sosit, coborîrea, zice cineva.

Dar Mecetnîi nu mai aude aceste cuvinte, a leșinat din nou.

4

Micul cap de pod peste Oder, acea primă fîșie de pămînt nemțesc ocupată de sovietici, a putut fi întărită și lărgită. Pierderile suferite însă cu acest prilej au fost considerabile și toate corturile batalionului sanitar, așezate într-o pădure rară de pini, s-au dovedit a fi ticsite cu răniți. Nu mai aveau nici un loc liber, și pentru că, printre răniți, nu era nici o femeie, în afară de micul sergent cu nume ciudat, au culcat-o într-un cort cu toți de-a valma, și, la rugămintea ei, i-au așezat patul lîngă acela al lui Mecetnîi.

În ziua aceea întregul personal medical cădea din picioare. De peste Oder erau mereu aduși

alți și alți răniți. Chirurgii nici nu aveau cînd să-și dezdoaie spinarea — lucrau întruna, și abia spre seară au reușit să-l examineze și să-l panseze ca lumea pe căpitan și pe micuțul sergent-major. După ce i-a dezinfectat rana provocată de un glonte și i-a pansat-o, medicul i-a aplicat un bandaj ghipsat, ordonîndu-i să poarte brațul legat cu o fașă.

— Pînă la nuntă îți trece, adăugă el, făcîndu-i fetei cu ochiul înspre căpitan.

Cu Mecetnîi lucrurile stăteau mai prost. Pentru contuzia, nu foarte puternică, trebuia doar să stea la pat, în spital. Cît privește ochii, situația era gravă. Cînd, la început, i-au desprins pansamentul, ce se uscase și se lipise de piele, l-au dezinfectat și l-au spălat de sîngele închegat, chirurgul fluieră a uimire. Fără să-i dea explicații și fără obișnuitele cuvinte de îmbărbătare, dădu dispoziția ca rănitul să fie pansat din nou. Adăugă doar :

— Amîndoi merg la S.M.C. Acolo oftalmologii au să lămurească lucrurile. Completați-le fișele pentru zona înaintată.

S.M.C. Mecetnîi nu cunoștea acest termen. Pînă și în îmbinarea literelor i se păru că aude ceva prevestitor de rău.

— Ce-o mai fi însemnînd la voi, medicii, acest S.M.C. ? îl întrebă el pe sergentul său major.

— Spital mobil de campanie, tovarășe căpitan. Se află în al doilea eșalon. Acolo au medici specialiști. Ei se vor ocupa cum se cuvine de ochii dumneavoastră.

Mecetnîi nu vedea, desigur, chipul fetei, dar, după intonațiile glasului ei, bănui că nu face decît să-l consoleze.

— Deci, după cîte înțeleg, ochii sînt pierduți, nu-i așa ?

— Da' de unde ! Ce tot spuneți ? se sperie fata. Ochii sînt intacți. Pur și simplu, pentru un medic care nu e de specialitate este greu să se pronunțe, orbitele fiind numai o rană. Dar deocamdată v-a examinat numai chirurgul batalionului medico-sanitar.

— Fire-ar al dracului de vraci ! trînti cu năduf Mecetnîi, mirat chiar el însuși, cum de a putut să-i scape această înjurătură. Era o fire voluntară — cel puțin se considera ca atare — și neiertător față de slăbiciunile omenești, orice manifestare de isterie îi repugna profund. Rezistase stoic la prima rănire, destul de serioasă, și la contuzia cu care s-a ales în luptele de la Stalingrad. Acum însă era altceva în joc — ochii...

Erau aduși mereu alți și alți răniți. Printre ei au început să apară artileriști, geniști, tanchiști cu arsuri grave, ceea ce dădea de înțeles că micuța poziție întărită de lîngă pod, ocupată de compania de șoc, se lărgește, că în luptele ce se desfășoară acum pe pămîntul Germaniei intră toate armele. Batalionul sanitar nu avea paturi suficiente. Între ele erau instalate tărgile, așezate, de altfel, și afară, în pădure, pe zăpadă, sub pinii care țiuiau întruna. Mașinile sanitare se aflau continuu în deplasare, așa încît căpitanul nu a putut fi transportat imediat la spitalul de campanie.

În noaptea aceea Mecetnîi a stat treaz pînă dimineața. Nu din cauza suferinței fizice. După injecția calmantă, durerea sîcîitoare, care i se răspîndea în tot trupul, se estompă, se făcu mai surdă. Începu să se obișnuiască cu starea ciudată de insensibilitate a trupului. Nu-l lăsa să doarmă însă gîndul stăruitor, ce nu-l părăsea nici o clipă — ochii. Va recăpăta oare vederea sau este orb, și va trebui să trăiască tot restul vieții într-un întuneric cumplit ?

Este oare cu putință să rămînă lipsit pentru totdeauna de bogăția culorilor ? N-o să-i mai fie dat niciodată să vadă cerul înstelat, acești pini care-i țiuie acum deasupra capului ? Nu-nu, căuta el să se autoliniștească, „vraciul“ ăsta de la batalionul sanitar nu se pricepe la ochi. Au să-l examineze specialiștii, au să umble acolo, rănile se vor vindeca și el își va recăpăta vederea.

Dar dacă nu și-o va recăpăta ? Ce se va întîmpla atunci ? Să rămînă orb tot restul zilelor ? Să trăiască astfel, orbecăind ? Să citească cu ajutorul degetelor niște cărți uriașe, așa cum face un cunoscut al lui și consătean — oțelar, căruia o flacără puternică i-a ars ochii ? Și în fața ochilor minții îi apăru acest bărbat vînjos și zdravăn. Ședea la fereastra căsuței sale și de dimineață pînă seara încleia niște cutiuțe — întotdeauna aceleași. De altfel, pentru el nu exista nici acest „de dimineață pînă seara“. În jurul lui nu se destrăma niciodată întunericul, și de aceea, probabil, pe acest chip cu trăsături pronunțate, virile, flutura mereu un zîmbet sfios, vinovat. Aducîndu-și

aminte de acel consătean, pe care toţi localnicii îl cunoşteau şi-l compătimeau, Mecetnîi îngheţa de spaimă : nu-nu, numai asta nu.

Între timp, organismul său se adapta la noua situaţie. Auzul devenea mai fin. Auzea cum afară, în spatele prelatei cortului, vibrează prelung şi sonor pinii seculari, cum de undeva, de departe, vîntul aduce în răstimpuri strigătul unui cocoş, cum gem prin somn şi sforăie vecinii lui de pat şi cum, într-un alt cort, urlă neîncetat un locotenent, căruia i-au fost amputate ambele picioare, zdrobite în luptă. Din patul de alături se auzea respiraţia micuţului sergent, fata bolborosea ceva prin somn. Iar vuietul canonadei venea acum de departe. Urechea lui de combatant distingea perfect, în corul tunurilor, başii artileriei grele. Salvele zgîlţîiau uşor pămîntul şi făceau să zăngăne paharul de pe taburetul aşezat la căpătîiul patului : straşnic mai înaintează, de acum trag în rezervele inamicului...

Spre dimineaţă căpitanul se cufundă pentru scurtă vreme într-un somn greu, zbuciumat. Dar şi prin somn auzu-i fin desluşi un sunet nou, neobişnuit. Instinctiv, se ridică în coate şi întoarse capul în direcţia din care venea sunetul. Nu văzu nimic, desigur, dar se dumiri că vecina lui de pat plînge. Încet, cu sughiţuri, smiorcăit, aşa cum plîng copiii.

— De ce plîngi, sergent, ce ai ?

Fata se potoli şi rămase tăcută.

— Ce s-a întîmplat, ce-i cu dumneata ?

— Nimic, tovarăşe căpitan, am visat urît.

— De ce minţi ? Te doare ? Vrei să chem infirmierul de gardă ?

— Nu, nu, vă rog, tovarăşe căpitan. Ce rost are ! Mi-a şi trecut.

— Infirmierul de gardă !

Se auziră nişte paşi tîrşîiţi.

— Ce vrei, drăguţule, de ce strigi ? întrebă un glas de femeie, vădit bătrînă.

— Nu-i vorba de mine, uite, dînsa...

— Lăsaţi, n-are nici un rost : am făcut o mişcare stîngace şi mi-am zgîndărit braţul rănit. Să mă iertaţi. Vă rog, mătuşică, duceţi-vă, poate aţipiţi măcar un pic...

— Eu te-am chemat, interveni Mecetnîi. Dumneata nu înţelegi că o doare şi că are nevoie de ajutor ?

— Aici, drăguţă, pe toţi îi doare cîte ceva. Te doare— rabdă. Hristos a răbdat şi nouă ne-a poruncit să răbdăm, bombănea bătrîna, pe care Mecetnîi n-o vedea şi care picase nu se ştie cum, acolo, printre militari. Apoi, adresîndu-se, de data asta, fetei de lîngă el, cu un glas mai cald, îngrijitoarea adăugă : Cîţi ani ai, drăguţa mea ? Oh, ce face războiul ! Pe nimeni nu cruţă ! Nici pe ăl bătrîn, nici pe ăl mic, dacă şi copiii luptă. Iar matale, tovarăşe nacealnic, nu mai striga, lasă oamenii să doarmă, nu-i trezi. Două zile şi aproape două nopţi n-au închis ochii...

În primele clipe discuţia avu darul să-l înfurie pe Mecetnîi. Cum e posibil să i se vorbească în felul ăsta lui, care e comandant ! Apoi îşi aduse aminte că pe patul de spital el nu mai era comandant, că pe cămaşa de spital

nu se poartă însemne, că ființa cu voce bătrînească avea, desigur, dreptate. Înțelese acest lucru, se rușină și, cînd bătrîna îl întrebă dacă totuși este cazul s-o trezească pe soră, răspunse pripit :

— Nu-nu, nu-i nevoie, duceți-vă și vă odihniți.

— Culcați-vă, măicuță. Că doar ați avut o zi și o noapte tare grele, zise fata.

— Că bine zici, drăguță, că bine zici...

Patul scîrțîi și Mecetnîi își dădu seama că bătrîna s-a așezat la picioarele lui și că, de fapt, nu i-ar displace deloc să stea la taclale.

— Și încă ce grele. A fost o zi, să te ferească Dumnezeu. Ai noștri, cică, au pășit dincolo de rîul nemțesc Odior. Se dau niște lupte spăimîntătoare. Aduc mereu răniți. Sora noastră, mititica de ea, cade din picioare. Cum s-a așezat pe scaun, a și adormit. Șade și doarme, țigara i s-a lipit de buza de jos... Noi, cum s-ar zice, sîntem în coada războiului, și tot nu ne vine ușor. Da' pentru voi, care mergeți în frunte, cum trebuie să fie ! Of-of-of... Da' unde te-a blagoslovit, tovarășe nacealnic ? Nu cumva de partea ailaltă o Odiorului, chiar în Germania ?...

Glasul bătrînei, deși zdrăngănitor, mai păstra totuși o oarecare sonoritate, ce-i amintea căpitanului glasul mamei lui, pe care o pierduse cu mulți ani în urmă, adolescent fiind. Simți dorința să vadă chipul acelei femei bătrîne care, nu se știe cum și de ce, nimerise la batalionul medico-sanitar al primului eșalon. Instinctiv, întoarse capul înspre ea, dar

văzu doar întunericul. Și din nou se întrebă : este oare pentru totdeauna ? Iar la gîndul acesta gemu.

...Cît de limpede își aduse aminte inginerul Mecetnîi, candidat în științe tehnice, tocmai acea primă noapte a lui de orb, petrecută sub prelata cortului, la batalionul medico-sanitar. Și-o aminti cu toate detaliile: zgîlțîitul pămîntului ori de cîte ori trăgea artileria grea, cîntatul pașnic al cocoșului, care intervenea pe neașteptate în vuietul acelei nopți de război, glasul de bătrînă al infirmierei, și cum îi spunea caraghios rîului german : Odior.

5

Cînd se lumină de ziuă, Mecetnîi nu văzu raza de soare trandafirie ce se așternuse printr-o deschizătură a cortului — pologul de prelată fiind dat la o parte — în penumbra deasă, unde, înghesuite, aproape lipite unele de altele, erau așezate paturile și tărgile. Simți însă pe mînă atingerea acelei raze. De departe se auzi zăngănitul spălătoarelor. Apoi pașii aceia tîrșîiți, cunoscuți, și vocea bătrînei, care spuse :

— Aici, la noi, tu ești singura de sex feminin. Pe tine te spăl prima.

— Nu-nu, mă spăl singură, se agită sergentul-major și patul ei scîrțîi energic. Maică-măiculiță, păi am să mă spăl foarte bine cu o singură mînă, de ce să vă mai obosesc și eu ?

— Haide-haide, fetico, fără vorbă. Acum ești și tu rănită. Trebuie deci să-ți purtăm de

grijă. Spunînd acestea, bătrîna făcea să zdrăngăne cana și ligheanul. Glasul îi suna altfel decît noaptea, energic, preocupat. Totuși, cîți ani ai, drăguțo ? urmă ea.

— Merg pe șaptesprezece... da, pe șaptesprezece...

— Ești încă un copil, un copil... Ia saltă-te puțin într-un cot, să-ți batem nițel perna, să ți-o îndreptăm, uite-așa-a... Totuși, cum de te-au primit în armată, că doar copii ca tine, fără minte, sînt de obicei respinși ?

— Păi, uitați cum : împreună cu o prietenă, am răzuit ușor anul nașterii în actele noastre de identitate. Cu mine e cum e, dar dumneavoastră ? Cum ați ajuns în armată ? Ce vîrstă aveți ?

— Am trecut de șaizeci. Sînt de prin părțile Smolenskului. Pe la noi vrăjmașul a făcut totul praf și pulbere : piatră pe piatră n-a lăsat ; doar sobele au rămas în picioare. Feciorii mei luptă undeva pe front, nu știu nici măcar dacă sînt în viață. Iar pe bărbatu-meu, Feodor Grigorievici, l-au împușcat „friții". Doar eu am rămas, ca un fir de iarbă în vînt. Ei, și m-am aciuiat pe lîngă batalionul medico-sanitar, ca să le spăl nădragii soldaților. Dar am încheiat cu spălatul, m-au promovat, acum lucrez ca infirmieră. Cu batalionul meu uite unde, tocmai în Polonia am ajuns. Pe rîul ăsta nemțesc — Odior. Am fost și rănită, ce crezi ! E drept, m-a zgîriat un pic doar o schijă, cînd spurcații au aruncat o bombă explozivă pe crucea roșie a batalionului nostru. Ia, drăguțo, acum lasă-mă să te șterg. Doar n-ai să stai să te

usuci în bătaia vîntului. Și apoi, deodată, o întrebă pe fată : Da vecinu-tău, căpitanul, ți-e cumva logodnic ?

Mecetnîi, care ascultase discuția, deși mai picotea încă, dintr-o dată ciuli urechea : logodnic.

— E comandantul meu, avea comanda companiei noastre. Și, cu mîndrie : Știți, mătușico, unitatea, compania noastră a pășit cea dintîi pe pămîntul Germaniei. Iar în fruntea tuturor a mers dumnealui, căpitanul Mecetnîi.

— A încheiat-o cu războiul eroul tău. Spunea medicul nostru că s-a zis cu ochii lui, s-ar părea că n-o să mai vadă lumina zilei.

— S-st.

— Păi, ce rost are să ne ascundem, drăguțo ? Să-l minți pe un om ca dumnealui — ar fi un mare păcat. Niciodată minciuna nu a adus nimănui vreun folos. Trebuie să privească adevărul în față.

— Dacă aș avea cu ce să-l privesc, intră Mecetnîi în discuție.

Simți o mînă aspră, bătrînească, pe mîinile lui.

— De aia-i păcat că l-ați demobilizat pe Dumnezeu, că nu credeți. Să știi, matale, altădată, cînd dădea o nenorocire mare peste om, cu credința în Dumnezeu era mai ușor să treci prin ea : omul propune, iar Dumnezeu dispune.

— Ia mai du-te dumneata, cu dumnezeul dumitale, știi unde ? ! urlă de data asta Mecetnîi, simțind cum vine peste el un val de furie nestăvilită, anihilîndu-i autocontrolul, subjugîndu-i voința.

Mîna aceea de bătrînă se așeză din nou pe mîinile lui, din nou răsună glasul, ce-i amintea prin unele intonații de glasul mamei sale.

— Ia mai lasă gălăgia, viteazule, îi vorbi împăciuitor bătrîna. Haide să te spăl.

— Ce să-mi speli ? Pansamentul ?

— De ce pansamentul ? Dar gura, dar bărbia, dar mîinile ? Am să-ți spăl tot ce e la vedere. Doar nu e nici o bucurie, dacă zaci așa, ca ursul în bîrlog.

Se auzi plescăitul apei în lighean, mîinile bătrînei îl spălară și-l șterseră apoi bine cu un prosop.

— Ei, vezi matale, întotdeauna se găsește ceva de spălat, rosti ea pășind spre următorul rănit.

— Nu trebuia să-i vorbiți așa, tovarășe căpitan.

— Dar de ce se bagă cu sentințele ei : Dumnezeu în sus, Dumnezeu în jos...

— N-ar fi trebuit : e o bătrînică tare bună, se încăpățîna fata. Are și medalia militară „Pentru merite". Ați văzut doar ?

— Am văzut ! Cu ce să văd ? izbucni iar Mecetnîi.

Și din nou răsună glasul bătrînei :

— Dumneata, comandantule, nu-ți pierde totuși credința. Nu-ți place Dumnezeu, crede în mîinile omului. Aici toți sînt doar chirurgi, pe cînd la spitalul de campanie găsești specialiști. Ai noștri taie, iar cei de acolo tratează. Poate că vreun specialist de acolo face niște vrăji de-ale lui și-ți salvează ochii ! Cîte și mai cîte

n-am văzut de cînd am pornit de prin părțile Smolenskului nostru înaintînd cu batalionul pînă la Odiorul ăsta. Nu-ți pierde credința, comandantule, cu Dumnezeu sau fără — trebuie să crezi !

La spitalul de campanie, situat într-un mic orășel polonez, pe Mecetnîi nu l-au reținut, ci i-au schimbat doar în grabă pansamentul. Au făcut niște însemnări pe fișa cu care venise de la batalionul medico-sanitar și l-au expediat mai departe, la Lvov, cu o trimitere pentru spitalul de chirurgie maxilo-facială. Pe sergentul-major au vrut s-o oprească, rana ei, deși destul de serioasă, nu necesita un tratament special.

Aflînd această hotărîre, căpitanul se întristă. Se obișnuise cu ideea că, alături de el, în bezna de nepătruns, se afla mereu sergentul-major din serviciul medico-sanitar, ființa aceea ce purta un nume de familie caraghios și amenințător și gingașul prenume Aniuta, și că undeva, în această lume, imensă, nemărginită, zguduită de urgia unui război de proporții uriașe, exista pentru el, cel învăluit în întuneric, un suflet grijuliu, plin de solicitudine. Se obișnuise că fata are grijă de el, străduindu-se nu numai să-i îndeplinească, ci să-i ghicească dinainte rugămințile, se obișnuise cu glasul ei subțirel de copil și cu sunetul pașilor ei.

Sergentul, Aniuta, cum îi zicea el acum în gînd, își suporta cu bărbăție rana ; deși brațul ei, pansat și imobilizat pe o atelă, îi atîrna într-o legătură prinsă de gît, fata umbla toată

ziua prin spital, bocănind cu cizmele-i grele, peste măsură de mari pentru ea, dîndu-le ajutor surorilor și infirmierelor. Plină de viață, atentă cu fiecare, avea în ea ceva care atrăgea inimile omenești. Era de ajuns să lipsească puțin din salon, ca din toate colțurile să răsune :

— Unde-o fi Ania a noastră ?

Și tot felul de rugăminți ca :

— Aniuta, citește-mi, te rog, scrisoarea asta.

— Anecika, mi-a căzut pansamentul. Îndreaptă-mi-l, te rog.

Sau :

— Sergent-major, ce tot alergi și iar alergi, stai mai bine cu noi, povestește-ne ceva.

Fata îndeplinea toate aceste rugăminți și cînd intra într-un salon, în clipa următoare devenea omul de care toți aveau nevoie. Și — lucru ciudat — nici cei mai calificați și mai îndrăzneți donjuani dintre eroii celui de-al doilea eșalon nu o sîcîiau, nu erau obraznici cu ea : fie că se cam temeau de ursuzul căpitan, fie că, ceea ce era de asemeni posibil, se simțeau stînjeniți în prezența acestei fete scunde, prietenoase și săritoare, cu glas de copil și cu o mare, ah, mare tărie de caracter !

Dar cel mai mult, bineînțeles, îi era necesară lui Mecetnîi. Îi spunea „ochii mei“ și se neliniștea, devenea nervos și începea chiar să tînjească atunci cînd nu-i auzea glasul, sunetul pașilor mai multă vreme. Iar cînd rănile faciale încă nevindecate îl dureau și-i zvîcneau și, cu toate dozele mari de somnifere înghițite, nu

reușea să adoarmă — se gîndea la ea — aceste gînduri îl linișteau întrucîtva și parcă îi mai alinau durerea.

Lucru curios însă, se gîndea la ea, dar nu-și putea aminti chipul fetei. Unul după altul, îi reveneau în minte toate amănuntele cunoștinței lor atît de scurte. La forțarea Vistulei a fost ucis instructorul sanitar al companiei, un om cum nu se poate mai blajin, destul de bătrîior, provenit din felcerii de țară, bețivan notoriu, care, pe deasupra, avea un glas dogit și înjura de mama focului. Dar meseria și-o cunoștea bine. Și, deși în mica-i farmacie de campanie alcoolul, indispensabil în diverse scopuri curative, se evapora în doi timpi, pînă și locțiitorul politic al companiei, om sever, de structură ascetică, se făcea că nu observă și, ca toți ceilalți, contrar regulamentului, îi zicea Mitrici.

Mitrici a fost ucis de explozia unui proiectil în clipa cînd scotea de pe cîmpul de luptă un rănit, tîrîndu-l pe o foaie de cort. S-a petrecut un lucru uimitor : rănitul a rămas în viață, împroșcat doar cu puțin nisip, iar Mitrici a fost sfîrtecat de explozie. Au strîns ceea ce a rămas din el, așezînd pe o manta acele zdrențe omenești, le-au coborît în mormînt și, înainte ca să intre în acțiune echipa de îngropăciune, fiecare ostaș a aruncat un bulgăre de pămînt.

Pe malul celălalt al Vistulei, o dată cu întăririle primite de această companie ale cărei rînduri au fost zdravăn rărite la traversare, în locul lui Mitrici, om masiv, în vîrstă — pînă și aspectul lui inspira încredere în medicină —

a fost trimis un soldățel cu glas subțire, încălțat cu cizme din pînză impermeabilă, uriașe, care nu-i cădeau din picioarele-i mici numai pentru că și le înfășura în cîteva obiele. Compania rămînea credincioasă memoriei lui Mitrici. Noul instructor sanitar nu era încă deprins cu viața și obiceiurile de pe front. Soldaților le spunea pe nume, celor mai mari în grad li se adresa cu prenumele și numele patronimic, ba și pe comandantul companiei îl lua cu Vladimir Onufrievici.

Într-o zi Mecetnîi, care, ca de altfel toți ofițerii rezerviști, acorda o grijă deosebită disciplinei, subordonării ierarhice, făcu o morală drastică micului instructor sanitar pentru această încălcare.

— Armata e armată, tovarășe sergent-major, iar războiul este război, și cînd ești la război, trebuie să te porți milităresțe !

— Am înțeles, tovarășe căpitan, îi răspunse fata luînd poziție de drepți.

De atunci, ca și cum ar fi uitat că oamenii mai au și un nume, fata se adresa celor din jur cu : tovarășe plutonier, tovarășe locotenent, tovarășe căpitan. Suna cam caraghios în gura ei, dar mergea. Cu sanitarii care i s-au atribuit, niște unchiași destul de trecuți, se purta sever. În luptă își păstra calmul, nu se băga în foc fără rost, își vedea de munca ei — atît de folositoare — cu o stăpînire de sine de-a dreptul soldățească, iar alcoolul nu seca niciodată în ranița ei. Încetul cu încetul pînă și prietenii cei mai apropiați ai lui Mitrici, care-i păstrau

cu strășnicie memoria neștearsă, au încetat să-i mai poarte pică Aniutei.

— Să știi, tovarășe căpitan, noi am primit un foarte bun cadru medical, spuse despre ea ursuzul locțiitor politic, un om care nu prea făcea risipă de laude.

Fata se cam temea de Mecetnîi și îl evita. De altfel, în zilele cînd, din ordinul mareșalului Konev, la capul de pod de la Sandomierz, trupele de pe frontul lor făceau exerciții pregătind detaliile unei noi străpungeri, căpitanul era atît de ocupat, încît aproape că nu-l vedea deloc pe instructorul său sanitar și, cu atît mai mult, desigur, nu-i era gîndul la ea. Păi putea să se gîndească oare, cînd comandantul armatei, căruia îi plăceau expresiile plastice, ordonase : nu-l slăbiți o clipă pe dușman. Compania lor, care urma să execute străpungerea, făcea zi și noapte exerciții în acest sens.

Mecetnîi își mai aminti și altceva. Atunci cînd se întocmeau listele pentru ostașii care s-au distins în mod deosebit la capul de pod de la Sandomierz, locțiitorul politic o trecu pe listă și pe instructorul sanitar Lihobaba. El, Mecetnîi, a respins propunerea, considerînd că este prea devreme, e abia venită în companie și nu se cade să se risipească distincțiile.

La spital, chinuit de insomnii, noapte de noapte, Mecetnîi reconstituia în memorie toate acestea, fapt după fapt. Imaginile apăreau vii, reale. Din aceste amintiri răzlețe se încheagă portretul sergentului Aniuta, chipul însă nu și-l putea aminti absolut deloc. Parcă rotund, cu ochii de un albastru-cenușiu și presărat din

belșug cu pistrui, mai cu seamă la rădăcina nasului. Uite, pistruii îi ține minte perfect, ba pe deasupra și moțul roșcat care-i atîrna pe frunte, și pe care fata se străduia, totdeauna zadarnic, să-l vîre sub boneta militară.

Parcă nici n-a văzut-o în momentul saltului peste Oder, nu știa dacă fata a trecut rîul înot, împreună cu toți ceilalți, sau au transportat-o după aceea, într-o barcă pneumatică cu muniții. Dar ținea bine minte cum Aniuta, însoțită de un infirmier, l-a silit să bea un păhărel de spirt „în scopuri medicale". El s-a mirat atunci cum de a ajuns ea acolo, ba, pe deasupra, într-o mică grotă, săpată la repezeală, a apucat să înjghebeze un punct de prim-ajutor. Dar cum l-a salvat pe el din flăcări, cum a reușit să ducă sau să tîrască un bărbat de șaptezeci și cinci de kilograme — asta rămînea o enigmă, i se părea ceva neverosimil, și chiar greu de imaginat. În schimb, îi suna limpede în urechi un glas subțire : „Mai răbdați, tovarășe căpitan, drăguțule, mai răbdați nițel, îndată vă pansez". Și l-a pansat. Cum ? Cu o singură mînă ?

— Spune-mi, Aniuta, cum ai ajuns dincolo de Oder, pe peticul acela al nostru de pămînt ?

— Păi, cu ăsta, cu cîrnatul pneumatic. Se încărcau munițiile, și hop și eu deasupra. Nu vroiau să mă ia, și am început să bocesc, ca o proastă. M-a ajutat ranița cu semnul crucii roșii. M-au luat.

— Și cum m-ai scos din flăcări și m-ai tîrît ?

— Ei, asta nu-mi mai amintesc. Țin minte cum ați alergat în fruntea companiei, cu pistolul în mînă, apoi deodată, parcă v-ați poticnit și ați căzut cu nasul în pămînt. V-am ridicat puțin capul și ați gemut. M-am bucurat, maică-măiculiță, trăiește căpitanul nostru ! Fața vă era numai sînge. V-am sprijinit capul de genunchii mei, iar sîngele continua să vă curgă șuvoi. Ce-i de făcut ? La cursuri studiasem noi rănile provocate de gloanțe, rănile perforate, răni cu zdrobirea osului, fracturi de tot felul, dar la dumneavoastră toată fața era numai o rană. Maică-măiculiță, nu am învățat nimic despre rănile faciale. Pesemne, pentru că era o pregătire rapidă și apoi ne-au făcut vînt înainte de termen. Așa încît v-am pansat atunci cu chiu, cu vai. Mi-e rușine să-mi aduc aminte.

— Dar cum m-ai pansat ? Cu o mînă ?

— Nu, de ce, cu amîndouă. Am fost rănită mai tîrziu, atunci cînd, împreună cu infirmierul, vă duceam pe targă spre locul de trecere a rîului.

— Bine, dar cum puteați să duceți targa ? Sub ploaia aceea de gloanțe ?

— Și ce dacă ? Doar nu numai în mine se trăgea. Dumneavoastră nu v-a fost frică atunci cînd ați sărit din șanț și v-ați condus oamenii împotriva acelor S.S.-iști ?

— Ba m-am temut, mărturisi Mecetnîi. Dar ce fel de comandant aș fi dacă n-aș ști să-mi înfrîng teama ?

— Dar eu, ce fel de instructor aș fi, ce fel de sergent-major, și apoi, tovarășe căpitan, lu-

crurile stau așa : una este să-ți fie frică, și alta cînd ți-e teamă. Cred că tuturor le e teamă. Pînă și mareșalului Konev, despre care ostașii spun că nu se pleacă în fața gloanțelor. Credeți că mareșalul nu se teme ? Se teme. Dar nu arată. Se teme, dar nu-i este frică.

Uneori stăteau de vorbă îndelung. Discutau despre viață, despre război, ca de la egal la egal, și Mecetnîi se mira întruna, de unde atîta înțelepciune, atîta experiență a vieții la această fată care abia a împlinit șaisprezece ani ? ? Că doar glasul subțirel și acest „maică-măiculiță" pe care-l repeta la fiece pas aminteau cu insistență adevărata ei vîrstă.

Cînd căpitanul urma să fie trimis departe, la Lvov, și se treceau noi date în fișa ce-l însoțea încă din zona frontului, neagră de atîtea însemnări, cel care o completa îl preveni cu glas obosit că, de acum încolo, va trebui să se despartă de Aniuta. Mecetnîi se întristă. Știa el că la război se cuvine ca totul să fie conform regulamentului. Ceea ce nu se cuvine — nu se cuvine. Totuși ceru, dacă s-ar putea, să-i trimită pe amîndoi la Lvov.

— Sergentul-major Lihobaba se cuvine să-și continue tratamentul aici. Spitalul nostru este un spital obișnuit, și destul de bun pe deasupra. Iar dumneavoastră, tovarășe căpitan, veți fi trimis la un spital de specialitate, de chirurgie maxilo-facială, îi răspunse cu glas obosit medicul — responsabil cu evacuarea și repartizarea răniților la secțiile de specialitate.

— Dar nu cumva, totuși, s-ar putea face o excepție ? Am lucrat împreună, am făcut parte din aceeași companie.

— Chiar dacă mi-ați prezenta un certificat de căsătorie — nu s-ar putea. Dispozițiile rămîn dispoziții. Medicii oftalmologi din armată sînt puțini — îi poți număra pe degete. Dînșii, acolo, abia pridideșc, pesemne, cu pacienții lor, cine să mai aibă grijă și de ea ? Posesorul glasului acela ostenit vorbea de parcă le explica unor copii ceva ce toată lumea cunoaște de multă vreme !

Atunci interveni Aniuta :

— De mine nu va trebui să aibă grijă nimeni.

— Matale ai trei bețe pe epoleți. Ești cadru medical și trebuie să înțelegi că nu se poate. Sîntem în război. În spitale fiecare pereche de mîini în plus este o comoară.

— Da, tovarășe locotenent-colonel, așa este. Fiecare. Dar tot n-o să-l trimiteți singur pe tovarășul căpitan. Va trebui să-i dați ca însoțitor un infirmier. Nu-i așa ? Și uite așa puteți economisi această pereche de mîini în folosul războiului. Sînt sergent-major și sînt mai calificată decît oricare infirmier.

Nu se putea spune că argumentul adus n-ar fi fost logic.

— Păi, dumneata însăți ești rănită, cum poți să te ocupi de un alt rănit ? Ai nevoie de tratament, se cam lăsa bătut cel cu glasul ostenit.

— Am eu grijă. Pentru pansat dau o fugă la vreun spital obișnuit. Sînt pe picioare.

— Vezi ce faci. La urma urmei — te privește. Vă dați seama, nu pot să iau singur asemenea hotărîre, care contravine dispozițiilor. Voi încerca însă să vorbesc cu șeful spitalului.

— Și spuneți-i, vă rog, dumnealui, șefului, că eroica noastră companie mi-a ordonat să fiu pe lîngă căpitanul nostru și să am grijă de dînsul...

Scaunul scîrțîi. Apoi se auziră niște pași care se depărtau. Aniuta se așeză pe patul căpitanului. Întinzînd brațele, el îi luă mîna mică, descuamată din cauza substanțelor dezinfectante, și o lipi de bandajele ce-i înfășurau capul.

În ziua aceea, cu un avion sanitar, plecară amîndoi la Lvov.

6

Spitalul de chirurgie maxilo-facială era instalat în palatul unui fost mare bogătaș — fabricant de zahăr. Acum, în saloanele fabricantului erau așezate rînduri-rînduri paturile de spital. Draperiile de la ferestre fuseseră scoase, și prin geamurile uriașe, razele soarelui năvăleau nestingherite în saloane. Casa, în care stăruia acum un miros puternic de fenol, antiseptice, iod, sudoare de bărbat și răni purulente, nu-și uitase totuși trecutul.

Amorași dolofani priveau din plafon la răniții cu capul bandajat sau cu orbitele lipite cu plasture, în timp ce pe frescele de pe pereți, reprezentînd scene de vînătoare, goneau călăreți și călărețe în costume poloneze de epocă, haite de cîini de vînătoare și vînători îmbrăcați pitoresc. Toată această strălucire țipătoare se uita sfidător la oamenii desfigurați, fără bărbii, fără maxilare, cu răni înspăimîntătoare și cu orbitele goale.

Într-unul din saloanele acelea împodobite cu picturi a fost instalat căpitanul Mecetnîi. Patul lui se nimeri să fie așezat exact sub o frescă ce reprezenta o doamnă durdulie, călare pe un cal și înconjurată de o haită de cîini de vînătoare, care se înghesuiau nerăbdători lîngă picioarele zvelte ale calului. Cei din salon îi ziceau „Fudula" superbei amazoane, iar salonul, deși își avea, desigur, numărul lui oficial, era poreclit în spital „salonul Fudulei".

Spre mirarea și bucuria lui Mecetnîi, în acel spital din spatele adînc al frontului, sergentul Aniuta a fost primită, fără prea multe discuții, deși rana ei nu ținea de profilul spitalului. Șeful spitalului, locotenent-colonelul medic Platon Șcerbina, un ucrainean înalt, sobru, îmbrăcat impecabil, se uita plin de curiozitate la tînăra rănită, care-l însoțea pe căpitanul orb, și întrebă doar atît :

— Soție ? Logodnică ?

Auzind întrebarea, sergentul Aniuta se înroși atît de tare, încît deodată nu i se mai văzură pistruii.

— Nu, vă rog. Cum se poate, tovarășe locotenent-colonel?! exclamă ea. Sînt însoțitoarea tovarășului căpitan. Și, ca un copil, îl rugă : Nu mă alungați, tovarășe locotenent-colonel, am

să fiu de folos aici, am să dau o mînă de ajutor.

— Bine, dar de ce ești însoțitoarea lui ?

— Compania noastră m-a însărcinat să-l însoțesc. Căpitanul nostru e un erou. Dumnealui, cel dintîi, a pășit pe pămîntul nemțesc.

— Cel dintîi ? Ian te uită. Fain... Dar cu rana matale ce-i ?

— Ce să fie, se vindecă. Pot să mi-o pansez și singură. Maică-măiculiță, doar am studii sanitare, tovarășe locotenent-colonel : curs rapid de felceri militari.

Șeful spitalului schiță un zîmbet abia perceptibil, rostind din nou acel „fain" al său.

— După rănire, ți se cuvine, cred, un concediu de convalescență ? Nu-i așa ? Ei, o să ți-l faci aici. Predă cartela de alimente șefului administrativ al spitalului. În felul acesta n-o să te despărțim de eroul matale, și nici regulamentul n-o să-l încălcăm.

Stînd în camera de alături, cu auzu-i acum mai ascuțit, Mecetnîi prinse toată discuția. Simți o înțepătură dureroasă la auzul acelui „Nu, vă rog", rostit cu atîta grabă și parcă chiar cu oarecare spaimă în glas. Gîndi apoi : într-adevăr, ce nevoie are ea de un infirm ? În prezent îl dădăcește, îi e milă de el, dar cînd au întrebat-o dacă îi e nevastă — ce s-a mai speriat : „Nu, vă rog !" De acum încolo el e invalid, un om — calitatea a doua. De compătimit, desigur, va fi compătimit, dar ca să-l îndrăgească, să-l iubească cu adevărat, cine să-l iubească ; cine are nevoie de el, orb cum e ? Se

întîmplă ca și nevestele să-i părăsească pe invalizi. Dar care femeie tînără are să vrea să se înhame la așa ceva de bună voie ? Și la gîndul acesta își spuse : „S-a zis cu tine, Vladimir Onufrievici, ești un om terminat. Ai să trăiești singur-cuc pînă la capătul zilelor, nici institutul tău nu te mai așteaptă, și nici de muncit cu adevărat n-ai să mai muncești : un orb nu poate fi pus nicăieri, nici măcar ca paznic."

Aceste gînduri l-au îndurerat profund și noaptea plînse încetișor, mai cu seamă că fața îi era bandajată și nimeni nu-i vedea lacrimile.

Aniuta nu a fost repartizată, bineînțeles, în salonul cu amorași grăsulii și superba „Fudulă". Conform dispoziției date de șeful spitalului, i s-a instalat un pat pliant într-un colțișor liber și în acea primă noapte, lipsit de vecinătatea cu care se obișnuise, căpitanul se simți singur și părăsit.

Salonul „Fudulei" era, pe limba spitalului, „un salon grav". Erau acolo oameni cu leziuni faciale și craniene. Ziua, mai treacă-meargă — bolnavii trăncăneau, spuneau tot felul de povești picante, jucau zgomotos dame și chiar trăgeau la măsea, ori de cîte ori reușeau să procure cumva vreo băutură alcoolică. Noaptea însă, pe toți îi cuprindea urîtul. Unul plîngea prin somn, altul înjura de mamă, un al treilea scrîșnea din dinți, iar la capătul depărtat al șirului lung de paturi cineva șoptea într-o limbă necunoscută niște cuvinte de rugăciune. La un moment dat, cu urechea-i ascu-

țită, Mecetnîi deslusi prin bolboroseala aceea : „Alah, alah, alah..."

Unul dintre noii vecini de pat, cel din stînga, judecînd după glas, un flăcău tînăr, nemaisuportînd continua bolboroseală, strigă furios :

— Închide clanța, pisălogule ! La toți ne e silă și fără alahul tău.

Bolnavii se treziră.

— De ce urli ? Se roagă omul... Dacă vrei și tu o mîngîiere, poți să cînți, de pildă.

— Gata, băieți, ajunge, culcați-vă.

— Mai poate fi vorba de somn, fir-ar al naibii ! Au făcut moschee în salon...

Și deodată, în toiul nopții, începură să vorbească, fiecare despre rana lui, fiecare despre nenorocirea lui, despre tristul viitor care-i aștepta pe mulți dintre ei. Căpitanul asculta, încordat. Se povestea o întîmplare petrecută recent în acest salon.

— ...Cum a aflat că și-a pierdut pentru totdeauna vederea, locotenentul s-a aruncat pe fereastră.

— Și a murit ?

— Păi, da' cum ? De la etaj. S-a lovit cu capul de asfalt !

— Mai era unul aici, a tot tînjit, și pînă la urmă și-a făcut seama. A luat niște pilule somnifere. Cu pumnul le-a băgat în gură. A adormit și nu s-a mai trezit. Dimineața, vine sora la el cu termometrul, cînd colo, îi mort... Fără vorbă, liniștit, fără să tulbure pe nimeni.

— Și ce-a luat ? De unde a făcut rost de

otravă ?... Ce fel de pilule ? se interesă un altul.

— Limanal, parcă așa îi zice. Ți se dă cînd n-ai somn.

— Nu limanal, ci luminal.

— Tot un drac... Am mai auzit că unul și-a tăiat venele cu briciul... Pe cuvînt, cu un brici. Toată gura îi era făcută praf, maxilar nu mai avea. Iar undeva, în spatele frontului, îl aștepta o iubită, care îi scria mereu : „te aștept". I-au scos omului pansamentul, s-a dus să se uite în oglindă, a văzut ce frumos a devenit și noaptea și-a făcut seama cu briciul. S-a scurs tot sîngele din el.

— Terminați odată ! răcni poruncitor vecinul din stînga. Nu se vorbește de funie în casa spînzuratului. Pînă și „Fudulei" îi e lehamite să vă asculte.

Se lăsă tăcerea. Din nou unul se puse pe sforăit zgomotos, altul bolborosea prin somn ceva nedeslușit, se auzeau gemete și iarăși acele vaiete abia auzite : „Alah, alah, alah..."

Mecetnîi își dădu seama că posesorul glasului tăios se bucură de autoritate în salon și că, dintr-un motiv sau altul, ceilalți răniți chiar se și tem de el.

Desigur, căpitanul nu putea vedea nici salonul unde era spitalizat, nici călăreața superbă, poreclită „Fudula", pe care o înfățișa tocmai fresca de deasupra patului său, nici pe vecinii de pat, din dreapta și stînga sa ; dar zilele ce s-au scurs din momentul cînd și-a pierdut el ochii l-au învățat să-și schițeze în minte atît

ambianța înconjurătoare, cît și diferiții oameni necunoscuți cu care îi era dat să vină în contact, ba pînă și pe această faimoasă „Fudulă“, pe care și-o închipuia destul de viu din relatările celorlalți.

Vecinului din dreapta lui Mecetnîi, un bielorus zgîrcit la vorbă, un tanchist rănit la braț și cu arsuri faciale, i se zicea în salon nea Mikola. Nu povestea nimic, nici despre nenorocirea care se abătuse asupra lui, nici despre el însuși. Stătea întins, tăcut, nu lua parte la taclale, și se înviora doar cînd își aducea aminte de colhozul său, astăzi ars, distrus, și de brigada de tractoriști pe care a creat-o chiar el încă în primii ani de organizare a colhozurilor, și a condus-o pînă în ajunul războiului. Chiar și în somn gîndurile îi erau mereu la brigada lui și, cînd nea Mikola adormi, Mecetnîi îl auzi mormăind deslușit : „Nu așa, nu-i voie să torni atîta motorină.“ Arsurile de pe față nu-l îngrijorau pe nea Mikola : vorba ceea, nu se pregătea să fie ales pentru frumusețe, cît privește însă rana, din a cărei cauză mîna îi era parțial paralizată, îl deprima nespus de mult. Cu o mînă ca asta nu te poți sui nici în tanc, nici pe tractor. De aceea, cît era ziua de lungă, nea Mikola făcea să scîrțîie dispozitivul cu arc, fixat la mîna bolnavă, încercînd niște exerciții. Mecetnîi își imagină pe dată cum trebuie să arate acest om : un voinic mai tomnatic, cu niște mîini grele, vînjoase, mîini pe care, oricît s-ar spăla, rămîne întotdeauna puțin ulei de mașină.

Cît despre vecinul din stînga, cel care noaptea, cu cîteva vorbe, dar mai ales prin intonația glasului, a reușit să-i potolească pe toți rănițiii din salon, atunci cînd discuțiile alunecaseră pe teme prea sumbre, pe acest vecin Mecetnîi nu și-l putea închipui, deși, din primul ceas, chiar din gura lui, aflase absolut totul despre el. Înainte de război a dus o viață cam deșucheată. A avut o condamnare, după expresia lui, niște ani serioși. A lucrat, sub convoi, la canalul Moscova—Volga, dar a scăpat înainte de termen. Nemții forțau calea spre Moscova și, de sub convoi, omul a nimerit drept pe front.

— ...Sînt un copil al portului din Novorosiisk, și viața mi-e plină de zigzaguri, îi declară el lui Mecetnîi, stînd pe patul acestuia.

Într-adevăr, „zigzaguri“ au fost. Întreprinzător și brav, se încadrează perfect în viața de front ; isteț fiind, este repartizat la secția de informații și recunoaștere și se distinge chiar în zilele luptelor din jurul Moscovei, punînd mîna, în spatele frontului dușman, pe un motociclist de la statul-major german, care avea asupra sa niște documente importante privind operațiunile militare. Este decorat, dar nu trece mult timp și i se ia înapoi decorația pentru că a împușcat o „limbă“ prinsă chiar de el. Pe deasupra este trimis într-un batalion disciplinar. Cu batalionul disciplinar se distinge din nou, de data asta în ofensiva de la Velikie Luki ; înarmat cu grenade, se cațără cel dintîi pe zidul vechii cetăți, reduce la tăcere un cuib de mitralieră inamic, care le zădărnicea înain-

tarea, şi este urmat de întreaga companie. S-a scris despre el în ziarul armatei. Un poet i-a dedicat versuri. De la batalion este trimis înapoi la unitatea lui, i se înmînează decoraţia cea veche, i se mai dă alta, nouă. Pe drumul dintre străvechiul oraş Velikie Luki şi hotarele Poloniei, prin toată divizia i-a mers faima de specialist neîntrecut la prinderea „limbilor", a spionilor, în spatele frontului inamic. Primeşte gradul de fruntaş, este din nou decorat, dar din nou se petrece o „castarofă", după cum se exprimă el pocind cuvîntul catastrofă : luîndu-se la hartă cu un ofiţer, mîniat foc — îl loveşte.

— Eşti taman ca vaca aia proastă : dai lapte cu dărnicie, iar apoi răstorni doniţa, comentă nea Mikola din patul său.

— Ia, te rog, nene, să nu mă ponegreşti în faţa căpitanului, ripostă vecinul din stînga, şi în glasul lui răsunară note de ameninţare cam înfricoşătoare.

— Cine te ponegreşte, nu eşti tu ăla care nu-ţi ţii gura ? Povesteşte-i, mai bine, căpitanului pentru ce ţi-au dat Drapelul Roşu.

— A-a, l-am primit pe gratis, nici n-am chef să povestesc.

— Asemenea ordin, pe gratis ? Este cea mai înaltă distincţie militară, se miră Mecetnîi.

— Ei, şi ce dacă-i cea mai înaltă, am avut baftă, şi-atîta tot. Eu nu socot că am primit „pe bune" decoraţia asta. Uite cum a fost treaba, tovarăşe căpitan. Pe capul ăsta de pod de la Sandomierz, cînd Konev al nostru le-a dat „friţilor" la scăfîrlie atît de tare, încît ei s-au dus

învîrtindu-se, mă aflam, noaptea, într-o recunoaştere cu un tovarăş al meu. Ajungem în pădure şi dăm peste doi ofiţeri de ai lor şi un ţivil : încercau să scape din încercuire. Noi, din spate, cu puştile automate : *Hände hoch*, drăguţilor. Şi fac ei frumuşel *Hände hoch*. Ne predau pistoalele, ne lasă să-i percheziţionăm. Acum, trebuie să-i ducem, dar cum ? Sîntem doi — mari şi laţi, iar ei trei — o să fugă, te pomeneşti, care încotro. Iar dacă o iau la fugă — n-am voie să trag, am experienţă, m-am mai ars eu... Iau hotărîrea să le scot bretelele, curelele şi să le tai nasturii de la pantaloni : nu fug ei departe cu pantalonii daţi jos... Ne-am apucat să le tăiem nasturii, ofiţerii nu zic nimic, se lasă. Dar cînd ajungem la boşorogul ţivil — ăla nici gînd. Parcă a căpiat, nu alta, se vîră în gura puştilor automate, zbiară ceva pe limba lui. Ce anume — nu înţeleg, dar desluşesc un singur cuvînt : general, general... Poţi să fii şi feldmareşal, mie puţin îmi pasă — ţine-ţi nădragii cu mîinile, şi gata socoteala. Pe toţi trei, noaptea, i-am adus la regiment. Teferi — întregi. Fără astea, fără indicente. Iar ţivilul, de-adevăratelea, s-a dovedit a fi general, un grangur hitlerist. Şi pentru boşorogul ăsta, poftim, să primesc eu asemenea decoraţie...

— Dar de ce n-o ţii pe iconostasul tău ?

— Păi de aia n-o ţin, pentru că n-o am, viaţa mea a mai făcut un zigzag, o altă „castarofă" : am dat peste o mină şi — bonjur, „Fudula", ce mai faci ? Primeşte-mă sub poala ta. Şi ca un fel de încheiere, vecinul din stînga adăugă : Dumneavoastră, tovarăşe căpitan, ţine-

ți-vă de mine, ca păduchele de cojoc. Sînt băiat de treabă și baftos — cu mine nimeni nu piere.

Vecinul de pat avea un nume ciudat : Bicevoi. Tratamentul mergea anevoie. Mina îi sfîrtecase maxilarul. Medicii i-l reparau treptat, părticică cu părticică, din greu, el însă se arăta curajos, nici măcar nu-și pierdea speranța să se întoarcă pe front „taman în perioada cînd poți captura nemți cu duiumul", iar atunci cînd sfătosul nea Mikola, ca să-l aducă la realitate, spunea că la război, se vede treaba, el nu mai are cînd să ajungă, și că trebuie să chibzuiască bine cum să-și ducă mai departe viața, așa cum rămîne el, cu fața fărîmată, Bicevoi riposta, senin :

— Mare lucru fața ! ? În filme nu am de gînd să joc, cît privește muierile, ce le pasă lor de față, au nevoie de altele, iar acolo la mine totul e în perfectă ordine. Ține-te bine, „Fudulo", sînt în formă.

În noaptea cînd cei din salon au început discuțiile pe tema sinuciderilor, cu două vorbe spuse pe un ton categoric, Bicevoi a reușit să le pună capăt. Mecetnîi însă nu izbuti să adoarmă nici o clipă pînă dimineața : îl obseda tot ce s-a vorbit în timpul nopții, și-i închipuia pe tinerii aceia care au plecat din viață de bunăvoie pentru că nu au suportat nenorocirea la care îi condamnau rănile și mutilările.

Aceleași gînduri l-au urmărit pînă în clipa cînd auzi dimineața pașii binecunoscuți. Sergentul Aniuta ! Fata intră în salon, și îndată răsună glăsciorul ei, ca de copil, spunîndu-le „bună dimineața" tuturor bolnavilor și vestindu-i că afară a venit primăvara, e o dimineață caldă, a început dezghețul, zăpada cade de pe acoperișuri fîșii-fîșii, și ceea ce este grozav, în parcul spitalului au sosit stăncuțele. Stăncuțe adevărate, țanțoșe, cu ciocul alb și cu aripile bătînd în albăstrui.

Aniuta ridică nasul, adulmecînd aerul din salon și exclamă, uimită :

— Uf, dacă ați ști, tovarăși, ce atmosferă e aici la voi ! și se îndreptă spre fereastră. Deschid geamul, e cineva împotrivă ? Și, o dată cu un șuvoi de aer rece, în salonul îmbîcsit cu miasme grele, stătute, de spital, năvăli mirosul proaspăt, curat, de zăpadă topită. Se făcu auzită bătaia ritmică a picăturilor grele în tabla cornișei și bolboroseala agitată a stăncuțelor.

Iar în clipa următoare, chiar lîngă patul lui Mecetnîi, răsună din nou glasul Aniutei :

— Ei, cum ați dormit, tovarășe căpitan, în casă nouă ?

Întrebarea în sine era fără importanță. De obicei, dimineața, o puneau atît surorile, care veneau cu termometrul, cît și medicii, la vizită. Auzind însă acest glas, Mecetnîi uită pe loc noaptea de nesomn cu toate conversațiile ei apăsătoare și sumbre.

— Am dormit bine. Te-am visat pe dumneata. A fost un vis plăcut.

— Ei, asta-i, pe mine, ce tot vorbiți, tovarășe căpitan, exclamă fata, totuși se interesă : și cum m-ați visat ? Ce făceam ? Nu cumva glumiți ?

La această întrebare poznașă, Mecetnîi nu reuși să născocească nimic drept răspuns, și rosti doar stînjenit :

— Și spui că afară-i primăvară ?

— Și ce primăvară !

— Oare cînd o să înceapă să-mi facă tratamentul ? Că doar dumneata ești în relații cu conducerea de aici ?

— Cînd vor începe să vă trateze, nu se știe. Deocamdată urmează să vă examineze temeinic. Locotenent-colonelul medic a zis că a fost chemat să vă consulte un profesor mare de la Facultatea de medicină. Cea mai mare somitate din oraș. Așteptați, trebuie să apară.

Și, după sunetul ritmic al tocurilor, Mecetnîi își dădu seama că pleacă.

— Faină fetică, zise vecinul din dreapta.

— Mișto muiere, preciză Bicevoi. Ai avut baftă, tovarășe șef. După război, nici n-ai nevoie să te omori să alegi, o duci acasă în raniță.

După aceea Mecetnîi a fost condus într-un cabinet, unde, în prezența lui Platon Șcerbina, șeful spitalului, l-au examinat medicii specialiști. Îndelung, minuțios, cu grijă. Apoi într-o încăpere vecină s-a întrunit un consult. Ce s-a vorbit acolo, căpitanul nu reuși să deslușească. După durata dezbaterilor însă, și după tonul participanților, își dădu seama că șansele lui sînt cam slabe.

Așa și era. După ce consultul luă sfîrșit, căpitanul fu introdus în biroul lui Șcerbina, care, cu glasul lui cîntat, de bariton, îi ținu următorul discurs :

— Dumneata, căpitane, ești un viteaz. Mi s-a raportat despre faptele dumitale de arme în lupta pentru peticul acela de pămînt, dincolo de Oder. Nu e cazul să te mint. Vom fi nevoiți să-ți extirpăm ochiul stîng.

— Și dreptul ? întrebă Mecetnîi, încordîndu-se tot, ca să nu izbucnească.

— Dreptul ? Vom face totul ca să-l salvăm. N-am să-ți împuiez capul cu tot soiul de termeni medicali : e o situație grea, foarte grea.

— Dar e vreo speranță ? Măcar cît de cît...

— Speranță trebuie să avem întotdeauna. Vom mai face un consult, are să te vadă un specialist cu foarte multă experiență. Deocamdată, însă, căpitane, cum zic vînătorii pasionați : coada sus ! Aici, în clinica universitară din Lvov, lucrează o mare somitate în materie de oftalmologie. Îl invităm să te examineze.

Înainte de prînz, Mecetnîi fu din nou condus într-un cabinet de consultații. La glasurile medicilor spitalului, pe care începuse să le cunoască, se mai adăugă încă unul, cu totul necunoscut, sigur de el și care pronunța cuvintele rusești cu un vădit accent polonez. Noul-venit avea un mers ușor și mirosea a parfum fin.

De data asta, consultația dură la nesfîrșit, grea și dureroasă. Mecetnîi stătea întins, cu mîinile încleștate de marginea mesei. O durere ascuțită îl străpungea, ca un ac, din cap pînă-n picioare. Se străduia să nu scrîșnească din dinți și, ca să-și distragă atenția de la acest chin,

începu să-și aducă aminte, cum, nu demult, zăcea undeva pe malul celălalt al Oderului, și cum prin bubuitul artileriei grele și vuietul exploziilor un glas subțire îi spunea : „Mai răbdați, tovarășe căpitan, drăguțule, mai răbdați nițel, îndată o să vă simțiți mai bine". Ascultînd acum în minte acest glas, Mecetnîi parcă prindea curaj.

Profesorul îl examina în tăcere, iar atunci cînd, în cele din urmă, consultația luă sfîrșit, glasul nou, necunoscut, rosti, nu se știe de ce : „*Jesus Maria.*"

— Ei, cum e, tovarășe profesor ? Sînt speranțe ? răsună baritonul lui Șcerbina, în care se deslușeau accente vădite de îngrijorare.

— Totul este în mîinile Celui-de-Sus, se auzi răspunsul.

Apoi, discuția continuă în încăperea vecină și Mecetnîi o auzi doar prin ușa închisă.

— Trebuie să facem tot posibilul ca să-i salvăm ochiul. Sîntem datori s-o facem, insista Șcerbina.

— Dumneavoastră faceți ceea ce puteți. Dar nici eu, nici dumneavoastră, colega nu sîntem *Matka Boska* din Czestohowa, nouă nu ne e dat să facem minuni.

— Dar spuneați că există un magnet cu ajutorul căruia schija poate fi extrasă.

— La Viena, *pan* locotenent-colonel, la Viena au un asemenea magnet puternic, la clinica de oftalmologie din Viena, celebră în lumea întreagă. Un instrument foarte scump, produs de reputata firmă germană „Siemens

Schuckert". Am văzut acest magnet pe vremea cînd practicam medicina la Viena. Un aparat excelent și foarte scump. Dar nici unul din noi doi, *pan* locotenent-colonel, nu poate ajunge la Viena. La dumneavoastră nici nu se știe de existența acestui aparat.

— Totuși, ce propuneți, ce-am putea face ?

— Trimiteți-l pe *pan* căpitan la mănăstirea de pe *Jasna Gora,* acolo *Matka Boska* face minuni... Noi, slavă lui *pan Jesus,* sîntem doar slugile Domnului, și nu ne este dat așa ceva. Apoi, deodată, pe un alt ton, aferat : Șoferul dumneavoastră, *pan* locotenent-colonel, mă poate depune la universitate ?

După care Mecetnîi desluși din nou pași ușori, probabil profesorul pleca.

— Duceți bolnavul în salon, ordonă tăios Șcerbina, și, atît în dispoziția scurtă, cît și în tonul lui, Mecetnîi desluși o descumpănire, pe care Șcerbina încerca s-o mascheze. Cînd căruciorul pe care era întins Mecetnîi ajunse în coridor, căpitanul auzi, chiar lîngă el, pașii micului sergent Aniuta.

Mergea alături și-i tot auzea glasul subțirel :

— Nu-i nimic, tovarășe căpitan, nu-i nimic, totul va fi bine... O să vedeți, totul va fi bine.

— De acum încolo nu va mai fi nimic bun, Aniuta, îi răspunse Mecetnîi, încă sub impresia celor auzite. Nu va mai fi nimic bun, tovarășe sergent-major.

7

Din ziua aceea Mecetnîi începu să pitească tabletele de luminal, ce i se dădeau înainte de culcare.

Îl chinuiau cumplit insomniile, suporta răbdător durerile de orbite, dar nu lua tabletele.

Viața spitalului își urma cursul obișnuit. Se făceau pansamente, se administrau medicamente, bolnavii erau duși cu căruciorul la diferite proceduri medicale și aduși înapoi în salon. Mecetnîi începu să se ridice din pat fără teamă. I se permitea chiar să se plimbe. Cînd ieșea la plimbare, Aniuta îl ajuta să-și pună pe cap boneta militară și-l scotea în parcul ce înconjura palatul lipsit de gust al fabricantului de zahăr. Ținîndu-l la braț, îl conducea pe cărările parcului și, cu ton de ghid, îi povestea tot ce se petrecea în jurul lor.

— Zăpada s-a dus, aproape toată. Doar sub tufe se mai zăresc ultimele petice albe. Pe crengile arțarilor îmbobocesc mugurii, hazlii, catifelați, ca niște pisoi. Știți, ei sînt acum ca un pumn mititel. Îndată se va desface un pumn din ăsta și va da frunzulițe verzi... Simțiți cum miroase?... Sînt plopii. Și-au atîrnat de acum cerceii roșii... Tovarășe căpitan, de ce sînteți atît de tăcut astăzi? E atît de frumos afară.

Zgîrcit la vorbă din fire, după cele auzite atunci cînd trăsese cu urechea în cabinetul medical, Mecetnîi deveni de-a dreptul taciturn. Aduna cu îndîrjire tabletele de luminal, le punea zilnic deoparte și, ca să nu fie descoperite, le învelea în tifon și le ținea sub saltea. În

sinea lui luase hotărîrea. Nu știa numai cîte tablete anume erau necesare ca să ducă la îndeplinire ceea ce făcuse acel locotenent necunoscut. Se împăcase cu gîndul de a pleca din viață liniștit, fără să tulbure pe oricine ar fi, întocmai cum o făcuse cel despre care, atunci, noaptea, vorbeau cu simpatie vecinii de salon.

Pentru el, în calitate de comunist, Mecetnîi găsi chiar o motivare hotărîrii sale. Capitulare? Faptă necinstită, nedemnă de un membru al partidului comunist? Cum vine asta, de ce necinstită? El nu mai poate fi de folos patriei sale, nu mai poate da nimic oamenilor. Este o gură de hrănit. Un consumator. De acum încolo nu va mai da nimic, va lua, va necesita grijă, mijloace de existență. Va exista... Nu, și iar nu, puțin calm! Nu are nimic neetic ceea ce și-a pus în gînd. Pe deasupra, procedînd astfel, el nu bagă la apă pe nimeni din personalul spitalului. A adormit și nu s-a mai trezit deloc. E război! Cîte trupuri neînsuflețite nu se scot dimineața din spitale, pe targă, acoperite cu cearșaf!

Nici nu are cine să-l plîngă; pe taică-său nu-l ține minte, mama a murit, iar durerea aceea a lui, din trecut... Nu, cei de acolo nici nu se gîndesc la el, pentru ei a murit demult.

În ziua aceea peste orașul Lvov se năpusti prima ploaie torențială de primăvară, din acelea ce cad uneori acolo, în regiunea Subcarpatică. S-a stîrnit vîntul, dar atît de năprasnic, încît nori imenși de praf au ascuns brusc soarele, și particule mari de nisip, purtate de rafalele puternice, începură să biciuiască geamu-

rile. Apoi, fără nici o pauză, asupra orașului se abătură șuvoaie uriașe de apă, praful se mai așeză, totul în jur se mai lumină — apa mai spălase geamurile.

— Ce baftă pe noi. Ia te uită cum ploaia bate mingea colea, afară... strigă Bicevoi.

Trase spre el geamul și, prin fereastră, împreună cu pulberea ploii, năvăli un aer umed, curat, înveselind parcă sufletele oamenilor.

— Ai să vezi tu acuși baftă. Te scutură infirmierul de serviciu, pentru că din cauza ta oamenii o să răcească.

— Nu mă scutură. Fiți cu ochii în patru. Cum ceva cumva — faceți zarvă mare, și cît ai clipi, închid geamul și pun zăvorul.

Afară ploaia vuia și clocotea aruncînd șuvoaie, valuri de apă.

— Fain, fain... zicea încîntat vecinul din dreapta. Aur curat, ploaia asta ! Spală ogoarele, dă de băut semănăturilor de toamnă. O ploaie ca asta, una singură, poate să adauge cîte un chintal la hectar, dacă nu și mai mult.

Toți răniții care se puteau ține pe picioare se îngrămădiră lîngă fereastră. Fiecare reacționa în felul său la această ploaie torențială de primăvară. Era și Aniuta printre ei.

— Maică-măiculiță, ce minunat e !

Și numai Mecetnîi, stînd nemișcat în patul lui, se gîndea că această minunată ploaie de primăvară poate fi pentru el ultima, că în curînd pentru el nu va mai fi nimic, nici soare, nici răcoarea vîntului, nimic.

— Vladimir Onufrievici, astăzi nu sînteți în apele dumneavoastră, spuse Aniuta, așezîndu-și

mînuța, udă de ploaie, pe mîinile lui fierbinți. S-a întîmplat ceva ?

— Nimic, sergent Aniuta. Ce-ar putea să se întîmple la mine de acum încolo ?

Mecetnîi nu și-a putut explica nici mai tîrziu de ce, ascultînd zgomotul vesel al ploii, s-a hotărît să-și ducă planul la îndeplinire tocmai în seara aceea, după ce toți vor adormi. Desfăcu sub pătură legăturica de tifon pitită și se apucă să numere preocupat tabletele strînse. Unsprezeze bucăți — ajung, pesemne. În clipa aceea, auzi chiar deasupra capului glasul Aniutei :

— Vladimir Onufrievici, ia vedeți ce minunat miroase. Bicevoi a adus de afară o crenguță de plop. Mugurii s-au umflat, au plesnit și le lucesc pielicelele, întocmai ca o mușama pentru comprese.

În ultimele zile fata umbla prin spital în cipici și nu i se auzeau pașii. Glasul ei răsună pe neașteptate. Instinctiv, Mecetnîi smuci mîna cu care număra tabletele, și ele căzură ca o ploaie pe podea. Sări din pat.

— Lăsați, adun eu totul îndată, îl liniști Aniuta. Se lăsă în genunchi și se apucă să strîngă tabletele, dar deodată îl întrebă în șoaptă :

— Ce-i asta ? De unde le aveți ? Pentru ce atîta luminal ? Apoi, pierdută, îngrozită chiar, urmă : Vladimir Onufrievici, ce înseamnă asta ? Cum e cu putință ? și, lipindu-și capul de pieptul lui, izbucni în hohote de plîns.

Mecetnîi se fîstîci.

— Ce s-a întîmplat ? Ce ți-ai închipuit ?... Liniștește-te, e atîta lume în jur, toți văd și aud. Potolește-te.

Într-adevăr, bolnavii din salon erau numai ochi și urechi. Cei pe care cu o clipă înainte îi bucurase ploaia de primăvară ascultau, fără să înțeleagă, se străduiau să ghicească ce anume se petrecea, cum și de ce a supărat-o căpitanul pe această micuță „surioară", cum îi zicea acum toată lumea.

Printre hohotele de plîns, fata îi șoptea pe un ton imperativ :

— Să nu îndrăzniți, nu aveți dreptul s-o faceți... Dați-mi cuvîntul de onoare, jurați-mi pe memoria mamei dumneavoastră că vă scoateți asta din cap.

Ca să pună capăt acestei scene, Mecetnîi rosti printre dinți :

— Bine, fie, pe cuvîntul meu. Liniștește-te.

— Nu, nu așa. Jurați pe memoria mamei.

Numai după ce obținu acest jurămînt solemn, Aniuta sări în picioare și ieși glonț pe ușă.

Vecinii de salon, care n-au înțeles nimic din cele petrecute, cu sensibilitatea tipică oamenilor uniți prin aceeași suferință, intuiră că este vorba de o treabă în care nu e cazul să te amesteci. Iar atunci cînd locotenentul, din capătul opus al salonului, întrebă :

— Ce s-a întîmplat la voi acolo, băieți ?

Bicevoi îl puse la punct :

— Taci, aici nu e cazul să facem mișto...

Seara, pe neașteptate, șeful spitalului, în persoană, veni în salon. Intră, se apropie de patul lui Mecetnîi și se așeză. La început îi puse destul de indiferent niște întrebări de ordin pur medical : cum te simți, ce temperatură ai, te plîngi de ceva ? Apoi, deodată, îi zise :

— Știu tot... Uite ce-o să facem. Te trimitem în capitală, la institutul de oftalmologie, la celebrul Preobrajenski Vitali Arkadievici. Mi-a fost profesor. Somitatea asta a Lvovului cu Matka Boska a lui e nimic pe lîngă Preobrajenski. Vitali Arkadievici face minuni. Dar, căpitane, îți ordon să aștepți cu răbdare, auzi, cu răbdare, „binecuvîntarea" medicului general-maior. Nu este prea ușor să ajungi la Preobrajenski. Și înainte de război se bătea lumea pentru un pat în clinica condusă de el. Veneau bolnavi din străinătate, de peste șapte mări și țări. Și apoi — să vedem, dacă se învoiește — e cam aspru bătrînul.

La început, Mecetnîi nu dădu crezare acestei vești bune. Nu putea uita cu una, cu două diagnosticul somității care amesteca în vorbirea-i, de-a valma, cuvintele poloneze cu cele ucrainene și rusești. Totuși, acum, cînd, cum s-ar zice, la capătul tunelului licărea o geană de lumină, parcă avea și el altă dispoziție, ca și cînd ploaia torențială ce se abătuse zgomotos asupra Lvovului a spălat starea aceea de deprimare care-i chinuise pînă atunci întreaga ființă. Acum căpitanul își condamna lașitatea. Îi era rușine pentru povestea cu tabletele și se tot întreba : de ce oare șeful spitalului i-a adus vestea cea bună tocmai în ziua aceea, și nu în orele de vizită medicală, ci seara tîrziu.

Abia după aceea află cum s-au petrecut lucrurile.

Cînd ieși ca fulgerul din salon, strîngînd în pumn tabletele de luminal, Aniuta dădu buzna drept în cabinetul lui Șcerbina. Dîndu-l la o parte pe sanitarul vîrstnic, care îndeplinea funcția de secretar pe lîngă șeful spitalului, apăru în fața locotenent-colonelului.

— Ce s-a întîmplat ? o întrebă el apucînd cu mîna vestonul, atîrnat de speteaza scaunului pe care ședea.

— Caz de urgență ! îi răspunse Aniuta trîntind pe birou, în fața lui, un pumn de tablete.

— Ce caz de urgență ? Ce-i cu asta ?

Fata plîngea în hohote și nu era în stare să scoată nici un cuvînt.

Pierzînd speranța să oprească acest șuvoi de lacrimi, Șcerbina răcni :

— Raportează reglementar, tovarășe sergent-major.

Ceea ce pe loc o trezi la realitate. Luînd poziție de drepți, Aniuta își șterse cu un petic de tifon fața plînsă și-i relată ceea ce descoperise. Șeful spitalului, care între timp, își pusese vestonul bine călcat și-și încheiase toți nasturii, își plimba degetele pe tabletele jupuite și murdare, risipite pe cristalul biroului. Apoi turnă apă din carafă într-un pahar și-l întinse Aniutei :

— Gata. Termină cu lacrimile. Afară și fără asta e umezeală. De unde atîta luminal, cine i-a dat ?

— Nu știu, nu știu nimic. Le-a adunat, pesemne, în ultimele zile nu era deloc în apele lui.

— Ți-a vorbit de sinucidere ?

— Vai de mine, unul ca el nu-ți spune nimic ! Maică-măiculiță — ăsta-i om cu voință de fier. O dată nu-l auzi să se văicărească. Toată suferința o poartă în el.

Locotenent-colonelul își pipăi cu degetele gulerul alb, scrobit.

— N-am ce zice, m-ai pus în fața unei probleme grele, tovarășe sergent-major.

— Nu poate fi ajutat cu nimic ?

— Nu știu. Somitatea de aici din Lvov afirmă că în condițiile de care dispunem pe front nu se poate face nimic, este nevoie de un supermagnet. Dumnealui a văzut unul în clinica din Viena, unde, după cum spune, a lucrat cîndva... Nu avem asemenea magnet, dar la Moscova îl avem pe profesorul Preobrajenski, fostul meu profesor. În domeniul oftalmologiei este însuși Dumnezeu, face, literalmente, minuni... Locotenent-colonelul Șcerbina discuta cu el însuși.

— Trimiteți-l la Moscova. La Dumnezeul ăsta... E un mare erou căpitanul nostru...

— Putem trimite bolnavii la Moscova numai în cazuri excepționale, și asta numai cu aprobarea medicului general-maior.

— Maică-măiculiță, păi, rugați-l pe general. Dacă vreți, răzbesc eu pînă la acest general, mă arunc la picioarele lui...

Locotenent-colonelul se uita mirat la interlocutoarea sa : cîtă perseverență, cîtă energie ! O privea și căuta să ghicească, nu știa nici el de ce, cîți ani poate să aibă fata asta. Optsprezece ? Puțin probabil să aibă atîta. Și a avut

timpul să lupte în război, a fost rănită. Iar rana și-o suportă ca un ostaș mult încercat. Și, deodată, neașteptat chiar și pentru el însuși, întrebă :

— Îl iubești mult ?

— Eu ? Nu... Adică da. Dar nu așa, cum credeți dumneavoastră. Da-da, nu așa cum credeți. Pistruii — de parcă nici n-ar fi fost — dispărură topindu-se în roșul aprins al obrajilor.

Acum Șcerbina examina cu interes chipul plîns al interlocutoarei sale. Micuțul ostaș cu brațul bandajat și prins în eșarfă îmbina în mod straniu această capacitate de a se înroși și a se rușina la auzul celei mai simple și obișnuite întrebări și a nu se pierde în împrejurări, grele chiar și pentru un om încercat. Ceea ce-i dădea un farmec mai aparte.

Șcerbina se ridică și începu să măsoare în lung și în lat cabinetul.

— Uite ce-i, tovarășe sergent-major. Îți dau cuvîntul meu că voi încerca să-i obțin aprobarea pentru Moscova. Va fi complicat. Of, tare nu-i place generalului nostru să deranjeze capitala. Și nu se știe cum va primi Moscova acest lucru, nici celor de acolo nu le place să fie deranjați. Pe deasupra, și zeul oftamologiei este un om aspru, capricios. Totuși, vom încerca... Îți promit. Voi face tot ce-mi va sta în putință.

Pe atunci Mecetnîi nu știa nimic despre această convorbire. Află doar rezultatul ei. Dar în noaptea aceea, pentru prima oară de cînd fusese rănit, dormi bine.

8

Dimineața, Aniuta intră valvîrtej în salon ; ținea în mînă un ziar și striga : „Ura ! Ura !"

— Vladimir Onufrievici, ordin de zi pe armată. Distincții pentru forțarea Oderului. În timp ce vorbea, agita victorioasă un număr al ziarului „Krasnaia zvezda". E o listă lungă. Și, poftim, în capul listei : căpitanul Mecetnîi Vladimir Onufrievici — i se conferă titlul de Erou al Uniunii Sovietice cu înmînarea Ordinului Lenin și a medaliei „Steaua de aur".

Citea lista, de parcă recita niște versuri. Erau acolo cîteva nume cunoscute, printre care și acela al locțiitorului politic din compania lui Mecetnîi, cu mențiunea : „Decorat post-mortem".

Mecetnîi era de-a dreptul uluit.

Știa, desigur, că operația de forțare a unui rîu ca Oderul, în care avangarda a constituit-o compania lui, e o treabă serioasă, importantă, chiar la scara unei armate, totuși, Steaua de Erou îi pica pe neașteptate ! Halal erou !... Acum îi era teribil de rușine pentru seara în care, întîmplător, Aniuta descoperise la el provizia de luminal.

Îl mai uimi și felul în care această veste a fost primită la spital. Pînă la micul dejun salonul zumzăi ca un stup de albine stîrnit. Toți îl felicitau, îl băteau pe spate și ceva mai jos, îl sărutau drept peste pansamente. Pentru o ocazie ca asta Bicevoi s-a oferit, mort-copt, să facă rost de rachiu, denumit pe acele meleaguri „bimber". Pe atunci, banii nu aveau cine

știe ce valoare și Bicevoi făgădui să dirijeze o operație de schimb. De sub paturi au fost scoase ranițele, cu tot avutul soldățesc, păstrat ca ochii din cap. Pentru cauza comună unul a dat o pereche de izmene groase — că tot iarna s-a dus, altul mănuși îmblănite, cu un deget, al treilea — un brici de captură. După care, Bicevoi expedie la piață, cu toate aceste bunuri, pe un sanitar mai în vîrstă, dintre localnici, care printre răniți avea faimă de om „versat". Astfel a fost procurat celebrul „bimber". Bicevoi, care și-a pus tot sufletul în această operație complicată, se bucura zgomotos, turnînd licoarea cam tulbure în păhărele gradate. Sări pe scaun și toastă :

— Pentru noul Erou al Uniunii Sovietice, pentru mișto băiat... Eh, ține-te bine, Fudulo, sînt în formă !

Bău și Mecetnîi. O îndemnară și pe Aniuta să bea un păhărel. Fata luă o înghițitură și o apucă tusea, apoi, un timp, răsuflă zgomotos și des, ca și cînd, abia cu cîteva clipe în urmă, ar fi fost scoasă din apă — salvată de la înec, ceea ce stîrni rîsetele celor din salon.

— E un copil, rosti cu duioșie vecinul din dreapta lui Mecetnîi. Și adăugă, povățuitor : Pe front n-ai învățat să bei, și nici să nu mai înveți. Te pomenești că pentru tine războiul se va termina și fără băutură. Înainte de război nu-mi plăcea nici mie, nici măcar mirosul acestor otrăvuri. Nu degeaba Lev Tolstoi îi zicea născocire drăcească.

— Nene Mikola, la o ocazie ca asta, cred că și însuși Dumnezeu ar fi dat pe gît, aici, cu noi, o cinzeacă.

Scotocind prin raniță, careva scoase la iveală o sticlă plată cu etichetă nemțească în culori stridente, conținînd o băutură necunoscută.

— Uite, am păstrat-o s-o duc acasă. S-o servesc pe muierea mea, în cinstea revederii. Dar... pentru un caz ca ăsta, ce mai... beți-o toată !

— Dacă-i chef, chef să fie, zise cineva.

Apoi, ca și cînd ar fi vorbit în numele tuturor celor din salon, nenea Mikola, cel zgîrcit la vorbă, se rugă de sărbătorit :

— Haide, căpitane, povestește-ne, ce-ai făcut de te-ai pomenit cu Steaua ?

Atunci Mecetnîi, care nu vorbise niciodată nimănui despre el însuși, se instală pe pat și începu să povestească de-a fir-a-păr totul : cum ostașii din compania sa, care se aflau în avangardă, s-au aruncat în apa rece ca gheața a rîului, cum au mers înot, împingînd înainte scînduri, bîrne, uși, snopi bine legați între ei, pe care-și duceau armele, cum S.S.-iștii au pornit la atac împotriva lor, întocmai ca soldații lui Kappel din filmul „Ceapaev", și cum compania lor a respins atacul printr-un contraatac. I se părea un trecut îndepărtat ziua în care s-au petrecut toate acestea. Iar astăzi își amintea chiar cu plăcere ziua aceea, ziua în care a fost rănit și a suferit traumatismul atît de grav...

Între timp, se răspîndi prin spital vestea decorării căpitanului din salonul „Fudulei", salonul celor grav răniți. Veneau răniții din alte saloane, veneau medici, surori, iar spre seară își făcu triumfător intrarea o plăcintă mare, comisă cu această ocazie de către bucătarul spitalului, cîndva bucătar-șef la vestitul restaurant „Georges" din localitate. Și în salonul „cu Fudula", unde de obicei se auzeau vaiete și gemete, pentru prima oară răsună un cîntec, și toți rușii, ucrainenii și bielorușii, pînă și acel azerbaidjan, care, într-o noapte, zvîrcolindu-se de durere, îl invoca pe alah, toți cîntau celebrul „Katiușa".

Era prima zi cînd, încălzit de un pahar de „bimber" împuțit și de prietenia oamenilor care îl înconjurau, pe Mecetnîi nu-l chinuia gîndul la viitorul lui dezolant.

Administrația spitalului închise ochii și se făcu a nu ști nimic de acest mic ospăț, organizat în salonul „cu Fudula", iar ca o încununare a chefului, își făcu apariția locotenent-colonelul Șcerbina, șeful spitalului. Era fără halat și purta veston, călcat și dichisit, și-și arborase decorațiile.

— Ei, căpitane, te felicit și vreau să-ți spun să te pregătești de drum. Generalul și-a dat aprobarea. Capitala patriei noastre te așteaptă.

— Și Aniuta... vreau să spun, sergentul-major Lihobaba ?

— Pleacă cu dumneata. Cred că n-o să mi se taie capul pentru asta. Vi s-au completat fișele, i s-a eliberat și ei o foaie de drum, în calitate de soră medicală însoțitoare. Transmite-i, te rog, salutul meu lui Vitali Arkadievici, fostul meu profesor.

— Mulțumesc, atîta rosti Mecetnîi, dar acest singur cuvînt sună mai convingător decît cele mai fierbinți strîngeri de mînă și efuziuni ce exprimă recunoștința.

9

Cînd Aniuta veni să anunțe că mașina sanitară îi așteaptă, în salonul „cu Fudula" se stîrni zarvă mare. Toți cei în stare să se miște săriră din paturile lor și începură să-l pregătească de drum pe căpitan, încurcîndu-se îngrozitor unii pe alții.

— Îți urez multă baftă, căpitane, zise Bicevoi, care-i ducea geamantanul. Sîntem acum ca dintr-o tulpină amîndoi — păcat că e musai să ne despărțim. Dă-mi adresa matale, am să-ți scriu cum îmi merg treburile cu „Fudula" noastră.

— Nu am adresă.

— Nici eu. Aceea de unde am plecat pe front nu mai este acum a mea.

— Toți sîntem fără adresă. Cîtă omenire a lăsat Hitler fără adresă... Am scris pe adresa colhozului, mi-a venit înapoi scrisoarea. Am trimis la S.M.T., s-a întors și de acolo... se tîngui vecinul din dreapta.

— Gata, nu mai bate apa în piuă, i-o tăie Bicevoi, care nu putea să sufere discuțiile triste... Ești un om fericit, căpitane, bafta matale te însoțește.

În primele clipe, în drum spre aerodrom, Aniuta și Mecetnîi n-au scos un cuvînt.

Amîndoi erau tulburați, emoționați, fiecare în felul său. El se tot gîndea la ceea ce va spune „zeul oftalmologiei“, acest Vitali Arkadievici, în care își punea ultimele speranțe, iar ea se întreba, cum oare îi va întîmpina capitala, cum o duc acum oamenii în spatele depărtat al frontului, unde s-a ridicat camuflajul și unde aproape în fiecare seară răsună salve pentru noi și noi victorii. Aniuta nu numai că nu s-a simțit ofensată, dar parcă nici măcar n-a observat, sau s-a prefăcut că nu observă... că pe lista celor decorați pentru forțarea Oderului nu figura numele ei. Se bucura pentru ceilalți. În cursul nopții apucase să scrie cărți poștale de felicitare tuturor celor decorați, pe care-i cunoștea. Gîndurile ei erau ocupate de Moscova și întîlnirea cu marele oraș.

— Nu am fost niciodată la Moscova, zise ea deodată.

Nu o stînjenea defel perspectiva de a se pomeni într-un oraș enorm, necunoscut, și unde mai pui — în rol de rănită și în același timp de soră medicală, însoțitoare a unui alt rănit : pretutindeni întîlnești oameni cumsecade. Imposibil să nu se găsească și la Moscova.

Acum, cînd, după zilele de incertitudine apăsătoare, lucrurile se lămureau și intrau în normal, totul o bucura : și petele de zăpadă spălăcită, murdară, ce se mai întrezăreau icicolo, atît prin desișul pădurii, cît și pe partea umbrită a șanțurilor pline de apă, și larma agitată a vrăbiilor, și siluetele monumentale ale ciorilor de cîmp, care se plimbau țanțoș prin catifeaua verde a semănăturilor de toamnă răsărite din pămînt, și pinii care se înălțau de-a lungul drumului cu vîrfurile lor zvonind primăvăratic. Iar atunci cînd doi iepuri, speriați de mașină, fugiră cotit, caraghioși, apoi începură să sară peste cîmp, fără să se despartă, ținîndu-se mereu împreună, încurcîndu-se în desișul semănăturilor, Aniuta își scoase capul pe geamul mașinii și le strigă ca o disperată ceva, la care iepurii se opriră, se ridicară în două labe, mișcînd mirați din urechi.

— Maică-măiculiță, ce dulci sînt.

— Cine, cine sînt dulci ? o întrebă Mecetnîi, desprinzîndu-și greu gîndurile de la apropiata întîlnire cu atotputernicul zeu al oftalmologiei.

— Iepurașii.

— Care iepurași? Unde sînt ?

— Păi acolo, pe cîmp, sînt tare nostimi. Și, deodată, adăugă : Ce minunat e, tovarășe căpitan.

„Ce copil e“, gîndi Mecetnîi și, cuprinzînd-o pe după umeri, o strînse cu duioșie la piept. Mîna lui atinse cureaua aspră a diagonalei, iar fata se dădu imediat înapoi.

Nu au mai scos nici o vorbă pînă la aerodrom. Așa cum era acum, schilodit, sfîrtecat de bombe, acesta mai păstra doar amintirea frumuseții sale din trecut. Ruinele clădirii distruse, incendiate erau o îngrămădire de grinzi ruginite. Betonul pistelor de aterizare era împestrițat cu petice turnate la repezeală. Icicolo, zăceau scheletele întunecate ale avioanelor

arse, iar alături de cabina meteorologică dungată se înălța un morman de aluminiu scorojit. Acest aerodrom semăna cu un bolnav care abia începe să se întoarcă la viață. Un avion purtînd semnul crucii roșii staționa ceva mai la o parte de pista de aterizare și la bordul lui erau urcați răniții.

Aniuta îl ajută pe căpitan să coboare din mașină și porniră spre avion. Erau o pereche stranie. Un căpitan înalt, spătos, cu capul bandajat, care mergea cu pas semeț pe asfaltul pistei, și fata mărunțică, în uniformă militară, care zorea cu pașii ei mici înaintea lui. Avea o mînă prinsă în bandaj, iar cu cealaltă îl ducea pe căpitan, ca la plimbare.

— Ologul îl duce pe sănătos, încercă cineva să facă spirite, în clipa cînd ei ajunseră la avion.

— Căpitanul, deși e orb, are gust, nimic de zis... Uite ce nevestică de campanie și-a găsit, îi ținu isonul un alt glas.

— Nu-i deloc spiritual, i-o tăie mînioasă Aniuta. Dumnealui este Erou al Uniunii Sovietice. A pășit primul pe pămîntul nemțesc, pe malul celălalt al Oderului.

— Aniuta, lasă asta. La ce bun, nu e cazul.

— Nu-i nimic, lasă să știe palavragiii.

În armată titlul de Erou al Uniunii Sovietice era la mare preț... Imediat li se făcu loc, și un pilot voinic în scurtă de piele cu fermoar, care stătea mai la o parte și fuma, aruncă țigara și-l urcă pe Mecetnîi în cabina avionului, mai că nu-l purtă în brațe.

Interiorul avionului sanitar mic și vechi îi aminti Aniutei o machetă — material didactic, reprezentînd un om jupuit de piele, după care ea studiase, la cursuri, musculatura și tendoanele. În pîntecele de aluminiu al avionului, toate construcțiile și dispozitivele erau dezvelite. Pilotul îl conduse pe căpitan pînă la mijlocul băncii metalice ce se întindea de-a lungul bordului.

— Stai jos, căpitane. Aici, în centru, locul e mai liniștit. Pentru o clipă, se așeză și el lîngă Mecetnîi. Care va să zică, ai forțat Oderul ? Ați făcut un lucru mare. În cinstea voastră Moscova a tras niște salve formidabile... Și cum ți s-a întîmplat necazul ăsta, tovarășe căpitan ?

— Compania noastră a trecut cea dintîi Oderul. Cea dintîi a pășit pe pămîntul dușmanului, începu să turuie Aniuta cu o lăudăroșenie de copil. Noi am ocupat ăsta, cum îi zice în termeni militari, *tête de pont,* vreau să spun, peticul de pămînt...

— Dar rîul cum l-ați trecut ? Pe gheață ?

— Ba nu, înot. Din compania noastră doisprezece tovarăși au fost decorați cu ordine și medalii. Iar căpitanul a primit titlul de Erou.

— Aniuta, lasă asta.

— Nu, de ce... E foarte interesant... Eu nu am luptat pe uscat...

Pilotul era vorbăreț și energic. Nu o dată și-a purtat avionul cam vechișor în spatele inamicului, la partizani, și mulți oameni a scos de acolo peste linia frontului. Făcuse două zbo-

ruri cu încărcătură de arme în Iugoslavia, la partizanii de acolo, și era foarte mîndru că nemții le spuneau „Titobuzuri“ acestor aparate, care treceau deasupra lor noaptea, la înălțime foarte mare, aproape inaccesibile pentru artileria antiaeriană. Cu toate aceste fapte, pe care le avea la activul său, pilotul nici nu-și putea închipui cum se poate forța în plină iarnă un rîu care nu a înghețat, trecîndu-l înot, și cu armament pe deasupra. Îl copleși pe căpitan cu întrebări. Acesta îi răspunse monosilabic, în schimb, Aniuta povestea totul cu lux de amănunte, așa încît și Mecetnîi îi asculta cu interes relatările.

Apoi, din compartimentul de comandă ieși un bărbat mai în vîrstă — ofițerul navigator.

— Tovarășe comandant, termină conferința de presă. Scurteaz-o, ni se dă plecarea.

Pilotul ieși, motoarele porniră să uruie. Trepidînd din aripi, avionul alergă un timp pe pista sfîrtecată de bombe. Prin fața geamului se ivi o clipă scheletul hidos al aerogării pîrjolite, pămîntul se lăsă parcă în jos și, înconjurînd din toate părțile avionul, norii îl ascunseră cu desăvîrșire.

Din cabina piloților ieși un tînăr radiografist, aducînd două pături.

— Tovarășul comandant a ordonat să-l învelim pe căpitan. Sus va fi frig.

Mecetnîi zbura pentru prima oară și atunci cînd, străpungînd norii, aparatul se prăvălea în goluri aeriene, el încerca senzația de frică, se încorda, se chircea tot, ținîndu-se spasmodic

de băncuța de aluminiu, iar o dată, la o zdruncinătură din asta, scoase chiar un țipăt.

Aniuta îl îmbrățișă pe după umeri, îl strînse la piept.

Dar și ea, la rîndul său, încerca o senzație apăsătoare, ca atunci cînd te afli într-un leagăn, și scîndura cade vertiginos în vid : avea o senzație de frig la stomac, i se punea un nod în gît și o salivă lipicioasă îi umplea gura. Cu greu apuca s-o înghită și totuși îl strîngea la piept pe Mecetnîi și-i șoptea, deși buzele n-o mai ascultau deloc :

— Nu-i nimic, nu-i nimic, tovarășe căpitan, o să vă obișnuiți, are să treacă toate acestea.

Din nou pilotul intră în salon. Cu ochi critic își privi pasagerii care ședeau sau erau întinși pe tărgi.

— Ei, cum o duceți aici, la mine ?

— Totul este în ordine, tovarășe comandant, răspunse pentru toți ceilalți Aniuta.

— Văd cu ce fel de ordine e, zîmbi pilotul, privindu-i chipul palid, pe care luceau pistruii mari, verzi în clipa aceea. Fata se străduia, fără succes, să înghită nodul care o sufoca.

— Noi dormim, tovarășe comandant.

— Văd, văd foarte bine cum dormi matale, tovarășe sergent-major ! Retrăgîndu-se pentru o clipă în compartimentul de comandă, aduse de acolo un tub cu niște tablete. Uite, înghite una, și dă-i și dînsului. Dacă nu ajută, du-l la coada avionului, lasă-l să-și ușureze sufletul acolo, după perdea. Iar acum, du-te mata acolo, du-te, stau eu lîngă căpitan.

Aniuta îi urmă sfatul și-și „ușură sufletul". Iar cînd reveni în salon, strecurîndu-se cu grijă printre răniți, pilotul tot mai ședea lîngă căpitan, ținîndu-l de umeri.

— Gata, se schimbă garda, zise el și, pășind fără zgomot cu cizmele-i din blană de cîine, dispăru după ușă.

Mecetnîi sforăia încetișor. Moțăi puțin și fata, iar cînd, în sfîrșit, după ce ateriză, avionul prinse a rula pe dalele de beton ale aeroportului din Moscova, Aniuta se simți sfîrșită : capul i se învîrtea și abia o țineau picioarele. Acum nu-l mai conducea ea pe căpitan, ci el pe ea, ținînd-o strîns de talie. Ea nu mai era „persoană însoțitoare", ci doar ochii lui.

Înainte de război, Mecetnîi locuise în depărtatul său oraș natal, care se înălța pe malul unui mare fluviu. Acolo a absolvit școala medie, a urmat institutul pregătindu-se să devină inginer-metalurgist, și era în prag de absolvire, cînd a izbucnit războiul. Studenții din ultimul an erau mobilizați pe loc, dar el, fiind comsomolist, cu un grup de colegi comsomoliști, și-a întrerupt studiile și a plecat voluntar pe front, pentru a completa rîndurile diviziei lor din Ural, care în acele zile respingea atacurile înverșunate ale dușmanului la căile de acces ale Moscovei, în pădurile din preajma orașului Kalinin. Trenul lor militar a trecut noaptea prin Moscova, așa încît nu i-a fost dat atunci să vadă capitala. Cînd, apoi, în uriașa bătălie pentru căile de acces spre Moscova, a fost zădărnicit „Taifunul" hitlerist, cum era denumită, după codul banditesc al cotropitorilor, operația plănuită pentru ocuparea și distrugerea capitalei, divizia în care lupta Mecetnîi a luat-o înainte, în direcția vest, Moscova rămînînd departe, în urma lor.

Iar acum cînd o mașină sanitară îi ducea pe străzile capitalei — nu putea vedea nimic. Asculta doar glasurile Moscovei : orașul intra în conștiința lui cu claxoanele mașinilor ce le veneau în întîmpinare, cu uruitul tramvaielor, foșnetul cauciucurilor, graiul vioi al moscoviților, pe care îl auzea de cîte ori mașina se oprea în fața semafoarelor. Moscova năvălea prin prelata mașinii cu miros de zăpadă topită și de benzină arsă. De altfel, îl lăsau rece frumusețile și minunățiile Moscovei. Se apropia ceasul cînd în cea mai înaltă instanță medicală, la clinica vestitului oftalmolog, se va hotărî soarta ochiului său : tot sau nimic.

De aceea, drumul lung, de la aeroport pînă la clinică, trecu pentru el pe nesimțite.

La camera de gardă îl izbi din nou mirosul acela greu de spital.

Și această atmosferă, devenită acum familiară, îl liniști. Aniuta îl conduse într-o încăpere, unde se auzea țăcănitul mașinii de scris și foșnetul hîrtiilor. Căpitanul Mecetnîi, același Mecetnîi care dincolo de Oder și-a strîns neînfricat compania și a condus-o împotriva S.S.-iștilor porniți la atac, se temea de țăcănitul mașinilor de scris și de foșnetul hîrtiilor. Și deși el cu Aniuta mai trecuseră nu o dată prin procedura formalităților nu tocmai ușoare, căpitanul se pierdu din nou și, trecînd, într-un

fel, pe planul doi, o lăsă pe Aniuta să acţioneze, ceea ce ea făcu, şi cu aceeaşi energie.

— Poftim, aici aveţi fişa eliberată de spitalul din zona frontului. Aici adresa direcţiei sanitare a armatei. Vedeţi, a semnat-o chiar tovarăşul general-maior. Mai am şi o scrisoare. Trebuie s-o predau medicului colonel Preobrajenski, personal, din partea medicului locotenent-colonel Şcerbina. Dumnealui raportează în scrisoare tot ce trebuie despre noi.

— Scrisoarea mai aşteaptă... Pe căpitan îl primim, iar pe dumneata, drăguţă, o să te trimitem într-un spital obişnuit. Noi nu internăm bolnavi cu orice fel de răni. Clinica noastră, puişor, se ocupă numai şi numai de ochi.

— Eu nu sînt rănită, ci însoţitoare de rănit. Citiţi scrisoarea medicului general-maior, acolo scrie clar ceea ce vă spun.

— Văd. Matale, drăguţă, ai îndeplinit ordinul care ţi s-a dat, ni l-ai adus pe căpitan, cum se zice — în perfectă stare. Pentru asta îţi mulţumim. Iar de acum încolo, ocupă-te de mîna matale.

— Mi s-a ordonat să-l însoţesc pe căpitan şi să rămîn pe lîngă el.

— Cine ţi-a ordonat să rămîi lîngă el ? De unde rezultă asta? Văd, puişor, că mă prosteşti.

— Nu sînt nici „drăguţă“ şi nici „puişor“, sînt soră medicală şi am gradul de sergent-major. Şi nu vă prostesc în nici un fel. Compania noastră mi-a dat ordinul.

Mecetnîi asculta în tăcere acest cunoscut duel verbal şi nu intra în dispută. Nu-l vedea, bineînţeles, pe interlocutorul Aniutei, dar, după glas, după felul de a vorbi, după acest mod dulceag de a se adresa cu „drăguţă“ şi „puişor“, căpitanul îşi schiţă portretul lui — un vechi birocrat din acei cu care e greu să ai ultimul cuvînt şi imposibil să-i convingi de ceva — oricîtă dreptate ai avea.

Aniuta însă nu se dădea bătută. Ba făcu uz de atuul ei cel mare :

— Căpitanul Mecetnîi are titlul de Erou al Uniunii Sovietice. A călcat cel dintîi pe pămîntul duşmanului.

— Dînsul da, dar nu matale, scumpico. Matale nu ai forţat Oderul.

— Tocmai că l-am forţat. Împreună cu compania noastră. Îl însoţesc chiar de pe poziţiile înaintate. Nu mă credeţi ?

Interlocutorul fetei oftă :

— Te cred, drăguţo, te cred. Dar nu putem să te primim, înţelege, nu putem. Toate paturile sînt ocupate. Au fost aşezate pe coridoare, pe palierele scărilor. Nu putem, nu avem dreptul să primim răniţi care nu sînt de profilul nostru.

Deodată Mecetnîi o auzi pe Aniuta cum răsuflă greu, cum se smiorcăie. Şi se sperie : nu cumva are să plîngă ?

— Mda, n-am ce zice ! Mecetnîi auzi gîlgîitul apei, pe care interlocutorul Aniutei o turna din carafă într-un pahar. Bea, te rog, puişor. Bea şi linişteşte-te. Şi înţelege : nu am voie...

Te trimitem cu mașina la un spital bun. Spune-mi și mie cum putem să călcăm dispozițiile ?

— Faceți o excepție. Sînt a voastră — cadru medical. Am să fiu de ajutor personalului clinicii.

— Cu brațul rănit, bandajat, legat ?

— Da, cu brațul rănit și bandajat. După cîteva înghițituri de apă, glasul Aniutei își recăpătă energia dinainte. Le ajutam doar pe surioarele de la spitalul din Lvov. Încă cum. Vorbiți cu Lvovul. Nu-i așa, tovarășe căpitan ?

— Nu te contrazic nici aici, puișor, te cred. Totuși nu ești profilul nostru...

De data asta Mecetnîi auzi limpede un plîns subțirel.

— Ei, asta-i bună... și zice că a forțat Oderul. Bea, bea, te rog, un pic de apă. Și, nu mai plînge. Strămoșii noștri ziceau : „Moscova nu crede în lacrimi". Din păcate, draga mea, nici pînă astăzi nu crede.

Se auzi cum formează un număr de telefon.

— Trimiteți la camera de gardă un sanitar ca să ia un bolnav.

Se trînti o ușă. Apoi se auzi bocănit de cizme grele.

— Condu-l pe căpitan în salonul trei.

— Stați puțin ! strigă Aniuta. Stați, dar cu scrisoarea cum rămîne ? Mi-a fost încredințată ca s-o înmînez medicului-colonel, personal. Să i-o predau în mînă...

Mecetnîi nu mai auzi urmarea. Într-o altă încăpere cu miros persistent de echipament soldățesc, nu tocmai curat, l-au îmbrăcat cu hainele de spital. L-au condus într-un salon, pînă

la patul gata așternut. Îl învăluiră cearșafurile răcoroase, cam aspre, mirosind a săpun. Răspundea monosilabic la întrebările ce se pun de obicei în orice salon de spital, fiecărui bolnav nou-venit : cum îl cheamă, unde a fost rănit, ce grad are. După ce răspunse la întrebări, se prefăcu imediat că a adormit, dar rămase treaz, cu gîndul numai la noua lui situație.

Iată-l aici, în clinică, unde, după spusele medicilor din Lvov, „zeul oftalmologiei" face minuni. Iar el, Mecetnîi, este acum în situația la care un om rănit, așa cum este el, poate doar să viseze. Șansele de a-și salva ochiul au crescut. A rămas, în schimb, fără Aniuta, care a fost ochii, speranța, consolarea lui. Abia acum, cînd Aniuta nu mai era lîngă el. Mecetnîi și-a dat seama cît de necesară îi devenise această fată, care făcuse cu el drumul deloc ușor, de la malurile Oderului nemțesc pînă la rîul Moscova. Un drum greu. Oare s-a îndrăgostit de ea ? Nu. Probabil că nu este vorba de dragoste. Se și purta cu ea cum te porți cu o fetiță, și nu cu o femeie — cu grijă, cu teamă să nu cumva s-o jignească printr-o vorbă, un gest și cu toate acestea, inima i se strîngea, obrazul îi ardea ori de cîte ori cineva o lua drept soția lui sau cînd, din întîmplare, li se atingeau mîinile ori genunchii.

În sinea lui își pusese chiar un gînd : dacă unicul său ochi va fi salvat și i se va reda vederea, așa cum se scria pe vremuri în cărți — el îi va cere mîna. Dar numai în acest caz și nici o clipă mai devreme. Nu admitea nici măcar în

gînd, ca din lipsa ei de experiență în viață sau din milă Aniuta să-și lege viața de un orb. Da, dacă el își va recăpăta vederea, atunci...

Și iată acest „atunci“ nu va mai fi. Întîmplarea i-a despărțit într-un mod cu totul neașteptat. De zăpăcit ce era, nici nu a apucat să-și ia rămas-bun de la ea. Acum simțea un gol în suflet și știa că acest gol nu-l va mai putea umple. După ce a fost rănit, după operația în urma căreia a rămas fără ochiul stîng, acesta era al treilea dezastru. Al treilea dezastru în decurs de un an. Sau poate că e mai bine așa, deodată? Este bine, poate, că mîna fermă a destinului i-a despărțit...

Era o deducție a minții, a rațiunii, dar nu și a inimii. În pofida evidenței, inima mai trăia cu speranța, mai aștepta. Dar poate... Dar dacă... Cu acest „dar dacă“ adormi, de data asta de-a binelea, frînt de oboseală și de frămîntările zilei atît de bogate în evenimente.

10

Dormi adînc. Nu-i tulburară somnul nici zgomotele din salon, nici glasurile bolnavilor care în fel și chip discutau despre noul lor vecin. Se trezi în clipa cînd răsunară pașii ușori, atît de cunoscuți. Printre celelalte sunete din salon urechea lui îi deslușí pe dată. Să fie Aniuta? Și Mecetnîi se așeză în capul oaselor. Somnul îi pierise pe loc. Într-adevăr, era ea. Nu era singură. Mai venise cu cineva. Acest

cineva avea un mers lunecos și una din ghete îi sublinia pasul cu scîrțîit ușor.

— Vladimir Onufrievici, începu Aniuta. Dar vocea de bas tunătoare a bărbatului care o însoțea o întrerupse:

— Ei, cum se simte la noi onorabilul Romeo? Cum a suportat drumul? Ochiul nu te doare, nu te înțeapă?

— Vladimir Onufrievici, dumnealui este tovarășul medic-colonel, profesorul...

— Gata, ajunge cu gradele și titlurile. Pur și simplu Preobrajenski, un bătrîn doftor rus. Vitali Arkadievici Preobrajenski! Să facem cunoștință. Simpatica Julieta cu gradul de sergent-major m-a pus la curent cu situația. Iar elevul meu Platoșa Șcerbina v-a descris destul de viu în epistola sa.

Profesorul Preobrajenski avea accentul plăcut al celor de prin părțile Volgăi și litera „o“ suna la el rotundă ca un covrig. Iar glasul răsuna ca și cînd ar fi venit dintr-un ulcior adînc. Cu un gest ferm, profesorul luă într-a sa mîna lui Mecetnîi și-i găsi pulsul.

— Starea generală cum e?

— Normală.

— Într-adevăr, normală. Pulsul, șaptezeci și doi. Cum se și cuvine unui erou al Oderului. Ia să vedem cum stai cu tensiunea? Nu-nu, Julieta dragă, i-o iau singur. Doar nu o poți face cu o mînă? Ehei, văd că ești un adevărat jongler...

— M-au lăsat să rămîn aici. El a ordonat, auzi Mecetnîi șoapta conspirativă a Aniutei.

— Ei, tensiunea arterială este foarte bună. Cred că și voinicul Ilia Muromeț avea tot atîta. Numai că el habar nu avea. Pe vremea aceea Rivorocci nu inventase încă aparatul ăsta ingenios... Ce să-ți spun, viteazule, elevul meu Platoșa Șcerbina mi-a raportat totul despre mata. N-am să-ți ascund, mi-a scris și faptul că preastimabilul meu coleg din Lvov s-a dezis de cazul matale... Așa stau lucrurile. Dar noi vom încerca totuși să ne luptăm pentru ochiul matale. Nu degeaba a spus Stalin : „Nu există fortărețe pe care bolșevicii nu ar fi în stare să le cucerească". Dar, răbdare, Romeo, și iar răbdare ! Îți facem toate investigațiile și te pregătim pentru operație. Odihnește-te, prinde puteri, iar în ce o privește pe Julieta, să nu ai nici o grijă. Dumneaei este o tînără învățată, a absolvit cursurile rapide de felceri militari, o punem să ajute surorile noastre. Deocamdată însă, cum zice poetul, „...e timpul, draga mea, ca inima-mi să afle liniștea dorită" [1].

Profesorul plecă, însoțit de scîrțîitul ușor al tălpii, lăsînd în urmă-i miros de tutun de calitate și aromă de cafea.

Iar Aniuta rămase. Se așeză pe pat și începu să turuie cu însuflețire, presărîndu-și povestirile, mai mult ca de obicei, cu vorba-i favorită : maică-măiculiță.

— Birocratul acela bătrîn, ăla care mă tot lua cu „drăguțo" și „puișor", era cît pe ce să-mi facă vînt de aici. „Nu ești profilul nostru" și

[1] Primul vers dintr-o poezie fără titlu, de A. S. Pușkin.

pace. Ce mai — sugativă de birou ! Da' eu o dată am urlat : „Întîi lăsați-mă să-i înmînez scrisoarea profesorului Preobrajenski, și apoi goniți-mă... Fără asta nu plec, puteți să aduceți și un pluton întreg — tot nu mă mișc de aici..." Nici nu știam ce conține plicul, credeam că-s niște rezultate de analize. Vroiam doar să ajung la profesor, să-i spun că nu au dreptul să arunce în stradă o rănită. Totuși „sugativa" i-a raportat profesorului despre mine. Și, ce să văd, maică-măiculiță, apare profesorul în persoană ! Îl aud că tună : care face gălăgie aici, cine are nevoie de mine ? Dînsul umblă în civil, dar toți au sărit în picioare, și „sugativa" a făcut smirna. Și eu, bineînțeles, drepți, cum pot, cu mîna sănătoasă, și raportez conform regulamentului : sergent-major Anna Lihobaba, pe baza ordinului, l-am adus pe căpitanul rănit Vladimir Mecetnîi, Erou al Uniunii Sovietice.

Aniuta povestea întruna, cu foc :

— Iar el, auziți, Vladimir Onufrievici, el a zîmbit și m-a întrebat : cum ai zis că te cheamă ? Îi dau înainte din nou, reglementar : sergent-major Anna Lihobaba, tovarășe colonel. Rîde, și-mi spune : Cum se poate să te cheme Lihobaba ? Nu, nu-i de matale numele ăsta. Ar trebui să te cheme Tihomirova [1] ori Miloserdova [2].

[1] Nume de familie compus din cuvintele *tiho* — liniște și *mir* — pace (rus.).

[2] Nume de familie avînd la rădăcină substantivul *miloserdie* — milă, caritate (rus.).

— Cîte necazuri am avut de pe urma numelui ăsta al meu aiurit, urmă Aniuta, rîzînd. De data asta însă, într-un fel, chiar m-a ajutat. „Ei, zice, dacă Lihobaba te cheamă, fie și așa. Haide, zice, vino în biroul meu, să citim ce scrie Platoșa. M-a prevenit el la telefon despre voi ! Ei, și cum comandă el acolo, la el la spital ? Tot fercheș a rămas ?..." Vladimir Onufrievici, nu cumva ați adormit ?

Bineînțeles, Mecetnîi nu adormise. Stătea întins, cu ochii închiși, străduindu-se să-și închipuie tot ce-i povestea Aniuta.

— Ajungem noi în cabinetul lui, un cabinet minunat : pe pereți multe poze, o masă de birou, dar nu ca de instituție, ci una civilă, pe masă — un reșou, pe reșou o cafetieră. M-a așezat în fotoliu, a desfăcut plicul, citește și surîde cu un aer mulțumit. Și tot aruncă ochii spre mine. Și deodată zice : „Știi matale, Lihobaba, cum vă spuneau la Lvov esculapii ? Romeo și Julieta". Citește mai departe și din nou către mine : „Iar Romeo al matale, după cum văd, este un om periculos. Trebuie să fii mereu cu ochii pe el. Și despre matale îmi comunică Platoșa al meu că ești o persoană tare periculoasă, vroiai să te plîngi lui Stalin, cînd medicii au refuzat să-l opereze pe Romeo al matale..."

Aici Aniuta își curmă povestirea, dîndu-și seama că a luat-o gura pe dinainte.

— E adevărat că ai vrut să-i scrii lui Stalin ?

— Am vrut sau nu am vrut, fapt este că de speriat i-am speriat.

— Reiese că i-a comunicat profesorului și povestea cu tabletele ?

— Da, șopti abia auzit fata.

— Cu alte cuvinte, și locotenent-colonelul Șcerbina era la curent ?

— Cum să nu, sigur că era.

— Cine i-a povestit ?

— Maică-măiculiță ! Eu, bineînțeles. Cine altcineva ?... Păi ce, degeaba atunci patul dumneavoastră l-au tras chiar lîngă ușă ? Iar mie mi-au dat ordin să dorm pe un pat pliant de partea cealaltă a ușii. Să fiu numai urechi, să știu ce faceți acolo.

— Și tu dormeai pe coridor, lîngă ușă ?

— Sigur că da... Aoleu, maică-măiculiță, proasta proastelor ce sînt, cum am putut să mă dau de gol !

Mecetnîi găsi mîna fetei și-și lipi buzele de ea. Aniuta și-o retrase.

— Lăsați... E ciudat acest nenea profesor. Aici, la spital, nimeni nu se teme de el, dar toată lumea îi dă ascultare. Se zice că nu ceartă pe nimeni, niciodată, deși are gradul de colonel.

— Și tu, Aniuta ? Cum te-ai aranjat aici ?

— Dînsul mi-a dat voie să rămîn. A ordonat să mi se ceară cartela de alimente, iar cît privește cazarea, m-au repartizat la surori. Acolo mai stă o soră, voluntară. E și ea pe post de iepure. Ca aspect e simpatică, dar veninoasă, acră, oțet, nu alta. Cum am făcut cunoștință, m-a și ironizat : te invidiez, zice. Vii de pe front, direct la Moscova, și bașca — cu gagiul tău. Ei, se înțelege, maică-măiculiță, i-am arătat eu pentru „gagiu"... Fiți pe pace !

N-o să uite ea. Profesorul către mine tot „Julieta-n sus, Julieta-n jos“, și iar noua mea cunoștință a făcut pe ironica : „dar descurcăreață mai ești, te-ai dat bine și pe lîngă moșul. Numai că aici, zice, nu-ți merge. Are nevastă tinerică. Nici cu ea nu face față...“ Vă dați seama ce veninoasă e, cîte nu născocește. O cheamă Kaleria. Și numele-i veninos — Kaleria.

11

„Julieta... Romeo... De ce i-or fi poreclit așa la Lvov ?“ se întreba Mecetnîi. Ținea minte vag piesa lui Shakespeare, în care parcă era vorba de o fetișcană și un tînăr din evul mediu, dar ce legătură ar putea avea cu el, căpitanul Mecetnîi, un bărbat matur ? și totuși e plăcut : Romeo și Julieta. Sună bine.

În general, strașnic s-a mai aranjat totul, și ce bine s-au rezolvat toate problemele care-l chinuiseră. Poate că, într-adevăr, profesorul ăsta cu glas tunător și cu scîrț la gheată are să-i salveze ochiul ?...

Aniuta nu apăru deloc în cursul zilei. Venise de pe front, din adîncul teritoriului Germaniei, un tren cu răniți. Mulți dintre cei aduși aveau traumatisme la ochi. Erau și cazuri grele printre ei. Cu vioiciunea și neastîmpărul care o caracterizau, conectîndu-se la viața clinicii, Aniuta dădea ajutor surorilor și infirmierelor. Și aici se aclimatiză rapid, deveni necesară. Din diferite colțuri se auzea :

— Aniuta !

— Annușka !

— Sergent-major Anna Lihobaba ! Unde o fi dispărut ?

Și chiar :

— Niușa !

Și aici, ca și la Lvov, nimeni nu rămînea lipsit de solicitudinea, de bunăvoința ei. Avea pentru fiecare o vorbă bună sau o glumă. Pe Mecetnîi începuse chiar să-l chinuie gelozia. Toată ziua este absorbită de treburile altora, iar pe el îl uită, și doar este atașată pe lîngă el, din cauza lui au lăsat-o să rămînă în clinică.

Abia după cină, Aniuta a găsit timp și pentru el. Îl ajută să se îmbrace și-l conduse să facă o plimbare prin parcul ce înconjura clădirea clinicii. Din toate anotimpurile lui Mecetnîi îi plăcea mai mult tocmai primăvara timpurie, cînd la soare e cald, iar la umbră mai stă pitit frigul înțepător al iernii, cînd ici și colo se înalță ca niște cocoașe rămășițele troienelor albe de zăpadă suptă de razele soarelui, în timp ce bolta cerului este de un albastru dens. Culorile acestei primăveri el nu le putea vedea, de aceea cu și mai multă sete asculta sunetele ei : foșnetul abia auzit al vîrfurilor golașe încă ale copacilor, prefirate mîngîietor de un vîntuleț cald, ciripitul agitat al păsărelelor și pașii trecătorilor, care sunau mai accentuat în văzduhul călduț. Și mirosurile primăverii le deslușea cu o ascuțime deosebită. Ele îi înlocuiau culorile — mirosul pămîntului, după ce s-a topit zăpada, acela al zăpezii fărîmate, al ultimei

zăpezi, și mirosul acela stăpîn peste toate, al plopilor înmuguriți, care se îmbulzeau chiar în fața clinicii. În parcul bătrîn aroma plopilor estompa mirosul de benzină arsă și pe acela al cărbunelui din împrejurimile Moscovei, sulfuros și ușor sărat, și duhoarea ce venea de la cutiile de gunoi așezate în curte.

Mecetnîi se delecta cu primăvara, ascultînd glasurile sonore ale studentelor, care, din cînd în cînd, ieșeau în cîrduri din coridoarele clinicii, ticsite de răniți, ca să respire măcar o clipă aer curat.

El tăcea, iar Aniuta vorbea, vorbea întruna. Îi povestea că ultimul tren cu răniți venise din adîncul teritoriului Germaniei, de unde, chipurile, se vede chiar și Berlinul. Din relatările celor nou-sosiți, reieșea că pămîntul și văzduhul se cutremură neîntrerupt, atîta artilerie și aviație sînt concentrate acolo și mai reieșea că în orașele cucerite de armata sovietică nemții atîrnă la ferestre cearșafuri albe, iar pe șosele, îndreptîndu-se spre vest, ducînd de mînă și purtînd în brațe copii, se tîrăsc, șiruri, refugiații, care împing biciclete și cărucioare de copii, încărcate cu tot felul de bulendre.

— ...Așa cum ne retrăgeam noi cîndva din drumul lor, își urma Aniuta cu însuflețire narațiunea. Iar un pilot, al cărui avion, lovit, începuse să ardă în aer, a reușit totuși să ajungă la pozițiile noastre, numai că, la aterizare, și-a zdrobit fața toată. Băiatul ăsta zice că acum ai noștri sînt stăpîni atotputernici în aer, fac ce vor ei. Iar inamicul, cică, deși în ultimele zile și-a pus la bătaie atuurile lansînd niște

avioane fără elice — tot nu poate să facă nimic împotriva noastră : *Hände hoch,* și gata.

Mecetnîi nu prea era atent la cele ce-i povestea fata. Pur și simplu îi făcea plăcere să-i asculte glasul subțirel.

— ...Iar profesorul nostru m-a văzut și mi-a dat bună ziua... Julieta, mă întreabă dumnealui, cum te-ai adaptat la noi ? Ce-ți face Romeo ? Zilele acestea, zice, am să-l operez. Poate că-i repar ochiul, zice, am mînă bună.

— Chiar așa a zis ? „îi repar“ ?

— Chiar așa. După aceea mi-a spus o istorioară. Vine, chipurile, la el, un bolnav. Pentru o consultație. Tovarășe profesor, zice, ajutați-mă. A început să mi se întunece vederea. Văd totul ca prin ceață, pe zi ce trece stau tot mai prost cu ochii. Eu, zice profesorul, l-am vindecat pe loc. Îi spun : dragă prietene, șterge-ți bine lentilele ochelarilor, sînt murdare. Le-a șters omul și și-a recăpătat vederea. Vede perfect. Iată, zice profesorul, Julieta dragă, ce minuni face bătrînul Preobrajenski, cum își tămăduiește bolnavii...

— Poartă asemenea discuții cu tine ?

— Da. De ce mă întrebați ? Și nu numai că discută cu mine. M-a invitat la dînsul. Treci, zice, într-o pauză. Te tratez cu cafea. O cafea ca asta, zice, n-o să ți se ofere nicăieri. Un armean, căruia i-am redat vederea, zice, mi-a făcut cadou o cráticioară specială în care cafeaua se fierbe mai deosebit...

— Și te duci ? o întrebă Mecetnîi, ros de gelozie.

— De ce să nu mă duc ? Beau cafea și mai intervin pentru dumneavoastră. Da, să nu uit, m-a întrebat, ce culoare au ochii dumneavoastră. Eu habar n-am. M-au certat : cum se poate, zice, tovarășă Julieta. Tiza matale știa precis ce culoare avea ochii lui Romeo... Într-adevăr, Vladimir Onufrievici, ce culoare au ochii dumneavoastră ?

— Deocamdată nu-i am, ripostă nervos Mecetnîi, dar, simțind cum a tresărit mîna Aniutei, adăugă : Au fost... căprui.

Fata își dăduse seama că a atins punctul nevralgic și se grăbi să schimbe vorba :

— Cînd vorbește cu mine, știe una și bună : Julieta-n sus, Julieta-n jos, iar eu n-am idee cine a fost Julieta. Știți cumva ?

— E o piesă. Un băiat și o fată, tineri de tot, care s-au iubit atît de tare, încît apoi au murit împreună. Știi, Aniuta, ar fi interesant s-o citim.

— De ce nu, hai s-o citim. Clinica are bibliotecă, iar dacă n-o găsim aici, mă duc pînă la biblioteca Lenin, acolo găsești orice carte, din cîte s-au scris pe lume.

Astfel, de la volumul de Shakespeare lectura le-a intrat în obicei. Majoritatea pacienților acestei clinici nu puteau citi singuri. Cei care erau pe picioare se înghesuiau toată ziua lîngă discurile negre ale difuzoarelor. Toate noutățile le veneau prin radio. De două ori pe zi, glasul lui Iuri Levitan, crainicul care transmitea comunicatele Serviciului Sovietic de Informații, domina toate sunetele și zgomotele acestei clădiri mari și vechi. În acele clipe totul

amuțea în clinică, durerile se liniștеau, discuțiile în contradictoriu se curmau tocmai la punctul cel mai interesant, iar jucătorii de domino încremeneau cu piesele în mînă. Se lăsa tăcerea, pe care nimeni nu îndrăznea s-o tulbure — nici o vorbă, nici un oftat.

Toate evenimentele, toate întîmplările vieții se percepeau cu ajutorul auzului. Iar acum, după ce, în salonul unde era internat Mecetnîi, Aniuta apăruse cu micul volum al lui Shakespeare, și cei din salon, ascultînd-o, făcură, în gînd, o călătorie în orașul italian Verona și, cu toții laolaltă se întristară pentru destinul tragic al celor doi tineri din evul mediu — o fată și un băiat — lectura cu glas tare intră în obicei. Veneau răniții din saloanele vecine, se instalau unii pe paturi, alții chiar pe jos, chirciți, de-a lungul pereților. Ascultau cu toții. Luînd în considerație interesul atît de viu manifestat pentru literatură, locțiitorul politic al spitalului dispuse ca lectura cu glas tare să se facă în sala unde în fiecare dimineață avea loc raportul de gardă al medicilor. Dar, în zilele acelea, în saloanele clinicii era prea multă suferință, și după ce le citi răniților tragedia lui Shakespeare, la sugestia locțiitorului politic, Aniuta trecu la schițele lui Zoșcenko și la cărticelele subțiri, de format mic, din colecția „Krokodil". Iar numărul celor care veneau s-o asculte creștea întruna.

Despre aceste lecturi cu glas tare s-a vorbit în comunicatul de știri politice. Au fost aprobate de sus, ca o inițiativă valoroasă, recomandîndu-se extinderea acestei acțiuni și la

alte spitale. După contravizită, răniții o așteptau acum pe Aniuta, să le aducă mereu o nouă porție de umor.

— E o comoară fata asta ! raportă despre ea, mai sus, locțiitorul politic.

12

În sfîrșit, prin spital se răspîndi zvonul că Preobrajenski, personal, îl va opera pe căpitanul Mecetnîi.

Seara, Aniuta a fost invitată în cabinetul directorului clinicii, care tot mai continua să trăiască „încazarmat", cum se spunea atunci.

— În momentul de față, sînt întocmai ca amiralul Ușakov în ajunul bătăliei din dreptul insulei Phidonisi, zise profesorul instalîndu-se în fotoliu, vizavi de Aniuta. Prea sînt mari șansele adversarului și puține, foarte puține șanse să ies eu victorios.

— Veți învinge, tovarășe colonel. Veți învinge negreșit ! Trebuie să învingeți.

— Din păcate, Julieta dragă, nu este de ajuns să fii doar convins.

— Bine, dar se spune că sînteți „Dumnezeu în materie de oftalmologie".

— Dumnezeu ! Dumnezeu o duce bine. Se presupune că el stă undeva sus, acolo unde nu ajung pasiunile și suferințele omenești. Vai, fetița mea, lui Dumnezeu îi convine, el știe tot dinainte. În ce mă privește — nu știu, habar nu am. Profesorul era tulburat și, de aceea,

acel „o" rotund, tipic celor din părțile Volgăi se deslușea mai pregnant în vorbele sale. Nu numai mie, nimănui nu i-a fost dat să facă asemenea operații. De aceea, uneori, stau și mă gîndesc, n-ar fi oare mai bine să renunț, pînă nu-i tîrziu. Eșecul la vîrsta mea înseamnă o rană ce nu se vindecă niciodată. La un tînăr rana se cicatrizează repede, pe cînd la mine ar sîngera pînă la sfîrșitul zilelor. Face oare să risc ?

— Tovarășe colonel, drăguțule, vă implor... știți doar ce-a făcut acolo, la Lvov, v-a scris tovarășul locotenent-colonel Șcerbina despre luminal.

— M-am atașat mult de voi amîndoi. Sînteți o pereche nemaipomenită. Romeo și Julieta ai Războiului pentru Apărarea Patriei. Știi însă cum s-a sfîrșit povestea lor de iubire.

— Știu. Am citit împreună piesa. Aici. Chiar dacă se va sfîrși la fel, să nu vă lepădați de noi... Maică-măiculiță, cum aș putea să vă conving ? Sînt gata, sînt gata să fac orice...

Aveau să treacă mulți ani pînă să afle Mecetnîi cum a decurs acea discuție, cum a reușit tînăra fată să-l determine pe savant să-l sfideze pe colegul său din Lvov și să se decidă pentru operația aproape fără nici o speranță de reușită. Atunci, a aflat doar finalul acelei discuții nocturne. Dimineața Aniuta îl înștiință că în ziua aceea va avea loc operația, fixată pentru orele paisprezece, și că-l va opera însuși profesorul.

La ora fixată, profesorul își făcu apariția în salon, însoțit de un cîrd de asistenți și, după

ce controlă pulsul și tensiunea arterială a bolnavului, ordonă :

— Duceți-l în sala de operație, și din acest ultim cuvînt se desprinse mai deslușit decît de obicei acel „o“ rotund, caracteristic celor de pe meleagurile Volgăi de jos.

Operația se făcea sub anestezie locală. Mecetnîi auzea totul. Nici urmă de ezitare, de șovăială, pe care profesorul le împărtășise Aniutei în cursul discuției lor din ajun. Vocea de bas a profesorului suna hotărît, ba chiar marțial. Frînturi scurte de fraze răsunau asemenea comenzilor unui conducător de oști pe cîmpul de luptă :

— Masa mai sus... Lumina, mai aproape lumina... Lupa...

„Pentru ce i-o fi trebuind lupa ?“ se întrebă Mecetnîi, care auzea limpede tot ceea ce se petrecea în jurul lui. Și răsuflarea grea a profesorului, care-l opera, și pîrîitul abia perceptibil al halatelor scrobite, și zăngănitul instrumentelor, și unele cuvinte necunoscute ca : ecartorul palpebral... pensa... Nu asta, pentru cornee... Foarfeca pentru cornee... Și, în cele din urmă, cuvîntul acela compus, complicat „crioextrectorul“.

„Ce-o fi asta crioextrector ?“ gîndea Mecetnîi, străduindu-se să se desprindă de ceea ce se petrecea cu el. Nu simțea nimic deosebit. Doar o durere surdă. Sunetele însă, pe care le percepea auzu-i ascuțit, încordat, îl speriau. Profesorul gîfîia, de parcă ducea o greutate în spinare. Se auzea cum se schimba nervos de pe

un picior pe altul, și tot mai des răsuna ordinul : „soră, am asudat, șterge-mi fața“.

Trecuseră două ore și mai bine de la începutul operației.

— Harponul ! ordonă, în cele din urmă, profesorul și ordinu-i sună tăios, poruncitor, în schimb glasul, avînd, de obicei, rezonanțe adînci, de parcă ar veni dintr-un butoi, tremura vădit de oboseală.

„Harponul... Care harpon ? Ce caută harponul aici, în sala de operație ?“ se întreba Mecetnîi căutînd să alunge gîndurile îngrijorătoare, perfect conștient că acum, în clipa asta, se hotărăște, dacă își va recăpăta sau nu vederea, dacă se va întoarce în rîndul oamenilor normali sau va rămîne infirm pînă la sfîrșitul zilelor. Alungînd teama pentru rezultatul operației, se străduia să-și fixeze gîndurile asupra unor detalii fără importanță : ce este harponul, ce înseamnă lanțeta, cîrligul.

Din cînd în cînd, profesorul îl întreba :

— Cum merge ?

— Normal.

— Ce simți ? Te doare ?

— Suportabil.

— Dacă te doare tare, să-mi spui.

— Am să vă spun.

Și, din nou, în starea aceea de somnolență alunecoasă, lipicioasă, auzea cuvinte de neînțeles : ecartor palpebral... crioextrector... harpon. Cît are să dureze oare ?

A durat mai mult de trei ore.

— Uf !, răsună în cele din urmă. Apă... Nu, simplă... Nu pot să sufăr porcăria asta gazoasă !

Se auzi apoi cum înghite apa. Rar, greoi.

— Vitali Arkadievici, vă e negru spatele.

— Te cred, cîte sudori m-au trecut... Ei, căpitane, prietene, mi-ai dat de lucru, n-am ce zice. Cum te simți ?

— Ca de obicei.

— Eu nu. Mi-e teamă chiar să mă ridic de pe taburet. Mi se taie picioarele. O operație ca asta nu e glumă. De data aceasta glasul profesorului suna stins.

— Ce ziceți, tovarășe profesor ? E vreo speranță ?

— Speranță ? Ce înseamnă speranță ? Este o noțiune abstractă. Pot să spun numai ca romanul acela din antichitate : am făcut tot ceea ce mi-a stat în putință, să facă mai mult cei atotputernici... Cît privește speranța, căpitane, întotdeauna trebuie să speri în ce-i mai bun. Iar atunci cînd ochiul matale, pe care, se poate spune, eu l-am cusut din petice, va vedea lumina zilei, în acea zi bătrînului Preobrajenski i se va putea înmîna medalia pentru vitejie. Zicînd acestea, ordonă ca bolnavul să fie dus în salon.

Căruciorul înainta cu un scîrțîit ușor. Iar atunci cînd brancardierii ajunseră cu el în coridor, pe lîngă scîrțîitul roților urechea lui Mecetnîi desluși pașii ușori ai Aniutei. Mergea tăcută, alături de cărucior. Dar pe mîinile lui așezate peste pătură, căpitanul simțea căldura palmei ei.

13

În ultimele zile salonul celor grav răniți, ca, de altfel, și toate celelalte saloane, se trezea cu mult înainte de ora opt, cînd se lua temperatura și începea oficial ziua de spital.

Pînă și cei mai neputincioși, ba chiar și somnoroșii înveterați se sculau, ca la un semnal, la ora șase, cînd se transmitea la radio primul buletin al Serviciului sovietic de informații, care acum aducea numai știri bune. Se anunța evoluția pozitivă a ofensivei pe tot frontul gigantic, forțarea altor rîuri, cucerirea altor orașe. Profesorul Preobrajenski spunea în glumă că în clinica lui acest buletin a devenit cea mai eficace doctorie și urmărea personal ca discurile negre ale difuzoarelor, instalate în fiecare salon, să fie întotdeauna în perfectă stare, să funcționeze ireproșabil.

Cei întinși pe paturi, oameni schilodiți și mulți dintre ei rămași chiar orbi, erau soldați cu experiență, căliți, știau ce este războiul și, nu fără temei, considerau fiecare victorie ca o victorie a lor, ficare salvă de tun — ca o salvă trasă pentru ei, indiferent unde avea loc, în ce sector al giganticului front — de aceea, dimineața, imediat după această primă transmisie, toată clinica era cuprinsă de o emoție radioasă.

Pe un perete al coridorului atîrna o hartă mare a Europei. În fiecare dimineață stegulețele roșii de pe hartă erau mutate. Cei care puteau umbla și vedea se înghesuiau lîngă hartă, cît era ziua de lungă, dezbătînd pătimaș

deplasarea fronturilor, făcînd fel de fel de presupuneri : cum se va desfășura mai departe ofensiva, încotro se va îndrepta Jukov, ce va întreprinde Konev, ce va face Rokossovski sau vreun alt comandant de armată, și trebuie spus că fiecare urmărea evoluțiile comandantului său de armată cu aceeași pasiune, cu aceeași patimă, cu care, înainte de război, iubitorii de fotbal urmăreau evoluțiile echipei lor.

Mecetnîi nu putea vedea harta. Ochiul operat era acoperit cu un bandaj. I s-a spus că va trece destulă vreme pînă ce i se va scoate bandajul și se vor afla rezultatele acestei operații cu totul unice. Nu se apropia de hartă, dar cerea neîncetat vecinilor săi de salon văzători relații detailate asupra tuturor modificărilor ce se operau pe hartă și-și reprezenta în minte situația războiului.

Într-o dimineață însorită, cînd pe ferestrele larg deschise ale salonului năvălea cîrîitul stăncuțelor și izul proaspăt al pămîntului spălat de o ploaie de primăvară, pe hartă a fost însemnată direcția — Berlin ! Nici mai mult, nici mai puțin — Berlinul ! Rîul Spree era forțat — cel mai nemțesc dintre rîurile nemțești ! În dimineața aceea tuturor li se păru că glasul crainicului Iuri Levitan, acest glas atît de cunoscut țării întregi, care în toți anii războiului răsunase ca un clopot ce cheamă poporul la vece, vestind poporului nenorocirile și bucuriile victoriilor, suna mai solemn ca oricînd.

Nici mai mult, nici mai puțin — Berlinul !

Cu efectivele diviziei de gardă Ural, din care făcea parte, Mecetnîi a început războiul atunci cînd luptele se dădeau pe căile de acces imediate ale Moscovei. Dar și pe vremea aceea, țara necuprinsă, sfîșiată de diviziile fasciste, visa, visa pătimaș ziua aceea depărtată, încă foarte depărtată, cînd diviziile sovietice vor împresura Berlinul. O visau, credeau că va veni și, cu credința în suflet, luptau pe front și munceau neobosit, fără să se cruțe, fără o clipă de liniște, de răgaz. Patru ani grei au visat-o. Și iat-o, s-a conturat — direcția Berlin ! Stegulețele roșii de pe harta atîrnată pe peretele din coridor s-au apropiat de marginea capitalei Reich-ului hitlerist, și acum o împresurau, o încercuiau.

În ziua aceea în clinică toți vorbeau tare, agitat, ca și cînd ar fi tras cu toții la măsea, deși regulile extrem de severe, stabilite și impuse de profesorul Preobrajenski, excludeau orice posibilitate de a se introduce băuturi alcoolice în incinta clinicii.

Nimeni nu gemea, nu se văita și nu bombănea, iar Mecetnîi, obsedat mereu de gîndul dacă îi va fi redată sau nu vederea, însuflețit și el de vestea cea mare, căpătă în ziua aceea credința fermă că totul se va sfîrși cu bine, că va vedea. Și nu se mai gîndea deloc la nenorocitul său de ochi, ci se străduia mereu să-și imagineze harta Europei, să traseze pe ea linia de demarcație, a primului Front Ucrainean, pe care luptase, și să-și închipuie cît de departe a înaintat compania lui, cît drum a făcut de la peticul acela de pămînt nemțesc, dincolo de

apa Oderului, peticul pe care el l-a cucerit în luptă și unde pentru el s-a stins lumina zilei.

Iar seara, la ceasul salvelor pentru victoriile obținute în cursul zilei, se înghesuiau cu toții — pînă și cei care nu vedeau — pe la ferestrele în fața cărora se desfășura măreața priveliște : exploziile multicolore scînteietoare ale focurilor de artificii. Ascultau bubuitul tunurilor și, cu oarecare plăcere chiar, resimțeau cum salvele scutură zidurile vechi ale clinicii și cum zăngăne ușor paharele de pe noptiere.

În ziua aceea, făcîndu-și tradiționala vizită prin saloane, profesorul Preobrajenski se opri lîngă patul lui Mecetnîi.

— Ei, ce face eroul Oderului ? Cum merge ?

Și se supără, auzind obișnuitul „normal". Se supără și-i spuse încetișor căpitanului :

— Normal. Ce înseamnă normal ? Ți s-a făcut o operație unică, o operație care va intra, poate, în istoria oftalmologiei. Se pot scrie articole științifice despre ea. Și dumnealui o tot ține una și bună : normal ! Acum dumneata, dragul meu prieten, reprezinți o abatere de la orice normă cunoscută pînă-n prezent. Ochiul dumitale, dacă-și va recăpăta vederea, poate să devină cea mai celebră capodoperă a mea.

— Dacă și-o va recăpăta... Și cînd am să aflu dacă și-o va recăpăta sau nu ?

— Răbdare, prietene, răbdare ! Cum spunea Kuzma Prutkov, poet cu oarecare faimă, graba este indicată numai la prinderea puricilor, iar poporul a zis-o și mai la subiect, graba strică treaba.

— Bine, dar cum rămîne cu speranța, există oare, cît de cît ?

— Am să-ți răspund cu vorbele unei romanțe de inimă albastră : „Crede, speră și așteaptă..." Gata, căpitane, să considerăm că problema asta am epuizat-o, am stors din ea tot ce era de stors. Și mai spuse o dată : Crede, speră și așteaptă.

Deși mai purta pansament la brațul rănit, Aniuta reușea să țină locul cîte uneia dintre surori, iar seara continua lectura cu glas tare, inițiată de ea. Totuși mai găsea timp ca să-l plimbe pe Mecetnîi. Hoinăreau prin parcul spitalului, simțind pe frunte și pe obraji atingerea mîngîietoare a razelor soarelui, ascultau freamătul ușor al frunzișului tînăr, crud, abia înverzit. Bolnavii internați în spital, care ieșeau și ei să se plimbe prin parc, studenții care ieșeau din clinică să ia puțin aer se obișnuiseră să vadă această pereche nedespărțită.

În ziua cînd s-a comunicat că Primul Front Bielorus luptă la periferia Berlinului, iar Primul Front Ucrainean împresoară dinspre sud-vest capitala Germaniei, Mecetnîi cu Aniuta ședeau pe o bancă veche, scorojită și se încălzeau la soare. Într-un elan de veselie, cu totul neașteptat chiar pentru el însuși, căpitanul o cuprinse în brațe pe Aniuta și, strîngînd-o la piept, o sărută.

Fata nu se împotrivi, dar nici nu-i răspunse la mîngîiere. Se dădu ușor la o parte și rosti :

— Vine cineva.

Apoi se ridică de pe bancă, trăgîndu-l pe Mecetnîi după ea.

— Să mergem. Soarele s-a ascuns, și am cam înghețat.

După ce s-a întors în salon, Mecetnîi începu să mediteze — ce însemna acest „vine cineva" ? Oare venea într-adevăr cineva sau a fost o formă politicoasă de a-l pune la punct. Dacă într-adevăr venea cineva, înseamnă că ea nu are nimic împotrivă ca totul să se repete, dar în condiții mai favorabile. Și dacă a fost un șiretlic, o născocire, atunci ? Atunci, cum rămîne ?

Lucrurile trebuiau lămurite negreșit.

Acum era convins că o iubește pe această fată de care soarta l-a legat, o iubește cu adevărat, cu o dragoste adîncă. Și tocmai dragostea, iubirea-i adevărată îl făcea să se poarte șovăielnic, timid, chiar sfios cu ea.

Era sigur de sentimentul său. Se bucura atunci cînd îi auzea, măcar de departe, glasul, pașii. Era gelos cînd fata se așeza pe patul unuia dintre vecinii lui de salon și stătea la taclale. Era gelos pe profesorul Preobrajenski, cu care Aniuta, spre mirarea întregii clinici, avea niște relații de prietenie glumeață. Era ros de gelozie pentru că acest om în vîrstă, cu voce groasă, ca din butoi, uneori, seara, cînd peste clinică se lăsa tăcerea, o invita pe Aniuta la el, în „adăpostul antiaerian", cum îi zicea cabinetului său, o trata cu cafea și cu bomboane.

Despre viața personală a zeului oftalmologiei circulau prin clinică tot felul de zvonuri. Se știa că, la anii lui, cu unul din fii, cel mai

mare, ajuns deja doctor în științe, profesorul s-a însurat cu o femeie de trei ori mai tînără ca el. Se știa că în casă — ea comandă, de aceea profesorul, care, în anul cel mai cumplit al războiului, locuise ca, de altfel, tot personalul, „încazarmat" în clinică, nu părăsea nici în prezent cabinetul său și rareori pleca la el acasă. Se bîrfea că, ferindu-se din calea tinerei consoarte arțăgoase, profesorul nu pregeta să invite în acel „adăpost antiaerian" al său cîte o soră medicală frumușică. Zvonurile acestea ajungeau și la urechile lui Mecetnîi, de aceea, cînd Aniuta îi povestea cu naivitate că din nou l-a vizitat pe Vitali Arkadievici și a discutat cu dînsul despre cutare sau cutare lucru, Mecetnîi înmărmurea. Și pentru că îl zăvora adînc în sufletul său, acest sentiment de gelozie creștea întruna. Erau zile cînd i se părea că începe să-l urască pe omul care îi făcuse atîta bine.

Dar Aniutei îi ascundea cu strășnicie și gelozia, și dragostea lui. Ah, dacă ar fi fost sigur că ochiul lui va fi salvat ! Atîta timp însă cît lucrurile sînt neclare, are el dreptul s-o condamne pe această tînără fată care i-a salvat viața și face atît pentru el în prezent, s-o condamne pentru ani îndelungați la rolul de infirmieră pe lîngă un soț orb, care necesită îngrijiri și griji de tot felul, și care este incapabil să-i asigure neveste-si măcar o existență cît de cît suportabilă ?... Iată de ce l-a tulburat profund micul incident din parc, atunci cînd — nu s-ar putea spune că s-a văzut res-

pins de Aniuta, nu, dar nici nu i-a răspuns la îmbrățișare și la sărut.

Nu, nu are dreptul să-și mai permită asemenea gesturi! Cînd i se va scoate în sfîrșit pansamentul și se va constata că ochiul lui și-a recăpătat vederea, atunci îi va cere pe loc Aniutei să se mărite cu el.

14

Și iată că Berlinul a fost cucerit. *Reich*-ul nazist a capitulat. Discurile negre ale difuzoarelor revărsau dis-de-dimineață în tăcerea saloanelor marșuri și cîntece, în timp ce crainicii tuturor posturilor și emisiilor repetau iar și iar, pe diferite voci, ordinul energic, plin de bărbăție al Comandantului Suprem și povesteau cum deasupra *Reichstag*-ului a fost înălțat și flutură Drapelul Roșu. Fiecare asculta și nu se mai sătura să audă încă și încă o dată toate aceste știri. Le ascultau și pătrundeau mai adînc sensul și importanța acestei vești grandioase: Victoria! Păi asta înseamnă sfîrșitul războiului!

În ziua aceea, neașteptată pentru toată lumea, la masa de prînz, din ordinul profesorului Preobrajenski în persoană, prin toate saloanele s-a distribuit tuturor, fără excepție, așa-zisa „doză Voroșilov" de votcă. În lipsă de păhărele adecvate, votca se servi în cănile pentru compot, ceea ce a constituit obiectul a tot felul de glume piperate. Liniștea severă de spital, care domnea întotdeauna în clinica profesorului, fusese tulburată. Vorbeau toți. Vorbeau tare, agitat, nu se ascultau unii pe alții, fiecare căutînd să țipe mai tare decît toți ceilalți. Cîntecele se revărsau pe coridoare, iar într-unul din saloane, unde sub patul unui tanchist cu arsuri grave pe față se găsi un acordeon de captură, se încinse chiar un dans îndrăcit.

În ziua aceea nici măcar profesorul în persoană nu a mai respectat tradițiile atît de severe ale institutului său renumit în lumea întreagă. Umbla prin clinică parcă ușor cherchelit și vocea lui de bas răsuna cînd într-un salon, cînd în altul, cînd în al treilea. Se spunea că undeva a cîntat chiar împreună cu pacienții săi.

Iar seara se răspîndi zvonul că, la invitația profesorului, cîntăreața Lidia Ruslanova îi va vizita pe răniți și cică va cînta chiar pentru ei, în sala mare, unde în fiece dimineață avea loc raportul de gardă al medicilor. Și, deși în acea sală se cărau de pretutindeni scaune și taburete, la început, bolnavii nu au dat crezare zvonului. Ruslanova! Cine dintre combatanți nu-i cunoștea cîntecele! În bordeiele de pe front plăcile de patefon cu cîntecele ei erau ascultate în neștire și se uzau într-atîta, încît la un moment dat nu se mai auzea decît un continuu hîrîit. Cei de la unitățile de transmisiuni — pricepuți la toate — izbuteau să multiplice aceste plăci, folosind drept material filmele vechi pentru radiografii. Aceste discuri confecționate de mîna omului ajunseseră un obiect aproape obligatoriu în toate colțurile roșii.

Și iată că Ruslanova va veni, simplu, fără fasoane, la ei. Nu numai că o vor auzi, ei o vor vedea pe vestita cîntăreață. Cum este oare cu putință una ca asta ?

Timpul trecea, s-a servit și masa de seară, au stat să admire cu toții grandioasele focuri de artificii sărbătorești, au ascultat știrile la radio, știri foarte îmbucurătoare și, decepționați după o așteptare lungă, zadarnică, după cum se vede, tocmai se pregăteau să meargă la culcare cînd, deodată, pe coridor se auzi tropot de cizme.

— Vine !

Din nou a fost tulburată liniștea ce se lăsase peste saloane. Aniuta veni în goană și se opri lîngă patul lui Mecetnîi.

— Maică-măiculiță, a sosit ! A sosit Ruslanova ! Și, apucîndu-l de mîneca halatului, îl tîrî pe căpitan spre ușă. A sosit cu acompaniatorul ei. Are să cînte. Haideți să mergem jos, în vestibulul clinicii.

Artista venea de la un concert, nici nu avusese timp să se schimbe și atunci cînd își aruncă haina în mîinile acompaniatorului, un voinic înfloritor cu moț de păr bălai ondulat, o văzură toți : purta un sarafan, brodat cu fir, o jachetă de catifea și o fustă de lînă. Și Mecetnîi, tras de Aniuta tot înainte, auzi deodată vocea Ruslanovei, o voce joasă, caracteristică. Îi spunea cuiva :

— Ei, să trăiești, consătene. Vezi, am răspuns totuși la chemarea matale, sînt aici. Vin la răniții matale, după patru concerte festive. Apreciază, te rog ! La ora asta ar fi taman bine

să dau pe gît un păhărel și să mă culc. Da' pot eu să te refuz ? Imposibil, într-o zi ca asta.

Vocea ei joasă, de contralto, suna obosit, dar vesel.

— Ei, arată-ne, pe unde s-o luăm. Am uitat clinica asta celebră a matale.

— Pe aici, pe aici, Lidia Andreevna. Urcăm la etaj, în sala mare. Dar cum stai cu ochii, vezi bine ?

— Ca o fată de șaisprezece ani, Vitali Arkadievici. Am început să și uit năpasta aceea de care m-ai scăpat. Mi-am pierdut chiar ochelarii. Nici nu mai am nevoie de ei... Iar matale, ce faci, tot repari ochii oamenilor, și vuiești ca diaconul în amvon ?

— Da, mereu vuiesc sau huiesc, nici nu mai știu cum să pronunț cuvîntul ăsta.

— Bun, spune-mi rogu-te, sfătuiește-mă, ce să cînt pentru ai tăi ? Ce vă place vouă ?

— Apăi, Lidia Andreevna, aș zice, ale noastre, de pe Volga. Nimeni nu le-a cîntat mai bine ca matale. Nici măcar Feodor Șaliapin.

— Mare măgulitor mai ești, Vitali Arkadievici... Șaliapin ! Cam sus ai luat-o ! Șaliapin e un munte, iar dacă noi toți sîntem măcar dealuri și delușoare, tot trebuie să-i mulțumim lui Dumnezeu.

Mecetnîi asculta, profund mirat, acest dialog dintre celebrul medic și una dintre cele mai renumite cîntărețe : stăteau de vorbă ca doi prieteni care s-au întîlnit după ce nu s-au mai văzut multă vreme și, în vorbele lor, în fiece frază se rostogolea rotundul, sonorul „o“, așa cum îl pronunță cei de prin părțile Volgăi.

— Ei, voinicilor, ce-ar fi să ieşim pe scenă ? De ce să pierdem timpul de pomană ?

Astfel începu acest concert festiv improvizat.

Însoţită de acompaniatorul ei cu obrajii trandafirii, care strîngea la piept acordeonul ca pe o iubită, cîntăreaţa urcă pe scenă. Oprindu-se în mijloc, Ruslanova făcu o plecăciune adîncă, solemnă spre sală.

— Vă mulţumesc, ostaşi viteji, vă mulţumesc pentru salvarea Patriei, pentru glorioasa noastră Victorie !

Apoi, fără să anunţe ce anume va interpreta, începu să cînte, şi parcă, toate odată, s-au retras zidurile groase ale vechiului spital, s-au retras făcînd loc unor întinderi nemărginite, şi în atmosfera suprasaturată cu mirosuri grele de spital, năvăli parcă, valuri-valuri, un vînt venit dinspre Volga.

În seara aceea, pentru auditoriul său mut, nemişcat, Lidia Ruslanova interpretă cîntecele cele mai dragi sufletului ei : şi „Pe Volga, în jos“, şi „Suflă vîntule, de pe Volga de jos“, şi „Dacă mă plimb pe malul Volgăi“ şi, bineînţeles, „Stînca“, cunoscutul cîntec despre o stîncă ce se înalţă undeva, pe malul Volgăi. Şi deşi era al cincilea concert festiv din acea zi, cîntăreaţa se arătă extraordinar de darnică, generoasă, cîntecele răsunau aproape neîntrerupt, ca şi cum s-ar fi aprins unul de la altul.

— Maică-măiculiţă, plînge colonelul nostru ! şopti Aniuta la urechea lui Mecetnîi. De altfel, toţi ascultătorii aveau chipurile înduioşate, de aceea, pesemne, nimeni nu aplauda.

Iar atunci cînd, de asemeni, fără să anunţe, Ruslanova trecu la cuplete populare, se dezlănţui într-atîta, încît Mecetnîi auzea ţăcănitul ritmic al tocurilor ei. Se simţea că nu numai cei care o ascultau, ci şi ea însăşi este prinsă, o bucură forţa, timbrul glasului ei, o bucură senzaţia că inimile soldaţilor, înăsprite de anii grei ai războiului, inimile oamenilor răniţi şi schiloditi, se deschid larg ca să întîmpine cîntecul ei.

Toţi urmăreau cu încordare fiecare gest, fiece mişcare a acestei femei pline, între două vîrste. Avea faţa rotundă, tipic rusească, era rumenă în obraji, ceea ce subliniau şi mai tare sprîncenele creionate cu negru şi părul brun, uşor înspicat cu fire argintii, pieptănat simplu, cu cărare dreaptă. Mecetnîi nu o vedea, dar cîntecele ei îl făceau să şi-o închipuie ; şi-o reprezenta ba sub înfăţişarea unei ţărănci vîrstnice, pline de înţelepciune, îndurerată pentru soarta unui surugiu gata să îngheţe, ba a unei femei de prin părţile Volgăi, care, stînd pe un mal stîncos, priveşte întinderea necuprinsă, învolburată a fluviului drag, ba a unei văduvioare îndrăzneţe, care nu se teme nici de dracu, ba a unei fetişcane ghiduşe de la ţară, care ţine capul sus în orice fel de împrejurări :

Zice lumea că-s urîtă,
Zînă nu-s, şi pace !
Nu doar zînele se mărită.
Fiecare ia ce-i place...

Cîntecele Ruslanovei schițau în mintea lui Mecetnîi diferite chipuri de femei, dar, sub orice înfățișare, cîntăreața era profund rusoaică și atît de aproape de popor, încît părea că, în această zi atît de deosebită, însăși maica Rusie venise la oștenii ei răniți.

Mecetnîi nu știa cît dură acest concert ieșit din comun, care, de altfel, luă sfîrșit, pe neașteptate.

— Uf, oftă din rărunchi Ruslanova, am ostenit aici la voi. Fedenka, ia cîntă mai cu foc din armonică. E rîndul tău.

Acordeonistul începu să cînte, dar sala explodă în ovații atît de furtunoase, încît melodia nu se mai auzi, se pierdu. Și în acest tumult iscat dintr-o dată, asemănător tunetelor cerești, stîrnit de contactul cu arta autentică, țîșni din inimile bolnave, vlăguite de răni, toată bucuria pe care a adus-o poporului vestea că departe, în capitala hitleristă, pe care nu o cunoștea nici unul dintre ei, deasupra cupolei Reichstag-ului, clădire pe care nimeni dintre ei nu o văzuse, s-a desfășurat și flutură Drapelul roșu al țării lor.

Numai într-un tîrziu acordeonistul izbuti să-și înceapă programul. Interpretă un potpuriu comic, alcătuit chiar de el, din cîntecele cele mai îndrăgite pe front, și atunci avu loc un incident, pe care Mecetnîi nu-l mai uită niciodată. Tînărul iscusit și, incontestabil, talentat, care mînuia perfect instrumentul său polifonic, cînta toate aceste fragmente într-un ritm de jaz cît se poate de vesel, așa încît, în interpretarea sa, toate cîntecele, pînă și gingașul „Băsmăluța albastră", chiar și cîntecul solemn despre Nipru, căpătau o rezonanță comică, glumeață. În timp ce răsuna melodia, în sala, cu cîteva minute mai devreme cuprinsă de extaz, intră, treptat, mai întîi o liniște plină de încordare, apoi de nedumerire, ca, în cele din urmă, să se înstăpînească o tăcere sinistră, prevestitoare de rău.

Apoi deodată se auzi :

— Stai, să nu îndrăznești !

Acordeonistul, care tocmai parodia celebrul cîntec „Bordeiul", se uita la spectatori și nu înțelegea ce se petrece.

— Stai, oprește-te !

Un soldățel scund, pirpiriu, cu capul bandajat, se avînta spre estradă, îmbrîncindu-și vecinii, înaintînd peste rînduri. Nu i se vedea fața. Dintr-un soi de turban de tifon, se zbîrlea un moț de păr roșcat.

— Ticălosule, lepădătură ce ești, să nu îndrăznești să ne murdărești cîntecele !

Cei din jurul lui încercau să-l potolească, îl țineau de poalele halatului, dar omul reuși să se smulgă din mîinile care-l rețineau și, lăsîndu-le halatul, numai în cămașă și izmene, se avîntă spre estradă.

— Liniștește-te, omule, potolește-te... Ce s-a întîmplat ? Ai căpiat ? De ce faci pe nebunul ?...

— Cîntecul ăsta noi îl cîntam ca pe o rugăciune, și el ?... L-am purtat cu noi în luptă, iar el ? ! Parcă știe el, Fedenka ăsta, a văzut vreodată ce-i o bătălie... În anii războiului, tot

timpul s-a pitit după acordeon, șobolan din spatele frontului ce e !

Soldățelul reuși să ajungă pe estradă, dar Ruslanova se postă între el și acordeonist. Barîndu-i calea, îl îmbrățișă cu un gest matern și-l strînse la piept pe micuțul soldat, care tot mai tremura de mînie.

— Ei gata, gata, potolește-te, băiatul meu... Te-ai dezlănțuit, iar pe Fedea al meu l-ai făcut pe nedrept șobolan din spatele frontului. M-a însoțit pe front pretutindeni. Cîntam în primele linii, nu ne temeam de gloanțe, e clar ? De cîte ori n-am dat concerte acompaniați de tirul artileriei... Iar cîntecul... cîntecul, dragul meu, nu poate fi întinat. Chiar de cade pe mîini proaste și îl tot sucesc și-l schilodesc interpretîndu-l ca vai de lume, el, dacă-i într-adevăr un cîntec frumos, bun, știe să scuture de pe el tot noroiul, toată murdăria... Uite, să vă cînt eu, în încheiere, „Bordeiul“ vostru. Nu face parte, desigur, din repertoriul meu, nu-i pentru vocea mea, dar într-o zi ca asta, am să încerc. Feodor, dă-i drumul.

Ruslanova începu să cînte „Bordeiul“, dar nu în maniera ei obișnuită, ci încet de tot, stingîndu-și parcă vocea sonoră, excepțional de frumoasă și de plină. Cîntă meditativ, ultimele cuvinte ale cîntecului rostindu-le aproape șoptit. Atunci, în loc de aplauze furtunoase, artista auzi o liniște pioasă și, coborînd treptele estradei în sală, își șterse lacrimile de pe obraji.

— Vezi, Vitali Arkadievici, ce înseamnă cîntecul pentru omul rus, zise ea încet, în timp ce profesorul îi strîngea mîna, adînc emoționat.

— Azi, Lidia Andreevna, te-ai întrecut pe dumneata însăți.

— Pentru că astăzi nu este o zi ca toate celelalte. Patru ani, dragul meu consătean, am visat noi doi să vină ziua asta, așa cum a visat-o întregul nostru popor !

— Ai obosit, Lidia Andreevna ?

— Mă simt de parcă aș fi cărat saci cu sare pe cheiul Volgăi, dar într-o zi ca asta nu ai voie să fii obosit. Mi-aș da și viața, nu alta.

Apoi, adresîndu-se cuiva, și lui Mecetnîi i se păru că tocmai lui, Ruslanova zise :

— De cîte ori vorbesc cu comandantul vostru-șef, îi tot dau cu „consătene“-n sus, „consătene“-n jos. Vă surprinde, desigur ? Aici, pe la voi, toată lumea i se adresează după grad și după titlu, iar eu îi tot dau înainte cu „consătene“. Ei, aflați că noi sîntem cunoștințe foarte vechi. Sîntem într-adevăr consăteni. Satul nostru stă cocoțat pe un povîrniș, chiar în preajma Volgăi. Dumnealui este fiul părintelui Arkadi, preotul nostru, iar eu, o biată orfană, pe care obștea sătească o luase sub ocrotirea ei, cîntam în corul bisericii. Părintele Arkadi, tătucul profesorului vostru, m-a înscris la orfelinatul județean, care avea un cor foarte bun, și acolo, fetișcană fiind, am cîntat ca solistă. Negustorii, familii întregi — veneau să mă asculte. Așa s-a întîmplat că din Lidka-orfana a ieșit om, datorită părintelui Arkadi, fie-i tă-

rîna ușoară, cum se zicea pe vremuri. Ați înțeles acum ce fel de cunoștințe sîntem ?

— Lasă asta, Lidia Andreevna ! Astăzi ne-ai delectat cu un concert atît de minunat, încît nici nu știu cum să-ți mulțumesc.

— Matale, Vitali Arkadievici, nu trebuie să-mi mulțumești. Eu am rămas pentru totdeauna datornica familiei Preobrajenski : tatăl a descoperit vocea mea, iar fiul mi-a redat vederea, mi-a salvat ochii. Decît să-mi mulțumești, mai bine, consătene dragă, ne-ai da de mîncare ca lumea, că doar așa ne-au deprins unitățile militare, pe unde am cîntat. Cred că Ostrovski, într-una din piesele lui, zice : „Sîntem artiști, locul nostru e la bufet".

— Vă dăm de mîncare, Lidia Andreevna, vă hrănim. Să mergem la mine în „adăpostul antiaerian".

— Cel fel de „adăpost antiaerian" ? Despre ce fel de bombardamente mai poate fi vorba ?

— Ale vieții, Lidia Andreevna, ale vieții de toate zilele. Mă ascund acolo de bombardamentele vieții.

— Ei, vrei în „adăpost", hai în adăpost, dar să mergem repede. De azi-dimineață Fedea și cu mine nu am pus nimic în gură.

— Vii și dumneata cu noi, bubui profesorul, prinzîndu-l pe Mecetnîi de talie. Să ți-l prezint, Lidia Andreevna, pe un erou al Oderului — cel dintîi și-a condus compania pe pămîntul dușmanului. Noi îi zicem „Romeo". Iar dînsa este Julieta lui, cu grad de sergent-major. Să mergem, mică Julieta. Vino și matale cu noi, apărător al cîntecului. Dar uite ce-i : nu mai vreau nici o criză de isterie...

Astfel, însoțiți de o mulțime de lume, ajunseră la ușa biroului, și Mecetnîi se pomeni într-o încăpere unde aroma de țigări bune și aceea de cafea anihilaseră mirosurile persistente de spital.

— Văd că matale, Vitali Arkadievici, tot mai ești pasionat al picturii, zise cîntăreața, și Mecetnîi auzi distinct foșnetul sarafanului ei, dintr-un material aspru, împodobit cu cusături și broderii bogate.

— Nu am avut timp pentru pictură, sînt vechituri toate. Patru ani în șir războiul nu mi-a lăsat o clipă de răgaz. Am încercat odată s-o pictez pe micuța noastră Julieta — dar nu am făcut decît să prăpădesc bunătatea de hîrtie. Dar, vă rog, așezați-vă, care unde găsește loc.

— Pot să mă descalț ? îl întrebă deodată cîntăreața. Îmi zvîcnesc picioarele, chin — nu alta !

— Descalță-te, te rog, Lidia Andreevna, simte-te ca acasă, în satul nostru, unde amîndoi alergam desculți. Și armura asta teatrală o poți scoate ; acolo, după paravan, găsești un halat frumos, mi l-a trimis din Asia Mijlocie un pacient pe care l-am avut aici sub aripa mea ocrotitoare.

Totul îl impresionă pe Mecetnîi în ziua aceea : concertul neașteptat, și această voce adîncă, plină, melodioasă și puternică, criza de isterie, pe care micul soldat o dezlănțuise înainte de sfîrșitul concertului, felul în care stă-

teau de vorbă cîntăreața și profesorul, acest „o“, tipic pentru cei de pe Volga, atît de pronunțat în vorbirea amîndurora, și, în sfîrșit, vestea cum că profesorul a încercat să-i facă portretul Aniutei. Toate acestea, luate laolaltă, erau atît de neașteptate pentru el, încît eroul de pe Oder ședea tăcut și încordat.

Spre sfîrșitul mesei, asezonată cu o cafea excelentă „a casei“ și cu un coniac plăcut aromat, uitînd de oboseală și transformîndu-se parcă într-o tînără muiere zglobie de pe Volga, Ruslanova cîntă pe neașteptate, fără să fie rugată, refrene tipice locurilor ei natale :

Of, prietenele mele
Își iau fanții între ele,
Am același scop și eu —
Vreau să suflu unul, zău !

— E de-al nostru cîntecul, din Saratov, vui basul profesorului. Știi, Lidia Andreevna, de cine mi-ai amintit acum ? De contesa Maria Dmitrievna din *Război și Pace*. Mai ții minte cum o descrie Tolstoi ? Cum, în toiul petrecerii și al veseliei generale, Maria Dmitrievna s-a pornit pe dans ?

— Bine, dar Maria Dmitrievna a lui Tolstoi era o femeie bătrînă, în timp ce eu, deși am destui anișori, încă nu sînt de lepădat, nu-i așa ? Ce zici ?... Mai merge, mai merge ?

Barca-i plină de apă,
Și sub barcă e apă,
Fustele-s ude leoarcă,
Vai de barcagiu !

— Ține isonul, Vitali Arkadievici, nu ai uitat cîntecele noastre de pe Volga ?

De data asta două glasuri se contopiră într-un refren : o voce adîncă de femeie și basul ușor hîrîit al profesorului :

Rostovu-i pe Don,
Saratovul pe Volga,
Ai picioarele lungi,
Nu te pot ajunge.

Apoi, deodată :

— Of, am cam întrecut măsura, „consătene“ dragă ! Prea mi-am dat drumul ! Toate interdicțiile voastre medicale s-au dus naibii ! — nu mi-e teamă de nimic ! Și ce zi, ce zi de neuitat ! Cînd mă gîndesc că războiul s-a terminat, că steagul nostru fîlfîie deasupra Reichstag-ului nu-mi pasă de nici un fel de interdicții medicale, nu mi-e frică de nimic. Visez să cînt cîntece rusești la Berlin, chiar în fața Reichstag-ului... Ce zici ? N-ar fi rău, așa-i ?

Mecetnîi băuse la masă un păhărel mic de coniac, dar capul îi vuia vesel, și tot ce-l înconjura părea să-i prevestească și să-i promită numai lucruri bune.

În ziua aceea, nici el nu știa de ce, începu să creadă că-și va recăpăta vederea, se va întoarce în rîndul oamenilor normali și, odată re-

devenit un om ca toți oamenii, fără nici o amînare, îi va cere Aniutei să-i devină soție.

15

Dar înainte ca profesorul să-i scoată de pe ochiul operat bandajul etanș și să i se decidă soarta, au mai trecut niște zile, și în acest răstimp s-au mai petrecut în viața lui destule evenimente și triste, și îmbucurătoare.

În locul celuilalt ochi extirpat, i s-a pus o proteză, un ochi foarte reușit, după cum îl încredința toată lumea, și care a acoperit perfect golul rămas după operație. Timp de cîteva zile organismul trecu prin procesul de adaptare la acest corp străin, fără viață, iar după perioada de acomodare, după ce dispăru tumefierea din jurul ochiului, toți bolnavii din salon — care vedeau — au găsit că ochiul era excelent, ca și cînd ar fi fost unul viu. Iar Aniuta, singura care putea să țină minte ochii lui, pe cînd erau sănătoși, susținea cu glas tare și cu și mai mult zel decît toți ceilalți că „parcă ar fi viu".

Plecă vecinul de salon, genistul, rănit de explozia unei mine, internat cu același traumatism, ca și Mecetnîi.

Plecă mîhnit, îndurerat, pentru că nu și-a recăpătat vederea, cu toate că fusese operat de două ori. A așteptat și el, răbdător, sentința, dar aceasta nu s-a pronunțat în favoarea lui. I-au scos bandajul și nu văzu nimic, ca și pînă atunci îl învăluia întunericul. Iar cînd a fost

adus înapoi în salon, acolo se lăsă o tăcere ce stărui pînă-n noapte tîrziu. Genistul nu se plîngea. Nu ofta, ci doar stătea tăcut. Numai noaptea, Mecetnîi îi auzi hohotele de plîns înfundate, surde, bărbătești.

Era moscovit. A doua zi veni să-l ia nevasta — o femeie destul de trecută. Ducîndu-l la braț, mormăia cu însuflețire prefăcută :

— Lasă, Koliușka, n-are nimic. Principalul este că trăiești, că te-ai întors... Dacă ai ști cum te așteaptă copilașii noștri... Au rămas în parc, nu le-au dat drumul înăuntru. Ai să vezi cît au crescut de cînd ai plecat pe front. Ai să vezi îndată.

— N-am să mai văd nimic, nimic ! izbucni genistul, și acest strigăt răgușit, înfundat avu asupra lui Mecetnîi efectul unei lovituri de cuțit. Dar în clipa ce urmă, reușind să se stăpînească, genistul îi spuse încet neveste-si : Iartă-mă, Mașenka... Iar în ușă, întorcîndu-se spre tovarășii lui de salon, le aruncă : La revedere, fraților !

După ce pașii li s-au stins pe coridor, în salon se strecură din nou o tăcere chinuitoare și, abia într-un tîrziu, cineva dintre bolnavi slobozi parcă un oftat :

— Da-a !...

Dar iată că sosi ziua cînd îi veni rîndul lui Mecetnîi să-și înfrunte destinul. Chiar profesorul în persoană veni în salon după el, îl luă de braț și-l conduse în sala de operație. Mîna profesorului era așezată pe mîna lui Mecetnîi. În urma lor răsunau pașii suitei formate din

medici și surori și, printre pașii aceștia nenumărați, Mecetnîi deslușea pasul ușor al Aniutei. Apoi pașii ei amuțiră de îndată ce căpitanul auzi o ușă închizîndu-se în urma sa.

Îl instalară într-un fotoliu și-și simți capul prins într-un dispozitiv special, aspru, din porțiunea de sus a spetezei. Prin atingeri ușoare, o mînă abilă și delicată începu să-i desprindă pansamentul de tifon ce-i acoperea ochiul. Nu-l durea deloc, însă ședea cu mîinile înfipte spasmodic în brațele fotoliului. Îndată... Acum... Chiar acum se va lămuri totul. Tremura de emoție și nu era în stare să-și stăpînească tremuratul.

Auzi țăcănitul unui întrerupător și simți lîngă obrazul său un obiect din care emana o căldură plăcută. Să fie un bec ? Da, asta trebuie să fie. Apoi, deodată, în întunericul compact, care-l învăluia pe Mecetnîi de atîtea și atîtea zile, sclipi o lumină.

— Văd ! strigă el ca scos din minți.

— Mai încet, căpitane. Păstrează-ți calmul, vui glasul profesorului lîngă urechea lui și, ca de obicei în clipele de emoție, accentul tipic de pe meleagurile Volgăi păru mai pronunțat.

Deodată Mecetnîi desluși conturul unui cap mare, boneta albă, șuvițele de păr cărunt, niște mustăți, un barbișon. Va să zică, așa arată acest zeu al oftalmologiei! Și i se păru, nici el nu știa de ce, că undeva, cîndva, a mai văzut acest cap cu nasul lătăreț, ca de rață și simpatica bărbuță căruntă.

— Ei, erou al Oderului, acum ar fi momentul să ne facem cruce noi doi și să-i mulțumim lui Dumnezeu, care, din păcate, nu există. Chiar așa, ar fi cazul să ne facem cruce, și eu, și matale. Capul cărunt pieri, iar Mecetnîi desluși destul de clar prin întuneric contururile strălucitoare ale unui instrument.

— Cum e, vezi ceva ?

Căpitanul tăcea.

— A leșinat, zise un glas de bărbat, după care, cineva apropie de nasul lui un flacon cu amoniac.

— Ce ziceți, băieți, așa-i că nu mă dau încă bătut ? Nu a secat încă de tot puterea căzăcească a bătrînului Preobrajenski ! rosti profesorul cu automulțumire copilărească fățișă. Da, tinerilor, împielițatul ăsta bătrîn de Preobrajenski are să vă mai arate de ce este în stare ! Vede, ați auzit, vede eroul nostru, cuceritorul Oderului... Ei, ți-ai revenit, războinicule ? De ce te crispezi ?

— Mă doare ochiul.

— N-are nimic, trece. Ei, ajunge pentru prima oară — ai privit pe săturate ! Profesorul acoperi din nou ochiul operat cu un pansament etanș de tifon, și din nou un întuneric de nepătruns îl învălui pe căpitan. Dar de data asta, nu se mai temea de acest întuneric.

Iar profesorul continua să se laude față de Mecetnîi, sau poate față de niște adjuncți ai săi ori asistenți aflați în încăpere, sau poate, adresîndu-se sieși :

— Și ce caz ! Ce caz grav a fost ! Ca să zic așa, i-am peticit din nimic ochiul. Din bucățele. Și vede, vede omul ! Bucuria răutăcioasă este ceva urît, dar vreau eu să trîntesc negre-

șit o telegramă la Lvov, lui Nedolja, acest admirator servil al Vienei ! Nu degeaba zice proverbul : „acolo unde pentru neamț e moarte sigură, rusului îi merge ca pe roate“...

Mecetnîi simți dintr-o dată cum îi revin puterile. O porni singur, dar se izbi de ușă. Cineva îl opri, îl luă la braț și din nou auzi, chiar lîngă el, glasul acela cunoscut :

— Să nu te pripești că o greșești. Cu răbdare frunza dudului se face mătase. O săptămînă-două ai să umbli cu acest bandaj. Dacă îl scoți mai devreme, toate strădaniile mele se duc pe apa sîmbetei... Da, prieteni dragi, operația a fost făcută magistral ! Bătrînul Preobranjenski s-a întrecut pe el însuși ! Pentru o operație ca asta i se cuvine un premiu.

Îndată ce se deschise ușa spre coridor, căpitanul auzi glasul tulburat al Aniutei :

— Cum e ? Spuneți-mi repede.

— Normal, îi răspunse Mecetnîi, deși această expresie favorită a lui era în clipa aceea vădit nelalocul ei. Dar bucuria îi era atît de mare, încît i se învîrtea capul și nu-și putea cîntări vorbele.

— Vedeți ?

— Am văzut nițel...

— E grozav ! se bucură Aniuta și, îmbrățișîndu-l, îi pecetlui obrazul cu un sărut sonor.

În aceeași stare de amețeală, de semi-vis, Mecetnîi intră în lift.

Se trezi abia seara tîrziu, cu senzația unei bucurii nespuse, atotcuprinzătoare. Dar nu realiză pe loc de ce este fericit. Apoi își reaminti : văd, văd din nou. Ochiul e salvat, naiba să-l ia !

Își aminti cum în bezna camerei obscure văzuse lumina lămpii, cum pe fundalul acestei lumini se conturau trăsăturile unui bărbat în vîrstă, boneta albă, șuvițele de păr ce-i cădeau pe frunte, mustățile, bărbuța ascuțită. Iată deci cum arată acest zeu al oftalmologiei ! Oare unde a putut să-l vadă el, Mecetnîi, mai înainte. Unde ? Cînd ? În ce împrejurări ?

16

A doua zi, la fel de fericit, porni la plimbare împreună cu Aniuta.

De dimineață era cald. Soarele ardea, nu glumă. Zgomotul pașilor se stingea pe asfaltul moale de căldură. Frunzișul teilor își pierduse nuanța primăvăratică de un galben gingaș și fremăta, sub adierea unui vînt călduț. Hotărîseră să iasă de data asta din parcul spitalului, unde se plimbau de obicei, și să meargă pe jos pînă la rîul Moscova.

Mecetnîi era total transformat, din clipa în care s-a convins că ochiul i-a fost salvat. Mersul lui, pînă atunci sfios și prudent, devenise ferm. Aniuta nu trebuia să-l mai îndrume. Deși, ca și pînă atunci, totul era cufundat în întuneric pentru el, înainta, sigur de el, orientîndu-se după sunetul pașilor.

Bucurîndu-se de această zi caldă, aproape ca o zi de vară, de soare, de vîntul călduț, fata trăncănea fără încetare și se minuna la fiece pas : vai, ce bisericuță frumoasă, ca dintr-o poveste... Iar străzile sînt largi. Nu mi-a

fost dat pînă azi să merg pe străzi atît de largi. Şi cîte maşini ! Să ştiţi, Vladimir Onufrievici, aici chiar dacă ai ochii sănătoşi trebuie să păşeşti cu prudenţă, că de nu — nimereşti negreşit sub roţi...

Iar Mecetnîi rămînea tăcut şi se gîndea în sinea lui : gata, acum nu mai e mult de aşteptat. Azi-mîine îşi va recăpăta vederea, şi atunci, chiar în prima zi, cînd i se va scoate pansamentul, el îi va spune Aniutei, direct, fără ocolişuri, că o iubeşte şi că o roagă să fie soţia lui. S-ar putea oare să-l refuze ? De ce ? Puţin probabil s-o facă. Acum nu-i chiar de lepădat el, căpitanul Mecetnîi. Şi ce bine au s-o ducă ei doi ! În tot timpul acesta pe care l-au petrecut împreună, au reuşit să se cunoască reciproc, s-au acomodat unul cu celălalt. Ea va fi o soţie bună şi, pesemne, o mamă bună. Vor avea neapărat copii. Uf, de-ar veni mai repede toate astea !

Rîul Moscova se ivi cu totul pe neaşteptate. În faţa ochilor Aniutei se deschise o întindere largă de ape, molatice sub soarele cald, cu maluri abrupte, ferecate în granit, pe cînd Mecetnîi simţi pe obrajii săi umezeala-i proaspătă, răcoroasă.

— Of, ce bine-i aici ! exclamă fata, zîmbind rîului, tramvaielor fluviale, motonavei mari, ce înainta încet, în sus, pe firul apei.

Mecetnîi nu mai ţinea minte cît au stat ei lîngă parapetul de granit. Au rămas acolo pînă în clipa cînd fata exclamă alarmată :

— Vai, Vladimir Onufrievici, se apropie furtuna, şi începu să-l zorească : să mergem, să mergem...

De după o clădire uriaşă din piatră cenuşie, zidită parcă din cuburi gigantice, se tîra un nor greoi plumburiu.

Mecetnîi nu vedea norul ce se apropia acoperind cerul deasupra Moscovei, auzea însă tunetele îndepărtate, care-i amintiră salvele de tun ce răsună în cursul pregătirii unui atac de artilerie. Şi salvele se auzeau tot mai aproape şi mai aproape.

Începură să alerge, şi Aniuta îl trăgea de mînă, după ea.

— Ce fulgere, aoleu, ce fulgere ! exclama din mers fata, speriată. Ca obuzele „Katiuşelor“, parcă ar brăzda norii.

Rafalele de artilerie răsunau acum chiar deasupra capului. Se stîrni apoi un vînt puternic. Stropi grei de ploaie se porniră să cadă cu zgomot pe asfalt. Aniuta îl sili pe Mecetnîi să intre într-un gang.

— De un bombardament ca ăsta nu poţi fugi, îţi propun să ne adăpostim, zise el scoţîndu-şi mantaua de ploaie ca s-o acopere pe Aniuta. Într-adevăr, cînd ploaia se înteţi, veni deodată o pală de aer rece. Vîntul purta în rafale stropi de ploaie şi adăpostul celor doi tineri deveni umed, rece, neprimitor.

— Maică-măiculiţă, asta zic şi eu ploaie torenţială. De-a lungul trotuarelor apa curge pîraie.

Mecetnîi încercă s-o acopere pe Aniuta cu mantaua lui, dar fata protestă :

— Şi dumneavoastră ? Să rămîneţi numai în tunică ? Nu, asta în nici un caz !

Fata desfăcu mantaua şi o trase peste amîndoi. Stăteau acum lipiţi unul de celălalt. Mecetnîi îi simţea căldura trupului, rotunjimile delicate ale sînilor. Temîndu-se ca nu cumva să se destrame senzaţia asta de apropiere, de intimitate, căpitanul stătea nemişcat ca o statuie. Fata nu se ferea, ba parcă chiar se lipea mai strîns de el, ori, poate, i se părea doar...

— Ce bine ne-ar fi prins aici o foaie de cort adevărată, rosti el cu o voce cam răguşită, numai ca să pună capăt tăcerii, care devenea semnificativă şi apăsătoare.

— Vai, cum plouă, parcă toarnă cu găleata:..

Într-adevăr, ploua, parcă turna cu găleata, şi Mecetnîi prindea cu auzu-i ascuţit nu numai plescăitul mărunt şi des al şuvoaielor de apă ce se prăvăleau pe pămînt, ci şi susurul pîrîului ce alerga de-a lungul trotuarului. Tunetele se rostogoleau acum drept deasupra capului lor, făcînd să vibreze pămîntul, şi erau atît de asurzitoare, încît nu mai semănau defel cu salvele depărtate ale unor exerciţii de artilerie, ci cu exploziile unor obuze de mare calibru.

Deşi mantaua nu-i învelea cu totul, ci le înfăşura doar capetele, Mecetnîi se simţea extraordinar de bine. Prin zgomotul ploii auzea răsuflarea fetei, simţea aroma părului ei ud. Ar fi vrut s-o ia în braţe, s-o strîngă la piept, să-i sărute obrazul umed, aproape lipit de al său.

Printr-un efort al voinţei, căuta să înăbuşe în el atracţia mereu crescîndă şi-şi spunea : nu, nu se poate, ar fi necinstit din partea mea, după ce mi se va scoate bandajul, atunci da.

În ritmul tumultuos al furtunii interveni parcă o schimbare.

— Nu mai plouă atît de tare, nu-i aşa ?

— Aşa e, rosti Aniuta, şi, în acest răspuns, Mecetnîi auzi un fel de întristare sau nemulţumire. După care fata se dădu brusc la o parte şi ieşi de sub adăpostul mantalei.

— A stat ploaia. Nu are rost să mai zăbovim aici. Să mergem.

Şuvoaie de apă se mai scurgeau de pe acoperişuri, burlanele caselor vuiau, de parcă cineva le-ar fi burduşit cu beţele, pîrîiaşe repezi susurau de-a lungul trotuarelor, iar văzduhul era atît de curat şi de proaspăt, încît îţi venea să-l tragi cît mai mult, cît mai adînc în piept.

„Ce-o fi cu ea, de-i atît de rece deodată ? Ba parcă chiar s-a supărat... De ce nu scoate o vorbă şi-l trage de mînă după ea, aproape brutal ? Dar dacă i-aş ?... Nu-nu... Încă o zi, poftim, încă două, şi scap de bandaj, îmi recapăt vederea, din moment ce am văzut lumina, din moment ce am desluşit destul de limpede capul cunoscut — oricît ar părea de ciudat — al „zeului oftalmologiei“, înseamnă că ochiul este salvat, înseamnă că totul va fi bine, şi acest «bine» bate la uşă.“

În ziua aceea visurile lui legate de Aniuta începură să capete contururi practice. Se vor căsători încă aici, la Moscova. Iar apoi — îm-

preună — spre Ural. El se va întoarce la institut ca să-şi termine studiile. Ca fost luptător de pe front, demobilizat, va fi reprimit cu siguranţă în ultimul an de institut, că doar îi mai rămăseseră cîteva luni pînă la absolvire, cînd a plecat la război. E drept, în patru ani a uitat tot ce a învăţat. Şi ce dacă ? Nu-i chiar atît de grav, va recupera materiile uitate. Şi Aniuta ? În prezent e cadru medical. Visează probabil diploma de medic. Foarte bine, oraşul are un institut de medicină... Sau, pentru moment, va intra să lucreze la spital. E fată deşteaptă, perseverentă, îşi va găsi ea locul în viaţă !

Cufundat în aceste gînduri vesele, Mecetnîi se plimba pe coridor şi chiar fredona încet un cîntecel. Deodată auzi glasul Aniutei :

— Vladimir Onufrievici, cum se poate una ca asta ? Aţi uitat că astăzi este ziua dumneavoastră de naştere ! Doar de la dumneavoastră ştiu data. Poftiţi cadoul meu. Spunînd aceasta, fata îi întinse un obiect şi, pipăindu-l, Mecetnîi îşi dădu seama că este o gentuţă dreptunghiulară.

— E o trusă. Vă prinde bine cînd o să plecaţi acasă. E un lucru bun. Astăzi s-au scos în vînzare la Centrul comercial al Armatei, în cinstea Victoriei, şi am pus şi eu mîna pe una. Are şase compartimente : pentru periuţă de dinţi, pentru pămătuf, pentru aparatul de bărbierit, pentru savonieră şi încă două, nu mai ştiu pentru ce. E frumoasă, o să vedeţi.

Emoţionat şi înduioşat, Mecetnîi o îmbrăţişă şi o sărută cu căldură.

— Uite, războiul s-a terminat, începem să ne agonisim tot felul de obiecte... Îţi mulţumesc.

Acum fericirea era aici, aproape, la doi paşi de el, puteai s-o atingi cu mîna.

17

Dacă înainte timpul se tîra în spital întocmai ca o mîrţoagă, acum zbura în galop, ca un cal de cavalerist. Venise timpul cînd lui Mecetnîi toate îi mergeau în plin. Ochiul de sticlă se aclimatizase şi, fie întîmplător, fie printr-un concurs fericit de împrejurări, conform afirmaţiei profesorului, forma o pereche perfectă cu vecinul său, ochiul căruia i s-a redat lumina. Într-o cameră cufundată în întuneric i se scotea bandajul şi îl lăsau să privească scurt, cîteva minute doar. Mecetnîi examina lacom instrumentele şi aparatele ce se profilau în penumbră, apoi se întorcea spre tăbliţa atîrnată pe perete, cu litere de diferite mărimi pe ea. O privea şi se bucura : distingea toate literele din primele patru rînduri.

Mai tîrziu i s-a dat o carte pentru copii, culeasă cu litere de-o şchioapă, şi Mecetnîi citi cîteva pagini dintr-o povestioară hazlie, unde era vorba despre aventurile unui oarecare Mister Twister la Leningrad.

Profesorul Preobrajenski, care zicea că ochiul lui Mecetnîi, refăcut din bucăţele, este cea mai grozavă creaţie a sa, a profesorului, se ocupa personal de pacientul său. Spre pro-

funda mirare a căpitanului, profesorul era cu totul altul decît și-l închipuise acesta, datorită vocii de bas cam surde, hîrîite. După glas, părea să fie un bătrîn vînjos, puternic, așa cum arată mulți bătrîni în orașele străvechi ale Uralului. În realitate, profesorul era destul de scund, avea umerii înguști, iar moțul ce-i ieșea de sub bonetă, mustățile aciuiate sub nasu-i lătăreț și bărbuța ascuțită, ca de țap — toate erau cărunte. Doar ochii își păstraseră albastrul pur și aveau atîta vioiciune, cîtă numai ochii de copii o pot avea.

Privindu-și mai atent salvatorul, în momentele cînd i se scotea bandajul de pe ochiul operat, Mecetnîi dezlegă enigma — de ce chipul acesta i se pare cunoscut. „Zeul oftalmologiei" semăna la chip cu Mihail Ivanovici Kalinin; portretele acestuia nu lipseau aproape din nici o izbă sătească din Ural.

Ca și înainte, profesorul îi zicea lui Mecetnîi Romeo, iar Aniutei Julieta, Julietocika, și chiar Julietușka și se purta cu ei degajat, simplu, chiar ca un prieten, interesîndu-se îndeaproape de problemele lor.

— Și pentru mai departe, căpitane, cum vezi viața? Ce planuri are eroul Oderului?

— Plec acasă, Vitali Arkadievici, să-mi termin studiile.

— Bun, asta-i o treabă! Cu alte cuvinte, războiul nu ți-a scuturat din cap toată știința! Cred că nu va fi ușor, așa-i?

— Ajung eu din urmă tot ce-am uitat și ce-am pierdut.

— Dar Julietocika ce are de gînd?

— Nu știu, îi răspunse Aniuta, aruncîndu-i lui Mecetnîi o privire întrebătoare. În ochii albaștri ai profesorului se aprinse o flăcăruie atît de poznașă, încît fata își lăsă în jos privirea.

Discuția avea loc în bine cunoscutul cabinet al savantului, în „adăpostul antiaerian", unde mirosurile medicale specifice se îmbinau cu aromele de cafea proaspăt rîșnită și de tutun bun. Tocmai în acea clipă, profesorul făcea cafea, pe un reșou electric, într-un ibric străvechi din aramă.

După ce cafeaua a fost gata, o turnă în trei cești minuscule, de forma unor scoici.

— Beți, vă rog. La Moscova nimeni nu știe să facă o cafea așa cum o face bătrînul Preobrajenski. Știți ceva, copiii mei, cu voi doi — eu mă odihnesc. Zău așa!

Scoase o țigară cu muștiuc lung și o aprinse făcînd să zornăie chibriturile din cutie.

— Nu vă supărați că fumez? Doamna permite?... Uite, nu mă pot dezvăța de țigări. Deși ar trebui, da, ar trebui. Iar dacă tot continuu așa, am să mor într-o zi cu țigara în gură... Deci, cum rămîne, copiii mei? Nu mi-ați răspuns la întrebare. Cum aveți de gînd să vă duceți viața mai departe: împreună ori fiecare pe drumul lui?

Adînc tulburat, Mecetnîi își simți palmele ude de sudoare. Bărbatul care alergase în fruntea companiei sale drept spre puștile automate ale S.S.-iștilor, se fîstîci și chiar se arătă speriat la auzul acestei întrebări neașteptate.

— Eu încă nu... Noi încă nu... Adică, de fapt...

— De fapt, nu ați hotărît încă, nu ați avut timp. Ochii albaștri rîdeau, fără să se ascundă. Păi, cum vine asta, dragii mei prieteni ? Elevul meu, Platoșa Șcerbina, mi-a scris că încă la Lvov gura lumii v-a declarat logodiți. Dar după mărturia lui William Shakespeare, acest Romeo era mai îndrăzneț și mai întreprinzător decît eroul nostru, cuceritorul Oderului, de altfel, și Julieta, după cîte țin minte, era o tînără hotărîtă. Apoi, deodată, profesorul schimbă subiectul. Știți, care este deosebirea dintre un schizofrenic și un isteric ? Nu ? Ca medic v-o spun: schizofrenicul consideră că doi ori doi fac cinci, și este extrem de mulțumit de acest lucru, iar istericul știe că doi ori doi fac patru, ceea ce îl enervează într-un hal fără de hal. Cum rămîne totuși cu întrebarea mea ? Poate că Julietocika îmi răspunde, tiza ei, eroina lui Shakespeare, era mai îndrăzneață decît iubitul ei.

— Știți, tovarășe colonel, căpitanul, poate, nici nu vrea...

— Aniuta, cum poți spune una ca asta ? Tu pentru mine... Atîta mi-am dorit-o... Rostind aceste fraze întretăiate, Mecetnîi o prinse în brațe și o strînse la piept. Tot încă nu-i vedea chipul, privirea, dar după cum s-a întins toată spre el și s-a cuibărit la pieptul lui, își dădu seama că cererea lui în căsătorie, rămasă pînă la urmă nerostită, a fost primită.

Profesorul ținea ceșcuța cu cafea chiar lîngă nas și părea absorbit totalmente de aroma ei.

— Mă bucur foarte mult. Pețitoria este o îndeletnicire periculoasă. Vorba ceea, primul pahar îi revine pețitorului, dar tot lui și prima scatoalcă. Nu-i nimic, am mers la risc... Iar ăsta-i darul meu de nuntă... Și cu aceste cuvinte, profesorul a scos dintr-un sertar al biroului două bilete de carton lăcuit și aspru. Mîine are loc parada în cinstea Victoriei. Biletele sînt pentru Piața Roșie. În tribune vor fi locuri speciale pentru militarii răniți. Pentru clinica mea s-a trimis un bilet cu rugămintea să-l înmînez celui mai merituos, mai destoinic. Dar eu vă am pe voi doi, cei mai destoinici. Pentru celălalt bilet m-am milogit pe lîngă comandantul militar al capitalei. Și el a fost internat la mine, cu un glaucom. Luați-le... Numai cu o condiție, eroule, n-ai să-ți scoți pansamentul și Juileta va fi ochii dumitale. Profesorul se ridică și rosti în încheiere : Așadar, operația codificată sub denumirea „Pețitorie“ a fost dusă la bun sfîrșit. Sergentul-major se va îngriji de echipament, ca mîine totul să lucească și să strălucească. Să nu faceți de rușine celebra clinică a lui Preobrajenski.

18

Mașina spitalului cu semnul crucii roșii îi lăsă pe cei doi tineri în imediata apropiere a Manejului.

Mai departe o luară pe jos. Aniuta nu-l conducea pe Mecetnîi. Mergeau, la braț, lipiți unul de celălalt, ținînd cadența. O pîclă cenușie în-

văluia cerul Moscovei, totuși Aniutei i se părea că vremea este minunată. În punctele de trecere ale cordoanelor ce barau calea spre Piața Roșie, tînăra fată prezenta cu mîndrie biletele. Feșele care acopereau capul lui Mecetnîi, ca și brațul Aniutei, prins într-un bandaj de un alb imaculat — făceau impresie. Controlorii de la cordoane îi salutau milităreşte, prietenos, ba chiar cu respect.

Îndreptîndu-se de-a lungul grădinii Alexandrovski, spre zidul Kremlinului, Aniuta și căpitanul depășiră mai multe cordoane și iată că, de după imensa clădire din cărămidă a Muzeului de Istorie, înaintea lor se deschise piața atît de cunoscută, pe care însă nici unul din ei nu o văzuse pînă atunci. Aniuta șopti veșnicul său „maică-măiculiță" și se opri în loc.

— Nu am nimerit unde trebuie ? o întrebă Mecetnîi.

— Ba da. Exact unde trebuie.

— Atunci, de ce ne-am oprit ?

— Mă uit, ce mare e !... Iată și Mausoleul, și turnul, și ceasul, pe care-l auzim la radio cînd bate miezul nopții. Maică-măiculiță, Mausoleul e mic... Aniuta vorbea, iar Mecetnîi avu impresia că vede și el Piața Roșie necuprinsă, pavajul, lustruit parcă de tălpile multor generații, care lucea mat sub cerul posomorît, și tribunele, pline de lume, ce se înălțau de o parte și de alta a Mausoleului. Aniuta se sperie și-i împărtăși și lui Mecetnîi temerile ei : cum o să-și găsească ei, sosiți, se vede, cu întîrziere, locurile. Dar un șef mai mare de la miliție, după ce le mai controlă o dată biletele,

văzînd bandajul de culoare închisă de pe ochiul lui Mecetnîi, dădu dispoziție unui subaltern al său :

— Tovarășul nu vede. Condu-i dumneata spre locurile puse la dispoziția invalizilor din Războiul pentru Apărarea Patriei.

Răniții aduși din spitale se aflau în aripa stîngă a tribunei din dreapta, în imediata apropiere a Mausoleului. Mecetnîi nu-i vedea, dar „ochii lui" — adică Aniuta — îi povesteau, și căpitanul își închipuia toate acestea clar, colorat, de parcă el însuși le-ar fi văzut : oameni cu capul bandajat, alții în cîrje, alții cu cîte un braț prins în bandulieră. Pe uniforme sclipeau însemnele de paradă, ordinele, medaliile, frecate ca să lucească, nasturii vestoanelor.

În rîndul întîi era așezat un fotoliu sanitar, în care ședea un bărbat cu însemne de fruntaș. Pe pieptul lui se învecinau trei decorații ale Ordinului Gloriei.

— De aici veți vedea totul foarte bine, le zise milițianul tinerel, pe tonul unei gazde primitoare care își îmbie musafirii. Sînteți în spatele imediat al corpului diplomatic. Sînt locuri de onoare. Apoi, lovindu-și călcîiele unul de celălalt, își luă rămas-bun : Am onoarea...

Se apropiau grăbiți și-și ocupau locurile în tribună diplomați în civil și în uniforme militare de paradă. După ce se familiariză cu rolul ei de comentator, Aniuta observa orice detaliu și povestea totul lui Mecetnîi.

— Ăștia, militarii lor, ai străinilor, sînt întocmai ca niște cocoși. Și ordine, și galoane aurii, și de-astea care atîrnă... cum le zice... Văd

pe unul cu fustiță, zău așa, o fustiță scurtă din stofă cadrilată și genunchii goi... Sînt împodobiți ca niște pomi de iarnă, pe cuvîntul meu de comsomolistă.

— Ce e drept, e drept. O armată cu cît luptă ea mai slab, cu atîta șapca e mai lată, cu atît mai multe decorații și zăngăneli poartă pe piept, interveni vecinul lor, un ofițer cu chipul slab, nervos, care purta pe tunica-i decolorată două ordine — Drapelul Roșu — unul era vechi, cu șurub, celălalt nou. Acuma, uite, stau la loc de onoare și nici nu-și mai aduc aminte cum o luau la sănătoasa în Ardeni, din drumul nemților.

— Întotdeauna așa se întîmplă : unul cu ponoasele, șapte cu foloasele, îi ținu isonul un plutonier vînjos, cu părul tuns scurt. Purta și el decorații, nasturii de metal îi luceau și avea urme de praf de dinți pe tunică.

— Terminați ! Ce să zic, v-ați găsit momentul potrivit să vă răfuiți ! Nu-i frumos să vorbiți așa... Ne ascultă, pesemne, unul din ei...

— Lasă-i să ne asculte. Ce, n-am dreptate ? Am dus noi tot greul războiului în spinare, iar dumnealor la desert au binevoit să poftească.

Discuția era tot mai aprinsă, dar în acest moment peste tribune trecu un vuiet reținut.

— Vai, maică-măiculiță, e Stalin ! strigă Aniuta. Vladimir Onufrievici, mă auziți ? Și e foarte aproape de aici... Iată-i pe Molotov, pe Voroșilov... Și pe Mihail Ivanovici cu bastonul lui. De tulburată și excitată cum era, Aniuta pierdea întruna glasul.

În clipa aceea peste toate tribunele impresionant de mari, pline pînă la refuz de lume, trecu un uragan de aplauze și Mecetnîi, care și el aplauda, cu atîta frenezie încît îl dureau palmele, asculta comentariile Aniutei, repezi, agitate.

— Ia uite, Stalin e scund, mult mai scund decît ceilalți. Îmbrăcat simplu. Manta militară, șapcă și are niște mustăți mari, mari de tot, dar nu sînt negre, ci roșcovane.

În timpul acesta, în spatele tribunelor, se făcură auzite bătăile orologiului din turn — joase, tărăgănate, cunoscute în lumea întreagă. Sunetele acestea cădeau în mijlocul unei tăceri absolute, încordate, treceau în zbor pe deasupra tribunelor încremenite, se rostogoleau peste întinderea pieței și se întorceau estompate, doar ca un ecou.

— S-a deschis poarta de sub turn, comenta în continuare Aniuta. Aha, răsună copitele unui cal... Cineva a ieșit pe poartă, călare pe un cal alb.

— Nu e „cineva", ci Jukov, mareșal al Uniunii Sovietice, o corectă sever plutonierul, care avea pieptul plin de decorații scînteietoare. Trebuie s-o știi, tovarășe sergent-major. Primul dintre primii !

— Bine, ajunge, nu vă mai contraziceți !

Tulburarea Aniutei i se transmitea lui Mecetnîi ; simțea cum fata percepe avid tot ce se întîmplă în jurul lor. Totul i se părea important și voia să-i povestească despre toate : cum arată calul mareșalului Jukov, ce imensă e orchestra militară — sunetele ei făceau să tre-

salte granitul tribunelor, cum, unul după altul, din coloanele ce treceau prin Piața Roșie, ieșeau comandanții fronturilor, cum se apropiau de Mausoleu și, după ce salutau tribunele cu sabia scoasă din teacă, urcau în aripa dreaptă a Mausoleului. Aniuta povestea, turuia cu iuțeala unei mitraliere, de teamă, probabil, ca nu cumva să-i scape, să uite vreun detaliu. În clipele acelea, poate, i se părea că însăși istoria este aici, alături, și cum să-i scape ceva, cum să-l văduvească pe Mecetnîi de un amănunt cît de neînsemnat, pe el, care nu vede toate acestea !

— Da' știu că mai turui, sergent-major ! zise plutonierul cel cu decorații multe. Nu-l invidiez pe bărbatul matale. Ai să-l omori cu turuiala asta.

Mecetnîi auzi rîsul fetei, care trecu parcă peste această observație, continuîndu-și reportajul atît de personal. Între timp, de după clădirea Muzeului de istorie, peste Piața Roșie cobora un nor de ploaie lățos. Văzîndu-l, Aniuta îl înștiință pe căpitan. Norul acoperi discul soarelui, se stîrni un vînt rece și se porni o ploaie măruntă, înceată. Stropii băteau acum darabana pe cozorocul șepcii noi pe care o arborase Mecetnîi în ziua aceea. Pavajul de granit al pieței se înnegri, începu să lucească, dar parada se desfășura mai departe, ca și cînd nimic nu s-ar fi întîmplat. În sunetele muzicii militare, se auzea tropotul cadențat al pașilor — erau coloanele care treceau prin fața tribunelor. Nimeni nu lua în seamă ploaia. Coloanele treceau prin Piața Roșie și, după ce

ajungeau în spatele bisericii pestrițe Vasili Blajennîi, păstrînd cu strășnicie rîndurile, se scurgeau spre rîul Moscova. Unul după altul, treceau fronturile, sectoarele giganticului front ce se întindea din nordul pînă-n sudul țării. Întrucît nu vedea cum apare și trece un front și vine altul, Mecetnîi deslușea aceste schimbări după sunetele muzicii, întrucît plutonierul cel plin de medalii le comunicase că fiecare front va trece în sunetele marșului său.

— Vladimir Onufrievici, vin ai noștri ! strigă deodată Aniuta cu glas tare. Întîiul Ucrainean. În frunte — Konev al nostru. Maică-măiculiță, cum mai mărșăluiește, ca nimeni altul. A ridicat sabia, are cizme frumoase, lucesc ca oglinda... Îl cunoașteți, Vladimir Onufrievici, nu-i așa ?

— L-am văzut. A venit pe la noi, la regiment, pe cînd pregăteam ofensiva la capul de pod de la Sandomierz. A stat, a urmărit exercițiile. Tocmai atunci compania noastră trecea tîrîș sprijinindu-se în coate. Mareșalul s-a apropiat de un ostaș, unul gras, stîngaci, greoi. „Cum te tîrăști ? ! Posteriorul matale are să atragă atenția inamicului de la o poștă.“ S-a întins pe pămînt, acolo, și i-a arătat cum trebuie să se tîrască... Și acum, ce face el, comandantul nostru ?

— S-a suit în tribună. E foarte aproape de noi... Se bucură de respect, se vede. Toți îl salută, se apropie de el...

Răsuna muzica, executată de o fanfară imensă. Ascultînd-o pe Aniuta, după sunetele care îi parveneau la ureche, Mecetnîi se stră-

duia să-și închipuie întregul tablou al celor ce se petreceau în Piața Roșie, se străduia din răsputeri și nu reușea. Prea erau toate uimitoare, extraordinare. Imaginația se dovedea neputincioasă. În același timp, se gîndea la el însuși, prin cîte i-a fost dat să treacă, din cîte bătălii a ieșit, cîți tovarăși de front a pierdut, înainte de a ajunge la această paradă. Se gîndea la compania sa : unde o fi prins-o sfîrșitul războiului și unde, oare, în ce oraș german se află acum în dislocare ? Îi veni în minte locțiitorul său politic care a preluat compania, după ce el, Mecetnîi, s-a prăbușit, și a condus-o doar cîteva minute, iar acum este decorat *post-mortem*. Și la Mitrici, înmormîntat pe pămîntul Poloniei, într-o movilă în preajma apelor Vistulei, alături de mica statuie a unei madone străine, care se înalță încununînd parcă vîrful movilei. Se gîndea și la propria-i mutilare, și la ochiul salvat de „zeul oftalmologiei". Și la cei cărora nici o măiestrie de chirurg nu le va mai reda vederea, pentru ei lumina zilei s-a stins în război, pe front, și nu se va mai aprinde în vecii vecilor. Această paradă făcea parcă bilanțul războiului gigantic, inuman de greu, al eroismului nemaivăzut al poporului și, amintindu-și de prietenii săi, — cei vii și cei morți — Mecetnîi simțea în aceste clipe că nu și-a trăit degeaba viața, că a fost un bun soldat și a făcut pentru victorie tot ce i-a stat în puteri.

Ca un răspuns la aceste gînduri ale sale, auzi din spate un glas cam dogit :

— Cînd stai și te gîndești, fraților, ce mai război am cîștigat noi, ce dușman am învins. Primul Război pentru Apărarea Patriei, cînd Rusia l-a ciomăgit pe Napoleon, nici nu se poate compara cu al nostru. Războiul nostru pentru Apărarea Patriei a fost mult mai crîncen, mai înverșunat. Am luptat împotriva a tot ce este fascism... Kutuzov, Barclay de Tolli, Raevski, Davîdov — cine nu-i cunoaște și astăzi, după ce au trecut o sută de ani ! Iar Jukov, Konev, Rokossovski sau, să zicem, Isidor Artemievici Kovpak al nostru au cîștigat de zece ori mai multe bătălii. Și noi îi vedem. Uite-i, stau în fața noastră, pe Mausoleu... Chiar alături de noi, se poate spune...

Cel care vorbise nu a reușit să-și ducă ideea pînă la capăt. Prin aripa dreaptă a tribunei trecu un val de aplauze.

— Stalin s-a apropiat de marginea Mausoleului, spuse, tulburată, Aniuta. Stă în picioare, surîde, a arătat spre cer, a clătinat din cap, pasămite, ploaia nu intra în program... și-a ridicat gulerul mantalei. Acum se uită la noi, zău la noi, a zîmbit, vrînd parcă să spună, ce ne pasă nouă de ploaie...

Aplauzele nu conteneau, puternice, se rostogoleau în valuri peste tribune...

— ...Aplaudă și el.

Iată cînd regretă căpitanul că nu are voie să-și smulgă bandajul de pe ochi, să încalce ordinul.

— ...S-a depărtat... S-a oprit lîngă un alt grup. Îi spune ceva lui Voroșilov, și rîd amîndoi...

Absorbită de atîtea impresii, Aniuta își curmă relatarea. Mecetnîi n-o zărea, asculta vibrațiile puternice ale orchestrei, pasul apăsat al unităților care treceau prin fața tribunelor. Apoi huruitul tancurilor. După aceea foșnetul roților de cauciuc ale tunurilor și, în sfîrșit, un zgomot mai estompat — urmau mașinile unităților mecanizate.

Aniuta tăcuse pentru că observase că un maior, care stătea în față, aproape de frînghia ce separa grupul răniților de acela al diplomaților străini, mereu întorcea capul și se uita la Mecetnîi. Maiorul ținea o cîrjă subsuoară și un baston în mînă. Avea un moț de băiețandru de culoarea inului, ce-i ieșea de sub șapcă, era solid, vesel și prin întreaga-i înfățișare semăna cu actorul Mihail Jarov, pe care Aniuta îl văzuse cu puțin înainte în filmul „Birjarul aerului". Ce-o fi vrînd maiorul ăsta cu chip de băiețandru ștrengar ? De ce s-o fi uitînd așa la Mecetnîi și la ea ?

Desigur, Mecetnîi nu vedea nimic din toate acestea și nu putea să ghicească de ce a tăcut deodată Aniuta. Abia după aceea, reamintindu-și pînă-n cele mai mici detalii tot ceea ce se petrecuse atunci, în Piața Roșie, a înțeles și și-a imaginat cu o sensibilitate ascuțită cum s-au petrecut lucrurile. În ziua aceea el a intuit doar inexplicabila stare de neliniște a Aniutei.

Tocmai în momentul acela o coloană nouă păși în Piața Roșie. Fiecare soldat din coloană ducea un steag coborît spre sol sau un băț de steag cu un semn strălucitor, de neînțeles, în

vîrf. Cînd coloana a ajuns în dreptul Mausoleului, răsună o comandă, coloana se regrupă și se opri. Se auzi bătaia tobelor, niște sunete sacadate, ca de alarmă. Atunci cei din tribune au văzut ce purtau soldații.

— Duc drapele hitleriste ! exclamă Aniuta. Of, maică-măiculiță, sînt sute de drapele. Rînduri-rînduri coloana se apropie de Mausoleu.

Tobele băteau mai tare, mai sacadat. Aveai impresia că sunetele acestea au umplut pînă la refuz piața care semăna cu o cupă uriașă. Mecetnîi își plecă înainte capul, ca și cînd ar fi putut să vadă ceva prin bandajul compact ce-i acoperea ochiul. Se auzi zgomot de lemn și de metal lovindu-se de caldarîm.

— Le aruncă... Le aruncă lîngă Mausoleu. Maică-măiculiță — cîte sînt !...

Drapele, stindarde cu embleme și simboluri ale fascismului, relicve ale diviziilor, ale corpurilor de armată nimicite, formaseră de acum un morman destul de înalt la temelia Mausoleului, în timp ce soldații se apropiau, rînduri-rînduri, și aruncau, tot aruncau mereu altele, și altele, după care, eliberați parcă de o povară neplăcută, se regrupau și continuau să mărșăluiască prin Piața Roșie, spre biserica Vasili Blajennîi, făcută toată parcă dintr-o stambă multicoloră.

Apoi Aniuta văzu că maiorul căruia în sinea ei îi spunea deja Jarov, încearcă să ajungă pînă la ei, făcîndu-și cu greu loc prin mulțimea compactă. Acum pe pieptul maiorului se

vedeau desluşit cîteva rînduri de panglici multicolore.

Se îndrepta spre ei, aruncînd în dreapta şi în stînga :

— Iertaţi-mă... Scuzaţi, vă rog. Cer iertare... Permiteţi să trec.

Şi deşi chipul lui, cam insolent, avea o expresie blajină şi zîmbetul stăruia mereu pe buzele-i pline, fără să ştie de ce, Aniuta simţi o nelinişte instinctivă, chiar teamă. Mecetnîi ţinea mîna ei într-a sa şi tulburarea fetei i se transmise şi lui.

19

Între timp, piaţa prinse a scînteia de alămurile uriaşei fanfare reunite. Această fanfară gigantică înainta în rînduri largi, ocupînd aproape tot caldarîmul pieţei rămase pustii, spălate de ploaie şi înnegrite din această pricină. Sute, poate chiar mii de alămuri intonau armonios sunetele unui marş solemn, şi două şiruri de muzicanţi cu tobe turceşti stîrneau un bubuit atît de infernal, încît părea că se cutremură pînă şi turnul Kremlinului.

Dar fata relata toate acestea cumva fără vlagă, distrată parcă, privea înaintea sa şi nu dădea atenţie acestei măreţii scînteietoare de alămuri. Prin tribune se rostogoli din nou o furtună de aplauze.

— Ce este ? Aniuta, ce se petrece ?

— Stalin şi ceilalţi conducători părăsesc tribuna şi coboară nu ştiu unde, în jos...

În clipa aceea, Mecetnîi auzi un glas radios şi foarte cunoscut :

— Volodka !

Mecetnîi tresări.

— Vladimir Mecetnîi ? Vladimir Onufrievici ?

— Slavka ! strigă Mecetnîi. Slavka Voronov. De unde ai apărut, drace împieliţat ?

— De acolo, de unde vii şi tu, din spital... Am fost rănit pe front. Ce-i cu tine ? De ce ţi-au bandajat în halul ăsta scăfîrlia ?

— Ochii. Unul mi l-au scos, iar celălalt — cine-l ştie, s-ar putea să fi scăpat. Şi tu ce ai păţit ?

— Piciorul, frate, piciorul. Rotula genunchiului. Medicii îmi promit să mi-o dreagă, şi uite, e a treia lună de cînd o tot dreg... Să ştii că te-am recunoscut de departe, cu toate bandajele. Mă uit — Volodka Mecetnîi cu un sergent-major foarte simpatic... Şi tu nu m-ai văzut ?

— Deocamdată, Slavuşka, nu am cu ce să văd.

— Ah, da, ochii, înţeleg. Dar, trebuie s-o recunosc, tu şi pe orbecăite ţi-ai ales o însoţitoare drăguţă. Nu mă prezinţi ?

— Stanislav Voronov, colegul meu de institut, poreclit de golani „Lipie“, rosti radios Mecetnîi şi încă atunci s-a mirat că glasul Aniutei nu exprima nici o bucurie, ba, dimpotrivă, o auzi cum se recomandă rece, protocolar :

— Sergent-major Anna Lihobaba.

— Cum, cum ? exclamă interogativ Voronov.

— Aşa cum aţi auzit, tovarăşe maior.

— Uf, ce nume! Nu ți-e frică, Volodka, cu o asemenea însoțitoare? Mecetnîi auzea sunetul ușor al cîrjei și își închipuia ce sprinten sare maiorul în cîrja lui, purtîndu-și chiar vesel piciorul bandajat: cîrja și bastonul loveau vioi, din timp în timp, asfaltul.

Cum se întîmplă întotdeauna cînd se întîlnesc doi foști colegi de școală, care nu s-au văzut demult, conversația se desfășură după cunoscutul tipic în asemenea cazuri: „Ții minte?“, „Știi?“, „Cutare se află în prezent în cutare loc“, „Cutare s-a însurat“. De altfel, nici unul din ei nu-l lăsa pe celălalt să-i răspundă la întrebarea pusă, alte nume, alte fapte și evenimente erau citate, unele peste altele.

Deodată însă maiorul întrebă:

— Spune-mi, Volodka, ce fac ai tăi? Cum o duce Natașka? Vovka?... Cîți ani a împlinit? Vreo cinci, nu-i așa? Cred că e băiat mare?

Mecetnîi simți cum Aniuta s-a încordat toată, dar nu dădu importanță acestui lucru. Fără să răspundă la întrebare, vorbi grăbindu-se parcă:

— ...Și pe Leoșa Kapustin l-am întîlnit, închipuie-ți, tocmai pe Vistula. Comanda batalionul tehnic auxiliar al aerodromului, în divizia de sub comanda generalului-locotenent Alexandr Pokrîșkin. Este maior în serviciul auxiliar. A căpătat un aer distins, s-a îngrășat și, pe deasupra, a început să graseieze, ca să-și dea aere, probabil.

Căuta în mod vădit să schimbe subiectul.

— Bine, dar Natașka, despre ea nu mi-ai răspuns nimic, îl întrerupse maiorul, care nu

înțelese manevra lui Mecetnîi. Doar știi că și eu mă uscam de dorul ei pînă prin anul patru... Nu v-ați văzut deloc în timpul războiului?

— Ne-am văzut... O singură dată. Mecetnîi îi făcu un semn ușor cu cotul maiorului, dar o făcu destul de neîndemnatic. Atunci însă nu dădu importanță stîngăciei sale.

— Am înțeles, trec pe recepție, răspunse acesta și începu să turuie, descriind cum și unde i-a fost dat să lupte, unde și de cîte ori a fost rănit, unde și în ce spitale a zăcut, în ce spital a întîlnit cele mai simpatice surori și ce perfidă e această rotulă, naiba s-o ia...

Aniuta mergea, ca totdeauna, calm, cu pas egal, numai că nu-l lăsă pe Mecetnîi s-o ia la braț, ci-l conducea, așa cum o făcea înainte, cînd se plimbau împreună. Antrenat de amintiri și de conversația cu fostul lui coleg de școală, căpitanul nu dădu nici o atenție acestui detaliu. Nu observă nici că e taciturnă. De altfel, toate acestea se puteau explica ușor: o zi ca asta, cu atîtea impresii, și ea care a trebuit să vorbească atîta, relatîndu-i absolut tot ceea ce se petrecea în jurul lor.

— Ei, și cum ai de gînd să trăiești mai departe? îl întrebă maiorul.

— Mai departe, mă demobilizez și mă întorc la institut. Cred că o să mă reprimească. Că doar din ultimul an am plecat noi amîndoi pe front. Și tu ce ai de gînd?

— Nici nu știu. Poate trec la Institutul de aviație. Că deh', am acum o specialitate: pilot în aviația de vînătoare, și pe deasupra

clasa — extra. Stau și mă gîndesc, dacă termin Institutul de aviație, poate că reușesc s-o cîrmesc spre ștăbime. De ce nu ? E foarte ușor. Un as din cel de-al doilea război mondial. Numai piciorul, rotula asta, dracu s-o ia, se va vindeca oare sau ba ?... Știi cum m-au poreclit în spital ? „Piciorul petrece“, zău așa.

Pe strada Gorki își luară rămas-bun. Maiorul porni vesel șontîc-șontic spre intrarea în metrou, iar Aniuta îl conduse pe Mecetnîi în fața Bibliotecii Lenin, unde urma să-i aștepte mașina spitalului.

— De ce taci mereu ? o întrebă Mecetnîi. Te-a supărat turuiala noastră ? Te-ai plictisit ?... Sau nu ți-a plăcut Slavka ?

— Nu, de ce să nu-mi placă, e simpatic, vesel.

— Atunci ai obosit pesemne. Sau, poate, ai răcit în ploaie ?

— Nu, totul e normal, după cum vă place să vă exprimați...

Prins de impresiile zilei ce trecuse, Mecetnîi nu dădu atenție acestui „dumneavoastră“. Continua să trăiască toate momentele paradei, în urechi îi răsunau orchestre, auzea pasul unităților care treceau, scrîșnetul șenilelor de la tancuri, aplauzele cu care tribunele îi întîmpinau pe conducătorii de partid și pe vestiții comandanți de oști, auzea zgomotul abia perceptibil și cu totul aparte al drapelelor și stindardelor hitleriste ce se loveau de caldarîm.

După ce s-a întors la spital, povestea întruna, neobosit, despre toate acestea vecinilor

săi. Ascultătorilor le luau locul alții, noi, și el își relua de la capăt povestirea. Deodată simți un miros de cafea și de țigări „Herțegovina Flor“. Venise profesorul. La rîndul său, l-a pus pe căpitan să repete totul, de la început pînă la sfîrșit. După ce îi ascultă relatarea, spuse :

— Uite ce-i, eroule. Înainte de culcare, ia, te rog, un somnifer. Să dormi ca lumea. Mîine îți scot bandajul, și dacă bătrînul Preobrajenski mai este bun la ceva, mîine îți recapeți vederea.

— Mîine ? Chiar mîine ?

— Întocmai. Și, după cum îți place să te exprimi, la orele patru fix... Păstrează-ți calmul... Fără emoții, te rog... Eu trebuie să am emoții, pentru că mîine voi forța eu Oderul meu și, după cum vezi, sînt vesel și plin de energie...

Mecetnîi luă un somnifer, adormi într-o dispoziție de așteptare radioasă, și avu în noaptea aceea niște visuri plăcute, în care eroina principală era Aniuta.

20

A doua zi dimineața se trezi în aceeași dispoziție, cu senzația că-l așteaptă o bucurie mare. Ce anume ? Ah, da, profesorul a promis să-i scoată bandajul de pe ochiul operat... Are să vadă, are să vadă... El, Mecetnîi, are să vadă din nou. Îi va vedea chipul... Iar apoi, azi,

mîine, în orice caz, zilele acestea, el și cu A-niuta se vor căsători.

Dar unde o fi Aniuta ? Ce-i cu ea ? Dimineața, înainte de vizita medicală, nu exista să nu treacă pe la el. Măcar pentru o clipă, să-i dea bună dimineața. Și astăzi s-a împotmolit pe undeva. Nu veni nici la ora unsprezece, cum avea obiceiul, s-o facă, după ce termina cu îndatoririle ei de soră. Se așeza pe patul lui să mai stea la taclale.

Absorbit de gîndurile legate de recăpătarea vederii, făgăduită de profesor, Mecetnîi nu dădu nici atunci prea mare atenție absenței ei.

Dar cînd nici după masa de prînz Aniuta nu se arătă în salon, Mecetnîi se îngrijoră de-a binelea. Totuși, unde o fi ? Ce-i cu ea ? Nu cumva s-a îmbolnăvit, după ce în ajun au stat amîndoi în ploaie ?... Și-i încăpățînată ! Cît a încercat el s-o convingă, nu a vrut în ruptul capului să-și îmbrace mantaua veche, cu care a făcut războiul, înnegrită de fum la focurile de vreascuri. S-a dus la paradă numai cu tunica militară nou-nouță, și doar a plouat. E drept, a fost o ploaie scurtă, o ploicică mai degrabă, dar tot a fost. Ba, pe deasupra a fost și o zi cam rece.

Îngrijorat, Mecetnîi o luă spre camera de gardă a surorilor, pe orbecăite — ținea minte drumul.

— Nu știți unde o fi Aniuta ?

— Dumneavoastră, tovarășe căpitan, trebuie să știți mai bine unde se află sergentul- major Lihobaba, auzi el răspunsul, nu lipsit de venin,

și, după glas, își dădu seama că trebuie să fie acea soră Kaleria, care, neavînd domiciliu, împărțea cu Aniuta cotlonul ce li se repartizase și căruia ele îi ziceau „cămară medicală".

— S-a îmbolnăvit ?

— Da' de unde, e bine mersi.

— Atunci, unde-i în momentul de față ?

— Nu vă spun, dumneavoastră trebuie s-o știți mai bine. A plecat și gata socoteala !

— Cum adică a plecat ?

— Așa cum se pleacă. Pe picioarele ei. S-a întors cam necăjită parcă de la paradă, nu mi-a spus mie nimic, și-a strîns lucrușoarele... Apoi — rucsacul pe umeri și — valea. Nici măcar nu și-a luat rămas-bun de la mine, da' mie, bineînțeles, nu-mi pasă.

— Dar unde a plecat, spune-mi, unde ?

— Habar n-am. Vă spun doar, nu mi-a zis o vorbă. În general e cam într-o ureche Niușka asta a dumneavoastră.

Mecetnîi își înfipse mîinile în marginea mesei, de parcă cineva, deodată, l-ar fi lovit în cap. Vestea era atît de neașteptată, încît îți venea greu să-i dai pe loc crezare. A plecat ? Cum a putut să plece ! Poate că femeia asta răutăcioasă îi joacă o festă, își bate joc de el. Ea și cu Aniuta aveau veșnic neînțelegeri între ele. Kaleria o invidia pe Aniuta și nu se zgîrcea defel la vorbe veninoase.

— Nici nu și-a luat rămas-bun...

— Poate și-o fi luat ea de la cineva, urmă semnificativ Kaleria, cu o aluzie vădită. Întrebați-l pe profesor. Poate că pe la dînsul a tre-

cut. Apoi, ridicîndu-se de la masă, Kaleria veni aproape de Mecetnîi. Nu vă faceți sînge rău, tovarășe căpitan, dați-o naibii pe Niușka asta. Să știți că nu-i deloc așa cum v-o închipuiți. Vi s-a băgat sub piele nu numai dumneavoastră, a folosit și cu profesorul exact aceeași manieră, și încă cum — moșul o sorbea din ochi. Dumneavoastră nu vedeți, dar eu, slavă Domnului, am ochii sănătoși, și stîngul, și dreptul...

— Prostii.

— Păi, în cazul ăsta, de ce mai stați de vorbă cu o proastă ? Mă întrebați, vă răspund. Iar în ce-l privește pe profesor — o știe toată clinica. Întrebați pe oricine, și, pe un ton, de data asta cam obraznic, adăugă : Eh, căpitane, căpitane, amintiți-vă cuvintele cîntecului : „iubirea fără bucurii a fost, fără tristețe-i despărțirea"... În prezent, numeric, noi, muierile, am depășit cu mult plafonul maxim. E de-ajuns să fluieri o dată : vin buluc — ia-ți-o pe care vrei — pe alese. Măcar și pe mine, de exemplu. Dumneavoastră nu mă vedeți, să știți că sînt frumoasă. Alături de mine Niușka e o stîrpitură... Nici n-ai la ce să te uiți.

Fără să-i răspundă, Mecetnîi ieși din camera de gardă și o luă spre salonul lui. De tulburat ce era, se izbi de perete și lovitura îl duru multă vreme. Nici acum nu era convins că este adevărat ceea ce-i spusese Kaleria. Aniuta a plecat... De ce, de ce ? L-a scos din focul luptei pe umerii ei, l-a salvat, riscîndu-și propria ei viață. Cît l-a dădăcit după aceea. Cîte obsta-

cole a învins, luptîndu-se pentru el. Și acum, poftim, a plecat. A plecat în ajunul zilei cînd el trebuie să-și recapete vederea. Ce simplu : și-a strîns lucrușoarele și a plecat. Nici nu s-a sfătuit cu el. Nici măcar nu și-a luat rămas-bun.

Da, categoric, trebuie să fie o neînțelegere la mijloc. Minte cu siguranță muierea asta ticăloasă, roasă de invidie... Și-a strîns lucrurile în sacul de campanie, și-a făcut formele de ieșire din spital... Nu se poate. Aniuta nu putea să procedeze cu atîta cruzime. Nu este în firea ei. Și apoi, după conversația aceea ciudată „în adăpostul" profesorului, relațiile s-au clarificat. Ea nu a spus atunci „nu", din contră, s-a bucurat, era vădit fericită. După aceea, la paradă, au mers braț la braț, strîns lipiți unul de celălalt, ca doi tineri căsătoriți. Kaleria minte precis sau denaturează adevărul. Trebuie să fie altceva la mijloc în toată povestea asta...

Cînd medicul-șef al secției intră în salon, să-l prevină pe Mecetnîi că peste o oră vine cineva să-l ia ca să i se scoată pansamentul, căpitanul stătea nemișcat pe patul lui, întins peste pătură, cu papucii în picioare. Nu reacționă în nici un fel la informația primită, nici măcar nu-și schimbă poziția în fața medicului ; îl întrebă doar :

— Unde a dispărut sora Aniuta ?

— Cum, nu știți ? A plecat aseară, îi răspunse medicul, necăjit că vestea adusă de el, în legătură cu scoaterea pansamentului, a produs o impresie atît de slabă asupra bolnavului.

— Dar unde, unde a plecat ?

— S-a dus, pesemne, la serviciul de cadre. Şi-a făcut ieşirea din clinică. Ieri am dat drumul multora dintre răniţii noştri, şi a plecat şi ea.

— Dar de ce ?

— Tocmai mă pregăteam să vă întreb eu pe dumneavoastră. Cînd a aflat că ea a plecat, comandantul nostru şef, profesorul, s-a făcut foc : cine i-a făcut ieşirea, de ce nu i s-a raportat dumnealui ?... Ţipă şi acum. Cîţiva inşi au zburat glonţ din „adăpostul antiaerian". Care va să zică, nici dumneavoastră nu ştiţi. Ciudat... Deci, să fiţi gata, peste un ceas vine cineva să vă ia.

Cît aşteptase Mecetnîi momentul acesta ! Cît a visat ziua, ceasul în care va putea vedea din nou nu lumina aceea slabă estompată a becului electric, ci lumina zilei, lumina adevărată şi se va convinge definitiv că a scăpat de nenorocirea aceea cumplită, redevenind om ca toţi oamenii, un om activ, întreg.

De cîte ori au stat de vorbă el şi cu Aniuta despre ceasul acesta ! Iată că a sosit în sfîrşit, iar Aniuta nu mai este cu el. A dispărut. S-a evaporat. Ce-ar putea oare să însemne dispariţia ei subită ? De ce-o fi plecat ? Este imposibil ca ea să-l fi dădăcit atîta numai şi numai ca să îndeplinească misiunea primită din partea companiei lor ! Deşi, s-ar putea să fie şi asta. Nu este exclus. Poate că şi sentimentele şi le sacrifica pentru a-l mîngîia, a-l consola în minutele, în lunile acelea atît de grele. E cu putinţă oare să fi plecat pentru totdeauna ?... Nu, nu se poate, pur şi simplu va lipsi un timp, s-a dus, pesemne, să-şi rezolve o problemă a ei, de care el nu are cunoştinţă...

Şi ce bine a fost ieri ! Parada Victoriei, răsunau fanfarele unite ale armatei, răsunau solemn paşii învingătorilor şi se loveau cu zgomot stindardele şi drapelele inamice, aruncate la piedestalul Mausoleului. Şi acest glas subţire, ca de copil, care-i povestea, cu încîntare, tot ce se petrecea în jurul lor. Ea a fost ochii lui, şi pentru el, parada era indisolubil legată de această fată, de glasul ei. Totuşi, ce s-a întîmplat, drăcia dracului !

Cît pe ce să uite ceea ce-l aştepta în ziua aceea, revedea în gînd impresiile din ajun, se oprea la fiecare moment al zilei de ieri, căutîndu-l pe acela care o determinase pe tînăra fată să facă ceea ce făcuse. Deodată, îl fulgeră un gînd. Mai precis, îi răsună în minte întrebarea pe care i-o pusese maiorul : „Ce fac ai tăi ?... Nataşka, Vovka ?..." Da, asta e. Nu-şi putea aminti ce i-a răspuns, dar atunci, pe moment, i s-a părut că Aniuta nu a înregistrat întrebarea. Mergea în continuare tăcută, fără să se amestece în discuţia dintre cei doi vechi prieteni... Desigur, în clipa aceea el nu-i vedea chipul, dar îşi zisese că Aniuta nici nu a băgat de seamă răspunsul cam din topor al maiorului : „Am înţeles, trec pe recepţie".

Reconstituind amănuntele zilei din ajun, îşi aduse aminte că, după ce s-au despărţit de maiorul Voronov la intrarea în staţia de metrou, ei nu şi-au continuat drumul, la braţ, ca îna-

inte de paradă. Acum ea îl conducea, întocmai cum o făcea altădată, în cursul plimbărilor lor, așa cum o fac de obicei surorile medicale.

Da-da-da. Ieri, plin de impresiile paradei, nu a observat nici acest detaliu, ca apoi, povestind toată seara mereu altor ascultători tot ceea ce s-a desfășurat în Piața Roșie, nici să nu observe că Aniuta nu se afla lîngă el. Deci asta a fost !

Acum era convins că toată nenorocirea s-a produs din cauza trăncănelii maiorului, că, auzind întrebarea acestuia despre Natașa și Vovka, fata și-a închipuit că Mecetnîi are undeva familie, a cărei existență i-o ascunde cu străşnicie. S-o fi supărat ? S-o fi speriat ? Ori, poate, a hotărît să nu distrugă această familie a lui, de fapt, inexistentă, să nu-l lase fără tată pe acest Vovka, pe care nici nu-l cunoștea. Sigur, asta e în firea ei. Cu curajul și franchețea specifice ei, a luat chiar atunci hotărîrea, iar ca să evite o discuție grea, penibilă, explicații, înduplecări, s-a decis să plece imediat din viața lui. Era de acum convinsă că el nu este orb și că nu mai are nevoie de ocrotire și îngrijire. Ba, pe deasupra, s-a și supărat, probabil, pe el, pentru faptul că niciodată în discuțiile lor nu a pomenit de aceste două nume, care au răsunat atît de neașteptat pentru ea, și nu i-a povestit absolut nimic despre existența acestor două ființe.

Reconstituind logic, minut cu minut, ziua din ajun, Mecetnîi a ajuns la concluzia că tocmai așa s-au petrecut lucrurile.

21

Ajungînd la această concluzie, chiar se liniști. Era cel mai ușor lucru să-i explice Aniutei acea poveste tristă, de fapt însă foarte simplă, pentru că, din păcate, în anii războiului s-au petrecut destule povești de acest gen. De altfel, el nu făcea o taină din această istorie. Pur și simplu nu-i făcea plăcere să deschidă o pagină demult închisă din viața sa, pe care și el însuși se străduia s-o dea uitării.

Da, a existat Natașa. O studentă, colegă cu el, colegă de institut și de an. O studentă foarte capabilă și, pe deasupra, de o rară frumusețe. Era frumoasă în totul : și silueta, și glasul, și trăsăturile regulate, clasice ale feței. Aproape jumătate din băieții, colegi de an cu ei, rînd pe rînd, se îndrăgosteau de ea, de altfel, cam fără succes.

Mecetnîi — un tînăr arătos, lat în umeri, cu moț bălai și cu ochi căprui, primul la învățătură, sportiv, care nu o dată a apărat onoarea institutului la diverse competiții orășenești și regionale — a avut noroc. După ce a tot comparat și a cîntărit vreme îndelungată, Natașa l-a ales pe el. Se căsătoriră și, spre deosebire de multe alte perechi tinere de studenți, își încropiră o viață destul de plăcută. Cînd erau în anul trei, Natașa dădu naștere unui băiat. I-au pus numele Vladimir, în cinstea lui taică-său, și-i ziceau Vovka. Locuiau într-o cameră, iar pentru a-l dădăci pe Vladimir-junior, Natașa o invită la ei pe o mătușă bătrînă sin-

gurativă. Mătușa își părăsi micul orășel din Ural, unde locuise pînă atunci, și se mută la ei. Era blajină, mai bombănea din cînd în cînd, dar preluă asupra-i toate grijile legate de nepoțel și de gospodăria tinerei familii. Renunțînd la orice fel de distracții și chiar la sport, Vladimir-senior muncea nopțile — ca să cîștige un ban, făcea schițe și planuri pentru niște uzine din localitate. Nu-i venea ușor, de bună seamă, dar o iubea ca pe ochii din cap pe frumoasa lui soție și nu-și cruța puterile ca să-i dea posibilitatea să-și continue studiile și să nu ducă lipsă de nimic. Trăiau așa, nu se certau, deși, ce-i drept, în relațiile dintre ei nu se simțea prea multă căldură. El o ajuta pe Natașa la învățătură și așa au trecut amîndoi, cu note destul de bune, în ultimul an de institut.

Perechea era deseori dată chiar drept exemplu altor studenți, iar fotografiile lor au apărut, nu o dată, alături, pe panoul de onoare al fruntașilor la învățătură...

Prima neînțelegere gravă în familie avu loc atunci cînd izbucni războiul. În zilele cînd diviziile nemțești asediau Moscova, în orașul unde locuia familia Mecetnîi se formă de urgență o divizie în care intrau comuniștii și comsomoliștii, una dintre acele divizii ale Uralului, devenite celebre mai tîrziu. Ca student în ultimul an de institut, Vladimir avea dreptul la amînare. Dar a decis să nu profite de acest drept, declarînd familiei că vrea să plece pe front. Natașa nu l-a înțeles : familist, cu nevastă și copil, mai are un pic și iese inginer, el nu poate, nu are dreptul să-și lase baltă învățătura, să-și părăsească familia, nu are dreptul să riște viitorul lor comun. După o noapte de explicații furtunoase, cînd Natașa, cu glas tare, își exprimă regretul că s-a măritat cu un asemenea nătărău, dimineața, Vladimir s-a dus să se prezinte la comisariatul militar. Despărțirea a fost totuși sinceră, caldă. În gară Natașa plîngea, micuțul Vovka, deși nu înțelegea nimic din cele ce se petreceau, plîngea și el, agățîndu-se cu mînuțele de cojocul nou-nouț al lui taică-său. Soții și-au făgăduit reciproc să-și scrie. Într-adevăr, el îi trimitea cît se poate de regulat pliculețele triunghiulare soldățești, o încredința că o iubește, îi scria că nu visează decît la clipa cînd se va întoarce acasă și la viața fericită pe care o vor duce ei, după ce neamțul va fi învins. Natașa îi răspundea foarte punctual. Cu pedanteria ce o caracteriza, își numerota scrisorile, și cînd Mecetnîi, care primise deja gradul de locotenent, a fost rănit în bătălia de la Rjev, tocmai atunci i-a sosit scrisoarea cu numărul douăzeci și opt : o carte poștală, scurtă, doar cîteva rînduri, în care Natașa îl înștiința că acasă totul merge bine, că Vovka crește sănătos și voinicel. Îi comunica diferite fleacuri legate de viața de acasă, dintre cele mai obișnuite, dar atît de dragi inimii unui soldat.

Rănit fiind, Mecetnîi a fost trimis într-un spital din spatele frontului, la Kalinin, care, deși suferise distrugeri grave în perioada ocupației hitleriste, se afla de acum în spatele a-

dînc al frontului și era primitor cu răniții. Spitalele acestui oraș erau vestite prin îngrijirea bună, conștiincioasă și calificată a răniților.

Rana lui Mecetnîi se dovedi a fi destul de gravă, complicată prin faptul că, în focul ofensivei, sanitarii l-au găsit într-un tîrziu pe cîmpul de luptă și atunci cînd i s-a dat primul ajutor, nu au fost luate toate măsurile antiseptice necesare. Rana se inflamă, se infectă și exista pericolul unei septicemii. Cu toate acestea, îngrijirea exemplară și organismul sănătos al lui Mecetnîi au învins. Din spital, Vladimir trimitea în continuare scrisorile lui, acasă. Mîna rănită nu prea îl asculta, nu putea scrie și-și dicta misivele unui vecin de salon. Cu ajutorul acestui vecin, îi povestea Natașei viața lui în spital, îi spunea că a primit Ordinul Drapelul Roșu pentru asaltul orașului Rjev, îi împărtășea dorința lui fierbinte să se pună cît mai repede pe picioare, să ajungă luptînd, pînă la Berlin și să se întoarcă acasă o dată cu victoria. Îi comunica și numărul cel nou al poștei de campanie.

Natașa i-a răspuns și la numărul nou al poștei militare. Îl înștiința în scrisoare că ea, ca soție de militar decorat pe front, în locul cămăruței lor de studenți, a izbutit să obțină o locuință convenabilă, într-un imobil nou, unde el, cînd se va întoarce o dată cu victoria, se va odihni ca lumea, în condiții bune. Pe Mecetnîi îl bucură mult această veste. I-a răspuns printr-o scrisoare lungă, de data asta cu mîna lui, comunicîndu-i totodată că este posibil să i se

dea drumul să-și facă mai departe convalescența în Uralul lor natal. Nu apucă să primească răspuns la această scrisoare. L-au expediat cu un tren militar care transporta răniții în spitalele din spatele adînc al frontului. Se bucură nespus : avea asigurată o bună supraveghere medicală și, mai ales, în tren răniții erau bine hrăniți : nu va fi nevoit să-și folosească bonurile de alimente. Era de-a dreptul un mare noroc, pentru că n-ar fi vrut să sosească la soție și la copil cu mîinile goale.

Ajungînd în orașul natal, își valorifică în primul rînd bonurile alimentare nefolosite mai multe zile, își ticsi ranița cu tot soiul de produse de-ale gurii și, tulburat, savurînd dinainte bucuria revederii, porni să-și caute familia la noua adresă. Locuiau acum într-un raion nou, un orășel al militarilor. Sărind cîte două trepte, zbură pur și simplu pînă la etajul doi. Trăgîndu-și greu răsuflarea, bătu nerăbdător la ușă.

Îi deschise un bărbat scund, îndesat, cu capul rotund și cam chel. Omul era la pijama și papuci. Își potrivi ochelarii pe nas și-l întrebă pe noul-venit :

— Pe cine căutați, tovarășe locotenent-major ?

— Pe Natașa, Nu stă aici ?

— Cum să nu, stă... Își hrănește fiul. Și strigă : Natașa, te caută cineva.

Mecetnîi apucă să vadă o manta militară în cuier iar sub cuier niște cizme ofițerești, lustruite lună. Neînțelegînd ce se petrece, con-

tinua să se foiască în prag, cînd apăru Natașa, îmbrăcată cu un capoțel și ținînd în mînă o lingură mînjită de griș cu lapte. Văzîndu-l, încremeni și întrebă doar atît :

— Tu ?

Chipul ei cam imobil, cu trăsături regulate, exprima mirare și, după cum i se păru, spaimă. Da, bineînțeles, spaimă. O spaimă vizibilă.

Continuau să stea așa toți trei, în tăcere : bărbatul — în pijama și papuci, femeia — speriată, și el, Mecetnîi, care tot nu pricepea nimic.

— Așa... pe neașteptate... Nici măcar nu m-ai prevenit că vii... N-ai citit ultima mea scrisoare ? mormăia femeia. Scrisoarea cu numărul treizeci.

Iar în timp ce ei stăteau în ușa de la intrare, în antreu apăru un băiețel de vreo patru ani, rumen în obraji, sănătos, cu o mutricică rotundă, mînjită cu griș. Se uita mirat la militarul necunoscut cu manta veche și raniță după umeri și la chipul speriat al mamei lui. Intuind probabil ceva rău, înspăimîntător, se aruncă spre bărbatul cu pijama și-și lipi căpșorul de genunchii acestuia.

— Vovka ! se repezi spre el Mecetnîi. Vovka, băiatul tatei ! Nu mă recunoști ? Sînt tăticul tău.

Băiatul, care se tot lipea de bărbatul cu pijama, se porni deodată pe plîns și urlă printre lacrimi :

— Pleacă, pleacă de aici, nene rău ce ești ! Și, căutînd apărare la omul în pijama, se rugă de el : Tăticule, alungă-l, spune-i să plece.

— Vovocika, Vovocika, mormăia, fîstîcită, mamă-sa.

— Pleacă, să plece nenea ăsta !

Pierdut, omul în pijama mîngîia băiețelul blond pe creștet și se foia de pe un picior pe altul.

Apoi, bărbații se priviră drept în ochi. Amîndoi se simțeau penibil, îngrozitor. Dar nu scoteau o vorbă.

— Spune-mi, unde ai tras. Sună-mă. Eu cu Anatoli avem telefon. Am să dau o fugă pînă la tine și am să-ți explic totul, bolborosea femeia, cu buzele albe, și chipul ei frumos, clasic, schimonosit de teamă cum era, își pierduse în clipa aceea orice farmec.

Fără să-i răspundă, Mecetnîi îi întoarse spatele și ieși pe ușă. Nu a scos un cuvînt, dar trînti ușa în urma sa atît de tare, încît din tavanul acestei case noi, care mirosea încă a var umed, căzură cîteva bucăți zdravene de tencuială.

Comandantul militar de serviciu al orașului îl repartiză pentru o noapte la un cămin de tranzit, situat în clădirea uriașă a unui club muncitoresc, rechiziționată în acest scop. Nu-i telefonă Natașei. La ce bun ? Totul era cît se poate de limpede. Dar, în cursul nopții, ea însăși îl găsi, dădu buzna în camera, unde, în diferite colțuri, pe niște paturi din scînduri, dormeau și sforăiau vreo zece inși. Cum intră, se porni pe bocit, ca muierile, cu glas tare, fără să țină seama de capetele somnoroase ce se ridicau buimace de pe pernele improvizate, umplute cu fîn și avînd forma unor clătite.

Mecetnîi se îmbrăcă în grabă și porniră amîndoi pe străzile orașului, unde îi era cunoscut fiecare colțișor, orașul care, dintr-o dată, îi devenise străin, neprimitor. Pășea, aparent liniștit, călcînd apăsat și chipul îi era calm, parcă împietrit. Ea însă, de obicei atît de zgîrcită la vorbă, nu tăcea o clipă, vorbea, vorbea întruna, ștergîndu-și lacrimile cu mîneca paltonului și strîngîndu-și părul ce-i ieșea mereu de sub basma. Și, nu se știe de ce, repeta mereu : cum de n-ai primit scrisoarea mea numărul treizeci ? Acolo ți-am explicat totul, totul. Probabil, el, Vladimir, nu știe cum se trăiește aici, în spatele adînc al frontului. Cei de pe front primesc rații, sînt îmbrăcați, mănîncă pe săturate, iar el, ca ofițer, mai primește, pe deasupra, rație suplimentară. Pe cînd aici, la ei, totul e pe cartelă și se dau niște grame, acolo, nenorocite... Ba pe deasupra, ți se urăște stînd la coadă ca să le iei. În ce o privește — mai treacă-meargă — poate să ia prînzul la institut, dar Vovka nici nu cunoștea culoarea laptelui. Iar Anatoli — e atît de bun, atît de atent, de grijuliu. Ea s-a mutat cu copilul în locuința lui, bună, călduroasă. Anatoli e inginer-maior. Este reprezentant militar într-o uzină. Acum o duc în sfîrșit ca lumea. Vovka are tot ce-i trebuie, ai văzut doar cum arată, ce voinicuț este.

— Ah, dacă voi, cei de pe front, ați ști ce viață ducem noi aici, în spatele frontului. Noi vă scriem : sîntem teferi, sănătoși, o ducem bine. Asta numai pe hîrtie, în scrisori, pe cînd

în realitate... Relațiile mele cu Anatoli sînt altfel decît relațiile pe care le au multe fete cu diverși bărbați. Între noi e ceva serios. Îndată ce ai să dai divorț, ne vom căsători, și Anatoli îl va înfia pe Vovka. E tare bun și nu mai poate după copil. Ai văzut și tu... Familia lui Anatoli a pierit la Leningrad. Vrea să-i dea băiatului numele lui... Ei, de ce taci întruna ? Mă disprețuiești, da ? Mă urăști, nu-i așa ? Tu auzi ce-ți spun ?

Mecetnîi o asculta și nu o auzea. O și ștersese, în gînd, pe femeia asta din viața lui.

Nu a încetat s-o iubească. Nu, a șters-o, pur și simplu, din viața lui. Îi era total străină. Dacă nu ar fi existat pe lume bondocelul rumen cu căpșorul rotund și păr bălai, cu buzele groase, mînjite cu griș... Și nu putea uita cum acest copilaș bondoc se uita speriat la taică-său, iar celuilalt bărbat îi spunea „tăticu“ și se ruga de el să-l apere.

Mecetnîi pășea pe asfaltul străzii pustii și auzea cum scîrțîie tălpile cizmelor lui noi, primite după ieșirea din spital.

— De ce taci ? De ce nu scoți nici un cuvînt ? Spune măcar ce gîndești tu despre toate astea ? Hai, spune !

— Natașa, nu-ți aduci aminte care poet a scris : „...La fel, barosul sfarmă sticla, / Și făurește fier temut“ [1] ?

— Ce are a face aici nu știu care poet ?... Consimți să dai divorț ?

---

[1] Vers din poemul *Poltava* (Cîntul întîi), de A. S. Pușkin.

— Războiul este o teribilă încercare! Unii rezistă la această încercare, își oțelesc spiritul, iar alții...

— Ei, cum rămîne cu divorțul?

— Cu divorțul? Păi, noi ne-am și despărțit...

În noaptea aceea o patrulă a comenduirii găsi la marginea orașului un ofițer combatant. Era atît de beat, încît în drum spre comenduire scotea doar niște sunete nearticulate, bolborosea ceva de neînțeles. După acte s-a stabilit că este locotenentul-major Vladimir Mecetnîi, trimis în acest oraș în convalescență, după rănire...

Actele necesare pentru procesul de divorț, Mecetnîi le expedie, după ce s-a întors pe front. Trecu drepturile bănești pe numele copilului și întrerupse orice legătură cu Natașa. Intr-adevăr, a șters-o definitiv din viața lui. Fără să le deschidă, rupea scrisorile ei, care un timp îl mai ajungeau din urmă, cînd începuse ofensiva. Își impunea să nu se gîndească, să nu-și aducă aminte de ea și nici chiar de copil, care, după cum află el de la un concetățean, figura acum ca fiul acelui inginer-maior și-i purta numele...

Și iată că, după atîta timp, mina aceea veche, ruginită, cu efect întîrziat, explodă. Natașa reapăru deodată din trecut pentru a frînge din nou viața lui pe cale să se refacă.

22

Tocmai în ziua cînd prin spital s-a răspîndit vestea că Aniuta a dispărut, lui Mecetnîi i s-a scos bandajul de pe ochiul operat. Vedea! Vedea destul de bine. Dintr-o dată parcă universul își recăpătă toate culorile și cînd sora Kaleria l-a scos în parcul spitalului, frunzișul i se păru atît de verde, albastrul cerului atît de intens, încît, total buimac, Mecetnîi se clătină și posibil că ar fi căzut dacă însoțitoarea sa, cu o mînă puternică, nu-l prindea și nu-l conducea pînă la prima bancă ce le-a ieșit în cale.

Tot ce se desfășura în ziua aceea înaintea sa îl uluia. Kaleria, pe care din povestirile Aniutei și-o închipuise slăbănoagă, rea și pocită, arăta cu totul altfel. Era o sătenă masivă, cu chip atrăgător, puțin cam grosolan, ce-i drept, și cu niște buze roșii, cărnoase. Ochii albaștri priveau provocător de sub sprîncenele de culoarea spicului de grîu, ironic, dar, poate, chiar și trist. Halatul de spital vechișor, spălat și rësspălat, Kaleria și-l modificase, pesemne, singură, și acum îi contura frumos silueta viguroasă.

Mecetnîi se uita la ea oarecum mirat, iar ea, observîndu-i mirarea, zîmbi ironic:

— Ei, Niușka m-a descris altfel de cum sînt, nu-i așa? Nu vă spuneam eu, tovarășe căpitan, că sînt frumoasă? Iar eu nu mint niciodată.

Dar, poate, pentru că prea era mare contrastul dintre ceea ce se aștepta să fie și ceea ce văzu, Mecetnîi simți deodată, așa, fără nici un moti", un fel de ostilitate față de Kaleria, și chiar se dădu mai la o parte cînd ea, după cum i se păru, se așeză cam prea aproape de el, pe bancă.

— Nu vă fie teamă, căpitane. Fără invitație n-am să sar pe genunchii dumneavoastră.

Mecetnîi ședea pe aceeași bancă unde stătuse de atîtea ori, ședea cu o femeie frumoasă, și se gîndea la alta : o, dacă în locul Kaleriei ar avea-o pe Aniuta lîngă el. Ar fi văzut chipul ei. Cît i-ar fi apropiat această zi... Aniuta ! Încotro o fi plecat ? Oare unde stă ascunsă ? De astăzi el nu mai este un orb, ci un om normal, sănătos. Înainte de a porni la plimbare, aruncase o privire în oglinda ce atîrna în vestibul : cicatricele nu-i mutilaseră fața, ochii arătau destul de bine, doar la cel care era al lui, irisul părea sfîșiat, rupt. Dar acest detaliu îl puteai observa doar dacă-ți lipeai fața de oglindă. Unde ai dispărut, Aniuta ? Cum, unde să te caut ?

Gîndurile acestea îi stricau toată bucuria întoarcerii în rîndul oamenilor apți, normali.

— De acum încolo, Vladimir Onufrievici, sînteți un om liber ca pasărea cerului : unde vreți — într-acolo vă luați zborul. Astă-seară sînt liberă, nu am gardă. Nu vreți să mergem la cinema ? ce ziceți ? E un film englezesc, ceva care se cheamă „George din Deanky jazz". Se zice că e o comedie nostimă. După aceea putem intra într-un mic restaurant, să udăm ochiul dumneavoastră și atunci o să mă vedeți mai bine, trăncănea vesel Kaleria, dar veselia ei, după cum i se părea lui Mecetnîi, era prefăcută, artificială. Întrucît la propunerile ei nu primi nici un răspuns, Kaleria oftă și zise în încheiere : Nici nu ascultați ce vă spun, Vladimir Onufrievici...

Într-adevăr, cufundat mereu în gîndurile lui, Mecetnîi n-o asculta. Da, așa este : acum el poate merge încotro vede cu ochii, mai precis, încotro vede cu ochiul, ceea ce, în fapt, se dovedește a fi unul și același lucru. E timp de pace, a devenit un civil. Dar cum, cum s-o găsească pe Aniuta ? Și Mecetnîi luă hotărîrea să se sfătuiască cu profesorul Preobrajenski. Bătrînul manifesta atîta bunăvoință față de soarta lor, i-a ajutat atîta...

— Ei, și cu restaurantul cum rămîne ? Am putea să ascultăm o muzică, să dansăm...

— Să mergem înapoi, în salon, o întrerupse Mecetnîi destul de grosolan pe însoțitoarea sa.

— Da' mai stați puțin aici, pe bancă, unde vă grăbiți ? Uitați-vă ce zi frumoasă, parcă special pentru dumneavoastră s-a brodit.

Mecetnîi se ridică și o luă spre clădirea clinicii, lăsînd-o pe Kaleria acolo, pe bancă.

Profesorul nu era în cabinetul lui. I s-a spus că a plecat la sanatoriul Arhanghelskoe pentru un consult. Abia spre miezul nopții, cu toată ora înaintată, în salon se auzi scîrțîitul cunoscut al ghetei profesorului. Răspîndind, ca de obicei, aromă de cafea și de tutun fin, Preo-

brajenski se apropie de patul lui Mecetnîi. Căpitanul stătea întins peste pătură, cu mîinile sub ceafă și privea în tavan, unde se tîra o muscă. Ținea ochii larg deschiși, atît cel viu, cît și cel artificial. Urmărea atent evoluțiile insectei, de parcă supunea unui examen ochiul său reparat. Profesorul zîmbi.

— Se uită ?

— Se uită.

— Da, și cum merg treburile ?

— Normal.

— Ce zici, frumoasă-i lumea asta ?

— Frumoasă.

— Păi, dacă așa stau lucrurile, de ce nu te bucuri ? Bine, nu-i nevoie să-mi răspunzi la întrebare, serviciul meu de informații e pus la punct... A dispărut ? Și s-a terminat ca la Shakespeare : „...Căci nu-i / Nici în povești mai mult prilej de jale, / Decît în trista întîmplare-a lui / Romeo și a Julietei sale !“ [1] Așa-i ?... Uite ce-i, erou al Oderului, vino cu mine în „adăpostul meu antiaerian“, am să-mi admir opera, vreau să zic ochiul matale, și-ți fac o cafea, cum poate doar cîndva i se aducea pe tabla sultanului Turciei. Ei, vii cu mine ?

— Vin.

Venea în urma profesorului și se minuna : toate în jurul lui erau altfel de cum și le închipuise. Clinica de oftalmologie a vestitului institut o văzuse în imaginația sa ca pe o clădire

---

[1] Sfîrșitul actului V din tragedia *Romeo și Julieta* de W. Shakespeare. În românește de Ștefan O. Iosif, text revăzut de Alexandru Philippide, Editura pentru Literatură și Artă — 1955.

luminoasă, ultramodernă sub aspect arhitectural. În realitate, era o construcție mare, cu ziduri groase, cam întunecată, cu coridoare lungi boltite, unde, ca într-un tunel, departe, departe, tocmai la capătul celălalt, se întrezărea lumina zilei. În penumbră, unde licăreau niște becuri palide, întîlneau ici-colo răniți care-l salutau plini de respect pe profesor, alții, văzîndu-l că se apropie, luau poziție de drepți, iar el, cu aceeași expresie șăgalnică de băiețandru în ochii săi, albaștri, arunca vesel în dreapta și în stînga : salut, salut.

Cînd intră în cabinetul profesorului, Mecetnîi se opri, pur și simplu, uluit. Nu avea deloc aspectul unui cabinet de om al științei, ci, mai degrabă, părea a fi locuința unui bătrîn intelectual : flori la ferestre, etajere cu cărți, un divan pe care erau aruncate o pernă și un pled. O vitrină. După cristalul unei asemenea vitrine, din lemn de mahon sculptat, ar fi trebuit să stea etalat, în văzul tuturor, vreun serviciu de familie sau niște bibelouri de porțelan, dar în nici un caz instrumente chirurgicale. Iar de jur împrejur — acuarele, desene, prinse cu pioneze direct pe pereți. Și în această încăpere, atît de intimă, pe cuierul de lîngă ușă era atîrnată o manta cu epoleți de colonel, o căciulă caucaziană mițoasă, iar pe un umeraș, o tunică militară — întinsă și încheiată cu grijă la toți nasturii, purtînd diferite ordine, medalii și insigna de aur a premiului Stalin.

După ce își aruncă privirea peste toate peisajele, Mecetnîi se opri mai îndelung la unul

dintre ele : panglica unui rîu, deasupra căreia se înălța malul abrupt nisipos și un grup de pini cu trunchiurile parcă poleite cu aur. Peisajul îi aminti acel colțișor de lîngă Rjev, pe Volga, unde pe panta malului era săpat un adăpost blindat, în preajma căruia Mecetnîi s-a ales cu prima lui rană.

— Ți-au trezit interesul ? Îți plac ? se auzi vocea de bas a stăpînului acestui cabinet neobișnuit. E un *hobby* al meu. Dacă vrei, o toană, iar, în limbaj intelectual, o pasiune. Profesorul învîrtea cu aer solemn conținutul crăticioarei aceleia neobișnuite, unde începuse de acum să se umfle un lichid gros maroniu, care emana o aromă puternică de cafea. Îți place mîzgăleala mea ? Cîndva, în fiecare duminică plecam din oraș, numai ca să fac schițe, să desenez. Dar tot ce vezi aici — sînt vechituri. De cînd a început războiul, o dată nu am reușit să-mi croiesc timp liber.

Scoase de pe reșou crăticioara și, cu grijă, ca să păstreze caimacul, umplu două ceșcuțe mititele. Așezînd una din ele în fața lui Mecetnîi, îl întrebă :

— Ei, ce stai îmbufnat, căpitane ? Eu, se poate spune, am săvîrșit un act de eroism — ți-am meșterit un ochi din nimic, te tratez cu o cafea grozavă, cum nici sultanului otoman, pînă l-a pocnit Kemal-pașa peste scăfîrlie, nu i-a fost dat să guste, iar matale nu te bucuri. Zicînd acestea, se ridică din fotoliu, dădu la o parte niște cărți din etajeră, scoase de după ele o carafă mică și două păhărele.

Uite, cu asta trebuie începută conversația. Voi, acolo, în saloanele voastre, vă ziceți : bătrînul Preobrajenski e un pedant, om lipsit de căldură, fiară, turbează cînd simte miros de alcool. Turbez. Dar există, căpitane, împrejurări în viața omului cînd alcoolul devine absolut necesar. Deci, astăzi, noi doi ne vom folosi de această portiță rămasă întredeschisă. Pentru ochiul matale recuperat și pentru operația excelentă, făcută de subsemnatul !

Din lipsă de obișnuință, chiar și doza aceea mică de alcool îl ameți pe Mecetnîi, îi dezlegă limba și, repede, repede, parcă temîndu-se ca nu cumva să fie întrerupt, se apucă să-i vorbească profesorului despre nenorocirea lui, despre limbutul maior Slavka, despre Natașa ; îi descrise scena ce s-a petrecut pe palierul scării, în fața acelui apartament necunoscut, îi vorbi despre fiul lui, care astăzi nu mai este fiul lui și nu trecu sub tăcere nici zorii acelei zile cînd s-a trezit pe un pat de scînduri în camera de arest a comenduirii.

Aniuta a auzit cînd Slavka l-a întrebat de Natașa și Vovka, dar nu a lăsat să se vadă acest lucru. Nu a pus nici o întrebare și a dispărut, fără să-i dea posibilitatea lui Mecetnîi să-i explice adevărul adevărat.

Gazda își asculta oaspetele în tăcere, savurîndu-și încet cafeaua. Îl lăsa să vorbească în voie, fără să-l întrerupă cu întrebări. Numai atunci cînd, după ce goli tot sacul, Mecetnîi tăcu, Preobrajenski își dădu la o parte ceșcuța.

— Totul e limpede, căpitane. Iată diagnosticul : situație complicată. Spune-mi, dar dumneata o iubești mult pe Aniuta ? Poți să nu-mi răspunzi. O știu de multă vreme.

Profesorul se ridică și începu să măsoare cabinetul. Una din ghete, ca de obicei, scîrțîia la fiecare pas, și în ziua aceea scîrțîitul ăsta i se părea trist lui Mecetnîi.

— Oameni ca mata, căpitane, nu trebuiesc consolați. Nu ești de-alde ăia care spun : ce-mi pasă mie că lumea-i largă, cînd mi-e cizma strîmtă... Da, nu ești de-alde ăia. Începe chiar de acum s-o cauți. Omul nu este un ac, nu poate să dispară. Caut-o. În Biblie scrie : bate și ți se va deschide. Bate și nu te lăsa.

— E ușor să vorbiți așa, Vitali Arkadievici, cînd aveți familie, copii.

— Am un copil — un fiu. În prezent e și el profesor, clinician de vază la Kazan. Și nu m-am mai văzut cu acest clinician de cînd a început războiul. Iar cît privește familia... Află că trec pe acasă numai ca să mă spăl ca lumea și să mă schimb. Ești lămurit ?

— Iertați-mă. Nu prea.

— Of, căpitane, m-a pus dracu să mă însor cu o fetișcană. Și iată, vezi și matale, mă salvez în „adăpostul antiaerian". Turnă din nou cafea în ceșcuțe. Oftă, clătină din cap și adăugă : Nu pot pricepe de ce mi-am dat drumul la gură astăzi, cu matale. Precis pentru că mata, căpitane, ești cea mai mare performanță a bătrînului doftor Preobrajenski. Apoi, cu o sclipire șmecherească în ochii albaștri, zise rîzînd : Astăzi i-am trimis lui Platoșa, la

Lvov, o telegramă. I-am raportat : „Vede căpitanul Romeo, poți să-i comunici evenimentul ăsta și preastimabilului profesor Niechoda". Așa stau lucrurile...

Dădu din nou la o parte ceșcuța goală și repetă.

— Așa stau lucrurile, căpitane. Și pe un ton de ordin : Acum, du-te, te pomenești că sora Kaleria se întreabă unde i-o fi dispărut captura... Sau încă nu ești captura ei ? Opui o dîrză rezistență ? Iar cînd Mecetnîi ajunse în pragul ușii, profesorul îi strigă : Bate și ți se va deschide.

Cînd Mecetnîi se întoarse în salon, toți vecinii lui dormeau ; pe noptieră văzu trusa primită în dar de la Aniuta, de ziua lui. Era un produs-tip, lucrat la repezeală, așa cum se fabricau cam toate obiectele în anii războiului. Dar era singurul lucru ce-i rămînea de la Aniuta și, după ce se convinse că în salon toată lumea doarme, Mecetnîi, trăgîndu-și peste cap pătura, își lipi obrazul de trusă și izbucni într-un plîns mut, înăbușit.

23

Bate și ți se va deschide. Mecetnîi a bătut. A bătut cu îndîrjire, a colindat pe la toate punctele de evacuare, pe la toate instituțiile care aveau evidența militarilor, a dat nenumărate telefoane, a cerut informații pînă și la miliție, a obținut audiență la comandantul militar al Moscovei. Toți se uitau la el mirați.

Unii îl compătimeau, îi exprimau simpatie, alţii, ironic, dădeau din mîini într-un gest de neputinţă. Sergentul-major Anna Lihobaba nu a fost găsită. A reuşit să afle doar că s-a demobilizat din cadrele armatei, şi-a primit drepturile băneşti ce i se cuveneau şi a obţinut o foaie de drum gratuită. Dar cu ce destinaţie, asta nu a mai reuşit Mecetnîi să afle. Aniuta a dispărut. A dispărut, de parcă s-ar fi topit în nesfîrşitele şuvoaie de fiinţe omeneşti, care, după război, se deplasau în diferite direcţii, ticsind trenurile.

Du ă toate căutările zadarnice, frînt de oboseală, distrus, s-a întors în clinică, unde îşi mai continua tratamentul. Toţi îi cunoşteau necazul. Îi exprimau simpatia şi se minunau de cîtă îndîrjire a putut să dea dovadă. Mai mult decît toţi ceilalţi — sora Kaleria, pe care căpitanul părea s-o intereseze serios.

— Nu pierde ocazia, căpitane ! îl sfătuiau binevoitorii. E o ţintă sigură şi femeie bine pe deasupra. Înainte, la atac !

Cînd Kaleria i-a propus s-o însoţească seara la o prietenă, care, după spusele ei, locuia singură într-o cameră şi avea patefon şi discuri, Mecetnîi o însoţi, dîndu-i, în prealabil, bani ca să cumpere nişte gustări.

Prietena Kaleriei era o fată scundă, grăsană, cu faţa bucălată, rotundă, de copil şi părul vopsit, roşu ca focul. Locuia într-un apartament comun şi ocupa o odaie mică lunguiaţă ce i-a fost repartizată în mare grabă, atunci cînd casa ei a ars de la o bombă incendiară. Mutîndu-se, fata a mobilat-o cum a putut şi, de atunci, nu a avut posibilitatea să cumpere ceva mai ca lumea. Cîteva scaune şi taburele răzleţe, de diferite dimensiuni, donate de vecini, un divan, meşterit dintr-o somieră cu arcuri, şi o ladă lungă, din placaj, aşezată într-un colţ al odăii şi care îndeplinea funcţia de bufet — iată tot mobilierul.

Cînd Kaleria, după ce l-a condus pe Mecetnîi printr-un coridor plin de cufere, dulapuri, biciclete şi băiţe de copil agăţate în cuie de pereţi, se opri la a treia uşă, un patefon urla asurzitor, scoţînd din străfundurile-i de tablă romanţa jucăuşă „Stau lîngă samovar eu şi cu Maşa mea". În cameră, pe divan, şedea un unchiaş mătăhălos, cu capul tuns chilug. Vestonul îi atîrna pe speteaza unui scaun şi, după epoleţii boţiţi, după rîndurile de panglici soioase ale ordinelor, Mecetnîi îşi dădu seama că are în faţa lui un combatant încercat.

— Maiorul Drozdov, se prezentă el cu un glas subţirel, care nu se potrivea defel cu trupu-i masiv. Ne-au sosit întăriri, iar muniţiile sînt pe sfîrşite. Ce zici, Kapitolina, ne-a mai rămas ceva pe acolo ?

— Nu vă faceţi griji, am venit noi cu ale noastre, interveni Kaleria, scoţînd din geantă şi etalînd pe masă o sticlă de votcă, una de porto, pacheţele cu salam, brînză, precum şi o cutie de sardele afumate. Poftim, marfă de două sute de ruble... Nici n-ai la ce să te uiţi.

— În douăzeci şi patru de ore eu cu Kapa am mîncat aproape de cinci sutare... Iată căpitane, cum trăiesc ei aici, în spatele fron-

tului, iar nouă ne scriu : sîntem bine, sănătoşi, o ducem bine, cînd colo — pe un pumn de alimente dai cinci sute. Stai jos, ia loc, prietene drag. Maiorul era în cea mai bună dispoziţie. Îmi spunea Kapa că matale ai isprăvit cu războiul, iar eu, frate, mai am... Salvele victoriei nu s-au tras încă pentru mine. Fac parte dintr-un eşalon gata de plecare... Noi, pesemne, va trebui să mai stăm de vorbă cu samuraii...

Cu o mînă puternică, năpădită de păr roşcat, creţ, maiorul înşfăcă de pe masă o sticlă, dintr-o singură mişcare făcu să-i sară dopul şi turnă votcă în patru pahare.

— Ei, căpitane, ca să nu pierdem timpul, hai să bem pentru cei care mai au de luptat.

Dădu pe gît votca. Se strîmbă scîrbit, mută cît mai departe paharul şi scutură din umerii puternici. La rîndul lor şi femeile îşi goliră paharele. Numai Mecetnîi, care şedea pe un colţ al divanului, tot îşi mai ţinea în mînă paharul plin.

— Haide, căpitane, ce mai aştepţi ?

— Nu beau.

— Cum adică, nu bei ?

— Nu beau, şi gata.

Ceilalţi trei îl priveau adînc miraţi.

— Atunci de ce ai venit aici ? În glasul maiorului răsuna o mirare sinceră şi naivă.

— Să dansăm, hai să dansăm, ciripi gazda, ca să atenueze cumva tăcerea penibilă ce se lăsase.

Scotoci printre discurile ei. Printre păcănituri şi hîrîituri se insinuă un tenor dulceag şi, parcă venind din vremuri demult apuse, dinainte de război, în odaia al cărei interior mizer îl subliniau tot felul de şerveţele, perdeluţe, cuverturi, răsună languros un străvechi tangou, unde era vorba de sfîrşitul unui amor, pe malul mării :

...Soarele ostenit
Duios se despărţea de mare
Şi-n ceasu-acela de asfinţit
Mi-ai spus că tu nu m-ai iubit...

Ridicîndu-se greoi de pe divan, maiorul o prinse în braţe pe gazda grăsulie şi, împreună, încercară să danseze, înghesuindu-se în trecerea îngustă dintre cele două mobile improvizate : divanul şi bufetul. Kaleria se uita cam fîstîcită la Mecetnîi, care continua să şadă în aceeaşi poziţie încordată.

— Şi dumneata, ce ai de gînd ? În rochia ei veche, pestriţă, dintr-un *crêpe de Chine* uşor, cu părul bogat, încreţit de ondulaţia permanentă, Kaleria se potrivea cumva de minune cu cuvintele ridicole ale vechiului tangou, pe care le cînta tenorul dulceag. Rochia era strîmtă pe ea şi venea ca o mănuşă pe silueta-i bine făcută, dar solidă.

— E caraghioasă rochia, da ? zise Kaleria, interceptînd privirea lui Mecetnîi. Alta nu am, e una la părinţi, pentru toate ocaziile. Am

purtat-o și înainte de război... Nu-i bai, principalul e să ai pe ce s-o pui, și eu, căpitane, am pe ce. Zîmbi ironic, nervos. Genunchii rotunzi ai picioarelor ei puternice se zăreau de sub fusta scurtă a rochiei, țesătura ușoară plesnea, pur și simplu, pe piept, așa încît se vedea la cusături ața albă. O cruț, ca să nu umblu în pielea goală. Și, izbucnind într-un rîs jos, adăugă și mai nervoasă : Deși, se zice că muierile adevărate arată mai bine goale, decît în cea mai frumoasă rochie. Așa e, căpitane ? Se sculă, făcu un pas și, întinzîndu-și brațele spre Mecetnîi, îl întrebă : Ei, ce facem, dansăm ?

— Nu dansez, îi răspunse acesta, stînd nemișcat pe marginea divanului.

Femeia își lăsă brațele în jos.

— Nu bea, nu dansează. Dar, cel puțin, de iubit știi să iubești ? Ori nici la asta nu te pricepi ?...

Kaleria stătea în picioare și îl fixa cu privirea. Ochii ei aveau o expresie perplexă, dezorientată și deodată se umplură de lacrimi.

— Am plecat, rosti ea, îndreptîndu-se hotărîtă spre ușă.

— Cum adică, ai plecat ? Unde te duci ? Și mîncarea, uite cîtă mai avem... Nici sticlele nu s-au golit încă ! Grăsuna Kapitolina se uita fîstîcită la prietena ei și pe chipul ei bucălat, de copil, se citea nedumerirea.

— La revedere. Din mers, Kaleria îi pecetlui obrazul cu un sărut scurt, apoi o dădu la o parte, își purtă sprinten trupul masiv printre dulapuri, cufere, biciclete și băițe, ieși pe palier și, fără să-l aștepte pe Mecetnîi, coborî în fugă scara. Acesta o ajunse numai în stradă și o porniră înainte, unul lîngă celălalt.

— Ți s-a făcut silă, da ? Crezi că nu văd ? Îți spui în sinea dumitale : și-au dat poalele peste cap muieruștele... Mă disprețuiești ?... Mă dau la dumneata, așa gîndești ? Și, cu niște note isterice în glas, care nu se potriveau defel cu silueta ei sculpturală, cu frumusețea ei expresivă, turui : Da, mă dau... Dar dumneata, acolo, pe front, te-ai gîndit vreodată că, pe lîngă moartea pe care o seamănă, pe lîngă orașele pe care le distruge și satele pe care le pîrjolește, războiul schilodește și viața oamenilor, aici, în spatele frontului ?... Cîte muieri au rămas singure din cauza războiului ?... El le-a distrus viața... Te-ai gîndit vreodată ? Nu vrei să-mi răspunzi ?... Am văzut eu, da, am văzut, cum te uitai la mine !

Pășea ferm și-și purta ușor, sigur, trupul masiv.

— Voi, bărbații, habar nu aveți ce înseamnă pentru una ca mine să rămîi fără soartă, fără speranță să-ți rînduiești viața, totdeauna să apuci bucate de la mesele altora, ba, pe deasupra, și această bucată ți se refuză, și ți se refuză cu o strîmbătură de dezgust... Corectitudine întruchipată ! Scîrbosule, încrezutule !... Nu te-ai gîndit la asta, erou al Oderului ?... Și noi sîntem nu mii — milioane.

Mecetnîi reușea cu greu să țină pasul cu Kaleria. Într-adevăr, prinși de grijile frontului, cei care luptau acolo nu se gîndeau la cele ce-i

spunea acum femeia asta turbată de furie, nu reflectau la tragedia pe care războiul o pregătea atîtor și atîtor femei. I se făcu milă de Kaleria, dar nu avu curajul să-și exprime compătimirea față de ea sau s-o consoleze, dîndu-și seama că ar jigni-o cu compătimirea lui, iar de consolare nu are ea nevoie...

Mergeau în tăcere, iar atunci cînd Mecetnîi a încercat s-o ia la braț, Kaleria îl împinse cu putere.

— Să nu îndrăznești !... Dacă mi se oferă din toată inima — primesc. Dar ca să mă milogesc, să iau ceea ce mi se dă din milă — nu, asemenea bucate ți se opresc în gît ! Și, deodată, în timp ce se apropiau de intrarea clinicii, spuse : Eh, o invidiez pe Niușka dumitale ! Cu un bilet de tramvai a cîștigat zece mii de ruble și se fandosește, face pe nebuna — aleargă după ea, caut-o... E proastă... Proastă ca noaptea !

24

Pierzînd orice speranță să dea de urma Aniutei, Mecetnîi obținu o foaie de drum pentru orașul din Ural, de unde cîndva plecase voluntar pe front, și, sosind acolo, se duse direct la fostul său institut. Și, deși puțini dintre profesori îl mai țineau minte, eroul Oderului întors de pe front cu decorații și cu Steaua de aur a fost reprimit imediat în ultimul an, adică exact acolo de unde plecase la război. Desigur, uitase

mult din cele învățate și știute cîndva, dar avea o vară întreagă la dispoziție, pînă la începutul noului an școlar. Și Mecetnîi s-a pus pe învățătură stînd zile întregi în biblioteca institutului. Reuși să recupereze cunoștințele uitate și, fiind un om capabil și sîrguincios, în primăvara următoare absolvi institutul și nu mai prejos decît ceilalți.

I s-a propus să se înscrie pentru aspirantură. Era măgulitor pentru institut să aibă ca aspirant pe un Erou al Uniunii Sovietice. Înțelegînd motivul propunerii, Mecetnîi refuză să rămînă și ceru să fie repartizat pe șantierul unui combinat metalurgic, care abia începea să se înfiripe în taigaua virgină, în preajma unei halte anonime, căreia, pe atunci, tocmai pentru că nu avea nici un nume, i se spunea „Oprire". A fost unul din primele mari șantiere postbelice.

Mecetnîi trecuse prin școala serioasă și destul de lungă a războiului, era inteligent și nu se temea de muncă. Începu să crească repede împreună cu uzina lui ce se ridica în mijlocul taigalei.

În anul în care locuise în orașul natal pentru a-și termina studiile, nu o întîlnise niciodată pe Natașa. Știa că, după ce a absolvit institutul, ea nu a lucrat în specialitate, că este căsătorită, duce o viață prosperă și că fiul lui, care poartă acum un alt nume, este sănătos și merge la școală. Mecetnîi i-a șters cu totul din viața lui, nu căuta să-i întîlnească, ba chiar se străduia să uite trecutul.

Au fost în viața lui și femei, dar pentru nici una din ele nu a făcut o pasiune, nu a iubit pe nici una și era foarte mulțumit de situația lui de celibatar singuratic, om de știință talentat, care progresa mereu, cufundat în lucrările sale și grijile legate de producție.

Și dintr-o dată acest decret : decorarea geologului Lihobaba Anna Alexeevna. Din nou, cum s-a mai întîmplat cîndva, părea că în viața lui a făcut explozie o mină veche, acoperită de rugină, după ce a stat atîția ani ascunsă în pămînt. A explodat. L-a asurzit. L-a zdruncinat. I-a trezit amintirile.

Anna Alexeevna Lihobaba ! Geolog. Dar Aniuta parcă visa să devină medic... Și totuși, este puțin probabil ca altcineva să mai aibă o asemenea îmbinare de nume rar întîlnit, prenume și nume patronimic...

Autobuzul îl purta acum pe niște străzi vechi, pe care le cunoștea. Dar Mecetnîi nu se uita afară. Nici măcar nu se gîndea la capitala care se dezvăluia treptat dincolo de geamuri. Nu-i era gîndul nici la Gagra, unde se ducea pentru prima oară, nici la marea caldă, pe țărmul căreia visase atîta să se odihnească. Nici măcar la teza lui de doctorat, aproape terminată, pe care o avea cu el, în valiză, sperînd să mai lucreze la ea în timpul concediului sau, poate, chiar s-o termine. Mereu scotea din buzunar ziarul „Izvestia“ cu decretul guvernamental și notița referitoare la fapta eroică a geologului cu nume ciudat. Citea iar și iar totul de la început și dădea cu presupusul.

„Totuși, ea este, precis ea !“ își spunea el. Reflecta, își aducea aminte, răsfoind parcă pagini de mult închise, îngălbenite ale existenței sale și, cum se întîmplă cu oamenii constanți, perseverenți, în clipele de perturbări morale ieșite din comun — întreaga lui viață îi trecu prin minte în acel scurt interval de timp, pe cînd autobuzul îl ducea de la aeroportul Vnukovo pînă la agenția de voiaj Moskovski de pe Leningradski prospekt.

Cufundat în gînduri și amintiri, coborî din autobuz cu totul mașinal și se opri în loc. Încotro s-o ia ? Mai avea zece ore pînă la plecarea avionului. O zi întreagă. Cu ce să-și ocupe timpul ? Ce să viziteze la Moscova ?

Deodată îi veni o idee : să se ducă la institutul condus de profesorul Preobrajenski. Bătrînul trăiește. Recent de tot, cu ocazia aniversării profesorului care împlinise optzeci și cinci de ani, ziarele au relevat pe larg acest eveniment, elogiind personalitatea marelui oftalmolog. S-a publicat și Decretul prin care i s-a conferit titlul de Erou al Muncii Socialiste. Și Mecetnîi i-a trimis felicitare. Da, sigur, acolo se va duce. La profesor ! Cu siguranță, bătrînul își va aminti de el, nu degeaba, cîndva, spunea că ochiul lui Mecetnîi salvat de el este cea mai reușită operă a sa. Ce bine ar fi să stea puțin în „adăpostul antiaerian“ al bătrînului, să-și mai depene amintirile !...

Mecetnîi, grăbit, opri un taximetru. Indică șoferului denumirea institutului.

— Cunoașteți adresa ?

Şoferul zîmbi un pic ironic, vrînd parcă să spună : cine n-o cunoaşte ? Trecură prin Halele centrale, unde Mecetnîi cumpără un buchet de trandafiri şi în aerul închis, stătut al cabinei automobilului vechi se strecură, pe nesimţite, dar stăruitor, parfumul florilor. Taxiul îl purtă pe Mecetnîi peste un pod ridicat deasupra apelor rîului Moscova, ce scînteiau în lumina soarelui de primăvară. Pe firul apei treceau şalupe sprintene, motonave albe impunătoare, cu punţile albe şi ele, ticsite de pasageri, de parcă le-ar fi uns cineva cu icre negre, şi abia se mişca un şlep şolduros şi greoi, împins de un mic remorcher vînjos. Probabil el şi cu Aniuta au stat pe malul rîului chiar aici, şi apoi au mers pe strada asta. Mecetnîi retrăi acea tulburare pe care o simţise cînd, lipiţi unul de celălalt, au stat ei doi într-un gang, acoperiţi cu o manta, aşteptînd să se potolească ploaia.

Ce-ar fi ca profesorul să ştie ceva despre Aniuta, nu este exclus ca ea să fi trecut pe la el, mai tîrziu, după plecarea lui Mecetnîi, sau să-i fi scris ? ! De ce nu ? Nimic nu este imposibil. Of, de ce se tîrăşte ca o broască ţestoasă şoferul ăsta de taxi ?...

Dar iată locul atît de cunoscut, şi necunoscut în acelaşi timp. Aceiaşi plopi bătrîni se înalţă în jurul clădirii masive a clinicii. Clinica însă este atît de schimbată, încît nu o mai recunoşti. Altădată prin frunzişul plopilor se profila o construcţie întunecată, mătăhăloasă, din cărămidă veche. Corpul clădirii a rămas acelaşi, dar a fost tencuit şi zugrăvit, iar deschizăturile ferestrelor, basoreliefurile şi cornişele

subliniate cu alb. Toate acestea dădeau vechiului spital aspectul unei bătrîne cochete, dichisite, care vrea să pară tînără. Automobilul se opri în faţa bine cunoscutei intrări, deasupra căreia atîrna acum un fel de cozoroc modern. Banca de lemn, veche scorojită, dar plăcută, pe care Mecetnîi încercase prima oară s-o îmbrăţişeze pe Aniuta, era înlocuită cu una nouă, frumoasă, comodă, pesemne, dar impersonală.

Intrînd în clădirea cunoscută, apropiată lui, se poate spune, Mecetnîi nu o recunoscu nici pe dinăuntru. În spatele unei uşi mari de sticlă, în dreapta intrării, la un mic birou din metal, şedea o tînără în halat alb scrobit, pe cap cu o bonetă tot atît de scrobită şi tare, care arăta ca un burlan.

— Scuzaţi, vă rog, la cine doriţi să mergeţi ? îl întrebă ea pe Mecetnîi cu un glas politicos, dar, după cum i se păru, mecanic.

— La profesorul Preobrajenski. Este aici ?

— Da, e aici. Numele dumneavoastră, vă rog ?

— Mecetnîi. Vladimir Mecetnîi.

— Mecetnîi. Mecetnîi, repetă ca pentru sine tînăra scrobită, parcurgînd cu ochii lista lungă, pe care o ţinea sub cristalul biroului. Numele dumneavoastră nu figurează pe listă. Cînd v-aţi înscris ?

— Nu m-am înscris... Am sosit adineauri, direct de la aeroport. Lăsaţi-mă să trec, vă rog.

— Din păcate, nu pot, rosti ferm tînăra. Nu ştiţi că pentru clinica noastră trebuie să vă

programaţi din timp ? Primim în ordinea înscrierii.
— Bine, dar vin de departe, din Ural.
— Şi ce dacă veniţi din Ural ? La noi se înscrie şi lume din alte ţări — din Franţa, R.F.G., din Anglia. Şi dumneavoastră puteaţi să vă înscrieţi, telegrafiindu-ne din timp. Toată lumea procedează aşa. Avem regulamentul nostru.
Tînăra de la intrare raţiona judicios, vorbea calm, convingător şi, poate tocmai de aceea i se păru lui Mecetnîi o păpuşă scrobită. Din capul locului simţi o antipatie pentru ea.
— În cazul acesta, faceţi-mi legătura, la telefon, cu tovarăşul academician.
— Nu pot. Este un telefon interior. De la acest post pot vorbi numai cu colaboratorii clinicii.
— Atunci, sunaţi-l dumneavoastră. Spuneţi-i că-l caută Mecetnîi. Erou al Uniunii Sovietice. Am fost internat aici, la tovarăşul profesor.
— Cu toate că sînteţi Erou, regulamentu-i regulament şi toţi sînt datori să-l respecte.
Mecetnîi îşi pierdu răbdarea. Fără să-şi scoată mantaua, fără să-şi arunce măcar pe umeri un halat alb, aşa cum era, cu bereta pe cap, dădu la o parte pe tînăra scrobită şi pătrunse în clinică. Ţinea minte drumul spre „adăpostul antiaerian".
„Scrobita" fugea după el, în foşnetul armurii ei, şi striga indignată :

— Asta-i neruşinare... dumneavoastră încălcaţi... chem acum intendentul clinicii... telefonez la miliţie !...
Mecetnîi înainta cu încăpăţînare pe coridor, înainta la nimereală, pentru că şi în interior clinica era de nerecunoscut : totul sclipea şi lucea în lumini de neon, sunetul paşilor era estompat de mochetele din plastic ce acopereau podelele. Totul era transformat, pînă şi saloanele erau altfel concepute şi reaşezate. Mecetnîi nu recunoştea nimic în această clinică renovată, scrobită parcă şi ea şi, mai curînd instinctul decît memoria l-a dus, în cele din urmă, la uşa cu o plăcuţă albastră, pe care scria : „Director ştiinţific, academician V. A. Preobrajenski".
Pînă şi uşa era alta, necunoscută. Dar Mecetnîi o deschise şi se opri mirat. În această clinică reconstruită, „adăpostul antiaerian" era ca un fel de mică rezervaţie naturală. Nimic nu era schimbat. Biroul cu labe de leu, florile de la ferestre, vitrina în care sclipeau, la fel ca în trecut, nişte instrumente chirurgicale, toate se aflau la locurile lor. Şi aerul era acelaşi — mirosea a cafea şi a tutun de bună calitate. Şi acuarele pe pereţi, numai că îşi cam pierduseră culorile, îngălbeniseră.
Stăpînul cabinetului şedea la o măsuţă acoperită cu o mică faţă de masă şi se vede că îşi lua micul dejun. Ţîşnind înaintea lui Mecetnîi, fata scrobită se repezi spre profesor :
— Vitali Arkadievici, nu sînt eu de vină. I-am expus clar regulamentul nostru. Cetăţea-

nul acesta și-a permis să intre fără încuviințarea mea...

În clipa cînd cei doi au năvălit în cabinet, stăpînul „adăpostului“ scăpă din mînă păhărelul cu un ou pe care-l mînca. Pe chip îi apăru o expresie de mînie, mîniei îi luă locul nedumerirea și în sfîrșit bucuria.

— Ia te uită, cine a venit !... Eroul Oderului... Stai puțin, vreau să-mi aduc aminte numele matale de familie ? vui basul profesorului.

— Mecetnîi.

— Da, da, sigur, Mecetnîi. Romeo, nu-i așa ? Romeo, fără Julieta ?

Bătrînul sări de la masă, își smulse de la gît șervetul alb, dădu la o parte farfuria.

— Lasă gălăgia, Galia. E inutil. Căpitanul Mecetnîi tot n-o să ne dea ascultare, nici dumitale, nici mie. Nu e omul. A fost cel dintîi care a sărit peste Oder, pe pămîntul nemțesc... Așa că, du-te, du-te și vezi-ți de lucru...

— Bine, Vitali Arkadievici, dar regulamentul nostru...

— Reține : regulamentele sînt făcute pentru om, și nu omul pentru regulamente. Căpitanul și cu mine nu am trăit niciodată după regulamente. Am dreptate ? Apoi, adresîndu-se din nou fetei scrobite, sever de data asta : Poți pleca.

Cînd „scrobita“, după ce dădu din umeri a nedumerire, închise ușa după ea, bătrînul îl îmbrățișă pe Mecetnîi :

— Ei, ia loc, te rog. Îi arătă unul din fotoliile vechi din fața biroului său, iar el însuși se instală în celălalt. Cum stai cu ochiul ?... O, văd că e în perfectă stare. Atunci ce boală te-a adus la mine ?

— Nu sufăr de nici o boală, Vitali Arkadievici, îi răspunse Mecetnîi și puse pe birou buchetul greu de trandafiri.

— Atunci, ce te-a mînat în „adăpostul antiaerian“ ? În ziua de azi nu este chiar atît de simplu să pătrunzi aici ! Hai, povestește : cine ești, ce ești și unde ?...

În acest cabinet ciudat viața părea să se fi oprit în loc. De altfel, la prima vedere, și stăpînul cabinetului rămăsese același. De sub boneta-i, acum neagră, de academician, același moț de păr alb îi cădea pe frunte, iar mustățile și bărbuța, cărunte, căpătaseră parcă o nuanță verzuie. Și pentru că acum pe nasu-i lătăreț, ușor turtit, purta ochelari, semăna și mai mult cu Mihail Ivanovici Kalinin. Dar cînd Mecetnîi, apropiindu-se de profesor, îl văzu mai bine, își dădu seama că bătrînul se uscase parcă. Mîinile-i cu degete lungi, „de chirurg“, păreau îmbrăcate în mușama pentru comprese, aveau niște vene albastre umflate, iar fața îi era acoperită cu un fel de împletitură de riduri mărunte, ce nu se observa de departe. Gîtul și pleoapele erau numai zbîrcituri adînci, ca la broasca țestoasă.

Da, timpul nu-l cruțase nici pe omul acesta. Numai ochii, sub sprîncenele cărunte, își păstraseră vioiciunea și albastrul intens.

— Hai, Mecetnîi, povestește-mi, ce te-a adus totuși la mine ? Cum se spune : cărei împreju-

rări datorez vizita dumitale ? Din păcate, astăzi nimeni nu face vizite fără un scop anume.

Mecetnîi scoase din buzunar numărul cu pricina al ziarului „Izvestia", destul de mototolit de acum și, întinzîndu-l interlocutorului său, îi indică notița care-l interesa.

Bătrînul luă ziarul și, pe măsură ce-l citea, ridurile de pe chipu-i palid, ca de pergament, începură să dispară.

— Așa, așa-așa... Ce să zic, o fată și jumătate ! Bravo ei ! Cum spun actorii : „a rămas în rolul ei".

— Credeți că ea este ?

— Mata nu știi ?... Înseamnă că atunci nu ai reușit s-o găsești ?... Acum înțeleg că nu te-au adus la mine nici amintirile și nici recunoștința...

— Ca să fiu cinstit, așa este.

Bătrînul mai reciti o dată decretul și notița.

— După părerea mea, ea este.

— Și mie mi se pare la fel.

— Ce urmează acum ? Romeo zboară s-o caute pe Julieta lui ?

— Nu, iau avionul pentru Gagra, plec în vilegiatură.

— Așa ? ! rosti decepționat bătrînul, pierzîndu-și îndată elanul și devenind mai rece parcă. Odihnă plăcută ! Apoi îl întrebă : În cazul acesta, de ce ai venit la mine ?... Da, să te întreb, ești însurat ?

— Nu... Adică, nu chiar.

— Deci, totuși, nu chiar. Și ce ai de gînd să faci după asta ? Bătrînul se lovi de cîteva ori

peste mînă cu ziarul, pe care apucase să-l împăturească. Ai s-o cauți pe această Anna Alexeevna ?

Mecetnîi se fîstîci. Pînă-n momentul cînd a auzit întrebarea profesorului nu reflectase serios, dacă va întreprinde sau nu ceva, dar îi răspunse ferm, ca și cînd vorbea despre ceva bine gîndit și hotărît :

— Am s-o caut.

— Era o fată excepțională. Mulți oameni a mai văzut la viața lui doftorul Preobrajenski ! I-a văzut și i-a uitat. Dar pe Julieta asta a matale, cu însemne de sergent-major pe epoleți, o ține bine minte. Cum s-a mai luptat ea pentru ochiul ăsta al matale !... Ce mai încolo și încoace, cînd noi te-am examinat serios prima oară, am avut impresia că este pierdut și nu se poate face nimic. Ca și colegul ăsta al meu de la Lvov, profesorul... cum îi zice... Niechoda. Dacă încerc să te operez, înseamnă să-i arunc o provocare lui Niechoda. Iar ăsta, la el acasă, este o somitate, un corifeu al științei. Poți să provoci pe cineva fără să crezi în victorie ? Mai mult decît atît, s-o faci cînd ești aproape convins că operația este inutilă. Toate halatele albe ale mele ziceau în cor : nu și nu, renunțați, știți prea bine că nimeni nu stă să numere succesele dumneavoastră, rezultatele strălucite, dar dacă o fi vorba de un eșec, o să-l umfle lumea și o să lovească în prestigiul, în autoritatea dumneavoastră.

Cînd într-o seară, tîrziu, fetița asta a dat buzna în „adăpostul" meu, i-am arătat și ei, sin-

cer, exact cum stau lucrurile. Îi explic, prietenește, uite, asta-i situația — nu pot. Nu am dreptul să fac de rușine Moscova în fața Lvovului. Ea însă nu acceptă nici un fel de argumente, o ține una și bună : vă rog, încercați, străduiți-vă, e un om atît de minunat, aș face orice pentru el ! Șade în fața mea, lacrimile îi curg șiroaie, în timp ce ochii mă privesc aspru, cu răutate, și parcă-mi spun : cum se poate ca dumneavoastră, un om atît de celebru, să fiți laș ? Vă e frică, nu-i așa ? Vă e frică... Numai să fi îndrăznit cineva să-mi zică una ca asta !...

Mecetnîi asculta încordat. Aniuta, Aniuta pe care aproape că o dăduse uitării, se întorcea la el din trecut și-și continua parcă viața. Era o bucurie nespusă să și-o amintească, să afle niște detalii legate de firea ei, mici detalii din viața ei. Între timp, bătrînul scoase dintr-o cutie o țigară cu filtru, lovi cu ea de cîteva ori în capacul cutiei, o mai răsuci între degete s-o înmoaie, iar cînd dădu s-o aprindă cu bricheta de aur, avînd gravată pe ea o dedicație, mîna-i tremura vizibil.

— Mi-a și trîntit-o pînă la urmă : „Lașule !“ M-a apucat o ciudă, mamă, mamă ! Astăzi mi-e rușine să-mi aduc aminte. M-am hotărît să trec la contraatac. Ai zis adineauri că ai face orice pentru el. Da, îmi răspunde. Orice. Și mă privește țintă cu ochii ei verzi. Mai repetă o dată : orice. E vorba de viața lui ! Ei, atunci am întrebat-o : Dacă pentru asta va fi nevoie să-i transplantăm ochiul tău viu, ai să-l dai ? Luați-l, luați chiar acum, cît mai repede, îmi

răspunse ea, fără să stea o clipă pe gînduri. Îți mărturisesc, căpitane, mi s-a făcut rușine de vorbele mele. Și atunci am strigat : chiar mîine îl operez !... Uite așa s-au petrecut lucrurile. N-ai știut ? S-o știi...

În institut, viața își urma cursul obișnuit. Suna telefonul, dar bătrînul nu ridica receptorul. La un moment dat, fără să bată la ușă, dădu buzna în cabinet un bărbat cu aer important, în halat alb. Profesorul se rățoi la el : nu vedeți, sînt ocupat ! Iar între timp, repetînd tot ritualul preparării cafelei, pe care Mecetnîi îl cunoștea, bătrînul fierse apa, puse cafeaua, făcu niște vrăji în ibricul de aramă, după care umplu două ceșcuțe mititele transparente.

— Țin minte ca acum : luați ochiul meu. Chiar în clipa asta ! Văd și expresia chipului ei în clipa aceea. Ochii plini de lacrimi mă priveau încruntați, dar în ei citeai și speranța, și un ordin, și furie... Naiba știe, pasiuni shakespeariene, nu alta !

— Și cum arăta ea... Aniuta, la chip, vreau să spun ?

— Cum adică ? Ai uitat cum arăta ?

— Nu am văzut-o.

— Nu ai văzut-o ?... Nu înțeleg.

— Adică, am văzut-o, acolo, pe front, dar nu-i dădeam nici o atenție.

— Ah, da, ai dreptate, ți-am scos bandajul după dispariția ei.

— Totuși, spuneți-mi, cum era ?

— Nimic deosebit. O fată simplă, rotundă, tipic de rusoaică, presărată cu pistrui. Mai cu

seamă rădăcina nasului era pistruiată toată. Cred că avea părul blond spre roșcat, tuns, țin minte, băiețește. Și nu avea nimic comun cu Julieta, mai degrabă un fel de Tom Sawyer al lui Mark Twain, în uniformă militară. Atunci, pe front, nu te-a izbit această asemănare?

— Nu-mi amintesc. Chipul i l-am uitat...

— Stai puțin, Mecetnîi. Cînd Aniuta a dispărut, am încercat s-o desenez, așa cum mi-a rămas în minte. S-ar putea să se fi păstrat niște schițe de desen. Numai că nu mi-au reușit. Sînt peisagist.

Gîfîind și oftînd bătrînește, profesorul se lăsă din greu jos, lîngă birou-i masiv, găsi o mapă și, după ce scotoci în ea, scoase în fața lui Mecetnîi cîteva schițe. Cineva bătu la ușă.

— Sînt ocupat! strigă fioros bătrînul.

Un bărbat solid, bătrîior, îmbrăcat cu halat alb întredeschise, totuși, ușa:

— Vitali Arkadievici, am aici...

— Mai tîrziu, mai tîrziu, răcni bătrînul cu vocea lui de bas hîrîită. Nu te lasă o clipă în pace... După cum vezi, nu mi-a reușit deloc. Cîteva variante, care nu seamănă între ele.

Într-adevăr, de pe hîrtia de desen, se uitau la Mecetnîi chipuri de fată, care nu se asemănau între ele. Singurul punct comun era poate moțul ce ieșea de sub boneta albă.

— Nici una nu e reușită. Nu seamănă... Mi-a scăpat. Nu am izbutit s-o prind... Și voiom s-o redau. Tare mai voiam s-o imortalizez, ca să-mi rămînă amintire!... Și dînsa, poftim, nu s-a lăsat imortalizată. Da, sînt chipuri din astea. Tot ceea ce-i simplu, căpitane, nu e simplu niciodată, nu ți-a trecut asta prin cap?

Mecetnîi tot mai răsfoia schițele de desen. O făcea mirat. Altădată, cînd încerca să-și reprezinte chipul Aniutei, o vedea frumoasă, gingașă, subțirică, așa cum de altfel trebuia să fie Julieta, pe cînd din trăsăturile prinse pe aceste coli de hîrtie se contura, într-adevăr, un chip de băiețoi ștrengar.

Bătrînul se apropie de bibliotecă și, ca și atunci, cu ani în urmă, dădu la o parte niște volume groase și scoase la iveală o carafă mică de cristal și două păhărele.

— Haide, frate Mecetnîi, să bem pentru Aniuta noastră, să-i urăm sănătate și fericire, oriunde ar fi ea.

Băură conținutul păhărelelor.

Mecetnîi își luă mantaua de ploaie și, strîngînd cu grijă mîna uscată și rece a bătrînului, se miră ce puternică mai era încă această mînă.

— Deci, Mecetnîi, ai s-o cauți?

— Negreșit. Cum ajung în Crimeea, încep s-o caut.

— Ce să-ți spun, dacă o găsești, transmite-i salutări și comunică-mi negreșit cine este, unde se află, trimite-mi adresa ei.

Și, în momentul cînd Mecetnîi se apropie de ușă, îl auzi pe bătrîn rostind încet:

— Trebuie să știi că și eu am iubit-o pe Aniuta dumitale. Da, așa a fost... Ei, acum du-te, du-te...

25

Sora cea scrobită care trona la intrare l-a petrecut cu o privire curioasă, s-a uitat la ceas, consternată, pesemne, cît timp a putut să piardă academicianul cu acest mitocan, și a dat din umeri. Mecetnîi, de altfel, nici nu băgă de seamă toate acestea. Îi mai răsuna în urechi ultima frază rostită de bătrînul profesor. A iubit-o! Ceea ce, desigur, nu însemna defel că și ea l-a iubit. Totuși, să fie adevărat ceea ce insinua femeia aceea, Kaleria, parcă, era numele ei, cum că nu degeaba seara, în „adăpostul antiaerian", bătrînul profesor o trata pe Aniuta cu cafea?

Se uită la ceas. Pînă la plecarea avionului mai avea timp berechet. Și ca să reflecteze la tot ceea ce i-a povestit profesorul despre Aniuta, hotărî să facă pe jos drumul pînă la agenția Aeroflot-ului. Înaintea privirii lui se ivea Moscova, Moscova cea nouă — cunoscută și necunoscută totodată. Îl uluia prin străzile ei largi, prin cuburile și paralelipipedele de beton ale caselor noi, pe care nu le cunoștea, răsărite în cursul ultimului deceniu. De altfel, și casele vechi, renovate, întinerite parcă, se îngrămădeau în preajma acestor cuburi și paralelipipede, asemenea unor pensionari veseli, cu înfățișare tinerească în mijlocul unor vlăjgani înalți care au crescut vertiginos. Pe Mecetnîi îl uluia și trecerile subterane, și milițienii fercheși cu cozorocul imens, arcuit al șepcilor, și traficul intens, dar organizat al mașinilor și, din păcate, mirosul înțepător de benzină arsă.

Pînă și străvechiul Kremlin arăta parcă mai viguros, mai înviorat. Mecetnîi trecu peste pod, coborî în grădina Alexandrovski și se îndreptă spre Mormîntul soldatului necunoscut, pe care nu-l văzuse decît la cinematograf. Cumpără de la o bătrînică un buchețel de lăcrămioare, îl puse pe mormînt, și rămase multă vreme în picioare privind flacăra nestinsă, ce pîlpîia alene. Își aduse aminte de locțiitorul său politic, de sergentul-major Mitrici și de mulți alți soldați și ofițeri din compania sa, care nu s-au mai întors din război...

Era bine dispus, plin de însuflețire. Stînd de vorbă cu academicianul Preobrajenski, i-a spus spontan, fără să stea pe gînduri, că o va găsi pe Aniuta. Da, o va găsi! Nici nu e foarte complicat pesemne. Într-adevăr, comitetul raional al acestui orășel situat dincolo de Cercul polar trebuie să cunoască precis numele și adresa omului care a săvîrșit o faptă cu totul ieșită din comun. Îndată ce va sosi la Gagra, Mecetnîi are să scrie la acel comitet raional cerînd relații despre Aniuta. Va primi răspuns și-i va scrie Annei Alexeevna Lihobaba.

Astfel, revăzînd în minte fiecare detaliu al discuției cu Preobrajenski, Mecetnîi mergea prin grădină și simțea în nări și pe față răsuflarea îmbătătoare a liliacului abia înflorit. Adîncit în gînduri, nu dădu atenție tunetelor îndepărtate și realiză că se apropie furtuna numai atunci cînd, venind dinspre rîul Moscova, un nor greu, întunecat și lățos acoperi cerul deaspura Kremlinului și lăsă să cadă pe cărări primii stropi de ploaie, rari, calzi și grei. Apoi

scăpără fulgerul și se rostogoli un tunet atît de puternic, încît aveai impresia că undeva, aproape, a explodat o torpilă aruncată de la bordul unui avion. Mecetnîi ridică privirea spre cer. Norul de ploaie atîrna chiar deasupra lui. Soarele îi lumina marginile, care aveau sclipiri de aur, și pe fundalul cerului întunecat, ca de plumb, se rotea un cîrd de porumbei, fluturînd din aripi strălucitoare.

Se stîrni vîntul. Învîrteji nisipul care, zburînd, îi înțepa obrazul. Se porni o ploaie torențială, ca și cînd, sus, cineva ar fi răsturnat peste pămînt o stropitoare gigantică. Mecetnîi se uită descumpănit în jur, zări destul de aproape o săgeată indicînd drumul spre trecerea subterană și se repezi într-acolo. Înainte să ajungă pînă la treptele ce coboară în tunel, ploaia îl udase zdravăn. Nu pătrunse în interiorul trecerii subterane, ci rămase chiar pe ultimele trepte, urmărind acest iureș al apei dezlănțuite. Ploaia se prăvălea în rafale, cînd se mai potolea, cînd se întețea iar, o pulbere de apă pătrundea în tunel și-i răcorea obrajii, șuvoaie tulburi alergau de-a lungul trotuarelor.

Deodată, neînchipuit de viu, Mecetnîi își aminti o altă ploaie torențială de primăvară, care l-a prins, cîndva, împreună cu Aniuta, silindu-i să-și caute adăpost într-un gang. La fel se rostogoleau tunetele deasupra capului lor, aidoma tirului de artilerie grea, cu același zgomot vesel și grăbit ploaia bătea darabana pe asfalt, de-a lungul trotuarelor alergau șuvoaie de apă și pulberea de apă, zburînd în gang, le răcorea la fel obrajii, purtînd cu ea aroma îmbătătoare a văzduhului umed. Își reaminti cum stăteau ei în gang, acoperiți cu mantaua lui, strîns lipiți unul de celălalt. El simțea răsuflarea fetei, avea în nări parfumul părului ei...

Își dădu seama că nu a uitat nimic, absolut nimic și simți o dorință nestăvilită s-o revadă cît mai repede. La ce ar folosi scrisorile ? ! Poșta nu se grăbește niciodată. Chiar dacă ar trimite scrisoarea prin avion în acele locuri îndepărtate, tot o să facă între cinci și opt zile. Opt zile încolo, opt încoace. În cel mai bun caz vor trece două săptămîni numai pînă va putea afla adresa ei. Apoi din nou scrisori. Vor trece săptămîni, se va duce tot concediul, vor năvăli niște probleme urgente, legate de laborator și nu va mai avea nici o clipă liberă pentru căutarea Aniutei...

Ce-ar fi să rupă o săptămînă din concediu și să plece cu avionul acolo, în Extremul Nord, dincolo de Cercul polar ? Biletul de odihnă... Dar ce importanță are ? Fără îndoială biletul de odihnă poate fi prelungit, amînat. Iar biletul de avion pentru Gagra îl poate restitui cumpărînd pe loc alt bilet, cu destinația — ținuturile transpolare.

Cînd furtuna se potoli, lăsînd să cadă, în chip de acorduri finale, ultimii stropi mari de ploaie, în văzduhul spălat se lăsă o liniște atît de adîncă, încît Mecetnîi auzi deodată și claxoanele automobilelor și susurul pîrîiașelor abia înfiripate. Luase hotărîrea : fără nici o amînare, va pleca imediat acolo unde stă și lucrează Aniuta.

Acum se grăbea. Lîngă muzeul de istorie opri un taxi și, privind distrat în jurul său, se întreba cît de des pleacă oare avionul spre latitudinile nordice. În ce zile or fi cursele acestea ? S-or fi vînzînd bilete pentru aceste curse ? Va reuși oare să obțină unul ? Ca toți băiețandrii din generația sa, în zilele operației de salvare a echipajului Celiuskin, în zilele zborurilor istorice întreprinse de Cikalov și Gromov peste Polul Nord, el cunoștea pe de rost harta Nordului. Îi erau cunoscute denumiri ca Amderma, Vankaurem, Tiks. Își închipuia chiar unde anume, la vărsarea marelui fluviu, se află orășelul sau orașul în preajma căruia Anna Alexeevna Lihobaba a salvat niște școlari. Departe, foarte departe ! Dar și el a făcut doar cîteva ceasuri pînă la Moscova, venind din Uralul său, unde oamenii se scoală cu două ore mai devreme decît moscoviții.

Nu, în secolul aviației nici măcar pe harta necuprinsei noastre țări nu există distanțe de neînvins ! Iar cînd Mecetnîi ajunse în clădirea agenției „Aeroflot“-ului, întinsă ca o cărămidă de sticlă alături de Leningradski prospekt, și consultă orarul curselor de avion — totul se dovedi mai simplu chiar decît se așteptase. Cursa pentru teritoriul situat dincolo de Cercul polar pleca a doua zi dimineață. Reuși să restituie biletul pentru Gagra, reținîndu-i-se o mică sumă drept despăgubire. I se eliberă un alt bilet pentru Nord. Ca pasager de tranzit și, pe deasupra, Erou al Uniunii Sovietice, obținu o cameră într-un hotel destul de bun, care ținea de „Aeroflot“. Hotelul semăna și el cu o cărămidă de sticlă, dar așezată nu orizontal, ca aceea a agenției, ci vertical, avîntată spre cer.

26

Autobuzul rapid îl aduse pe Mecetnîi la aeroportul Șeremetievo-II. Sosi la timp, viză biletul. O tînără în uniforma „Aeroflot“-ului l-a însoțit pînă la avion, împreună cu grupul de pasageri care plecau cu aceeași cursă spre Arctica.

Spre Arctica ! Acest cuvînt însemna mult pentru Mecetnîi, care prin anii treizeci era un băiețandru. Arctica însemna bărbosul Otto Iulievici Smidt, modestul Molokov, plin de eroism, Leapidevski cel sobru, pus întotdeauna la patru ace. Arctica însemna rotofeiul Papanin cu echipajul său din primul desant, printre ghețuri, la Polul Nord. Tot ce-a fost interesant, semnificativ, aproape legendar. Ce mai încolo și încoace, eroul Oderului era adînc tulburat acum, înainte de acest zbor neașteptat, spre acele ținuturi neștiute de el, ținuturi ale tăcerii și ale spațiilor necuprinse și neexplorate, cum scriau cîndva ziarele despre Arctica.

Dar mulțimea de pasageri care, împreună cu Mecetnîi, se apropiase de scara aeronavei trezi în el mirarea și chiar o oarecare decepție : erau chipuri obișnuite, nu aveau nimic eroic, pasageri ca aceștia puteau zbura prin Siberia, spre ținuturile baltice ori spre sudul însorit.

Examinîndu-i însă mai cu luare-aminte, găsi în acest „obişnuit" şi cîte ceva „neobişnuit". Un grup de vlăjgani, arşi de soare, în capul gol, dar cu cizme înalte, moi, de blană şi nişte scurte largi din piele de drac, făcură cerc în jurul chitaristului lor şi cîntau cu toţii. În mulţimea de tineri îţi atrăgeau atenţia mai cu seamă doi bătrîni cu părul nins, îmbrăcaţi cam tot de mîntuială. Mai era un bărbat cu scurtă şi cizme la fel ca ale vlăjganilor ; era lat în umeri, avea faţa rotundă, arsă de soare şi bătută de vînturi şi se plimba încoace şi încolo pe lîngă bordul aeronavei. Era atît de masiv şi de greoi, încît te făcea să te gîndeşti la un urs matur în mijlocul unor ursuleţi.

La scara aeronavei stătea o femeie tînără într-o rochie uşoară, înflorată. Reuşea să ţină în braţe un copil mic, un buchet de lalele roşii şi o mătură. O mătură obişnuită din nuieluşe de mesteacăn. De altfel, după cum apucase să observe Mecetnîi, cîţiva dintre pasageri aveau mături. Iar pe locul unde, în aşteptarea plecării, erau aşezate rucsacurile, se ivea un mănunchi întreg de mături... „Mături, la ce le-o fi servind măturile ?" se întrebă Mecetnîi. Şi-şi mai zise că, deşi la Moscova era o căldură umedă de mai, oamenii purtau haine groase. Pe cînd el are o manta de ploaie subţirică, o beretă şi o valiză mică, în care şi-a pus un şort, un slip şi dosarele cu teza de doctorat neterminată. De altfel, tînăra cu copilul nu avea nimic peste rochia-i uşoară. Şi pleacă tot acolo! Copilul, în schimb, dormea într-un cocon pufos de blană.

Copilul în cocon de blană şi mama în rochiţă de marchizet creau un contrast frapant.

Aeronava se afla chiar la marginea uriaşului aeroport, în preajma unui crîng vesel de mesteceni, care îşi întindeau crengile deasupra lespezilor de beton mărginaşe. Spălat de ploaia torenţială din ajun, crîngul apărea luminos şi colorat, de parcă ar fi fost desenat pe un afiş de reclamă. Jos se înălţau ca un zid trunchiurile albe ale mestecenilor, iar sus foşnea frunzişul gingaş cîrlionţat, pe care soarele nu apucase încă să-l tăbăcească. Acolo, în crîng, primăvara îşi făcea de cap şi, cînd vîntul prefira coroanele mestecenilor, din crîngul tînăr venea aroma mugurilor desfăcuţi şi a ierbii umede, arome ce învingeau pînă şi mirosurile aeroportului : de petrol, de uleiuri şi de unsori.

Nu-ţi venea să crezi că, luînd înălţime, în cel mult cinci ore aeronava îi va transporta pe pasagerii ei din atmosfera asta minunată de primăvară în ţinutul zăpezilor, al gheţurilor, în ţinutul frigului şi al îngheţului veşnic. Oraşul spre care urma să-şi ia zborul Mecetnîi apărea în închipuirea sa ca o îngrămădire de *iarangi* [1] rotunde, cu pereţii din blană de focă. Ce-o să facă el acolo cu mantaua lui de filfizon şi pantofii din piele moale şi subţire de şevro ?

Regreta oare Mecetnîi că aşa, pe nepusă masă, într-un elan zămislit de furtuna aceea primăvăratică cu tunete şi fulgere, a schimbat

---

[1] *Iaranga* — la unele popoare din nord, locuinţă transportabilă, compusă dintr-un perete vertical, o temelie în formă de cerc şi un acoperiş conic din prăjini acoperite cu blană de ren.

Gagra caldă și plină de arome îmbătătoare pe Nordul înghețat ? Visase atîta la acest concediu, dorise atît de mult ca, eliberat, măcar pentru o lună de zile, de caruselul treburilor și problemelor legate de munca în laborator, să se concentreze asupra ultimului capitol, cel mai greu, al tezei sale, pentru care niciodată nu avea timp... Nu, totuși nu regreta. Ce-i făcut e bun făcut ! După ce a stat de vorbă cu Preobrajenski, era sigur că geologul Anna Lihobaba este într-adevăr Aniuta lui, că el trebuie neapărat s-o găsească și o va găsi...

Dar cum o fi ea astăzi ? Au trecut atîția ani ! Îl mai ține minte oare ? Poate că l-a scos din inima ei, așa cum, cîndva, la rîndul său, el a șters-o pe Natașa chiar și din amintire ? Poate că Aniuta, la fel, nu vrea să-și amintească de el. L-a uitat cu desăvîrșire. Poate că nici nu-l va recunoaște : cine-i Mecetnîi, de unde e ? Ah, da, acela care... O fi măritată. Nu, căsătorindu-se, și-ar fi schimbat precis numele, care întotdeauna o apăsa. E puțin probabil să fie căsătorită. Avînd familie, orice femeie ar fi rămas geolog la lucrări de prospecțiune.

În gîndurile lui cele mai tainice, Mecetnîi spera că, poate, ei se vor întoarce împreună din Arctica, că o va aduce la el, în orașul lui tînăr, în uzina care s-a înălțat sub ochii lui și a devenit locul cel mai drag pentru el, locul cel mai drag pe pămînt, atît de drag, încît nu-și mai închipuia existența în afara acestui loc... Cine știe, poate că zbura spre Arctica să-și afle ursița...

Mecetnîi se schimba de pe un picior pe altul. De-ar pleca mai repede ! Era tentat să lase

baltă neașteptata expediție polară și tentația asta creștea cu fiece clipă de așteptare.

În sfîrșit, în ușa aeronavei se ivi o stewardesă trupeșă. Părul blond, bogat, se revărsa de sub bonetă și-i cădea pe umeri. Rosti cu o voce joasă, sonoră, pe un ton cald, intim :

— Ați obosit de atîta așteptare ! Nu-i nimic, recuperăm noi minutele astea în drum. Vom sosi la destinație conform orarului. Avem vîntul în spate.

Vlăjganii bronzați, cu scurte negre, se înviorară pe dată.

— Bună ziua, Tamarocika.

— Ne-am uscat de dorul dumitale.

— Tamara e cu noi, va fi o cursă pe cinste.

Stewardesa avea un zîmbet larg, blajin și-și arăta două rînduri zdravene de dinți albi, impecabili.

Luă cu grijă din mîinile tinerei mame coconul în care dormea copilașul și, dovedind o îndemînare uimitoare, urcă scara aeronavei cu el în brațe.

— Să știți, într-o lună de zile a crescut mult copilașul dumneavoastră. Pe cuvîntul meu...

Se vedea cît de colo că Tamara era în Arctica un om de-al lor : toți o cunoșteau și ea îi cunoștea pe mulți dintre ei.

27

În avion erau multe locuri libere. Tamara lăsă în jos un leagăn mititel din plasă și culcă în el coconul de blană. Tînăra mamă a putut

să ocupe trei fotolii. Tamara veni cu o pernă. O acoperi cu un pled pe mamă, care adormi pe loc.

Vlăjganii bronzați se așezară cu toții în fundul salonului, își scoaseră scurtele grele și, deodată, Mecetnîi constată că nu seamănă deloc între ei, că sînt foarte diferiți. Alături de Mecetnîi se nimeri bărbatul lat în umeri, un om nu prea tînăr, care semăna cu un urs voinic. Cînd își scoase scurta și căciula de blană, pe pieptul lui luci Steaua de Aur, steaua de Erou al Uniunii Sovietice.

— Trofimov Alexandr Feodorovici, se recomandă el și scutură zdravăn cu mîna-i mare mîna lui Mecetnîi.

Acesta se recomandă și el. Trofimov arătă spre steaua de pe pieptul vecinului său :

— Pentru ce ați primit-o ?

— Pentru Oder. Și dumneavoastră ?

— Pentru Arctica.

— De fapt, cine sînteți ?

— Director de institut, doctor în științe geografice. Și dumneavoastră ?

— Sînt inginer. Candidat în științe tehnice. Alexandr Feodorovici, dumneavoastră, după cum văd, sînteți aici ca acasă. Spuneți-mi, pentru Dumnezeu, de ce mulți dintre pasageri duc cu ei mături. Uitați-vă la blonda asta cu copilul, are mătură și lalele. Au și alții.

— Da-a, dragă Vladimir Onufrievici. Se vede imediat că nu aveți idee cum arată latitudinile nordice. Acolo cel mai bun cadou este mătura. O carte abia apărută și o mătură. Acolo nu vedeți nici copăcel, nici pădurice, nici mă-

car o tufă. Pentru un om care trăiește și lucrează dincolo de Cercul polar nu este desfătare mai dulce decît o baie de aburi la saună, pe săturate, și cu o măturică de mesteacăn, sau — și mai bine — de stejar. Dar, spuneți-mi, vă rog, cum ați putut, dragul meu, să porniți spre Artica cu asemenea echipament ? Arctica nu este nici Soci și nici Gagra.

— Să știți că tocmai la Gagra intenționam să plec. Dar așa a vrut soarta — a trebuit să schimb destinația.

— Cum așa ?

Cu toate că vecinul ocupa cam un fotoliu și jumătate, glasul îi era sonor, melodios, și avea omul ăsta, pe care Mecetnîi îl vedea prima dată, ceva ce-ți trezea pe loc simpatia. Iar Mecetnîi, om morocănos și taciturn de felul lui, care nu-i putea suferi pe cei ce la întrebarea-șablon „ce mai faceți ?“ se apucă să vorbească imediat cu lux de amănunte despre problemele lor personale, deodată începu să-i povestească vecinului său despre Aniuta, despre dragostea lui nefericită și despre motivele ce l-au determinat să-și modifice în mod atît de neprevăzut itinerarul.

Noua lui cunoștință avea acel dar prețios și foarte rar întîlnit : știa să asculte. Asculta, fără să pună întrebări, nu te întrerupea, nu te zorea, nu lansa replici încurajatoare. Dădea doar din cap, un cap mare, rotund ca o bilă, și parcă aducînd a cap de urs. Abia după ce Mecetnîi își încheie povestirea detailată și tăcu, se auzi glasul plăcut, de tenor, al vecinului :

— Da, Vladimir Onufrievici, simt că barometrul dumitale prevestește furtună. Stătu o clipă pe gînduri și adăugă : Complicată situație.

— Am luat avionul ăsta pe negîndite, iar acum nici nu știu cum am să umblu prin ghețuri, acolo, la dumneavoastră, cu echipamentul ăsta al meu.

— Cel mai puțin să te preocupe acest aspect. Cei din Arctica sînt oameni solidari, nu lasă pe nimeni în pielea goală, afară, în ger. Nu asta-i complicat, Vladimir Onufrievici, în altceva constă dificultatea — intervine factorul psihologic. Gîndește-te, cîți ani au trecut ! S-a ridicat o nouă generație. La noi, aici, știți cum se întîmplă ? Pleacă omul pentru iernat, și cînd se întoarce — nevastă-sa s-a înstrăinat de el, s-a dezobișnuit, s-a înstrăinat și el. Asta într-un an de zile. Iar în cazul dumitale e vorba de atîția ani !... Ce să mai dăm cu presupusul ! Ajungi la fața locului și vezi dumneata care-i situația.

— Secretarul comitetului orășenesc de la dumneavoastră ce fel de om e ? O să-mi dea o mînă de ajutor ?

— Secretarul comitetului meu orășenesc e la Leningrad. Aici, în Arctica, eu vin într-un fel de „turneu". Dar și pe cel de aici îl cunosc. Un om prietenos, om de suflet, harnic și cu scaun la cap, dar pentru că e cum e, nu cred să-l găsești în localitate. Precis e în tundră. Sîntem în luna mai, crescătorii de reni își mînă turmele. E o perioadă de vîrf cum e la noi, în Rusia centrală, luna august. S-ar putea să găsești ușa Comitetului orășenesc ferecată cu lacăt — și toată lumea plecată la mînatul turmelor de reni... Dar nu-i nimic, Arctica are și ea sufletiștii ei — or să te ajute.

Mai tîrziu, cînd Tamara servi pasagerilor ei masa de prînz, cu nelipsita, omniprezenta găină, ce apare, indiferent dacă zburați la Kostroma sau la New York, vecinul lui Mecetnîi scoase din buzunarul de la spate al pantalonilor o ploscuță, deșurubă dopul și, după ce vărsă din pahare apa minerală, le umplu cu coniac.

— Of, vecine, mi-ai zgîndărit inima cu povestea dumitale ! Haide, Vladimir Onufrievici, să bem pentru reușita dumitale. Ce zici ?

Goliră paharele. Mai repetară o dată. Acum, cînd parcă s-au rupt zăgazurile, Mecetnîi voia să tot vorbească despre Aniuta, cu atît mai mult, cu cît Trofimov știa atît de bine să asculte.

— Dar cum crezi, o fi... liberă ?

— Cum să-ți spun... Dumneata nu ești căsătorit ?

— Și da, și nu.

— Cu alte cuvinte, nu ai familie ?

— Ai ghicit. Nu știu de ce am ratat-o pe acest plan. Aveam cîndva familie, dar asta-i o altă istorie. Din timpul războiului. După război, nu am reușit să-mi refac viața personală. Poate că am o fire nesociabilă, dificilă. Am încercat, dar nu am întîlnit ceea ce aș fi dorit...

— Nu iubești cu adevărat. Asta-i. Iubirea — toată ți-ai investit-o în Aniuta. Sînt oameni care iubesc numai o dată în viață. Am cunoscut un asemenea om...

Motoarele aeronavei șuierau domol. Tinerii bronzați, care plecau în Arctica pentru iernat, cîntau din nou, acompaniați de ghitarist, un cîntec după altul, așa cum fumezi țigară după țigară. Împreună cu ei cîntau și cei doi bătrîni cu părul cărunt, pe care Mecetnîi îi zărise încă la aeroport. Stewardesa Tamara își cunoștea toți pasagerii — și pe cîntăreți, și pe vecinul lui Mecetnîi, și pe cei doi bătrîni — și se purta cu toată lumea ca o gazdă cu oaspeții ei. Și bătrînii se simțeau aici ca la ei acasă. Stăteau de vorbă cu toată lumea, intrau chiar și în cabina piloților.

— Cine sînt bătrînii ăștia ? se interesă Mecetnîi.

— O, sînt niște celebrități de-ale noastre. Au venit printre primii pe aceste meleaguri. Ăsta, care-i mai solid, este aviator polar. Ați auzit poate ? Și Trofimov rosti un nume foarte cunoscut încă din ziarele dinainte de război. Celălalt, lunganul bărbos, este și el o celebritate. Unul dintre cei dintîi care au iernat aici.

— Dar unde se duc ? Presupun că amîndoi sînt de mult la pensie ?

— Sînt. Și încă ce pensie. Și unul, și celălalt primesc pensie de general, dar uite că nu pot sta acasă, sînt bolnavi de Arctică. Iar boala asta este incurabilă — pînă mori nu scapi de ea.

Mecetnîi își dădea seama că destinul îl poartă acum într-o lume aparte, o lume neștiută de el. Tot ce s-a întîmplat în ultimele douăzeci și patru de ore — și decretul din ziarul pe care-l are cu el, în buzunar, și întrevederea cu academicianul Preobrajenski, și ploaia aceea veselă cu furtună, ce s-a abătut asupra Moscovei, și faptul că el, Mecetnîi, un om obosit, dornic să se odihnească și să-și termine odată teza de doctorat, pe care o chinuie de atîta amar de vreme, în loc să aterizeze pe țărmul cald al Mării Negre, zboară spre țara neștiută a ghețurilor — toate laolaltă erau ca un vis, un vis ciudat și plin de neliniște, dar din care el nu voia totuși să se trezească.

— Iartă-mă, te deranjez un pic, zise Trofimov ridicîndu-se și se îndreptă spre grupul de tineri care cîntau. Îl întîmpină o larmă veselă. Acoperind șuierul motoarelor, strunele ghitarei răsunară mai cu foc, și tenorul plăcut al lui Trofimov se făcu auzit în corul acela destul de discordant.

28

Ținuturile reci, unde aeronava l-a dus doar în cîteva ceasuri pe Mecetnîi, continuau să-l uluiască.

În cursul scurtei escale pe aeroportul unui mare oraş situat dincolo de Cercul polar, la bordul aeronavei dădu buzna o ceată de flăcăi zdraveni, gălăgioşi. Se făcu strîmt în salon, începu să miroasă a sudoare de bărbat, a rufărie nespălată și a rachiu. Nou-veniții purtau haine ciudate, toate cam pe același calapod : scurte de blană, căciuli cu clape lungi lăsate în jos, pantaloni de catifea neagră, băgați în cizme cu carîmbii strînși armonică. Unul dintre flăcăi ținea subsuoară un tranzistor care difuza cu toată puterea-i electronică un concert oarecare.

Flăcăii se așezară toți grămadă și, vorbind tare între ei, umplură salonul sobru al frumoasei aeronave cu larmă și zăpăceală de oameni beți.

— Ce fel de păsări mai sînt și ăștia ? îl întrebă Mecetnîi pe Trofimov care își reluase locul.

— „Bicii", zîmbi ironic Trofimov. N-ai mai auzit cuvîntul acesta ? „Bicii" zboară după cîștiguri mari și ușoare.

— „Bicii" ? Ce mai e și asta ?

— Așa le zice. Vorbă de port. Vine, pesemne, de la englezescul *beach* — plajă, îi explică vecinul. Au iernat într-un oraș bine amenajat, cu confort, s-au scuturat de bani, de capital, și, poftim, acum, primăvara, zboară spre Arctica, să fie pe loc tocmai cînd pornesc ghețurile. Acolo, cînd începe navigația, mîna de lucru este la prețul aurului. Sînt băieți zdraveni, se umplu de bani... Ca păsările migratoare. Toamna spre sud, primăvara spre nord.

— Cel puțin muncesc serios ?

— Cum să nu. Întîi beau toată votca, cîtă găsesc, vine la rînd apa de colonie, iar la urmă medicamentele preparate pe bază de alcool. Cînd le termină și pe astea, ba pe deasupra le fluieră vîntul prin buzunare, se apucă de muncă, și încă cum !

Între timp, cei pe care Trofimov îi numise „bici" își deschiseră gențile albastre tip „Aeroflot" și sticlele începură să circule din mînă în mînă. Vacarmul stîrnit de „bici" acoperi șuierul ușor al motoarelor, răsună un cîntec îndrăzneț, și unul dintre flăcăi, lăsîndu-se pe vine, începu să joace în trecerea îngustă dintre fotolii.

În leagănu-i împletit copilașul se trezi și prinse să țipe. Luîndu-l în brațe și strîngîndu-l

la piept, tînăra mamă arunca priviri speriate spre banda veselă dezlănţuită. Mecetnîi dădu să sară în picioare, ca să curme purtarea asta neruşinată, însă vecinul său, avînd o bogată experienţă, îl opri :

— Nu e cazul să te amesteci. N-ar ieşi nimic bun. Îndată, fără intervenţia dumitale, are să-i potolească Tamara.

Într-adevăr, din cabina piloţilor ieşi frumoasa trupeşă cu părul bălai şi se apropie cu pasul ferm de petrecăreţi, care o întîmpinară ca pe o veche cunoştinţă.

— Tamara... Tot mai zbori ca să cîştigi bani, să-ţi faci zestre ? se auziră mai multe glasuri.

— Terminaţi ! ordonă ea cu vocea-i joasă, de contralto.

Se înălţa ca o statuie în culoarul dintre fotolii. Şi se petrecu un lucru de necrezut : „bicii" se potoliră pe dată.

— Tamarocika, puişor, de ce te porţi atît de sever ? Sîntem băieţi buni, pasageri ai „Aeroflot"-ului. Musai să ne iubeşti şi să ne ţii ca pe palme, chiţăi dansatorul şi întinse mîinile spre ea.

— Stai jos ! şi, cu o mişcare imperceptibilă a mîinilor ei mari, stewardesa îl aruncă într-un fotoliu. Stai jos şi nu te mişca de aici. Mă auzi ?... Şi voi, amicii lui, să-mi şedeţi liniştiţi

că de nu, la următoarea escală pe toţi vă dau jos.

Ameninţarea, reală pesemne, îşi făcu efectul. Noii pasageri se potoliră, încercînd chiar să lege o discuţie cu tînăra fată.

— Cum e acolo, pe marele fluviu ?... Nu venim prea devreme ? E nevoie de mînă de lucru ?

Stewardesa se aşeză pe braţul unui fotoliu liber şi, cu glas calm, binevoitor, stătu de vorbă cu ei despre lucruri serioase.

— Ai văzut ce înseamnă Tamara ? zise Trofimov către vecinul său, cu mîndrie, ba chiar lăudîndu-se parcă. O cunoaşte tot Nordul. E şi sportivă. Deţine nu ştiu ce record. Printre altele, ceea ce este uimitor, dar şi important, este expertă în metode de sambo.

Da, se gîndea Mecetnîi : în aceste ţinuturi aspre tocmai femei ca Tamara îşi au locul şi rostul. Cum se descurcă oare pe aici micuţa Aniuta, cu glasul ei subţirel, de copil ? Ce-o fi adus-o aici, unde şase luni din an este noapte şi alte şase luni zi ? Cum poate oare să trăiască şi să lucreze printre „bici" din ăştia ?

Se uită pe geam : albastru, albastru, nu vezi decît albastru pînă la linia orizontului, pînă-n locul unde pustiurile de zăpadă se contopesc pe nesimţite cu cerul, la fel de albastru.

Cît vedeai cu ochiul — nici tu drumuri, nici tu case, nici tu copaci... Ce împrejurări or fi silit-o pe Aniuta să vină aici, în acest ținut rece, care de sus, din avion, pare mort ?

Aruncînd priviri spre Trofimov, care dormea liniștit, ba chiar sforăia încetișor, cu buzele-i groase strînse pungă, Mecetnîi se mai gîndea și la altceva. Se întreba cum e cu putință ca el, Mecetnîi, întotdeauna foarte închis, el care se considera om mîndru, obișnuit să-și trăiască de unul singur bucuriile și necazurile, dintr-o dată, netam-nesam, și-a deschis sufletul în fața acestui explorator polar, punîndu-l la curent cu toate tainele inimii sale ? Totuși, ce se petrece cu el ? I se modifică, oare, caracterul ? Parcă nu miroase a bine această schimbare ?

Niciodată nu a stat să mediteze : de ce, în fond, duce o viață de burlac ? De ce cu atîta înverșunare își apără libertatea lui de bărbat ? Are un apartament confortabil, dar nu un cuib cald, intim. De ce nu s-a însurat, cu toate că banii pe care-i cîștigă astăzi ar fi ajuns chiar pentru o familie numeroasă ? De ce măcar nu s-a atașat de nici o femeie din cîte i-au ieșit în cale ? Și au trecut destule prin viața lui. Cu firi diferite, cu chipuri diferite. Intrau în viața lui pentru scurt timp, dar tot atît de ușor dispăreau, fără să lase vreo urmă. De ce ?

Iar acum Serafima asta ! E deșteaptă. Grijulie cu el. Chiar prea grijulie și, pe deasupra, femeie bine... Stau separat, fiecare în locuința lui, fiecare cu gospodăria lui. Nu demult, încă mai ieri, își zicea : e foarte bine așa. Dacă nu-ți devine omul prea familiar, nu te plictisești de el... Are aptitudini incontestabile pentru științele exacte. În laboratorul lui ea este un lucrător util. Serafima își pregătește teza de candidat în științe și Mecetnîi o ajută. La rîndul său, ea îi dă o mînă de ajutor ori de cîte ori are el de operat niște calcule complicate. Înțelegere deplină. Ce-i mai trebuie ? Nu sînt ei o pereche potrivită ? „Opinia publică“ a laboratorului i-a căsătorit demult, și chiar viața asta pe care o duc Mecetnîi și Serafima — fiecare în casa lui — cei din laborator o înțeleg numai și numai drept teama de a nu pierde unul din apartamente. Uneori, portarul laboratorului îl poftește pe Mecetnîi la telefon, spunîndu-i :

— Vladimir Onufrievici, vă caută soția...

Dar însăși Serafima ! De multe ori a deschis vorba : n-ar fi timpul să stea împreună, măcar pentru a ușura activitatea lor științifică în comun ? Mecetnîi însă a rămas neînduplecat la aceste încercări ale ei. Mai mult decît atît, se temea ca nu cumva povestea lor de dragoste

ciudată și rece, pe care, în sinea lui, o definea științific drept „simbioză a două ființe reciproc utile", să devină căsnicie, iar Serafima să se transforme în nevastă. La ce bun să tulbure echilibrul relațiilor dintre ei, care i se părea stabil și-l mulțumea pe deplin ?

Totuși de ce, cu toate că a trăit o bună jumătate din viață, pînă în prezent el nu și-a rînduit această viață, așa cum o fac toți semenii lui. Niciodată nu s-a necăjit din cauza asta. Pentru prima oară a stat să mediteze serios asupra acestei probleme numai după ce „ursul polar" — Trofimov — i-a dat un răspuns la această stare de fapt, probabil unicul răspuns valabil : a iubi cu adevărat — omului îi este sortit o singură dată în viață. Da, da, pesemne așa și este. În aeronava care-l purta deasupra îndepărtatului ținut de la miazănoapte s-a dumerit el cu adevărat : Aniuta, totul s-a dus cu Aniuta ! Anii din urmă, în iureșul vieții și al preocupărilor sale, nici măcar nu se gîndise la ea. Probabil însă că undeva în subconștientul său pe toate femeile le compara cu Aniuta... Ce bine ar fi s-o găsească, s-o ia cu el din această pustietate de gheață !... Uite, atunci, poate, va trăi așa cum trăiesc toți oamenii.

Adormi cu acest gînd, și în vis o văzu pe Aniuta îmbrăcată cu o *parka* [1] pufoasă de blană, cu cizme de blană în picioare. Venea pe zăpadă, spre el, cu mîinile întinse. Știa că este Aniuta, distingea chiar bucățile de piele aplicate și broderia de pe poalele hainei, dar chipul nu i-l vedea. În gluga *parkăi* se profila o pată albă. Totuși, era Aniuta, știa sigur că ea este, și venea spre el.

Cînd, micșorînd viteza, aeronava atinse cu roțile pămîntul înghețat și, trepidînd din aripi, rulă rapid pe terenul de aterizare ușor accidentat, Mecetnîi se trezi cu senzația unei mari bucurii. Da, sigur, curînd, poate chiar astăzi sau mîine, sau poimîine, o va vedea pe Aniuta, de data asta însă aievea !

În ținutul unde aeronava l-a adus în cinci ore și jumătate, se pare că nimic nu era obișnuit. Neobișnuitul începea chiar de la scara avionului. Jos, pe cerul spălăcit, stătea, țintuit parcă de acest cer, un soare anemic. De jur împrejur — totul alb. Nimic nu tulbura monotonia acestui alb neîntinat, poate doar terenul de aterizare călcat de buldozere și cu urme de roți pe el — roțile aparatelor ce decolează și aterizează.

---

[1] Haină de iarnă purtată în nordul Siberiei, lucrată din piei de ren, cu blana în afară.

În vîrful scării, la ușă, trona — acesta este cuvîntul — trona Tamara. Îmbrăcată cu veston albastru, bine croit, care-i contura frumos silueta, cu boneta de uniformă pusă într-o parte, gata să zboare parcă de pe păru-i bogat, cu mănuși albe pe mîini, stewardesa își conducea pasagerii, arborînd zîmbetul drăgălaș, stabilit de regulile Aeroflot-ului pentru astfel de ocazii. Cînd trecură pe lîngă ea, unul cîte unul, „bicii", de data asta treji și potoliți, Tamara le dărui exact același zîmbet, iar tînărul cu tranzistor, pe care ea îl trîntise atît de energic într-un fotoliu, trecu temător pe lîngă ea și, ajuns jos, pe pămînt, strigă :

— Călătoriți cu avioanele „Aeroflot"-ului — comod, rapid, confortabil ! și făcîndu-i cu ochiul, adăugă, de data asta de la distanță : Vă mulțumesc pentru atenție.

Cei veniți să-i întîmpine pe călători, strînși mulțime la scara avionului, erau și ei neobișnuiți. Pe tînăra mamă în rochie de marchizet, cu copilul cufundat în coconul lui de blană, o întîmpină un ofițer. Chiar acolo, la scara avionului, el îi aruncă pe umeri un mantou de blană pufoasă, îi puse o căciulă pe cap și, primind de la ea în dar mătura de mesteacăn și cele cîteva lalele proaspete, cum erau la plecarea din Moscova, o sărută recunoscător și înduioșat.

Vlăjganii în scurte negre din piele de drac se buluciră, literalmente, afară din aeronavă, ocolind scara și sărind pe pămînt cu agilitate de maimuță.

Pe vecinul lui Mecetnîi, care era, după toate aparențele, un personaj proeminent pe aceste meleaguri, au venit să-l întîmpine mai mulți bărbați.

Îl îmbrățișau, îl sărutau pe amîndoi obrajii, îi strîngeau și-i scuturau mîna, de parcă ar fi vrut să i-o smulgă.

Încă la bord fiind, Trofimov și-a scos din rucsac cizmele de blană, o căciulă cu clape lungi și, imediat, începu să semene cu toți cei ce-l întîmpinau. Le înmînă, pe loc, fiecăruia cîte o măturică și unul dintre ei, strîngînd-o la piept, rosti înduioșat :

— Nu ne-ai uitat, Alexandr Feodorovici, mai ții minte obiceiurile noastre. Tocmai am construit aici o saună finlandeză. Saune ca asta a mea, nici la voi, la Leningrad, nu sînt. Îți fac o căldură, mamă-mamă — dai jos din capul locului un chil-două. O să asudăm noi împreună pe săturate.

— Atrage ea, Arctica, atrage, spunea cu glas dogit un bărbat mai în vîrstă, cu fața colțu-

roasă, care purta o șapcă veche de marinar cu un crab mare pe cozoroc. Toată lumea îi spunea „căpitan"...

Cu mantaua-i de filfizon și beretă, Mecetnîi se oprise cam stingher și dezorientat lîngă scara aeronavei. O autoșeniletă militară plecă ducînd-o pe tînăra mamă cu pruncul ei. Vlăjganii, aviatorul polar și celălalt bătrîn cu părul alb plecară cu un camion. Altcineva plecă într-o sanie trasă de reni, iar Mecetnîi, uitat de toți, se foia pe loc, cu valizuța în mînă și, ca să-și mai dezmorțească extremitățile care începuseră să-i înghețe de-a binelea, bătea din picioare cu pantofii lui subțiri. Singuratic și straniu în mijlocul acestor oameni cu pielea tuciurie, arsă de vînturile Arcticei, oameni care se cunoșteau și se înțelegeau dintr-o vorbă, legați între ei prin muncă sau prin destinul comun — el se simțea ca o cioară albă și nu știa ce să facă mai departe.

Dar cînd s-au rostit toate cuvintele de bun-venit și a luat sfîrșit schimbul de sărutări și de răsunătoare bătăi pe umăr, Trofimov îl recomandă prietenilor săi :

— Mecetnîi Vladimir Onufrievici — Erou al Oderului. În materie de arctică, după cum vedeți și voi, e ca și un nou-născut. A sosit aici cu o misiune foarte delicată. E un om de treabă. Vă rog să-l primiți cu toată căldura.

Știau să strîngă mîna tare, foarte tare, acești oameni ai Arcticei. La urmă de tot, veni spre Mecetnîi bărbatul ciolănos cu șapcă de marinar și-i zise hîrîit :

— Poftiți cu mine în mașină, vă duc la destinație.

— Știți, aș vrea la hotel sau undeva, la vreun cămin.

— Vă duc eu unde trebuie, hîrîi căpitanul și-i întinse lui Mecetnîi căciula și scurta de pe el. Îmbrăcați-vă. Arctica este o bătrînă severă, nu-i de glumit cu ea.

— Bine, dar dumneavoastră cum rămîneți așa ?...

— Eu nu sînt un novice, sînt „per tu" cu Arctica, și-s băștinaș, hîrîi căpitanul.

— Băștinaș, băștinaș, rîdea Trofimov, făcîndu-și loc anevoie în aceeași autoșeniletă. Acest băștinaș are o biografie, cum nici Jack London nu a descris.

— Unde vă duc ? întrebă șoferul, un tînăr cu față turtită, oacheșă și cu ochii oblici, înguști.

— Ne duci la Țișevski, Vanea, la Țișevski.

— Aș fi vrut la hotel... Dacă, bineînțeles, vă e în drum, se rugă delicat Mecetnîi.

— La Țișevski ! repetă căpitanul, și nici măcar nu se uită la Mecetnîi.

El și Trofimov vorbeau între ei cu însuflețire despre niște lucruri de care Mecetnîi habar n-avea, despre starea gheţurilor, despre pornirea zăpoarelor care poate să înceapă dintr-o clipă în alta prin albiile principale ale deltei. Discutau despre prognoza vremii pentru anotimpul de primăvară. Mecetnîi nu lua parte la conversație. Se plecă spre ferestruica de mică a vehiculului și privea peisajul ciudat, neobișnuit pentru el. Autoșenileta înainta cu toată viteza pe un drum trainic, stabil, de zăpadă bătătorită, abia vizibil pe albul imaculat al troienilor. Autoșenileta i-a ajuns din urmă pe cei cărora Trofimov le zicea „bici". Înaintau în monom pe cărarea aproape invizibilă. În frunte mergea flăcăul cu tranzistorul la subțioară. Tranzistorul urla asurzitor, tulburînd liniștea milenară a zăpezilor arctice.

— Altădată umblau cu armonica, iar acum, poftim — electronica ! remarcă cu glasu-i răgușit căpitanul, apoi, adresîndu-se șoferului : Vanea, frînează un pic ! Scoțînd capul pe geam, le strigă băieților : Duceți-vă direct în port, vă prezentați la Șcerbakov.

— Dar cum ne plătești, tovarășe șef ?

— În ruble sovietice.

— N-o să-i nedreptățiți pe niște orfani ?

— Ce, nu mă cunoașteți voi ?

— Ba da, vă cunoaștem... Și cum stați aici cu haleala ?

— N-o să muriți de foame.

— Dar de băut se găsește ?

— Ajunge pînă începe navigația... Vanea, dă-i drumul ! Căpitanul rîse ironic : Se întorc păsările călătoare... Știu să muncească, dar n-am să reușesc defel să fac din ei adevărați proletari — au prea multe rămășițe burgheze în conștiință.

Așezarea, pe care Mecetnîi și-o închipuise ca o îngrămădire de iarangi, se dovedi a fi un orășel în toată legea, deși cu un specific anume.

Casele cu două caturi, construite din bîrne, se înălțau parcă în vîrful picioarelor, săltate deasupra pămîntului. Din cauza „înghețului veșnic", se lămuri Mecetnîi. Pe un cîmp înzăpezit făcea antrenament o echipă de fotbal, un antrenament obișnuit, ca la Moscova, să zicem, ori la Kiev. Dar maiourile și chiloții jucătorilor erau trase peste costumele de schi, iar portarul se foia la poarta lui de pe un picior pe altul, încălțat cu cizme moi de blană. Dintr-o clădire mare, săltată și ea pe niște piloni deasupra pămîntului, năvăli în stradă un cîrd de copii. Băieții, ca toți băieții de pe globul

pămîntesc, țipau, gălăgioși, se îmbrînceau între ei, bucuroși că ziua de învățătură s-a sfîrșit. Cei mai mulți dintre ei aveau hăinuțe de blană, iar mutrișoarele, rumenite de ger, se ițeau din glugile pufoase, tot din blăniță.

La intersecție stătea un milițian — peste veston, purta aruncată pe umeri, o șubă îmblănită pe dinăuntru și pe dinafară.

— Mergem la Țișevski, Vanea, n-ai uitat ? îi aminti șoferului căpitanul, întrerupînd pentru o clipă discuția în contradictoriu cu privire la situația gheților în primăvara ce începea.

— Alexandr Feodorovici, ar fi mai bine să mă duc direct la comitetul raional, se rugă Mecetnîi de Trofimov. Încă la Moscova hotărîse să-și înceapă căutările adresîndu-se întîi și întîi comitetului raional de partid.

— La ora asta acolo nu găsiți decît, poate, un tovarăș de serviciu. Toată lumea e în tundră. A venit primăvara. Crescătorii își mînă turmele de reni pe alte locuri. Primul-secretar este plecat de alaltăieri la acțiunea „reni"... hîrîi căpitanul.

— Dar trebuie să mă aranjez cumva cu dormitul, să am unde să rămîn peste noapte.

— Păi, acolo vă și duc, unde o să poposiți peste noapte. Bun popas ! Aș zice, ca la Moscova, nu alta ! Iar mîine vă dau o mașină. De aici pînă la Rîbacîi nu e cale lungă. Chiar Vanea are să vă ducă. Nu vă lăsăm noi în voia soartei, nu vă părăsim ! La latitudinile nordice nu se obișnuiește să lași de izbeliște oamenii.

Trofimov apucase să-i povestească, pesemne, căpitanului cu ce scop a sosit Mecetnîi. În orice caz, acest marinar cu fața arsă de vînturi și glas răgușit îl privea cu vădit interes și simpatie.

Orășelul transpolar îi amintea lui Mecetnîi tinerele orășele ce luau ființă cu duiumul în ultimii ani prin locurile lui natale. De altfel, orașul din Ural, unde locuia el în prezent, un oraș cu clădiri înalte, linie de troleibuz, centru comercial și tot felul de instituții ce se cuvine să ființeze în orice nouă așezare sovietică — cu cinci ani în urmă arăta exact ca acest orășel din Arctica : căsuțe standard din bîrne, cu două caturi, străzile, abia marcate prin șirurile acestor case și, desigur, o piață imensă pustie, pe care o împresurau alte clădiri, tot din bîrne, dar mai mari, unde își aveau sediul comitetul raional de partid și comitetul executiv, un magazin universal, o librărie, clubul și școala. Dar, spre deosebire de orășelele din Ural, de o vîrstă cu el, care aveau temelia caselor bine înfiptă în pămînt, orășelul transpolar era parcă ridicat pe picioroange, iar toate instalațiile co-

munale — rețelele de apă și de gaz metan, canalizarea — toate se întindeau deasupra pămîntului, pe niște suporturi de lemn, și aveau un înveliș de protecție din pîslă.

Mașina stopă în fața uneia dintre casele standard.

— Cînd a plecat Țișevski ? întrebă Trofimov și, rostogolindu-se domol din mașină, făcu puțină mișcare, ca să-și mai dezmorțească trupul.

— Acum vreo două săptămîni, hîrîi căpitanul îndreptîndu-și pe cap șapca de marinar.

— Cu familia ?

— Bineînțeles, cu nevasta și copilașii... Are concediu polar de două luni.

— Și încotro au plecat ?

— Păi, spre sud, undeva, în Caucaz — la Soci sau la Gagra, nu mai știu. Să-și mai încălzească oasele cu apă căldicică.

— Dar se cade, oare, să dăm buzna la el, fără să-i fi cerut voie ?

— La noi, Alexandr Feodorovici, s-a păstrat rînduiala pe care o știți. Nimic nu s-a schimbat.

Intrară în clădire, urcară scara. Căpitanul se ridică în vîrful picioarelor și, undeva, sus, într-o crăpătură dintre bîrne, găsi cheia și descuie ușa.

— Ei, cum se obișnuiește să se spună, poftiți, vă rog, în numele lui Țișevski.

Apartamentul era destul de spațios și modern, iar mobilierul nou. Pe masă, sub lustră, un bilet. „În frigider găsiți cîte ceva. Serviți-vă, nu vă jenați. Mare grijă la aparatul de radio cu picup."

— Ei, iată-ne acasă, zise Trofimov, scoțîndu-și în antreu armura polară : scurta, căciula și cizmele de blană. Ați înghețat rău ? Nu-i nimic, ne încălzim noi îndată.

Trecu alături și într-o clipă sobița electrică din camera care, pesemne, era salonul apartamentului, începu să emane căldură din belșug

— Cum așa, în absența gazdelor... Parcă nu s-ar cuveni, bîlbîi Mecetnîi, care tot se mai foia nehotărît în antreu.

— Unde vă aflați ? În Arctica. Ea are legile ei. Ați citit în cărțile lui Jack London cum diverși căutători de aur poposeau în bordeiele din drumul lor, unde pentru ei întotdeauna erau pregătite lemne de foc. Lemne, se vede treaba, Țișevski nu ne-a pregătit, îl liniști căpitanul.

— Electricitatea e bună și ea, dar va trebui mers după lemne. Ceea ce o să și facem chiar acum, zise Trofimov îndreptîndu-se spre ușă,

dar, la ieșire, dădu peste o femeie micuță, îmbrăcată cu un capot pestriț din molton.

— Alexandr Feodorovici, dumneavoastră sînteți ? exclamă ea, radioasă. Aud eu că la Țișevski umblă cineva prin casă. Cine o fi venit, mă întreb. Că doar ei, stăpînii casei, sînt plecați...

— Știu, știu, Zoenka. Sînt la curent. Mi-au telefonat acasă, la Leningrad, m-au rugat să-ți transmit salutări cînd sosesc aici... Uite, să ți-l prezint pe Vladimir Onufrievici Mecetnîi, a venit la noi să-și caute ursita...

— N-aveți nevoie de nimic ?

— Nu, mulțumesc, nu te deranja. Aici totul e pus pe roate. Gustări găsim îndată, iar tirbușon și tot ce trebuie la el avem întotdeauna cu noi, oriunde ne-am duce.

— Dacă ardeți toate lemnele sparte, băgați de seamă, spargeți altele.

— Negreșit, nici nu se poate altfel. Nu am uitat legile Arcticei.

După acest dialog, micuța femeie dispăru după ușă.

— Cine e ? se interesă Mecetnîi. Glasul femeii, prin intonațiile lui infantile, îi aminti glasul Aniutei.

— O vecină. Soția mecanicului de la centrala electrică. E învățătoare.

Trofimov aduse cîteva brațe de lemne, aprinse cu dibăcie, de la primul chibrit, soba înghețată, aduse de la magazinul de peste drum tot felul de bunătăți, masa lustruită o așternu grijuliu cu ziare. Locuința fără stăpînii ei, masa, așternută cu ziare, sticla de o jumătate scoasă din rucsac, și care, pusă pe masă, se aburi într-o clipită — toate laolaltă i-au amintit lui Mecetnîi popasurile în case străine, părăsite de stăpînii lor, în zona frontului, și gîndurile îi zburară din nou la Aniuta. Era undeva aici, aproape, aproape de tot. Îl despărțeau de ea numai cîteva ceasuri depărtare. Dorea nespus să vorbească despre Aniuta, să mai pună întrebări despre viața, munca ei, dar Trofimov și căpitanul erau antrenați în discuție, preocupați de treburile, noutățile, grijile lor, și Mecetnîi își dădea seama că ar fi deplasat să-i întrerupă.

După ce sticla a fost golită, căpitanul care, după cum constată Mecetnîi, nici nu era căpitan, ci conducea un mare port transpolar, curmă conversația și-i zise :

— Am auzit, am auzit noi despre simpatia asta a dumitale. Au scris ziarele despre ea. Pe drept cuvînt și-a justificat numele, bravă muiere [1] : i-a scos pe școlarii aceia dintr-un ochi de apă înghețat.

---

[1] Joc de cuvinte, legat tot de numele Lihobaba.

— O cunoașteți personal ? se agită Mecetnîi, aruncîndu-i marinarului o privire plină de recunoștință.

— De cunoscut, nu o cunosc personal, dar din auzite... E al doilea sezon de cînd ei, geologii, scormonesc pe aici și se pare că au găsit ceva care nu are încă nume, dar foarte util.

— Și ce-au scris ziarele ?

— Îți mărturisesc, atunci am citit cam distrat, nu țin minte detaliile. Aveam în zilele acelea fierbere mare la cheiuri, asta s-a întîmplat în momentul înghețului total. Mai rabdă un pic, mîine dimineață Vanea are să te ducă la așezarea Rîbacii. Atunci ai să afli totul, ce și cum.

Trofimov căscă, se întinse de-i trosniră oasele, mai scormoni în sobă cărbunii încinși, închise coșul și, scuzîndu-se, trecu în odaia de alături.

— E timpul să ne odihnim, afară-i noapte tîrzie, zise el, băgînd capul pe ușă. Într-adevăr, era noapte tîrzie, deși prin fereastră se vedea același soare spălăcit și anemic. Numai că acum soarele se uita pe altă fereastră, tăiată în partea opusă a camerei. Peste cîteva clipe din dormitor se făcu auzit un sforăit voinicesc. Trofimov adormise. Iar marinarul îi punea lui

Mecetnîi întrebare după întrebare, încurajîndu-l să-și deschidă sufletul.

— Nu v-ați plictisit încă de mine ? îl întrebă acesta.

— Nu, deloc, ce tot spui ... Deci, nici nu știi măcar cum arată Aniuta asta a dumitale ?

— Am văzut-o numai pe front, înainte de a fi rănit dar, mărturisesc, nu-i dădeam nici o atenție, și nu mi-au rămas în minte trăsăturile chipului ei.

— Cînd ai s-o vezi, poate că nici n-ai s-o recunoști ?

— Totu-i posibil, absolut totul !

— Da, nimic de zis, e o situație complicată... Te-aș fi însoțit bucuros pînă la Rîbacii. Uite, tare aș vrea acum s-o văd și eu, s-o cunosc, dar nu pot lipsi nici un ceas de aici, ghețurile au căpătat o nuanță albăstrie și din clipă în clipă așteptam să pornească. Am de lucru pînă peste cap.

— Sînteți de mult aici ?

— De multișor. Am venit după război pe aceste locuri. Am luptat în Nord. M-am demobilizat din flotă și am aterizat în Arctica. În prezent, casa mea e aici.

— Și pe Pămîntul Mare, cum se spune la dumneavoastră, nu vă duceți ? .

— Nu am la cine.

— Sînteți căsătorit ?

— Cum să-ți spun...

Și, răspunzînd la sinceritate tot cu sinceritate, omul acesta cu glas răgușit îi spuse lui Mecetnîi povestea vieții lui. După ce s-a demobilizat la sfîrșitul războiului, s-a întors la Murmansk, la nevastă-sa, care locuia în cămăruța lor modestă dinainte de război. S-a angajat să lucreze în Arctica, să mai strîngă bani pentru mobilă și pentru cumpărarea unui mic apartament. A reușit să strîngă banii, a cumpărat o locuință, a mobilat-o. S-ar fi zis că obținuse totul, ce să-și mai fi dorit ? Deodată însă s-a îmbolnăvit de o boală considerată incurabilă. Și-a pierdut aproape de tot glasul. Medicii oftau doar, îi dădeau răspunsuri evazive, prescriindu-i un regim sever, liniște și repaos. Venise tocmai primăvara. Începea navigația polară, perioadă cînd pe adevărații lucrători polari îi atrag nestăvilit latitudinile nordice. Nu a rezistat nici el tentației. A dat naibii toate prescrierile medicale și a plecat încoace, chiar în orașul ăsta. Și, oricît de ciudat ar părea, spre profunda mirare a medicilor, aerul polar geros pătrunzător, sau viața pe aceste meleaguri, deloc ușoară, ori poate amîndouă laolaltă, în orice caz, i-au oprit evoluția bolii, nu au vindecat-o, ci au oprit-o. Glasul însă nu și l-a recăpătat.

Sînt ani de cînd e aici, lucrează, conduce și dirijează niște treburi serioase, complicate, hîrîie, desigur, ca sirena răgușită a unei șalupe vechi, dar adevărul e că nu are de cîntat aria lui Lenski [1], iar cît privește contactul cu oamenii din port — glasul ăsta al lui răgușit nu e o piedică.

— Mă ajută chiar, cînd am de-a face cu vlăjgani ca cei care au sosit astăzi o dată cu voi.

— Dar familia ce-ți face ? Soția, copiii sînt aici cu dumneata ?

— Nu am familie ! marinarul ședea îngîndurat, lovind ușor cu vîrful degetelor tăblia mesei. — Nevastă-mea mi-a zis : toți anii de război am fost soție de soldat, bună, credincioasă, în timp de pace nu vreau să mai fiu. N-am să rezist... Nu sînt supărat pe ea. O înțeleg. Nu orice femeie este în stare să facă față unor asemenea situații. — Marinarul se ridică, își puse șapca, mantaua neagră de uniformă. — Iată că ți-am spus toată povestea mea, adăugă el. E tîrziu. Mai precis — devreme. Ora trei dimineața. Cînd ai s-o vezi pe Aniuta dumitale, să-i transmiți salutări din partea unui bătrîn burlac de carieră. Culcă-te

[1] **Referire la celebra și dificila arie de tenor a lui Lenski, unul din personajele centrale din opera** ***Evgheni Oneghin*** **de P.I. Ceaikovski.**

şi dumneata. Stai numai să-ţi trag draperiile de la fereastră.

Orele trei dimineaţa ! Şi afară era lumină, era ziuă, o zi arctică de primăvară, care ţine douăzeci şi patru de ore în şir.

29

Conform înţelegerii din ajun, şoferul Vanea îl trezi la orele nouă.

După ce îl trezi, aruncă pe divan un vraf de haine groase de blană.

— Vi le-a trimis nacealnicul.

Mecetnîi îmbrăcă scurta neagră groasă, căciula cu clape şi simţi că se cufundă în cizmele de blană uriaşe şi moi. Trecînd prin faţa unei oglinzi, se miră şi el cît l-a transformat echipamentul. Trofimov plecase undeva cu treburile lui. Pe masă, Mecetnîi găsi un bilet-instructaj : cum să încuie uşa şi unde să lase cheia. În încheiere îi ura noroc.

După ce îndeplini întocmai instrucţiunile primite, Mecetnîi coborî scara şi, înainte de a se urca în maşină, privi înapoi, spre casa unde petrecuse noaptea. O casă standard, obişnuită, cu etaj, ca toate celelalte de pe această stradă, ca toate casele din acest orăşel ridicat în condiţiile îngheţului veşnic. De la fereastra catului

de jos, împodobită cu gingaşe izvoade ţesute de ger, îl priveau ochii negri ai Zoiei. Îi făcea semne cu mîna şi-i spunea ceva, urîndu-i, probabil, drum bun. Afară era lumină şi domnea o linişte parcă nefirească.

Îndată ce autoşenileta trecu de ultimele clădiri ale orăşelului, şoferul părăsi drumul de gheaţă abia vizibil şi o luă prin zăpada virgină albă, lustruită parcă de viscole şi vînt. Pînă departe, cît vedeai cu ochii, se întindea deşertul înzăpezit, şi gheţurile erau atît de bine lustruite de viforniţe, încît pur şi simplu te orbeau. Zăpada părea uşor gălbuie, iar umbra pe care o arunca maşina, de un albastru intens, şi, deşi cerul era fără de nor, de sus se lăsa alene, scînteietoare şi sclipitoare, o pulbere ţepoasă.

Zăpadă, zăpadă, peste tot zăpadă. Mecetnîi se miră cum de găseşte Vanea drumul. Dar vehiculul alerga fără pic de şovăială, vioi, iar şoferul, cu mîinile aşezate nepăsător pe volan, mormăia un cîntecel monoton, tărăgănat, într-o limbă necunoscută pentru pasagerul lui. Dar, deşi melodia era legănătoare, lui Mecetnîi, care nu închisese ochii toată noaptea şi acum resimţea cele cinci ore diferenţă de timp, nu-i ardea de somn : e aproape de ţel, încă o oră-două şi o va vedea pe Aniuta.

Zăpezi, zăpezi, pretutindeni zăpezi. Pînă-n zare, unde se contopesc, aproape pe nesimțite, cu cerul albicios. Pustietate, zăpadă neîntinată și nici o urmă de viață. Nenumărate echipe de geologi cutreieră astăzi țara, începînd de sus, de la aceste latitudini nordice, pînă la binecuvîntatele subtropice, unde cresc palmieri și se coc citricele. Ce-o fi îndemnat-o pe Aniuta să vină tocmai aici ? Nordul este bun pentru oameni puternici, căliți, ca Trofimov, de pildă. Ce o fi adus-o aici pe micuța femeie cu glas subțire de copil ? Ce întorsătură a destinului, ce împrejurări ?

Și din nou îi trecu prin minte : dar dacă ea l-a uitat ? Dacă l-a uitat cu desăvîrșire ? Se va mira văzîndu-l. Are să dea din umeri : cine, de unde, pentru ce a venit ? Într-adevăr, merită oare să se ducă la ea ? Ce-ar fi să se întoarcă din drum, pînă nu este tîrziu ? În seara asta tocmai pleacă înapoi aeronava cu care au venit ei în ajun, biletul de odihnă pentru Gagra îl mai are în buzunar, și disertația îl așteaptă.

Nu, nu se poate să-l fi uitat cu desăvîrșire ! Femeile ca ea nu uită. În mod sigur o să-și aducă aminte de el. Dar cum ? Poate că atunci, în ziua cînd a fugit, l-a șters pentru totdeauna din minte...

Astfel, pe nesimțite, Vanea cu pasagerul său tăcură tot drumul. Numai atunci cînd șoferul o luă din nou pe drumeagul plin de făgașuri

și mașina începu să se zgîlțîie și să trepideze, Mecetnîi se dezmetici din gîndurile sale și privi pe geam. Intrau tocmai într-o așezare. Niște căsuțe dreptunghiulare dintr-un placaj cu izolație termică, demontabile, alcătuiau un fel de stradă. Șirurile acestea de case aveau și un soi de piață, unde casele acestea erau așezate la o distanță mai mare unele de altele. La capetele opuse ale acestei piețe se înălțau două clădiri din bîrne, cu etaj, dintre care una era, fără îndoială, școală, întrucît în fața ei alergau și se hîrjoneau copii îmbrăcați în haine din blăniță, pe cînd cealaltă, de peste drum, după cum glăsuia firma, era un combinat de afumare a peștelui. De-a lungul străzii se înălțau niște stîlpi și spre fiecare dintre căsuțe erau trase cabluri.

Dar avea strada asta și o ciudățenie a ei. În spatele fiecărei căsuțe se înălța o iaranga rotundă, acoperită cu piei de animale sălbatice, iar deasupra acestor construcții conice de piele urca spre cer un fum pufos, ce-ți aducea aminte de cozile stufoase de vulpe. Mirosea a smoală, a pește, și liniștea din jur era tulburată doar de trepidațiile unui motor în funcțiune.

— Sînteți de la ziar ? îl întrebă într-un tîrziu Vanea-șoferul, care tăcuse tot drumul.

— De ce de la ziar ?

— Păi, la dumneaei, la geoloaga asta, vine lumea de la ziare. Dumneaei a primit o decorație.

— Este, deci, aici ! ? exclamă Mecetnîi.

— S-ar putea să fie aici, s-ar putea să nu fie aici. Geologii merg prin tundră. Corturile lor sînt departe. Aici ei vin doar pentru baia de aburi. La Rîbacii au o baie de aburi foarte bună. Iar dumneaei, care-i mai mare peste ei toţi, a venit aici să bolească.

— Cum, să bolească ? Ce boală are ? se îngrijoră Mecetnîi.

— Nu ştiu. Ardea toată. Fierbinţeală avea.

— Dar unde lucrează geologii ?

— Astăzi lucrează aici, mîine dincolo. Scormonesc zăpada, pămîntul. Oameni veseli. Cîntă mult.

Vanea opri în dreptul unei căsuţe din bîrne, cu acoperişul plat. În faţa intrării aşteptau două sănii trase de reni. Pe o firmă din sticlă scria că este administraţia cooperativei de vînat şi pescuit „Întîi Mai".

— Gata. Am sosit, zise Vanea. Căpitanul mi-a poruncit să vă depun la consiliul de conducere.

Sărind nerăbdător din maşină, Mecetnîi sui ca vîntul treptele, călcînd uşor în cizmele-i moi din blană. Administraţia arăta ca orice administraţie de acest fel : afişe decolorate pe pereţi, panoul de onoare, vopsit în auriu, cu fotografii pe el. Avea şi o mică sală de festivităţi cu tribună pe scenă, o masă lungă, acoperită cu pînză roşie ieşită la spălat şi un şir lung de portrete pe pereţi, apoi o cămăruţă, care, pe uşă, avea o tăbliţă cu inscripţia „Preşedinte". Cămăruţa semăna mai degrabă cu cabina căpitanului de pe vreo şalupă de pescuit :

într-un colţ, plase de pescuit făcute sul. Un barometru. La geam, afară, un termometru. O pelerină largă impermeabilă din pînză de cort şi o pălărie impermeabilă de muşama atîrnate într-un cui.

În întîmpinarea celor doi, se ridică de la masa de lucru un bărbat cam trecut, scund şi atît de gras, încît aveai impresia că ocupă o bună jumătate din minusculul său cabinet. Ochii oblici erau mici şi ocupau foarte puţin loc pe faţa-i lătăreaţă, dar îi avea pătrunzători, şireţi şi inteligenţi. Părea că prind în raza lor nu numai aspectul exterior al omului, ci aruncă o privire şi în sufletul lui.

Înghesuindu-se împreună cu Mecetnîi în minusculul cabinet al preşedintelui, şoferul îi raportă :

— Iată, l-am adus pe omul ăsta. De la Moscova vine omul... pe geoloaga Anna o caută omul...

— Scoateţi-vă haina, încălziţi-vă, zise preşedintele. Vorbea bine ruseşte. Vă e foame ?

— Anna Alexeevna Lihobaba locuieşte aici ? îl întrerupse Mecetnîi nerăbdător, simţind că îndată, în clipa asta, poate, se decide soarta lui.

— Sînteţi şi dumneavoastră de la un ziar ? îl întrebă preşedintele. Faţa-i plată, turtită, rămînea total imobilă şi nu exprima nici un fel de sentimente, în schimb, ochii, aşezaţi oblic, îl studiau deja pe vizitator, notînd Steaua de Erou, tulburarea cu totul neobişnuită a străinului, şi toate acestea îi treziră un viu interes.

— Lihobaba Anna Alexeevna nu locuiește acum aici. Nu e la noi acum Lihobaba Anna Alexeevna.

— Cum nu e ? întrebă aproape strigînd Mecetnîi. Dar unde se află ? Ce-i cu ea ?

— A zburat Lihobaba Anna Alexeevna.

— Cum ? Unde ?

— Nu știu unde a zburat. Luați loc. Vaanghe, dă-i străinului un pahar cu apă.

Șoferul Vanea, căruia aici îi spuneau Vaanghe, aduse un pahar cu apă, și Mecetnîi, lăsîndu-se pe scaun, îl bău lacom. Tulburat la culme, se făcu dintr-o dată leoarcă de sudoare și simți că amețește.

— Dar unde a plecat ?

— Nu știm unde. A plecat, asta știm. A venit un elicopter s-o ia. Aici a aterizat. Vaanghe, mai adu un pahar cu apă. Dumneavoastră cine-i sînteți. Soț ? Frate ? Șef ?

— Nu-i sînt nici soț, nici frate și nici șef... Dar ce s-a întîmplat ? De ce a plecat cu elicopterul ? Vanea zice că echipa de geologi se află aici.

— S-a îmbolnăvit Lihobaba Anna Alexeevna. A salvat niște copii. A răcit. Ne-au adus-o din tundră, într-o sanie trasă de reni. A stat în pat, la noi. A bolit. Scuipa sînge. Felcerul nostru o doftoricea. Și bătrînul Omia a doftoricit-o. N-au vindecat-o. S-a trimis elicopterul. A luat-o pe Lihobaba Anna Alexeevna.

— Unde a dus-o ?

— La Moscova, poate, sau la Leningrad, ori, poate, la Murmansk.

Mecetnîi, vlăguit, se lăsă într-un fotoliu luxos, ce semăna cu o scoică, adus, nu se știe cum, de cine și pentru ce în această depărtată așezare de pescari. Noutățile se prăvăleau, una după alta, peste el, zguduindu-l. Parcă îl loveau în cap. Tot la ce s-a gîndit și ce a visat în drumul său spre Arctica a căzut baltă : s-a îmbolnăvit... a scuipat sînge... nu au vindecat-o... au transportat-o în altă parte...

— Dar unde, unde ?

— Nu știm unde, nu a lăsat adresa. S-ar putea ca Tîgrev, mama lui Vaanghe, să aibă adresa. — Președintele arătă spre Vanea, care stătea proptit în ușă, tot jucîndu-se cu mănușile lui îmblănite. — A bolit la Tîgrev Lihobaba Anna Alexeevna. Poate că lui Tîgrev a lăsat adresa. Vaanghe, du-l pe străin la maică-ta. Spune-i să-l ajute pe Erou al Uniunii Sovietice.

— Haideți, zise Vanea. Să mergem la mama mea.

30

Vanea sau, cum i se zicea în așezarea lui natală, Vaanghe porni cu Mecetnîi pe stradă. Ocoliră una din căsuțele din placaj, și Vaanghe îl conduse pe pasagerul său pe o cărare de zăpadă bătătorită spre iaranga din spatele căsuței. Vaanghe dădu la o parte un colț de blana grea și se pomeniră într-un semiîntuneric înăbușitor, unde licărea palid o mică feștilă, ce

înota în grăsime lichidă. În mijlocul iarangii, în vatră, mocneau cărbuni roșii, iar deasupra vetrei fierbea ceva într-un căzănel agățat de o sîrmă. Lîngă vatră, ședea turcește o femeie cu fața zbîrcită și amesteca fiertura.

— Vaanghe, tu ești ? zise ea ridicînd privirea și nu-și manifestă mirarea văzîndu-l pe fiu-său, picat pe neașteptate, însoțit de un străin.

— Eu, mamă. Bună ziua. M-a trimis președintele. Uite, dumnealui are treabă cu matale.

— Pe cine ai adus Vaanghe ?

— Vladimir Mecetnîi, se recomandă cam ceremonios musafirul, neștiind cum să se comporte într-o atmosferă atît de neobișnuită.

— Omul acesta are treabă cu matale. Este Erou al Uniunii Sovietice.

Femeia se ridică și-i întinse lui Mecetnîi o mînă mică, aspră.

— Tîgrev îl salută pe Eroul Uniunii Sovietice, zise ea în rusește și continuă pe limba ei maternă, total de neînțeles, dîndu-i, se vede, fiului ei niște dispoziții.

— Să mergem, îi zise Vaanghe lui Mecetnîi, luîndu-l de mînă și, din semiîntunericul iarangii înăbușitoare, unde plutea miros puternic de untură de pește, îl scoase afară, la aer, și-l conduse spre căsuța din fața iarangii. Se opriră la intrare. Nimeni nu urcase de cîtva timp, se vede, treptele de la intrare și viscolul reușise să ridice un adevărat troian de zăpadă oblic și ascuțit la vîrf. Tînărul dădu la o parte zăpada cu piciorul, deschise ușa. Nu era încuiată și, intrînd în casă, unde era la fel de frig ca și afară, Mecetnîi se opri mirat. În penumbra odăii — căsuța nu avea decît una singură, ale cărei ferestre erau acoperite cu un strat de promoroacă — se contura mobilierul unui micuț apartament amenajat cu tot strictul necesar.

În timp ce Vanea se căznea să aprindă focul în soba de teracotă ce trona în cameră, Mecetnîi se așeză într-un fotoliu și examină odaia. Pe canapeaua de la perete erau așternute un cearșaf și o pătură, iar perna parcă mai păstra o urmă — o adîncitură pe locul unde cineva își pusese capul. Lîngă canapea, se afla o măsuță joasă, pe care se înșirau medicamente în sticluțe și cutioare și un termometru.

Ori soba era grozavă, ori Vanea se pricepea foarte bine s-o manevreze, cert este că în scurt timp Mecetnîi simți o căldură vie, binefăcătoare. Promoroaca de la geamuri începu să se topească și în odaie se făcu parcă mai multă lumină. Mecetnîi își scoase scurta călduroasă, se apropie de măsuță și examină doctoriile — pe copiile rețetelor atașate la cutii și sticluțe sta scris : Anna Lihobaba. Înseamnă că ieri, alaltăieri Aniuta era aici, stătea culcată pe acest divan. Deci capul ei culcat pe pernă a lăsat această urmă. Mecetnîi atinse perna cu palma. Perna era rece și umedă. Își retrase mîna și se așeză mai la o parte. A fost aici pînă mai ieri! Și el nu a mai găsit-o. A plecat cu elicopterul. A dispărut din nou, de parcă s-ar fi evaporat.

Deși din clipa cînd a aflat din ziar despre fapta eroică a Aniutei nu trecuseră decît două-

zeci și patru de ore, deși încă în ajun i-a desfătat privirea crîngul acela de mesteceni din Moscova, de un verde gingaș, spălat de ploaia torențială, acum i se părea că a făcut multe zile pînă aici, în Arctica, și că este tare ostenit din cauza acestei urmăriri zadarnice. E oare cu putință ca ea să fi dispărut din nou, undeva, în lumea pestriță a necuprinsei țări ? Un ac într-un car cu fîn. O steluță palidă minusculă în revărsările gigantice ale unei galaxii. De ce ? De ce totuși nu are el nici un dram de noroc ?

Intră Tîgrev. Apucase să se schimbe. În cinstea oaspetelui, purta o *parka* de zile mari, cu cusături la poale, împodobită cu petice de piele și brodată la guler și mîneci cu lînă colorată.

— Tîgrev îl salută pe Eroul Uniunii Sovietice, zise ea, vorbind despre ea însăși, ca și în clipa sosirii lui, la persoana a treia. Tîgrev te întreabă, vrea să știe numele tău ?

— Vladimir.

— Frumos nume Vladimir... Cu ce te poate ajuta o femeie bătrînă ?

— Președintele mi-a spus că la dumneavoastră a stat Anna Lihobaba, șefa echipei de geologi.

— Da, la Tîgrev a stat Anna Lihobaba. Chiar în casa asta a stat. Ea aici a bolit, Anna.

— Și unde se află acum ?

— Tîgrev nu știe unde e acum Anna. A luat-o elicopterul. Ești de la ziar, Vladimir ?

— De ce credeți că sînt de la ziar ?

— Au mai venit aici de la ziar. Și-au notat ce le-a povestit Tîgrev. Au luat poza Annei. Știi că Anna i-a salvat pe niște copii ai noștri ?

— Știu.

— Tîgrev te întreabă de ce ai venit tocmai de la Moscova ? Ești bărbatul Annei ?

— Nu, sînt un prieten al ei. Din timpul războiului. Am luptat împreună pe front.

— Prieten — asta-i bine, un prieten. Ea are mulți prieteni. Omul bun totdeauna are mulți prieteni.

— Dar acum unde o fi Anna ? V-a lăsat cumva adresa unde a plecat ?

— Anna nu a lăsat adresa. Nu știa adresa. Anna a spus : trimite adresa. Dar Tîgrev nu a primit scrisoare. Și tu ai venit cu avionul de la Moscova la ea, la Anna ?

— Da, la ea am venit.

— Nu e bine, ai făcut cale lungă și Anna nu este. Adresă nu este. Tîgrev nu știe adresa.

Căsuța se încălzea repede. Pereții trosneau, trosnea din cînd în cînd și podeaua, promoroaca de la ferestre se topise și curgea, așa încît se adună o băltoacă mare pe podea. Bătrîna aduse din tindă o cîrpă și se apucă să șteargă podeaua. După ce termină cu podeaua, reveni în casă, se așeză pe scaun în fața lui Mecetnii și încremeni, nemișcată ca o statuie de piatră.

— Dar geologii, care lucrau cu ea, unde sînt ? Cum să ajung la ei ?

— Tîgrev nu știe. Au plecat. S-au dus. Au trecut pe la Anna, cînd ea bolea la Tîgrev.

Buni oameni, veseli. Sînt prietenii ei. Nu, Tîgrev nu știe unde sînt acum geologii.

— Dar v-a povestit ea ceva despre sine, despre viața ei?... Nu v-a spus unde, în ce parte a țării locuiește, cum se spune pe aici, pe la voi, pe Pămîntul Mare?

— Nu a povestit Anna.

— Nu știți cumva: în prezent, e măritată ea sau nu?

Bătrîna se întoarse cu fața-i nemișcată spre Mecetnîi, și i se păru că, de la începutul conversației lor, pentru prima oară pe chipul acesta se putea citi o ușoară nedumerire. Simți că roșește sub privirea ei întrebătoare și întoarse capul spre fereastră: tocmai atunci trecea în goană o sanie trasă de reni. Patru mogîldețe încotoșmănate în blănuri ședeau pieziș, cu picioarele afară, într-o săniuță lungă. Ca și cum ar fi înțeles totul, bătrîna zîmbi, dar, de fapt, zîmbiră numai ochii ei negri, înguști și oblici.

— Nu, Vladimir, nu este măritată Anna... Nu are bărbat. Are prieteni, prieteni geologi. Nu are bărbat. Copii nu are. Ea a povestit la Tîgrev.

— Dar cum arată ea, Anna? o întrebă Mecetnîi, deși își dădea seama cît de ciudat și chiar absurd sună întrebarea lui.

Bătrîna și fiul ei, care ședea chircit în fața sobei și tot mai ațîța cărbunii cu un mic vătrai, schimbară niște priviri mirate. Nu veni nici un răspuns. Și atunci, din nou, pentru a nu știu cîta oară în ultimele două zile, Mecetnîi îi spuse bătrînei necunoscute povestea-i tristă.

Mama și fiul ședeau nemișcați. Fiecare pe locul lui. Îl ascultau în tăcere. Chipurile lor nu exprimau nici interes, nici simpatie. Nu se putea ști nici dacă îl ascultă, dacă înțeleg ce le spune. Dar după cum s-a văzut după aceea, îl ascultau și înțelegeau totul. Iar atunci cînd Mecetnîi își încheie povestirea cu cuvintele: „Iată de ce nu-i cunosc chipul“, bătrîna zise:

— Vaanghe, du-te în iaranga și ia poza de pe aparatul de radio, nu ăl care vorbește, ci ăl care tace, ăl mare. Ad-o încoace. Și, mai uite-te dacă e gata carnea.

După ce plecă băiatul, femeia zise:

— E frumoasă Anna. E bună Anna. Iar peste scurt timp, cînd Vaanghe aduse fotografia, Tîgrev adăugă: — Uite-o aici pe Anna Lihobaba.

Într-o ramă îmbrăcată în blană, cu incrustații din solzi de pește, era pusă o fotografie. Pe fundalul așezării de pescari, pe care Mecetnîi o cunoștea de acum, ședeau, unul lîngă altul, în șir, niște bărbați zdraveni, cu fețele năpădite de păr — bărbi și mustăți de cele mai variate forme și modele. În centrul grupului — o femeie mititică nu prea tînără, cu cizme de blană și o *parka* brodată și împodobită cu petice de piele. Ședea înfrigurată, cu mîinile băgate în mînecile *parkăi*, dar cu capul descoperit. Îi flutura pe buze un zîmbet blînd și, după cum i se păru lui Mecetnîi, ușor ironic.

Bărbatul sorbi din ochi chipul ei. Cu cîteva clipe înainte, Tîgrev îi spuse că femeia asta este frumoasă. Nu, nu era frumoasă. Dacă ar fi întîlnit-o întîmplător pe stradă, nu i-ar fi dat atenţie. Pe deasupra, în fotografie părea slabă şi obosită. Ceea ce atrăgea atenţia era nasul cîrn mic, pistruii risipiţi din belşug la rădăcina nasului şi fruntea înaltă, pe care nu reuşea s-o ascundă claia de păr, ondulat natural, tuns scurt.

Da, chipul acesta nu era frumos, nici frapant, dar, în acelaşi timp, avea un insesizabil „vino-ncoace", care nu se supunea unei disecări raţionale, ceva ce-l făcea drăgălaş şi atrăgător.

Mecetnîi nu-şi putea desprinde privirea de pe fotografie. Gazdele nu-l stînjeneau. Tîgrev desfăcu o faţă de masă ţeapănă la colţuri şi care-şi mai păstra eticheta magazinului, o aruncă pe masă, o întinse cu grijă. Scoase din dulap farfurii aburite de căldură, aşeză masa pentru două persoane :

— Ţie, Vladimir, şi ţie, Vaanghe, masa de prînz.

Deşi nu mîncase nimic de dimineaţă şi, pe deasupra, făcuse un drum destul de lung pînă la Rîbacii, lui Mecetnîi nu-i era foame. Ar fi vrut să rămînă singur, să mai reflecteze la tot ce aflase, să hotărască ce-i de făcut mai departe.

Se scuză, îşi puse haina groasă, căciula şi se îndreptă spre uşă, călcînd moale în cizmele-i de blană cu care încă nu era obişnuit. Înainte de a porni spre uşă, se mai uită o dată cu luare-aminte la fotografie.

— Iertaţi-mă, mă întorc repede, îi zise lui Tîgrev.

Nici mama, nici fiul nu s-au mirat că omul pleacă aşa în clipa cînd trebuie să se aşeze la masă. Ieşi din casă, învăluit în aburi, o luă pe strada pustie, ieşi pe mal, unde pe nişte pari înfipţi în zăpadă se uscau năvoade uriaşe, întinse pe mulţi metri. Mecetnîi se aşeză pe o şalupă veche, răsturnată şi, privind distrat întinderea necuprinsă a oceanului, ce se deschidea înaintea sa, acoperit cu gheţuri zbîrlite, se apucă să facă puţină ordine în gîndurile lui.

Ei, acum el ştie cum arată ea, Aniuta. Zburînd spre Arctica, tot timpul s-a căznit să-i schiţeze portretul în imaginaţie, încercînd mereu să-i dea diferite înfăţişări, aşa cum procedează criminaliştii reproducînd aşa-zisele „portrete verbale", adică după descrierile făcute de martori. Şi, deşi din amintiri vagi de pe front Mecetnîi ştia că nu este aşa, în ciuda evidenţei şi-o închipuia frumoasă. Acum văzuse acest chip. Nu se putea deloc numi frumos. Era chipul unei femei între două vîrste, al unei femei inteligente, harnice, pe care, din motive total inexplicabile, Tîgrev, care o cunoştea foarte bine, o considera o frumuseţe de femeie. Această bătrînă Tîgrev, cu ochii ei negri pătrunzători, care văzuse destui oameni la viaţa ei ! A fost oare dezamăgit Mecetnîi văzînd acest chip ? Nu, desigur. Dimpotrivă, dorinţa de a o regăsi pe această femeie, aşa cum arăta, spori

în sufletul său. Chiar dacă pentru asta va fi nevoie de multă alergătură și de multe demersuri, chiar dacă va cere timp și se va duce tot concediul lui în căutări, chiar dacă își va amîna din nou predarea disertației pentru o dată nedefinită, n-are nimic: el trebuie s-o regăsească pe Aniuta, și o va regăsi negreșit.

Ziua de primăvară, cu cele douăzeci și patru de ore ale ei, își întindea aripa deasupra Arcticei. Soarele nu se ridica prea sus și parcă se rotea în cerc. Scînteiau zăpezile, ghețurile zbîrlite sclipeau albăstrii gata s-o pornească o dată cu venirea primăverii. Din cerul palid, cobora sclipind în văzduh o pulbere de zăpadă înțepătoare și, deși Mecetnîi simțea pe față atingerea ușoară a razelor solare, în jurul lui totul era rece și tăcut. Era atîta tăcere, încît aveai impresia că toate sunetele îngheață în zbor. Apărînd nu se știe de unde, o păsăruică, un soi de vrabie cu pieptul alb, se așeză chiar lîngă țărm și începu să bea apă dintr-un peticel de zăpadă topită.

Era primăvară. A treia primăvară pe care lui Mecetnîi i-a fost dat s-o vadă în decurs de trei zile pline de zbucium și de atîtea și atîtea evenimente: zăpada spălăcită, zgrunțuroasă, amestecată cu coajă de copac și cu ace de pin se mai zărea încă pe alocuri în taigaua lui din Ural, atunci cînd taxiul îl ducea spre aeroport. Pe aeroportul din Moscova l-a întîmpinat prietenos crîngul de mesteceni, scăldat de ploaia torențială furtunoasă de primăvară. Aici însă, în mijlocul zăpezilor lustruite de viscol

și al ghețurilor zbîrlite, primăvara își anunța deocamdată sosirea numai prin prezența acestei vrăbiuțe polare cu pieptul alb. Vrăbiuța ședea lîngă apă și, la fiecare înghițitură, își sălta ușurel capul minuscul. Trei primăveri... O țară necuprinsă! Un sfert de miliard de locuitori. Și în această țară, în acest nesfîrșit puhoi de ființe omenești, trebuia s-o găsească pe acea unică femeie, dorită și necesară lui.

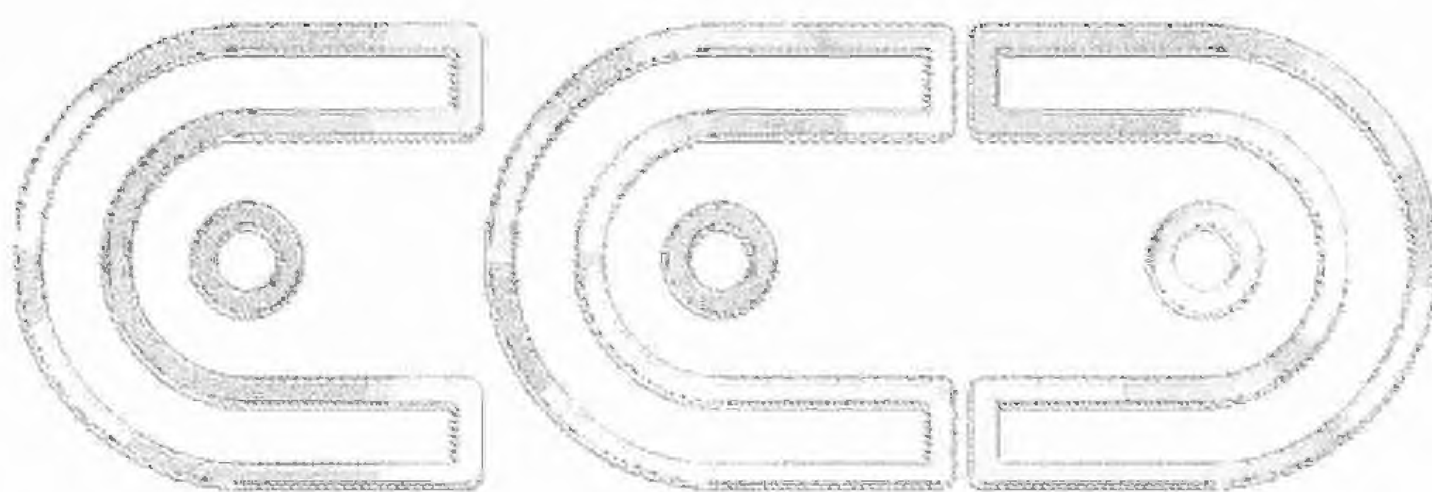
O va găsi. Va căuta și o va găsi neapărat! Negreșit! Așa hotărî el în timp ce sta pe șalupa răsturnată pe țărmul oceanului încruntat, trăgînd în piept aerul acela cu miros de zăpadă, de apă și de smoală.

Unde ești, Aniuta?

Lector : AUREL BUICUIC
Tehnoredactor : VICTOR MAȘEK
*
Bun de tipar : 03.02.1986.
Coli de tipar : 9,50.
*
Tiparul executat sub cd. 5248/985, la
ÎNTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ
BACĂU
Strada Mioriței nr. 27

Scanare și prelucrare digitală

de

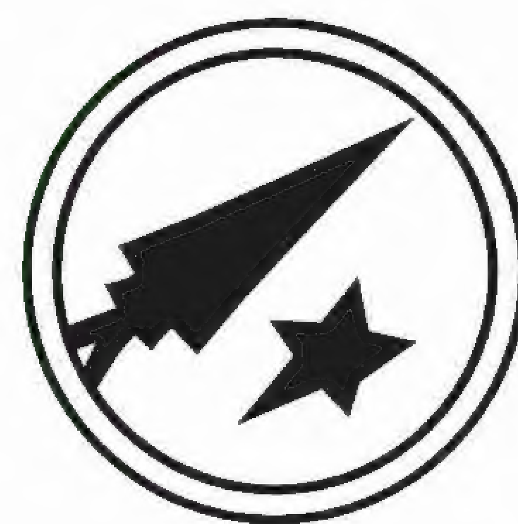

Anonim

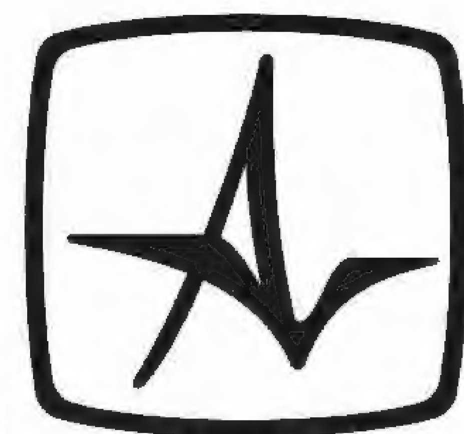

și

CAT Graur

Antwerpen

2024